

NASLOV

DANES

VSE O REFERENDUMU V LENDAVSKI OBČINI

Referendum v soboški občini je bil že v decembru, v nedeljo bodo glasovali v ljutomerski občini, prihodnjo nedeljo (19. JANUARJA) PA SE V LENDAVSKI OBČINI. Podobno kot za referendum v občini Murska Sobota in Ljutomer, smo tudi pred glasovanjem v občini Lendava pripravili več zapisov, v katerih predstavljamo dosežke, ki so rezultat samoprispevkov; predstavljen je nov referendumski program, prinašamo izjave predstavnikov vseh krajevnih konferenc SZDL in tudi za sestavke učencev smo našli prostor. VSE O REFERENDUMU V OBČINI LENDA VA PREBERITE NA 2., 3., 4. in 5. STRANI!

Vstop v deveto povojno petletko

POMURSKA EUREKA (IN EUREKE)

Predpostavimo, da smo v Pomurju — če slednjič le pristanemo v to »skovanko« — sposobni srečnega sožitvenega spleta znanja, izobrazbe, domišljene organizacije, kooperacije in motivacije!
Predpostavimo, da smo sposobni presegati najmanj dve kronični hi-bi načrtovanja razvoja. To sta »kompromisni sindrom« in »križna mentaliteta«!

Predpostavimo, da smo na osnovi ali zavoljo prejšnjih dveh predpostavk sposobni za strateški način mišljenja, ki ne izključuje intuicije, poznavanja raznih kulturnih obrazcev in vrednot, značilnih za pomurski prostor, terja pa predvsem tekoče znanje!
Predpostavimo bistveno povečano informacijsko-komunikacijsko zmogljivost in odprtost ter popolno internacionalizacijo proizvodnje!

Predpostavimo, da smo po vsem tem sposobni mobilizirati, selekcionirati in integrirati seda-

nje znanje v celovite programe, povezati energetske probleme z ekonomskimi, te s vzgojno-izobraževalnimi in socialno-zdravstvenimi!

Predpostavimo nazadnje, da pod ponujenimi predpostavkami potegnemo črto in si dovolimo (ponovno) spomniti na pobudo, politično potrjeno že pred leti, doslej ničlikokrat izgovorjeno in zapisano, pa hkrati vedno znova zanikano, omalovaževano, podcenjevano!

»V regiji je potrebno ustanoviti razvojni center, saj kakovostnega družbenoekonomskega razvoja območja ni mogoče načrtovati brez strokovnih studij in programov, tako na področju gospodarstva kot tudi družbenih dejavnosti. Po taki poti so šla tudi vsa razvita območja v Sloveniji. Še posebej je aktualno delovanje razvojnega centra na tako imenovanih medpanožnih področjih, ki jih sedaj nihče sistematično ne obravnava. Materialno osnovo za delovanje razvojnega središča bo možno zagotavljati po načelu svobodne menjave dela, kjer morajo priti do polnega izraza interesi izvajalcev in uporabnikov.«

Pisalo se je leto 1979, ko so — natanko 24. oktobra — na skupni seji medobčinskega sveta ZKS, pomurskega medobčinskega sveta SZDL in medobčinskega sveta ZSS za Pomurje v Radencih po dolgotrajni razpravi sprejeli idejno-politična izhodišča družbenoekonomskega razvoja Pomurja v letih 1981—1985. Iz njih je prejšnji odlomek, a tudi naslednji: »Hitrost prihodnjega gospodarskega razvoja bo v veliki meri odvisna od stopnje rasti in spreminjanja strukture proizvodnje hrane, petrokemije z bazo kemije, energetike, turizma, pridobivanja mineralne vode in izdelave brezalkoholnih pijač, tekstilne konfekcije in razvoja obsejnega gospodarskega sodelovanja. To so za Pomurje prednostne dejavnosti za naslednje srednjeročno obdobje. Imamo pa vse možnosti, da hitreje razvijamo tudi industrijo z elektroni-ko, kovinskopredelovalno in strojno industrijo, farmacevtsko industrijo, industrijo gradbenega materiala, lesno predelavo in pohištvno industrijo, trgovino in drobno gospodarstvo.«

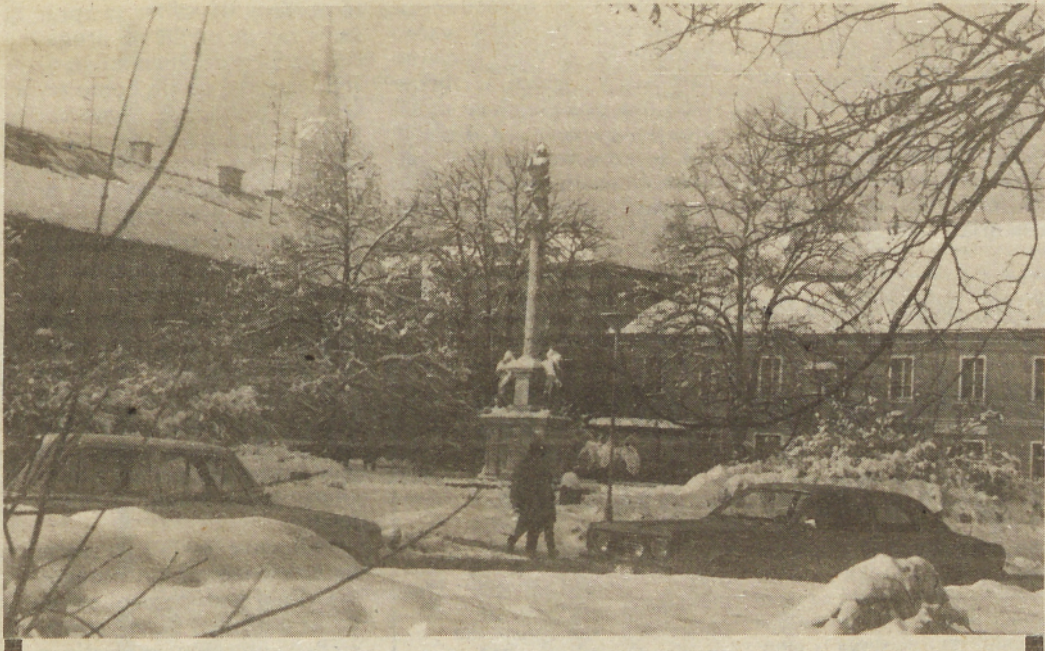
Po sedmih letih so razmere v pokrajini ob Muri bistveno drugačne in vtis je, tekoča gibanja in procesi v posameznih panogah in skupinah območnega gospodarstva to potrjujejo, da smo pri vstopu v deveto povojno petletko na enem usodnih razpotij: ali smo sami sebi dovolj (boj za preživetje!) ali homo končno začeli priznavati (uveljavljati, nagrajevati) elite dela, sposobnosti in znanja? Če je Arhimed pred več stoletji vzkliknil: Heureka — našel sem! in se gre ta čas stara celina (Evropa) tehnološko renesanso z odmevnim izzivom, imenovanim Eureka, Pomurje, kot njen sestavni del, ne more ostati ravnodušno. Kot ne more biti zgolj pretiravanje, če v tem relativno skromnem prostoru omenjamo Eureka in programe, kakršni so: robot za tekstilno industrijo, proizvodnja amorfnega silicija, zasnova in izdelava filter-skih membran, eurolaser in vektorski kompaktni računalnik. Saj se tudi pri nas lahko postavimo z izdelki in programi, kakršni so varux, varus, varmig, vertivar, robotizacija, numerično krmiljenje in lasersko rezanje, če vzamemo samo za zgled vzpon in prodor Gorenjeve delovne organizacije Varstroj v Lendavi v sam evropski in svetovni vrh, zlasti na področju varilne tehnike. Žal gre prej za naključje in nikakor ne razvojno zakonitost: na ravni te delovne organizacije že mogoče, ne pa, če jo damo v okvir pomurskega gospodarstva.

Skratka, predpostavke in naključja so resda mikavna reč in so lahko pri snovanju razvojne strategije v oporo, da bi pa jih jemali kot recept, ni mogoče. Mogoče pa je kot recept jemati ustanovitev razvojnega centra, saj so — da ponovimo — po tej poti šla tudi vsa razvita območja v Sloveniji.

Branko ŽUNEC

Leto XXXVIII.
Št. 1
Murska Sobota
9. JANUAR
1986
CENA 80 DIN

VESTNIK

V LJUTOMERSKI OBČINI bodo v dvanajstih KRAJEVNIH SKUPNOSTIH na 53 voliščih delovni ljudje in občani v NEDELJO, 12. JANUARJA 1985 glasovali za samoprispevek referendumski program naložb v izobraževanju ter posodabljanje cest za obdobje 1986—1990.

LETO 1986

Zapisali smo torej leto 1986. To je leto volitev in kongresov. Aktivnosti, ki potekajo ob tem, morajo prispevati h krepitvi našega političnega in družbenogospodarskega sistema. Iz teh razlogov poročil o delovanju delegatskega sistema ob prehodu iz enega v drugo mandatno obdobje, kongresnih resolucij ter kritične analize političnega sistema nikakor ni dopustno obravnavati zgolj informativno, ampak ustvarjalno kritično, v vsakem okolju soočeno s konkretnim dejanskim stanjem in nakazovanjem izhodov iz razmer, v katerih smo.

Tekoče leto je v marsičem pomembno tudi zato, ker je to prvo — izhodiščno leto srednjeročnega razvoja za obdobje 1986—1990. Načrti iz leta 1985 se v tem letu začnejo srečevati z realnimi razmerami. Preskušnja bo huda, toda start tudi v Pomurju nikakor ne sme biti nizek, kajti razmere doma in možnosti za nadaljnje vključevanje v mednarodno delitev dela nam tega ne bodo dovoljevali.

Za Pomurje je leto 1986 pomembno tudi zaradi izkajanja izhodov iz energetskih zagat, ki naj bi jih pomagali lajšati rudnik premoga v Lendavi in hidroelektrarne na reki Muri. Za elektrarne na Muri je treba zahtevati projekt, ki bo ob manjših posegih v naravo in s tem manjšimi posledicami omogoča optimalne učinke.

Zaključimo lahko, da bo leto 1986 tudi za Pomurje sila zahtevno. Zahtevalo bo močno naslonitev na lastne sile, ki pa jo s solidarnostjo — s ponovnim odločanjem za samoprispevke za gradnjo šol, cest in telefonije v pomurskih občinah pravzaprav že tudi začinjamo.

Štefan DRAVEC

Volilna konferenca občinske ZK bo 26. februarja

Na zadnji seji v letu 1985 so člani občinskega komiteja ZKS v Murski Soboti sprejeli predlog finančnega načrta za leto 1986. Po njem bo znašala rast sredstev članarine, ki predstavlja edini in osnovni vir financiranja dejavnosti Zveze komunistov, z indeksom 150, pri čemer so vračunani tudi prenosni presežka sredstev po zaključnem računu za leto 1985. V skladu z družbeno dogovorjenimi usmeritvami, vendar ne hitreje kot v gospodarstvu, je predvidena tudi rast osebnih dohodkov funkcionarjev, in sicer prav tako z indeksom 150. Takšen indeks je predviden tudi pri funkcionalnih stroških, kot so izdatki za posvete, seminarje, nakup družboslovne literature za osnovne organizacije ZKS in organe občinske organizacije, idejnopolično in marksistično izobraževanje.

Potem so potrdili sklep o sklici programsko-volilne konference občinske organizacije ZK, ki bo 26. februarja. Za njo bodo v vsaki osnovni organizaciji v občini izvolili po enega delegata. Ob tej priložnosti so pozvali vodstva osnovnih organizacij, da čimprej izvedejo svoje programsko-volilne seje, ker so marsikje s temi aktivnostmi zamujali. Podobno velja tudi za razprave o poročilu ČK ZKS o delu zveze komunistov med dvema kongresoma. Na seji OK ZKS v Murski Soboti pa so sprejeli tudi sklep o povezavi člana OO ZKS iz delovne organizacije v krajevni skupnosti. V tem primeru je šlo za OO ZKS Brezovci, kjer so pridobili novega člana iz tozda Diana v Murski Soboti.

Ko so govorili o tekočih zadevah, je vzbudila posebno pozornost informacija o gradnji hidroelektrarn na reki Muri, ki jo je podal sekretar predsedstva OK ZKS Rudi Cipot. Člani občinskega komiteja so podprli njegove ugotovitve, zlasti pa tisto, po kateri vse dotlej, dokler ne bodo strokovno razčiščene vse zadeve glede gradnje hidroelektrarne, ne morejo pristati na končno odločitev. Posebej zato, ker

ustrezni projekt še vedno ni pripravljen, upoštevajo pa se le interesi elektrogospodarstva. To pa upravičeno vzbuja vznemirjenje občanov in pospešene aktivnosti pristašev gibanja proti hidroelektrarnam na Muri. Kot so poudarili v razpravi, pa to ne pomeni, da je občinski komitej ZKS proti gradnji hidroelektrarn, ki so že uvrščene v razvojne dokumente, ampak želi biti »oborožen« z vsemi nujnimi utemeljitvami o posegih v naravno okolje. Menijo namreč, da manjka strokovna študija, ki bi osvetlila vse negativne posledice gradnje hidroelektrarn. Opozorili so, da brez lokacijske dokumentacije ni mogoče začeti s predvideno gradnjo in da zadeva ni zgolj občinskega pomena, ampak za celotno Pomurje, kjer se je treba o teh zadevah poenotiti. Hkrati so soboški izvršni svet opozorili, naj se zavzame za reševanje tega problema in naj o tem opozori tudi republiški izvršni svet.

Milan Jerše

Velik uspeh soboških gradbincev

Ko so se soboški gradbinci v prvi polovici lanskega leta na referendumu odločili za izločitev iz delovne organizacije Konstruktor Maribor in ustanovitev samostojne enovite delovne organizacije, so nekateri napovedovali, da ne bodo vzdržali v močni konkurenci slovenskih in jugoslovanskih gradbenih organizacij. Rezultati pa kažejo, da so bili dvomi neupravičeni, saj dosega gradbeno podjetje Pomurje dobre poslovne rezultate. Razen v prvih dveh laniških mesecih, ko zaradi hudega mraza niso mogli delati in so zato tudi prvo četrtletje imeli izgubo, pozneje niso bili brez dela in so že ob polletju dosegli pozitiven finančni rezultat.

Ker so zmogljivosti soboških gradbincev za pomurski prostor prevelike, so se že pred leti usmerili na jugoslovansko in tuje tržišče, kjer ustvarjajo zdaj že več kot polovico celotnega prihodka. Zlasti so se uveljavili na gradbiščih v Bosni in Hercegovini, Srbiji ter obeh avtonomnih pokrajinah, 50 milijonov dinarjev prihodka pa so lani ustvarili tudi z deli v tujini.

Kljub izločitvi iz Konstruktorja je Pomurje še naprej ostalo odprta delovna organizacija, ki išče stike in povezave s sorodnimi gradbenimi organizacijami v Sloveniji in Jugoslaviji. Tako zglede sodeluje s Slovenijaceste Tehniko iz Ljubljane, z delovno organizacijo Nivo iz Celja, z gradbenim podjetjem Bosna iz Gradačca, pa tudi z gradbinci v

Soboški gradbinci se tako ne bojijo za svojo prihodnost in odgovorni v delovni organizaciji pravijo, da imajo za letos zagotovljenih že toliko del, da bo uspešno tudi to poslovno leto. Pred iztekom lanskega leta so dosegli še en pomemben uspeh: z delovno organizacijo Juhor iz Sveto-zareva so namreč podpisali pogodbo o gradnji novih predelovalnih obratov tamkajšne mesne industrije. Gradbeno podjetje Pomurje iz Murske Sobote bo v tem mestu zgradilo okrog 14 tisoč kvadratnih metrov proizvodnih prostorov, s temi deli pa bodo soboški gradbinci zaslužili več kot 3 milijarde dinarjev, kar predstavlja dobro tretjino celotnega prihodka, ki ga načrtujejo za leto. Z deli bodo začeli 28. januarja, po pogodbi bi ga morali dokončati v enem letu, vendar so se z investitorjem dogovorili, da bodo dela končana do 28. novembra. Če jim bo to uspelo, jim bo investitor izplačal še dodatnih 75 milijonov dinarjev nagrade.

Ludvik Kovač

LENDAVA

Rafinerija je prodana

Lendavska rafinerija je končno prodana. Kupec je Kitajska. Ina-Nafta bo dobila 19 milijonov ameriških dolarjev, vendar bo končni »izkupiček« za 8 milijonov dolarjev manjši, kajti toliko bodo znašali stroški pošiljanja in postavitve v prvotno stanje ter stroški ljubljanskega podjetja Smelt, ki je zastopalo Ina-Nafto pri sklepanju pogodbe, uziromu pa bo tudi urenilo.

V Lendavi so si pred novim letom torej lahko oddahnili, saj jih je optema za rafinerijo, ki so jo vsi nametavali zgraditi, obremenjevala tako finančno kot politično. Zdaj se bodo lahko bolj posvetili modernizaciji poslovanja, izboljšanja ekonomskega položaja in razvoju, čeprav v tem ni predvidena nova rafinerija.

S. S.

ŽULJE NA ROKAH ALI NA MOŽGANIH? — je eden od med-naslovov v sedmem nadaljevanju razmišljanj v iskanju projekta Pomurje 2000. Težo smo tokrat dali »umetnosti« trženja z licencami in bole-ži, ki je na našem območju očitno še ne bomo tako kmalu preboleli, zni, ki je na našem območju očitno še ne bomo tako kmalu preboleli, imenuje pa se megalomanija. Končujemo ga z alternativno enega naših sogovornikov: ali prehod v obdobje človeškega kapitala, kakovosti in znanja ali nadaljevati z garaškim življenjem, ki imamo žulje na rokah namesto na možganih? Odločimo se torej!

STR. 10

Obresti že pripisujejo

Čeprav realni osebni dohodki že nekaj let ne naraščajo, občani Pomurja še naprej pridno varčujejo. Po podatkih ob koncu septembra lani so imeli v Ljubljanski banki Pomurski banki naloženih 18 milijard 419 milijonov dinarjev dinarskih in deviznih sredstev, ob koncu leta pa je bil ta znesek še večji. Poleg Ljubljanske banke pa občani nalagajo sredstva tudi v Jugobanki, saj je v soboški ekopozitivni ob koncu lanskega oktobra hranilo svoje prihranke 12.300 dinarskih in deviznih varčevalcev ter 4.300 mladih članov Ježkovskega kluba. V tej banki so dinarske hranilne vloge dosegle vrednost 1,8 milijarde dinarjev. Zaposleni v sozdu ABC Pomurka in kmetje pa varčujejo tudi v hranilno-kreditnih službah pri kmetijskih zadrugah, mnogi občani pa tudi pri poštnih hranilnicah, saj pri slednjih v Pomurju varčuje že okrog 12 tisoč varčevalcev.

Ker je leto minilo, nekateri že nestrpno čakajo na obresti in izvedeli smo, da so jih ponekod že začeli pripisovati. Najhitrejši so bili pri tem na poštni hranilnici, kjer so že 3. januarja vsem svojim varčevalcem poslali obvestila o višini obresti, ki jih lahko pripišejo na vsaki pošti. V Ljubljanski banki so s pripisovanjem obresti začeli 6. januarja, v Jugobanki bodo začeli med 10. in 15. januarjem, v hranilno-kreditnih službah pa po 1. februarju. K temu moramo še zapisati, da se tudi obresti obrestujejo od 1. januarja dalje, ne glede na to, kdaj bodo pripisane.

L. K.

Odločamo se za vrtce, šole, telovadnice, telefone, za zdravo mlado generacijo, svetlo prihodnost, za tesnejšo medsebojno povezanost...

Pred nekaj dnevi se je izteklo leto velikih jubilejev in praznovali smo 40 let svobode. Prestopili smo v leto, v katerem se bomo spominjali začetkov vstaje pred 45 leti in še drugih dogodkov. Začelo se je leto novega srednjeročnega obdobja, katerega razvoj smo smeli in preudarno načrtovati. Ob razpravah in razmišljanjih o našem nadaljnjem razvoju smo povsod prišli do spoznanja, da smo v 40 letih svobode dosegli ogromen napredek v razvoju ožje in širše domovine, kot tudi v dvigu osebnega standarda vsakega posameznika. Vsa ta leta razvoja so bila povezana z odrekanjem delovnih ljudi in občanov, z združevanjem prostovoljnih prispevkov za graditve. Skupna vlaganja, vse od obnove porušene domovine pa do današnjega dne, ko je na pohodu računalništvo, so bila motiv za velike odločitve. Pri tem razvoju se je v zadnjem času posebej uveljavilo združevanje sredstev v obliki samoprispevkov delovnih ljudi in občanov. Samoprispevek kot oblika zagotavljanja sredstev za skupne potrebe ima bogato tradicijo. S samoprispevki smo spreminjali videz vasi, krajev in uresničevali načrtovan razvoj naših krajevnih skupnosti, občine in območja.

Ob praznovanju velikih jubilejev v letu 1985 smo v slehernem okolju govorili o dosežkih povojne 40-letne graditve. Danes ni naselja, v katerem razvoj ne bi bil viden. Danes ni občana, ki ne bi na tak ali drugačen način užival dosežkov razvoja v svobodi. To se kaže v delovnih mestih, novih hišah, cestah, vodovodih, dobrinah osebnega standarda, dosežkih v kmetijstvu, šolah, vrtcih in še bi lahko naštevali. Pri vsem tem ne

smemo izhajati iz presoje, kaj je dobila moja vas, moja krajevna skupnost. Pri tem izhajamo iz tega, kako vse to vpliva na položaj vsakega posameznika v naši družbi, od otrok in otroškega vrtca pa do najstarejšega občana. Veliko objektov smo zgradili brez združevanja lastnih sredstev, največ v času, ko so materialne možnosti družbe to v večji meri omogočale. Ker pa so bile naše želje in tudi potrebe večje od zmō-

nosti družbe, smo se začeli odločati za samoprispevke, ker nismo hoteli zaostajati, ker smo želeli hitreje napredovati.

Za hitrejši napredek smo se odločili tudi ob pripravi srednjeročnih planskih dokumentov za obdobje 1986—1990. Odločili smo se, da z lastnimi sredstvi, torej s samoprispevki, zgradimo tiste dobrine, ki so nam v tem času nujno potrebne in od katerih je odvisen naš nadaljnji razvoj. Zgledi in doseženi uspehi ter težnje po spreminjanju in izboljšanju razmer so nam osnovni motivi nadaljnjega razvoja, ki temelji na samoprispevku. Verjetno ni občana, ki ne bi vedel, kaj vse smo zgradili z denarjem samoprispevkov. Vsakemu Pomurcu je danes lahko v ponos gradnja kirurgije v Rakičanu in vsak občan v občini Lendava ve za zdravstvene in šolske objekte, ki smo jih

zgradili s prispevki ali družbenimi sredstvi.

Ob ugotovitvi, da smo zgradili načrtovane zdravstvene objekte, smo v DPO predlagali uvedbo samoprispevka za obdobje 1986—1990 v isti višini, kot je bil v letih od 1981 do 1985, z namenom, da bi lahko pospešeno reševali nakopičene probleme v šolstvu, otroškem varstvu in telefonski povezavi. Razprave v DPO, KS, na zborih občanov in zborih SO so tako usmeritev podprle. Na osnovi pripomb, oblikovanih v javni razpravi, je sedaj pred nami predlog, ki so ga sprejeli zbori SO, in bo dan na referendumu občanom v potrditev in odločitev.

Glede na družbena prizadevanja in potrebe po kakovostnem znanju, po zdravi mladi generaciji, ki bo s svojim znanjem sposobna hitreje spreminjati nastale razmere in ustvarjati svetlejšo prihod-

nost tudi za nas, v rokah katerih je omenjena odločitev, se odločamo za naložbe v razširitev učno-vzgojnih prostorov, vključno s telovadnicami pri osnovnih šolah Turmishče, Črenšovci, Dobrovnik in Bistrica. Ob tem smo upoštevali tudi potrebe otroškega varstva. Ker se zavedamo, da se vzgoja in izobraževanje začene v rani mladosti, bo naša odločitev ZA namenjena tudi gradnji otroških vrtcev v Črenšovcih in Bistrici, da bi tako vsaj približno izenačili možnosti za delo in razvoj najmlajših v naši občini. Odločitev za šole, vrtce in telovadnice je odločitev za prihodnost, za našo varno prihodnost, za večjo socialno varnost v jeseni življenja vseh nas proizvajalcev in samoupraviteljev. Odločitev ZA je končno potrditev odnosa do naših otrok, sreče in bogastva ter prihodnosti naše družbe.

Odločitev, da bomo tudi denar za telefone zbirali s samoprispevkom, izhaja iz političnega poslušanja DPO in DPS do problema, ki je iz dneva v dan bolj prisoten med našimi občani, izhaja iz potreb po tesnejši povezanosti z ožjo in širšo družbo, po hitrejšem pretoku informacij, ki so odločilnega pomena za napredek v sedanjem, a še bolj v prihodnjem obdobju.

Ob analizi omenjenega programa lahko pridemo do spoznanja, da je to program, v katerem lahko vidi vsak občan sebe. Če potrebe niso za jete v programu 1986—1990, to pomeni, da so vsa ta vprašanja rešena na tak ali drugačen način z družbenimi sredstvi, oziroma da jih bomo reševali v prihodnje. Samo celovit pogled na referendumski program kot nepretrgan proces v našem razvoju je pravilen in pravičen. Ko se bomo 19. januarja odpravljali na volišča, izhajajmo iz omenjenih opredelitev. Iz opredelitev, da je vse, kar smo gradili s skupnimi močmi, plod odrekanja in visoke socialistične zavesti. Uspehi, ki smo jih dosegli, in odločitve, ki jih sprejemamo, so plod jasnih prepričanj v pravilnost naših hotenj in zmō-

nosti. Odločitve ZA 19. januarja ne sprejemajmo kot obremenitev, naj nam pomeni pravico in dolžnost, da z lastnimi sredstvi uresničujemo želje in potrebe. Ob tem pa ne pozabimo na dogodke iz naše zgodovine, ko so ljudje, trdnost odločeni, da si izborijo svobodo, žrtvovali tudi lastna življenja.

Če bomo tako gledali na referendum, potem odločitev ZA ne bo težka. Odločitev je torej v rokah nas — občanov občine Lendava. Bogato ho poplačana in pravilnost bodo potrdile nove generacije ob ponovni odločitvi za samoprispevek. Štefan Ftičar, predsednik občinske konference SZDL Lendava

ŠTEFAN BERKE, LENDAVA: — Obisk na zborih občanov, ki smo jih imeli na hišnih svetih oziroma v skupinah gospodinjstev v določenih naseljih, je bil letos dokaj dober, saj je prišlo čez 300 Lendavčanov. Na njih smo se med drugim pogovarjali tudi o uresničevanju lendavskega referendumskega programa. Občani podpirajo nadaljevanje del pri gradnji kopalnice, o čemer se bodo odločili tudi na krajevnem referendumu. Povsem realno je, da bomo kopalnice odprli ob letošnjem občinskem prazniku. Seveda bo lendavska krajevna skupnost skušala čimprej urediti tudi komunalne probleme, na so katere občani še posebej opozorili na zborih. Za vse to bo treba vključiti sredstva krajevnega samoprispevka, o katerem bomo odločili 19. januarja. Občani Lendave pa podpirajo tudi občinski referendumski program, saj čutijo moralno dolžnost pomagati krajem, kjer je še potrebno zgraditi šolske prostore in objekte za otroško varstvo. V Lendavi je vse to urejeno! Podpiramo pa tudi telefonijo.

OBČANI LENDAVSKE OBČINE BODO V NEDELJO, 19. JANUARJA, NA REFERENDUMU GLASOVALI O OBČINSKEM SAMOPRISPEVKU

»DA« za boljše učenje, otroško varstvo in povezavo s svetom

Skupščina občine Lendava je na svojem zasedanju 12. decembra 1985 sprejela sklep o razpisu občinskega samoprispevka, o katerem se bodo delovni ljudje in občani te občine dokončno odločili na referendumu 19. januarja 1986. Glasovali bodo o soudeležbi pri hitrejši gradnji šolskih in vzgojnovarstvenih objektov ter osnovnega telefonskega omrežja. Na glasovanje so se dokaj dobro pripravili; o referendumskem programu so razpravljali v interesnih skupnostih, organizacijah združenega dela, v občinski skupščini in njenih organih, v družbenopolitičnih organizacijah, krajevnih skupnostih, na šolah, celo v razrednih skupnostih. K še boljšemu informiranju pa naj prispeva tudi naše pisanje.

Program gradnje šolskih objektov obsega: dozidavo učno-vzgojnih prostorov in telovadnice pri osnovni šoli v Turmishču. Skupna predračunska vrednost znaša po sedanjih cenah 235 milijonov dinarjev, pri čemer bi iz sredstev občinskega samoprispevka dali 122 milijonov 500 tisoč dinarjev. Podobna, vendar ne tako obsežna, je naložba pri osnovni šoli v Črenšovcih. Tam je predračunska vrednost 65 milijonov, iz občinskega samoprispevka pa bo nakazanih 39 milijonov 500 tisoč dinarjev. Telovadnica pri osnovni šoli v Dobrovniku bi po sedanjih cenah stala 60 milijonov, od teh bo 10 milijonov dinarjev iz samoprispevka. Referendumski program zajema tudi gradnjo telovadnice pri osnovni šoli na Bistrici. Stala bo 40 milijonov, od tega zneska bo 21 milijonov občinskega samoprispevka. Tu je še nakup opreme za telovadnico v Odrancih v znesku 8 milijonov dinarjev.

Načrtovane naložbe v šolstvu torej skupaj znašajo 408 milijonov dinarjev, pri čemer bo predstavljal z referendumom izglasovani prispevek 201 milijon. Razlika (207 milijonov) med vrednostjo naložb in skupnih sredstev od samoprispevka bodo zbrali v posameznih krajevnih skupnostih s svojimi krajevnimi denarnimi prispevki, prostovoljnimi delom, z združenimi sredstvi amortizacije že zgrajenih objektov, denar hostu prispevala tudi izobraževalna skupnost Slovenije in republiški proračun (za šolstvo narodnosti).

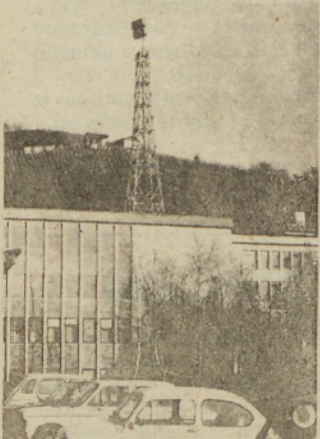
Drugi del referendumskega programa obsega gradnjo vzgojno-varstvenih objektov. Gre pravzaprav za dva vrtca — v Črenšovcih in na Srednji Bistrici. Predračunska vrednost obeh 3-oddelčnih vrtcev je enaka: po 40 milijonov dinarjev. Dolar, ki se je zbral v drugi polovici leta, pa je nakazan Odransčanom kot tretjina sredstev, potrebnih za gradnjo telovadnice (15 milijonov), prav tako pa so s sredstvi samoprispevka omogočili izdelavo projektne dokumentacije za gradnjo učilnice in telovadnice v Turmishču. Oboje so načrtovali že v prejšnjem obdobju (1981—85).

skupaj 48 milijonov dinarjev, razlika (32 milijonov dinarjev) pa bodo zbrali v krajevnih skupnostih in vzgojno-izobraževalnem zavodu Lendava.

Delovni ljudje in občani lendavske občine pa so v javni razpravi še posebej podprli pobudo, da z občinskim samoprispevkom pospešijo gradnjo osnovnega telefonskega omrežja. Poleg razširitve telefonske centralne v Lendavi predstavljajo največjo oviro izhodni kabli iz Lendave. Tako je zdaj načrtovana gradnja medkrajevne ptt kanalizacije od centralne do roba mesta za smeri Lendava—Hotiza (1330 metrov), Lendava—Mostje (1500 metrov) in Lendava—Pince (1200 metrov), kar bi po sedanjih cenah stalo 88 milijonov 880 tisoč dinarjev. Iz samoprispevka bo za to nujno potrebno naložbo dano 29 milijonov 40 tisoč dinarjev. Ko bo to narejeno, bodo lahko v krajevnih skupnostih Lakoš, Gaberje, Hotiza, Dolga vas, Mostje, Čentiba, Pince, Petišovci... uredili še medkrajevno kabelsko omrežje, ki bo

stalo 144 milijonov 238 tisoč dinarjev, vendar je tudi tu predvidena pomoč iz sredstev občinskega samoprispevka v znesku 23 milijonov 513 tisoč dinarjev. Telefonija pa ni dovolj razvita tudi na območju avtomatske telefonske centralne v Dobrovniku. Najprej želijo obnoviti poštno poslopje, ki je močno načeto. Predračun znaša 6 milijonov 200 tisoč dinarjev. Iz samoprispevka bo dano 4 milijone 600 tisoč dinarjev. Na tem območju je treba urediti še medkrajevne kabelske povezave Dobrovnik—Kobilje, Dobrovnik—Strehovci, Dobrovnik—Genterovci. Stale bodo 35 milijonov 999 tisoč dinarjev, pri tem pa bo znašal delež referendumskih sredstev 1 milijon 267 tisoč dinarjev. Na območju avtomatske telefonske centralne Črenšovci imajo že nekaj telefonov, še več pa bi jih radi. Tam, kjer bodo še napeljevali medkrajevno telefonsko omrežje, bodo prejeli nekaj sredstev iz samoprispevka, prav tako pa tudi tam, kjer je omrežje že zgrajeno. Predračunska vrednost medkrajevnih kabelskih povezav na tem območju znaša 54 milijonov 785 tisoč dinarjev, iz sklada samoprispevka pa bo danih 8 milijonov 930 tisoč dinarjev. Razlika bodo pristavili občani, ki bodo želeli imeti telefon, krajevne skupnosti, organizacije združenega dela, poštno podjetje in sis za ptt.

Skupna vrednost naložb v šolstvu, otroškem varstvu in telefoniji znaša 818 milijonov 99 tisoč dinarjev, pri tem pa bo znašal delež občinskega samoprispevka 316 milijonov 350 tisoč dinarjev, kar je 38,6 odstotka vrednosti. Odstotek referendumskih sredstev pri posameznih naložbah pa znaša: pri šolskih objektih 63,6 odstotka, pri vzgojno-varstvenih objektih 21,3 odstotka in pri telefoniji 15,1 odstotka. Teh odstotkov se bo treba tudi držati pri vsem 5-letnem zbiranju samoprispevka. Dejstvo je namreč, da bodo cene naložb višje, prav tako pa bodo naraščali tudi osebni dohodki. Zbralo se bo več denarja, več pa ga bo tudi slo za navedene objekte. V referendumskem programu pa so seveda vzete sedanje cene.

Pošta v Lendavi nima dovolj zmogljivosti, zato bodo povečali centralo in naredili kabelsko povezavo v tri smeri, kar bo omogočilo gradnjo omrežij za sleherni naselje v občini.

Nova zdravstvena postaja v Turnišču, za katero je 4 milijone dinarjev prispeval občinski samoprispevek v preteklem obdobju.

Že tretjič na referendum

Občani in delovni ljudje lendavske občine gredo v nedeljo, 19. januarja 1986, v zadnjih desetih letih že tretjič na svoja volišča, kjer bodo z zaokrožitvijo »za« izpričali svojo osveščenost, da tudi z 1 odstotkom sredstev od osebnih dohodkov prispevajo k hitrejšemu razvoju v svoji občini.

Nazadnje, 14. decembra 1980. leta, ko je bil referendum za gradnjo bolnišnice v Rakičanu in za šolstvo ter zdravstvo v lendavski občini, je od 18280 vpisanih volilcev glasovalo 17589 občanov, ZA UVEDBO SAMOPRISPEVKA pa je oddalo svoj glas 15829, kar je 86,6 odstotka od vseh vpisanih volilcev oziroma 90 Odstotkov od tistih, ki so prišli na volišče. Povedano bolj preprosto: od 100 glasovalcev jih je bilo 90 za samoprispevek! Vsi si želijo, da bi bila visoka udeležba tudi na bližnjem referendumu, pa tudi odstotek glasov »za« naj bi bil čim bližje sto.

V lendavski občini so pred petimi leti poleg samoprispevka za kirurgijo izglasovali še samoprispevek za preureditev osnovne šole v Odrancih, za izdelavo študije o racionalnem izkoriščanju šolskega prostora ter izdelavo projektne dokumentacije, za odplačilo anuitet za osnovno šolo v Veliki Polani, za razširitev osnovnošolskega prostora, ki naj bi ga nakazala študija, in za pomoč pri gradnji zdravstvene ambulante v Turmishču. Zdaj, po petih letih, ko delajo obračun, ugotavljajo, da so načrtovane naložbe v glavnem uresničene: bolnišnica v Rakičanu je urejena, je pa potrebna zanjo še oprema. Občani lendavske občine so v obliki samoprispevka od osebnih dohodkov za bolnišnico v zadnjih petih letih prispevali 46 milijonov 193 tisoč dinarjev, skupaj z drugimi prispevki pa je iz občine Lendava za kirurgijo »priteklo« 127 milijonov 229 tisoč dinarjev, kar je 17,5 odstotka sredstev, ki so jih prispevale pomurske občine. Tudi občinski zdravstveni program je uresničen, saj so v tem obdobju zgradili v Turmishču sodobno zdravstveno postajo z ambulanto. Iz občinskega samoprispevka je bilo dano za ta objekt 4 milijone dinarjev. V obdobju 1981—1985 je bilo v lendavski občini precej denarja porabljenega tudi za šolstvo. Narejena je bila študija o razvoju šolske mreže, odplačevali so anuitete za osnovno šolo v Veliki Polani, izdelana je bila dokumentacija za čistilno laguno pri tej šoli, v Odrancih so obnovili staro šolo (8 milijonov 628 tisoč dinarjev), lani pa so k tej šoli naredili še prizidek za štiri učilnice (35 milijonov 774 tisoč dinarjev). Vse to je stalo 52 milijonov 72 tisoč dinarjev, iz sklada občinskega samoprispevka pa je bilo nakazano 40 milijonov 446 tisoč dinarjev. To so nakazila do 30. junija 1985. Denar, ki se je zbral v drugi polovici leta, pa je nakazan Odransčanom kot tretjina sredstev, potrebnih za gradnjo telovadnice (15 milijonov), prav tako pa so s sredstvi samoprispevka omogočili izdelavo projektne dokumentacije za gradnjo učilnice in telovadnice v Turmishču. Oboje so načrtovali že v prejšnjem obdobju (1981—85).

V lendavski občini najmanj telefonov

Občina Lendava ima le 4,3 telefone na 100 prebivalcev, kar ni le manj od republiškega, ampak tudi od regijskega povprečja. Tako pride v Pomurju na 100 prebivalcev v povprečju 7,1 telefona. Lendavska občina pri telefoniji zelo zaostaja, zato je res potrebna vseobčinska akcija za hitrejši razvoj le-te.

In kako to doseči? Brez široke akcije ne bo uspeha. Spodbudno je, da je naposled tudi območna interesna skupnost za pošto, telegraf in telefon v svoje planske akte vnesla smeješe reševanje telefonskega problema v lendavski občini. Tako je predvideno, da se bo do 1990. leta število telefonskih priključkov povečalo za nadaljnjih 1400. Če k temu pridamo sedanje priključke in to delimo s številom prebivalstva, potem bo 9,3 telefona na 100 prebivalcev. Ni veliko, pa vendarle precej več kot je zdaj, ko je občina na samem repu.

Telefonija je tako naša svoje mesto v referendurnem programu. Načrtovane naložbe bodo skupaj znašale 330 milijonov 99 tisoč dinarjev, od tega naj bi z občinskim samoprispevkom zbrali 67 milijonov 350 tisoč dinarjev, drugo pa bodo predstavljala sredstva naročnikov, krajevnih skupnosti, organizacij združenega dela, poštne podjetja in območne interesne skupnosti za pošto, telegraf in telefon.

Za telefonijo v lendavski občini je potrebno zgraditi nekatere temeljne objekte, od katerih je odvisna uresničitev načrtovanega števila novih telefonskih priključkov. Ti objekti so:

- razširitev vozne centrale v Lendavi in povečanje prenosnih sistemov za potrebe central v Dobrovniku, Črenšovcih in Turnišču;
  - potrebno bo položiti medkrajevni kabel med Murško Soboto in Lendavo;
  - položiti kabelsko kanalizacijo od vozliščne centrale v Lendavi za smeri: Hotiza, Mostje, Pince.
- Gradnja kabelske kanalizacije v omenjene smeri je tehnično in finančno zahtevna naloga in je pravzaprav pogoj za hitrejši razmah telefonije. Izhod od pošte v dolžini 1330 metrov do industrijske cone za smer Hotiza bo stal 42 milijonov 300 tisoč dinarjev; kabelska kanalizacija od

pošte za smer Mostje v dolžini 1500 metrov bo vredna 36 milijonov 20 tisoč dinarjev; podobno omrežje bo tudi za smer Pince v dolžini 1200 metrov in bo stalo 10 milijonov 560 tisoč dinarjev. Skupaj 88 milijonov 880 tisoč dinarjev. Seveda pa tega ne bo možno v celoti financirati iz občinskega samoprispevka. Iz tega sklada bo šlo 29 milijonov 40 tisoč dinarjev, drugo pa bodo prispevali: komunalna skupnost Lendava: 16 milijonov 800 tisoč dinarjev; poštno podjetje in interesna skupnost za pošto, telegraf in telefon: 2 milijona 500 tisoč dinarjev; organizacije združenega dela s področja gospodarstva in negospodarstva: 23 milijonov 680 tisoč dinarjev; krajevna skupnost Lendava: 16 milijonov 860 tisoč dinarjev. Z združenimi sredstvi bo tako ta naložba »pokrita«. Omogočila bo gradnjo medkrajevnih telefonskih povezav za krajevne skupnosti Lako, Gaberje, Hotiza; Dolga vas, Mostje; Pince, Petišovci. Gradnja teh povezav bo stala 144 milijonov 238 tisoč dinarjev, iz sklada občinskega samoprispevka pa bo dana pomoč v znesku 23 milijonov 513 tisoč dinarjev. Referendurni program v telefoniji predvideva tudi sofinanciranje obnove poštne zgradbe v Dobrovniku, ki bo stala 6 milijonov 200 tisoč, pri tem pa bo delež referendurnih sredstev 4 milijone 600 tisoč dinarjev. Omenimo še sofinanciranje medkrajevnih kabelskih povezav na območju poštne centrale Dobrovnik (Dobrovnik, Kobilje, Strehovci, Genterovci) za kar bo iz samoprispevka dana 1 milijon 267 tisoč dinarjev, sicer pa bo naložba stala 35 milijonov 999 tisoč dinarjev. Za sofinanciranje medkrajevnih kabelskih povezav na območju pošte Črenšovci (Črenšovci, Bistrice, Odranci, Trnje, Žižki, Polana, Brezovica) pa je predvideno 8 milijonov 930 tisoč dinarjev, dosežanje oziroma predvidene naložbe pa so v vrednosti 54 milijonov 785 tisoč dinarjev.

POGOVOR S PREDSEDNIKOM IZVRŠNEGA SVETA SKUPŠČINE OBČINE LENDAVA LUDVIKOM JEREVICEM

Samoprispevek moralna dolžnost

V lendavski občini je vse nared za glasovanje o občinskem samoprispevku, prav tako pa so pohiteli tudi v krajevnih skupnostih, kjer bodo glasovali še o krajevnih samoprispevkih. Preberimo intervju s predsednikom izvršnega sveta skupščine občine Lendava Ludvikom Jerevicem!

VESTNIK: Referendurni program obširno predstavljamo v drugih sestavkih. Kljub temu pa je nekaj vprašanj. Poglejte: Vrednost naložb, ki so vključene v ta program, je 818 milijonov 99 tisoč dinarjev, od tega naj bi bilo s samoprispevkom zbranih 316 milijonov 350 tisoč dinarjev. Ostaja torej razlika 501 milijon 749 tisoč dinarjev, katere del bodo pokrile interesne skupnosti za šolstvo in otroško varstvo ter poštino dejavnost, krajevne skupnosti in organizacije združenega dela... Med viri sredstev za naložbe v šolstvu pa je predviden tudi denar izobraževalne skupnosti Slovenije in republiškega proračuna. Ali so za ta prispevka ustrezna zagotovila?

LUDVIK JEREVIC: Moram povedati, da smo po zaslugi solidarnosti med delovnimi ljudmi Pomurja in drugih pokrajin v naši regiji pridobili sodobno bolnišnico v Rakičanu. Tudi v naši občini smo s pomočjo nepomurskih sredstev hitreje napredovali, zlasti pri gradnji objektov v šolstvu; zgradili smo veliko novih šol, otroških vrtcev... Ali so zagotovila za republiško pomoč pri sedaj načrtovanih gradnjah? So! Prav v teh dneh so v izobraževalni skupnosti Slovenije razpravljali o najbolj hudih prostorskih težavah v osnovnih šolah naše republike in sklenili, da bodo za gradnjo prizidka k turniški osnovni šoli primaknili 50 odstotkov sredstev od vrednosti naložbe. Na ta način bomo od republike dobili celo več kot smo prvotno računali — 80 milijonov dinarjev. Enako je z gradnjo telovadnice v Dobrovniku. Gre za narodnostno mešano območje, za katerega zagotavlja del sredstev republiški proračun. Za objekt v Dobrovniku bomo dobili 30 milijonov.

VESTNIK: V sklepu o razpisu referenduma je zapisano, da se bodo sredstva občinskega samoprispevka, ki se bodo zbirala na posebnem računu skupščine občine Lendava, nakazovala investitorjem, in sicer po teje delitvi: 64 odstotkov za gradnjo osnov-

nošolskih objektov, 15 odstotkov za gradnjo vzgojno-varstvenih objektov in 21 odstotkov za sofinanciranje gradnje primarnih telefonskih objektov. Kdaj se bo opravljala taka delitev: ob vsakomesečnih nakazilih prispevkov, letno, ali pa bo tako odsto-

lju bi radi čimprej zagotovili svoj delež, da bi pocenili gradnjo, boječ se podražitev, zato tole vprašanje: Kdo bo odločal o zaporedju gradenj šolskih objektov in telefonske kanalizacije od lendavske pošte v tri smeri oziroma medkrajevnih kabelskih pove-

VESTNIK: 9. člen razpisa referenduma določa, da samoprispevek plačujejo vsi delovni ljudje, ki imajo stalno prebivališče na območju občine Lendava. Tu so tudi naši delavci, začasno zaposleni na tujem, ki bodo plačevali pravzaprav malo: 1 odstotek od povprečnega osebnega dohodka v občini Lendava v preteklem letu. Koliko ljudi iz lendavske občine je še v tujini in kako bi opredelili njihovo moralno dolžnost za plačevanje samoprispevka?

LUDVIK JEREVIC: Mnogi naši ljudje so se že vrnili v domovino in se zaposlili v združenem delu, ustanovili zasebne obrtne dejavnosti ali pa dalje delajo v kmetijstvu. Po najnovejših podatkih je iz naše občine na tujem še 1295 občanov, pri čemer niso upoštevani njihovi družinski člani. Toliko delavcev je zaposlenih in oni naj bi plačevali občinski samoprispevek. Največ delavcev v tujini je z območja krajevnega urada Črenšovci — 412, sledijo Lendava 287, Dobrovnik 209, Turnišče 124, Čentiba 103, Gaberje 90, Polana 64 delavcev. O njihovi moralni dolžnosti pa tole: vsem bo dana priložnost, da glasujejo o občinskem samoprispevku; tisti, ki bodo 19. januarja doma, bodo lahko glasovnico neposredno zaokrožili na svojem volišču, oni, ki se bodo že vrnili oziroma niso prišli domov, pa bodo glasovnico poslali po pošti občinski volilni komisiji, in sicer najkasneje do volilnega dne. Vsi delavci, ki so na tujem, so naši ljudje, občani naše občine; prej ali slej se bodo vrnili, so močno navezani na domači kraj, ni jim vseeno, kako se razvija, pa tudi ne, kako je z raznimi infrastrukturami objekti, tu so njihovi otroci, starši... Hočete še kaj več? Moralna dolžnost je torej velika. Enaka obveza pritiska tudi na stalno doma živče: mnogokje so pridobili to in ono, drugje še bodo, zato gremo čez nekaj dni vsi na glasovališča.

Osnovna šola v Turnišču je pretresna, zato jim grozi troizmenski pouk. Tehnična dokumentacija za prizidek, v katerem bodo učilnice in telovadnica, je že nared. Tudi republiška sredstva so zagotovljena.

tkovno razmerje ob koncu petletnega obračuna?

LUDVIK JEREVIC: Prizadevali si bomo, da bodo vse načrtovane naložbe dobile dogovorjeni odstotek sredstev iz referendumskega programa oziroma od prispehlih sredstev samoprispevka. To pa ne pomeni, da bodo sredstva ležala neizkoriščena! Dotok sredstev bomo usmerjali kot pomoč naložbam, ki bodo v tistem času »odprte«. Primer: če bo v kratkem vse nared za gradnjo turniške šole, potem bomo sredstva samoprispevka usmerili tja. In narobe: če bodo pri denar rabili pri gradnji telefonskih izhodov iz Lendave, potem bo prav, da sredstva vključimo tu. To pomeni, da bodo sredstva občinskega samoprispevka včasih z večjim, včasih pa z manjšim odstotkom »sodelovala« pri tej ali oni naložbi. Ob zaključku 5-letnega referendumskega obdobja pa naj bi obračun pokazal delitev, kot smo jo zapisali v referendurnem programu: 64 šolstvo, 15 otroško varstvo in 21 odstotkov telefonija.

VESTNIK: V referendurnem programu ni zapisan vrstni red naložb. V marsikaterem oko-

zav? Vrstni red za vzgojno varstvena objekta ni vprašljiv, saj so v Črenšovcih tik pred gradnjo postavili še v Bistrici.

LUDVIK JEREVIC: Temelj za sofinanciranje gradenj iz občinskega samoprispevka je postavljen v glasovnici, kar pa ne pomeni, da mora tako ostati. Če bodo kje prej zbrali glavno sredstvo (denar iz občinskega samoprispevka bo predstavljal le del potrebnih sredstev), potem bo verjetno občinska skupščina, ki bo sicer odločala o dodeljevanju sredstev iz sklada občinskega samoprispevka, prav gotovo odločila o prednosti. Je pa tudi res, da že v prvem letu zbiranja samoprispevka ne bo mogoče narediti vsega, ker se pač ne bo steklo dovolj denarja.

OBČANI LENDAVSKE OBČINE: V NEDELJO, 19. JANUARJA, VSI NA SVOJA GLASVALIŠČA! GLASUJMO ZA HITREJŠI NAPREDEK!

JULKA KÖVES, TURNIŠČE: — V priprave na uspešen izid glasovanja za občinski samoprispevek se je vključil tudi 18-članski svet osnovne šole v Turnišču. O razpisu referenduma smo se pogovarjali tudi z učenci. Vrsto sestankov smo imeli tudi učitelji sami, pa v okviru družbenopolitičnih organizacij. O naših prostorskih težavah smo poročali na skupnih in razrednih roditeljskih sestankih. Enotni smo si vsi, da je skrajni čas, da čimprej začnemo z reševanjem problema šolskih prostorov v Turnišču. Upamo, da bo referendum uspel in bo potlej tudi iz tega vira zagotovljen denar. Želimo si, da bi se gradnja čimprej začela in končala, da bi tako v tem velikem krajevem središču lendavske občine potekal učno-vzgojni proces kolikor toliko normalno. Prav nič ne dvomim, da bodo potlej učni uspehi še boljši. Idejna zasnova prizidka k osnovni šoli je že nared in zdi se, da je arhitekt našel ustrezne rešitve.

MARJAN FARKAŠ, KOBILJE: — V Kobilju sicer imamo 5 telefonskih priključkov, kar pa še zdaleč ne zadošča, saj bi telefone rado imelo še 30 gospodinjstev. Razširitev je odvisna od pošinega poslojpa v Dobrovniku, katerega preureditev je v občinskem referendurnem programu. Naši občani podpirajo uvedbo samoprispevka, saj se zavedajo, da bomo le tako hitreje napredovali. V našem kraju vse kaže, da bomo v kratkem dobili obrat tovarne Utok iz Kamnika, kjer se bo lahko zaposlilo nekaj deset delavcev. Kraju se tako obeta hitrejši razvoj. Tega bomo pospešili tudi s krajevnim samoprispevkom, o katerem bomo prav tako glasovali 19. januarja. Prepričan sem, da bo glasovanje uspešno tako za občinski kot krajevni referendum, saj so ljudje v tem slovenskem kotičku naše občine dokaj osveščeni. Sicer pa smo o programih na široko spregovorili tudi na razširjeni seji družbenopolitičnih organizacij in na zboru občanov, ki je bil dobro obiskan.

ANICA DRAŽNIK, ČRENŠOVCI: — Osnovno šolo v Črenšovcih obiskuje 318 učencev, imajo 15 rednih oddelkov in 3 oddelke podaljšanega bivanja. Pouk je dvoizmenski. Drugo leto, ko bomo imeli še en oddelke, pa bomo morali preiti še v tretjo izmeno. Torej huda prostorska stiska. Tudi s telovadnico se ne moremo pohvaliti, saj za telesno vzgojo uporabljamo učilnico stare šole. Za prizidek k šoli, ki je v občinskem referendurnem programu, smo dali narediti idejni načrt. Zavedamo se, da idealne rešitve ne moremo pričakovati v kratkem, zato bomo veselji, če bomo pridobili vsaj dve učilnici in seveda telovadnico. Ob tem naj dodam, da bomo gradili »povečano« telovadnico 36 krat 18 metrov. Krajevna skupnost Črenšovci bo iz lastnih sredstev financirala del, ki presega »normalne mere«, in dala 10 odstotkov sredstev od skupne vrednosti naložbe pri naši šoli. Enako bo prispevala za gradnjo vrtca.

LUDVIK GYOH, GENTEROVCI: Vse kaže, da se v lendavski občini tudi pri telefoniji končno nekaj premika; v nekaterih krajih so ta problem že popolnoma rešili, drugod so se zadovoljili z nekaj telefoni, ker jih več ni bilo mogoče priključiti zaradi preskromnih zmogljivosti central, so pa kraji, kot je tudi območje krajevne skupnosti Genterovci, kjer je le po nekaj telefonov. V referendurnem programu je predvideno sofinanciranje poštne zgradbe v Dobrovniku in gradnje medkrajevne kabelske povezave Dobrovnik—Genterovci, zato občani podpiramo razpis referenduma in prepričan sem, da bomo tudi v našem kraju z visokim odstotkom glasovali »za«. Prav tako bomo solidarni pri gradnji prizidka k osnovni šoli v Turnišču in v Črenšovcih ter gradnjo telovadnic in seveda reševanje prostorske stiske v nekaterih vrtcih v naši občini, saj moramo mlademu rodu omogočiti primerne razmere za vzgojo, izobraževanje, delo.

MARJETA BERDEN, VELIKA POLANA: — Pred novim letom smo imeli zbor občanov v Veliki in Mali Polani ter Brezovici. Občani naše krajevne skupnosti so dobro informirani o občinskem referendurnem programu in ga podpirajo. Dobro se zavedajo, da se je v naš kraj v zadnjih letih steklo precej družbenih sredstev. Tako smo dobili moderno šolo s telovadnico in otroškim vrtcem, pošto, pred nedavnim pa še sodobno samopostrežbo. Tik pred otvoritvijo je še nova delovna hala tozda Konfekcija, ki posluje v okviru delovne organizacije Deloza Zagorje ob Savi. Učitelji še posebej podpiramo čimprejšnjo gradnjo pri osnovni šoli v Turnišču in v Črenšovcih, kjer je velika prostorska stiska. Dobro se namreč spominjamo, kako težko je vzgojno izobraževalno delo, če za to ni primernih prostorov. Na polansko novo šolo smo dolgo čakali in jo naposled dobili. Tudi pri gradnji te so bila vključena referendumska sredstva, pa je prav, da zdaj prispevamo svoj delež za naložbe na drugih območjih. Smo solidarni!

MIRKO LAJTER, DOBROVNIK: — V Dobrovniku, kjer v slogi živi narodnostno mešano prebivalstvo, smo veliko dosegli. Zdjaj je aktualen industrijski obrat, ki bi bil nadvse velika pridobitev zaradi zaposlovanja naših delavcev. Razpravljali pa smo tudi o referendurnem programu. Podpiramo ga, prav tako pa tudi razpis krajevnega samoprispevka. Iz sredstev občinskega samoprispevka bo sofinancirana gradnja telovadnice k osnovni šoli v Dobrovniku, prav tako pa bo iz tega sklada dan prispevek za obnovo pošinega poslojpa v naši vasi. S sredstvi krajevnega samoprispevka bomo zagotovili 10-odstotno udeležbo pri gradnji telovadnice in za skupne potrebe vasi. Telefonija v naši krajevni skupnosti tudi še ni dovolj razvita, vendar načrt pri predvideva nadaljnjih 10 telefonov v Dobrovniku, po 10 v Genterovcih in na Kobilju in po 5 v Žitkovcih, Kamovcih, Strehovcih in Radmožancih. Te »linije« bodo sofinancirane tudi iz občinskega samoprispevka. Mi pa bi že zdaj rabili 150 telefonov.

Pomoč pri gradnji dveh vrtcev

V mnogih krajih lendavske občine se ponašajo z novimi vrtci za naše najmlajše. Ni treba posebej poudarjati pomena teh objektov oziroma ustanov, saj v njih ni poskrbljeno le za varstvo otrok, ko so stari na delu, ampak poteka v njih tudi vzgoja. Otroci, ki obiskujejo vrtec, se hitreje vključijo v pouk na osnovnih šolah... Prav je torej, da pospešijo gradnjo takih objektov v krajih, kjer jih še nimajo. Najbolj hudo je v tem hipu v Črenšovcih in Odrancih, zato — da bi ju hitreje zgradili — sta našli ti naložbi svoje mesto tudi v referendumskem programu za obdobje 1986—1990.

Stanje v vrtcu v Črenšovcih smo v našem listu že predstavili. Le-ta domuje v nekaj deset let starem bivšem šolskem poslopju, ki je seveda neprimerno za vzgojno-varstveno dejavnost. Že šolarji so se svojčas neprijetno počutili v tem objektu, zato so dobili novo šolo. Ni centralnega gretja, učilnice oziroma bivalni prostori so neprimerni zaradi visokih stropov, neustrezne opreme; ostale so stare sanitarije, vzgojiteljice nimajo prostora zase, kuhinja nima zračenja... Ker so Črenšovci eden od centrov lendavske občine, ki naj bi imel vse potrebne pridobitve, je skrajni čas, da ima tudi vrtec. Na to nasele se navezujejo še Žižki in Trnje. Vrtec pa obiskujejo še otroci Romov z obrobja Črenšovec. Ti so potrebni v vrtcu še posebne obravnave, pa je tudi to vzrok več za čim prejšnjo dograditev varstvene ustanove.

Ob upoštevanju sedanjih cen bo 3-oddelčni vrtec v Črenšovcih stal 40 milijonov dinarjev, vendar pa bodo zanj iz sredstev občinskega samopriskpeva dali 24 milijonov dinarjev. Razliko v znesku 16 milijonov bodo zagotovili iz drugih virov. Tu je pomemben prispevek krajevne skupnosti v znesku 6 milijonov dinarjev, kar je 15-odstotni delež od vrednosti naložbe, ostalo pa bo prispeval vzgojno-izobraževalni zavod iz amortizacijskega sklada, verjetno pa bo treba najeti še posojilo.

Občani krajevne skupnosti Črenšovci so poleg denarnih prispevkov pripravljene pomagati še s prostovoljnimi delom in s prevozi. Ideja o gradnji vrtca se vse bolj uresničuje, saj so zanj že pripravili ustrezno dokumentacijo, imenovana pa je tudi komisija za

oddajo gradbenih del. Gradnja bo klasična, investitor bo najbrž krajevna skupnost, predvidoma naj bi tudi čim več strokovnih del opravili domači mojstri (nekaj tudi zastojni), zato se zdi povsem realna napoved, da bomo še letos pisali o otvoritvi.

Z idealnimi razmerami v otroškem varstvu pa se ne morejo pohvaliti tudi na Srednji Bistrici. Vrtec »gostuje« v prostorih združnega doma, v katerem je skladišče škroptov in umetnih gnojil. Le kje vse se potepajo naši malčki, mar ne? Igralnice so v nadstropju združnega doma in

so premajhne, vsi prostori, kjer se zadržujejo otroci, so neprimerni, zato je potrebno zgraditi nov vrtec. Gradnja tega je prišla v občinski referendumski program. Tudi za bistriški vrtec so v predračunu predvideli enak znesek kot za Črenšovskega: 40 milijonov dinarjev, od tega bi iz referendumskih sredstev dobili 24 milijonov dinarjev. Razliko bodo odstopili od vrednosti vrtca) in v vzgojno-izobraževalnem zavodu v Lendavi. Gradnja vrtca na Srednji Bistrici za to vas in za Gornji in Dolnji Bistrico je predvidena v letih 1988—1989.

Poštno poslopje v Dobrovniku je močno načel zob časa. Preureditev te stavbe je v občinskem referendumskem programu. V njej bo tudi več telefonskih števil, tako da bo v krajevni skupnosti več telefonov.

Koliko bomo prispevali?

Po uspešno izglasovanem samopriskpevu za sofinanciranje nekaterih objektov šolstva, otroškega varstva in gradnje telefonskih »izhodov« iz Lendave ter za medkrajevne telefonske povezave bodo delovni ljudje, ki imajo stalno bivališče na območju občine Lendava, od 1. marca 1986 do 28. februarja 1991 plačevali samopriskpevek v tehle odstotkih:

- 1 odstotek od čistega osebnega dohodka iz delovnega razmerja oziroma nadomestil;
  - 1 odstotek od pokojnin, ki presegajo določen znesek;
  - 2,5 odstotka od katastrskega dohodka, za katerega se plačuje davek;
  - 1,5 odstotka od čistega osebnega dohodka iz davčne osnove od samostojnega opravljanja obrtnih, intelektualnih in drugih gospodarskih oziroma negospodarskih dejavnosti;
  - delavci, ki so na začasnem delu v tujini, bodo plačevali samopriskpevek v letnem pavšalnem znesku v višini 1 odstotka od povprečnih osebnih dohodkov v občini v preteklem letu. Pavšalni znesek bo za vsako leto uradno ugotovljen — določil izvršni svet občine.
- Ne gre za nove obremenitve (razen pri obrtnikih za 0,5 odstotka), saj so v lendavski občini, podobno kot v ostalih treh, imeli samopriskpevek tudi doslej. Na glasovanju pred petimi leti so prav tako sprejeli 1-odstotni samopriskpevek od osebnega dohodka oziroma pokojnin, prispevek od katastrskega dohodka pa je bil oziroma je še do konca februarja 5 odstotkov. Kmetje bodo torej imeli po novem nižji odstotek prispevka.

Ob pomoči referendumskih sredstev so v Odrancih obnovili staro šolo, v začetku tega šolskega leta so odprli prizidek s štirimi učilnicami, zdaj pa dokončujejo še telovadnico.

Učilne postajajo pretesne

Pred dvajsetimi leti, ko so v Turnišču odprli novo osnovno šolo, ni bilo toliko šolarjev kot jih je zdaj. Pa tudi vzgojno-izobraževalni proces je potekal v glavnem še po klasičnih metodah. Zdaj, ko je dan poudarek kabinetnemu pouku, ko učenci uporabljajo vrsto tehničnih pripomočkov, med njimi je največji — računalnik, ni mogoče strpati v en razred po 40 učencev. Turniška učilna je postala pretesna, saj imajo v 8 učilnicah 16 oddelkov. Ker se v kraju, zaradi tovarne Planika, ki nudi delovna mesta, naseljuje vse več mladih družin z otroki, pa tudi v Nedelici, Gomilici in Renkovcih pomladka ne manjka, je iz leta v leto večji pritisk na šolo v Turnišču. V prihodnjem šolskem letu jim grozi tretja izmena.

Skoraj podobno je stanje na osnovni šoli v Črenšovcih, ki jo obiskuje 318 učencev iz Črenšovec, Trnja in Žižkov. Imajo 15 rednih oddelkov in 3 oddelke podaljšanega bivanja. Naslednje šolsko leto bodo imeli en oddelke več, zato bodo morali preiti v tretjo izmeno. Učilnice so zdaj zasedene od 6.45 do 17.30. Pa ne samo učilnice: pouk poteka celo v knjižnici, v prostoru, ki naj bi ga imela socialna delavka; učitelji nimajo zbornice, ker so jo pred leti odstopili za jedilnico. Pa tudi ta je tesna, zato malicajo v štirih izmenah. V Črenšovcih se zavedajo, da v kratkem času ne bodo mogli idealno rešiti svojih prostorskih težav. Za zdaj bi radi pridobili vsaj dve učilnici in zbornico, tako da bi nadzidali sedanjo garderobo. Telovadnico pa bi postavili zraven šole. Za obe gradnji že imajo idejne projekte. Z nadzidavo bi sicer nekaj pridobili, vendar bi še naprej ostal dvoizmenski pouk, izognili pa bi se tretji izmeni, ki se je vsi bojijo. Pa zbornico bi spet pridobili.

GLASOVALI BODO TUDI ZDOMCI

Na domove delavcev, ki so začasno zaposleni na tujem, je občinska konferenca SZDL že pred novim letom poslala glasovalnico in jih pisno seznanila z referendumskim programom za obdobje 1986—1991. Zdomci, ki bodo 19. januarja, ko bo glasovanje, še doma, bodo lahko svoj glas oddali neposredno na volišču; tisti, ki pa so se že vrnili ali pa za praznike niso prišli domov, pa bodo glasovali posredno — pisno. Svojo odločitev pa morajo poslati po pošti občinski volilni komisiji.

Naši delavci, začasno zaposleni v tujini, bodo plačevali samopriskpevek, ki bo 1 odstotek od povprečnih osebnih dohodkov doma zaposlenih delavcev.

Skrb za telesno vzgojo

Razveseljivo je, da tudi na podeželju namenjajo vse večjo skrb telesni vzgoji, športu in rekreaciji, čeprav je res, da se s temi aktivnostmi pozimi manj ukvarjamo, kar seveda ni prav. Telesno vzgojo pa vključuje tudi šolski izobraževalni program, za kar pa so potrebne telovadnice. V lendavski občini so zgradili veliko novih šol, vendar telovadnici premoreta le osnovna šola v Lendavi in Veliki Polani. Učenci v drugih krajih (pa ne samo učenci) so upravičeno ljubosumni na Polančane in Lendavčane (in na

druge, ki obiskujejo ti šoli in si krepijo telo v telovadnicah), saj nimajo primernih prostorov. V Turnišču imajo telovadbo celo v nekaj sto let stari stavbi, ki se podira in lahko se zgodi še nesreča. V Črenšovcih je telovadba v učilnici stare šole, ki je v nadstropju in je vprašanje, ali ima smisel še naprej tvegati zaradi majavega stropa. Tudi v Dobrovniku nimajo telovadnice; za telesno vzgojo uporabljajo učilnico. V Bistrici podobno kot otroški vrtec gostuje tudi telovadci v združnem domu. Prostor je neprimeren in

premajhen. Referendumski program med drugim predvideva tudi gradnjo telovadnic v vseh štirih krajih. Kot za vse naložbe bodo tudi za telovadnice občani posameznih krajevnih skupnosti prispevali po 10 odstotkov vrednosti. Kjer pa se bodo odločili za večje telovadnice, pa bodo morali seveda pristaviti več. »Vleče« velika telovadnica v Odrancih, zato bodo podobno gradili še v Turnišču in Črenšovcih. Uporabljali ju bodo vsi, ki kaj dajo na šport in rekreacijo.

OLGA ŠIPLIČ, DOLNJI LAKOŠ. — Telefonija je na našem območju velik problem: asfaltirali smo ceste, zgradili vodovode, obnovili električno omrežje, postavili veliko novih hiš, imamo avtomobile... ni pa telefona — ne na Dolnjem ne Gornjem Lakošu, ne v Gaberju. Sami smo si zanj nenehno prizadevali. Tako smo v Lakošu že pred 17 leti imeli obširen seznam kandidatov za telefon, ki so bili pripravljene takoj v celoti plačati prispevek. Ni nam uspelo verjetno zaradi premajhne zmogljivosti centrale v Lendavi. Zdaj ko bo pošta povečala centralo in ko so se v problem zagrižli tudi občinski mošje, prav nič ne dvomim o uspehu, saj referendumski program — razumljivo — podpiramo tudi v naši dvojezični krajevni skupnosti.

O tem smo se izjavili tudi v organizacijah, prav tako pa tudi na zborih volilcev. Odbor za telefonijo pa si bo seveda moral prizadevati, da pridemo čimprej na vrsto za priključke.

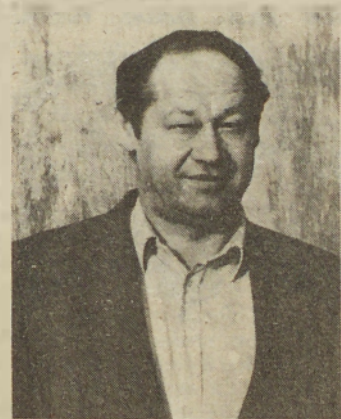
MARTIN LEBAR, HOTIZA. — V krajevni skupnosti Lakoš, Gaberje in Houza smo v zadnjih letih naredili ogromen napredek, toda naša prizadevanja, da bi na ta območja napeljali telefonsko omrežje, niso rodila sadov. Zdaj, ko bomo občani lendavske občine s samopriskpevom zbrana sredstva združili še s sredstvi poštnega podjetja, interesne skupnosti za pit, organizacijami združenega dela in morda še s kakim drugim virom, kaže, da bo zgrajen od lendavske pošte proti industrijski coni oziroma Lakošu osnovni telefonski vod, ki bo omogočil gradnjo medkrajevne in krajevne omrežja na Dolnjem in Gornjem Lakošu v Gaberju, na Kapci, v Kolu in na Hotizi. Referendum torej podpiramo! Pa ne le zaradi telefonije, ampak tudi zavoljo gradnje šolskih objektov in vrtcev, saj v naših krajih teh težav ni.

Hkrati z občinskim referendumom bodo imeli na Kapci in Kolu še glasovanji za krajevni samopriskpevek.

ALOJZ ŠČAP, LENDAVSKE GORICE. — Razpis občinskega referenduma je bil potreben, saj se sicer večkrat pohvalimo, da imamo določene stvari urejene, ko pa pogledamo v posamezne kraje, vidimo, da temu ni tako. Ker delam v šolstvu, vem, da poteka učnov-zgojni proces v osnovni šoli v Turnišču v nemožnih razmerah. Gradnja prizidka je bila predvidena sicer že v prejšnjem referendumskem programu, vendar so prej zmanjkala sredstva. Tako moralno kot materialno smo dolžni, da se ta gradnja čim prej začne. Tudi v Črenšovcih, kjer se je prav tako povečalo število učencev, je potrebno ustrezno rešiti prostorsko stisko. Enako je z gradnjo telovadnic, kajti tudi telesni vzgoji gre vsa pozornost. Tu je tudi telefonija. V Lendavskih gorinah, kjer je sicer ob številnih vikendskih hišah in vinskih kletih tudi vse več rednih gospodinjstev, si tudi želimo telefone, saj je naselje ob meji, pozimi pa tudi ne moreš vselej v dolino zaradi snežnih zametov. Pravijo, da homo telefone dobili, ko bo razširjena centrala.

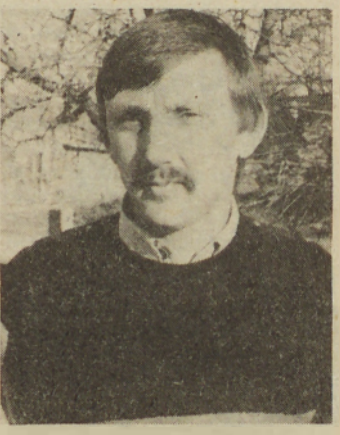
LUDVIK HORVAT, ŽITKOVCI. — Naša narodnostno mešana vas ni velika, saj ima le 64 gospodinjstev. Je ob cesti Dobrovnik—Lendava, zato se ljudje ne izseljujejo. Imamo precej zaposlenih, veliko pa si obetamo tudi od predvidene gradnje industrijskega obrata v Dobrovniku. V prihodnje računamo na hitrejši napredek na vseh področjih. Tudi tam, kjer smo zaostali. V mislih imam modernizacijo ceste v dolžini 1700 metrov v našem kraju. Spoznali smo, da nam je ne bo nihče asfaltiral, ampak moramo sami razvezati mošnjice. V nedeljo, 19. januarja, bomo ob glasovanju za občinski samopriskpevek zaokrožali »za« še za krajevni samopriskpevek. Občinski referendumski program še posebej podpiramo, ker upamo, da bo v primernem času rešen problem telefonskih povezav v lendavski občini. V Žitkovcih je samo en telefon, in še tega ima delovna enota kmetijskega posestva. Ko so tam in če je kaj nujnega sicer dovolijo uporabo, drugače pa moramo telefonirati v Dobrovnik.

JANEZ BRUNEC, MOSTJE. — Tudi v naši krajevni skupnosti vse bolj občutimo odrezanost od sveta, četudi smo ob »glavni« cesti. Spoznali smo, da telefon ni noben luksuz, ampak je potreben tudi kmetu, morda njemu še bolj, saj lahko prek njega zve marsikaj v zadregi, povpraša v trgovini... posebno še v poletnih mesecih, ko zaradi dela na polju ne moreš kadar koli osebno po opravkih. V Mostju vse to čutimo tem bolj, ker v vasi ni niti enega telefona; ko bi bil vsaj eden, bi bilo lažje. Smo torej za to, da s skupnimi sredstvi omogočimo gradnjo krajevnih telefonskih omrežij. Referendum bo v Mostju prav gotovo uspel, kot je uspelo tudi letošnje glasovanje o krajevnem samopriskpevu, ko smo se izjavljali o 2-odstotnem zbiranju sredstev od osebnih dohodkov za popravilo bivše osnovne šole, v kateri imajo zdaj prostore krajevne skupnosti, gasilci in mladina. Lastni referendumski program pa zajema tudi ureditev učilne razsvetljave in krajevni cest.

FRANC FEHER, DOLGA VAS. — Naša dolga vas je poleg Lendave, ob magistralni cesti, zato verjetno menite, da nimamo težav s telefoni. Moram vas razočarati: skupaj je v naselju le 6 telefonov, od teh je 1 v trgovini. Od centrale v Lendavi v smeri Dolga vas in Mostje ni dovolj zmogljivega omrežja, v Lendavi pa ne usrežne centrale, imamo pač to, kar imamo.

Ker pa bodo potem, ko bomo z občinskim samopriskpevom zagotovili ustrezen delež sredstev, naredili telefonske linije proti temu krajema, bomo v primernem času le prišli do večjega števila telefonskih priključkov. O referendumskem programu smo razpravljali že pred novim letom in ga podpiramo, hkrati pa se zavedamo, da ne bomo smeli zanemarjati tudi drugih težav. Tudi te rešujemo s samopriskpevom, ki ga imamo uvedenega do 1989. leta; uredili bomo mrliško vežo, hudournike, ulično razsvetljavo, popravili staro šolo in še kaj.

GLASUJMO ZA TELOVADNICO

Hodim v osmi razred osnovne šole v Dobrovniku. Naša šola je lepa, saj je še dokaj nova. V njej je devet razredov, pa tudi nekaj drugih prostorov kot računalniška soba, knjižnica, pa tudi tehnična delavnica. Tudi zunanost šole je zelo privlačna in urejena tako, da se človeku, ki hodi v bližini naše šole, zdi, da je ta šola res usposobljena in ima možnosti za šolanje otrok pri vsakem predmetu.

Vendar pa učenci, učitelji in nekateri krajanji dobro vemo, kako poteka naše delo pri urah telesne vzgoje.

Naš največji problem vseh časov je telovadnica, ki zgreša približno takole: po dolžini in širini ni nič večja od razredov, ki niso bili predelani. V njej je nekaj orodij kot so: klopi, koza, švedska skrinja in letvenki. Imamo tudi štiri blazine.

Na prvi pogled niti ni tako hudo, vendar pa se nam, če tu opazujemo uro telovadbe, ta občutek takoj spremeni.

V našem razredu je dvajset učencev in vsi telovadimo skupaj. Pri tem se razdelimo na tri skupine, pri katerih opravlja vsaka skupina svojo nalogo. Orodja postavimo v tri vrste, tako da je med njimi komaj še kaj prostora za hojo. Največkrat prva skupina skače čez kožo, druga dela vaje, tretja pa skače na švedsko skrinjo.

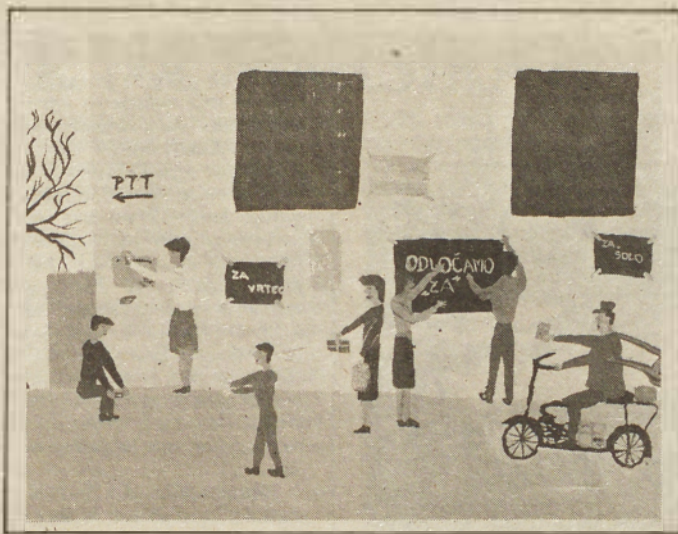
Tako se večkrat zgodi, da zaradi odzivne dolžine ne moremo narediti tistega, kar bi želeli, včasih pa se tudi zgodi, da zelo nerodno pademo. Da o preirvanju sploh ne govorimo, saj večkrat močno zadenejo drug ob drugega, včasih pa se tudi brcnemo. Ko delamo vaje za ogrevanje in tečemo, se nam zdi, da se ravno toliko gibljemo, kot če bi malo hitreje hodili. Z rokami prav tako zadevamo drug ob drugega in se mlatimo, ničkolikokrat pa se tudi potlačimo, čeprav nehoti. In še bi lahko naštevale naše probleme, vendar pa mislim, da je teh nekaj stvari dovolj za spoznanje o našem napornem delu.

DINAR NA DINAR: PRIZIDKA K OSNOVNI ŠOLI V TURNIŠČU IN ČRENŠOVCIH; TELOVADNICA NA BISTRICI IN V DOBROVNIKU; OTROŠKA VRTCA V ČRENŠOVCIH IN NA BISTRICI; TELEFON V VSAKO VAS!

To je tudi vzrok, da pri nekaterih vajah nismo vsi enako uspešni, čeprav imamo na različnih področjih, kot recimo pri teku, zelo dobre športnike. Naš neuspeh pa se kaže predvsem pri delu na orodju. In vsi se dobro zavedamo, da bi z večjo telovadnico odpravili tudi ta problem.

Zato prosimo, da bi na referendumu za boljšo in prostornejšo, torej novo telovadnico, glasovali vsi vaščani, saj le tako lahko omogočijo svojim in tudi našim otrokom boljše in uspešnejše šolanje. Torej glasujemo za ZA!

MILENA VARGA, 8. razred, OŠ Dobrovnik

Čimprej h gradnji prizidka in nove telovadnice

»Že spet v telovadnico,« se sliši vzdih iz množice učencev pred uro telovadbe. Toda, ko je pozimi tako hladno, vendar ne moremo ostati zunaj. S težkimi koraki stopamo proti naši stari telovadnici.

Res je. Zelo neradi gremo v našo telovadnico, če se ji sploh lahko reče telovadnica. Kako utesnjeno se počutimo v njej. Priznam, da se sploh ne moremo sprostiti... In kako zavidamo učencem na drugih osnovnih šolah, ki imajo poleg lepe, udobne in prostorne šole še veliko telovadnico. To so tudi naše želje. Uresničitev le-teh pa ni daleč. Zato, starši, glasujte ZA samopriskrpevek. 19. januarja — na dan referenduma v naši KS, naj se sliši vaš DA. S tem boste prispevali h gradnji in oplešali življenje nam in prihodnjim rodovom.

Ze naslednje leto bodo tudi pri nas začeli z gradnjo prizidka k OŠ in z zidavo nove telovadnice, saj je poleg telovadnice potrebna večja — prostornejša šola. Takrat bo pouk organiziran enozmerno, med temko imamo sedaj na naši OŠ dvozmenski pouk. Zato se večkrat zgodi, da za krožke, ki jih imamo popoldne, ni prostora. Zaradi pomanjkanja učilnic nam je tovarna Plavnika odstopila prostor, ki je namenjen glasbenemu pouku. Utesnjenost pa je močno vidna tudi v šolski mlečni kuhinji. Jedilnica je zelo majhna, zato vedno malicamo stoje.

Toda kmalu bo drugače! Pa kaj, ko mi, osmošolci, takrat, ko bo nova šola tako lepa, ne bomo več osmošolci. Kljub temu pa se bomo, kadar se nam bo zahotelo

športnih iger, zatekli »novo telovadnico, katere vrata bodo odprta tudi drugim krajanom, ne le učencem — osnovnošolcem. Mladinci se tega še posebno veselimo in upamo, da se bomo po končani OŠ še velikokrat vračali v telovadnico, takrat v prostorno in lepo opremljeno.

Vsi si želimo in upamo hkrati, da bodo s prizidkom k šoli začeli čim prej, kar bo omogočilo boljše in udobnejše šolanje učencev. Prav tako si želimo nove telovad-

nice čim prej, posebno mi osmošolci, ki letošnje leto končujemo osemletko in z njo najlepši košček svojega življenja, čeprav v maloprostorni šoli in telovadnici, da bomo ob koncu šolskega leta lahko obljubili drug drugemu: »Na svidenje v novi telovadnici!« in da bo ta »na svidenje« čim prej.

Silva Horvat, 8. b OŠ Štefan Kovač TURNIŠČE

Tukaj smo, vaši smo, glasujte za naše boljše učenje, prijetnejšo telesno vzgojo...

GLASOVALNA MESTA

PINCE MAROF, BENICA: združni dom Pince Marof; PINCE: gasilski dom; DOLINA: vaški dom; ČENTIBA: osnovna šola; PETIŠOVCI: gasilski dom; PETIŠOVCI — kolonija: vaški dom; LENDAVSKE GORICE: lovski dom; DOLGOVAŠKE GORICE: vaški dom; DOLGA VAS: vaški dom; LENDAVA: osnovna šola Drago Lugarič; TRIMLINI: gasilski dom; LENDAVA: srednja šola; LENDAVA: osnovna šola Jože Kramar-Juš; MOSTJE-BANUTA: stara šola Mostje; GENTEROVCI: stara šola; KAMOVCI: zasebna hiša; RADMOŽANCI: stara šola; ŽITKOVCI: vaški dom; STREHOVCI: združni dom; DOBROVNIK: stara šola; KOBILJE: vaški dom; GORNJI LAKOŠ: stara šola; DOLNJI LAKOŠ: vaški dom; GABERJE: krajevni urad; KAPCA: stara šola; KOT: zasebna hiša; HOTIZA: osnovna šola; VELIKA POLANA: združni dom; MALA POLANA: stara šola; BREZOVICA: gasilski dom; ODRANCI: združni dom; ČRENŠOVCI: združni dom; TRNJE: vaški dom; ŽIŽKI: vaški dom; DOLNJA BISTRICA: vaški dom; SREDNJA BISTRICA: gasilski dom; GORNJA BISTRICA: združni dom; GOMILICE: stara šola; NEDELICA: stara šola; RENKOVCI: stara šola; TURNIŠČE: prostori krajevne skupnosti.

NOVA TELOVADNICA IN VRTEC

Učencev nas je vsako leto več. Šola postaja premajhna. Vsi otroci si želimo še nekaj učilnic in veliko sodobno telovadnico. Pozabili pa nismo tudi na naše malčke, ki bi se radi igrali v lepem, udobnem vrtcu. Zato pripravljamo referendum, na katerem bodo občani odločali o graditvi.

Vsi bomo radi priskočili na pomoč. Mi otroci se bomo najbolj veselili nove telovadnice in vrtca ter dodatnih učilnic. Naše največje želje se bodo tako vendarle uresničile.

Tatjana Kustec, 4. b Črenšovci

Oh, da bi bila dva bazena!

V Lendavi blizu OŠ DRAGO LUGARIČ se nahaja hotel Lipa. To je velika zgradba. V njej je bazen s topljo vodo. Pravijo, da bi naj bila zunaj še dva bazena. Žal še nista zgrajena. Pa ne vemo zakaj. Morda, ker primanjkuje denarja. Seveda bi bilo zelo lepo, če bi bila bazena že. Potem bi žezdavnaj lahko čofotali, se igrali, skakali v vodo, se sončili... Bilo bi imenitno. A žal ni. Jaz bi bila še posebej vesela, če bi bilo še več bazenov. Saj bi bili tudi vi veseli. Kaj ne?

Jernejca Pucko, 3.e OŠ DRAGO LUGARIČ LENDAVA

Strani 2, 3, 4 in 5 pripravil ŠTEFAN SOBOČAN

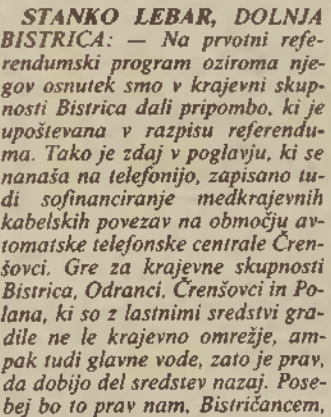
MILAN KRAMPAČ, GABERJE: — O občinskem referendumskem programu smo razpravljali na razširjenem sestanku družbenopolitičnih organizacij in sveta krajevne skupnosti in smo se strinjali z razpisom glasovanja. Naša vas je v nizu krajev ob cesti Lendava—Črenšovci, kjer ni telefonov. Upamo, da bo izhod od pošne centrale proti industrijski coni v Lendavi in dalje proti Lakošu omogočil gradnjo krajevnih telefonskih omrežij. Menim pa, da je treba bolj spodbuditi tudi organizacije združenega dela v tem predelu, ki naj bi z izdatnejšimi denarnimi »injekcijami« pospešile telefonsko »kanalizacijo« v to smer. To bi morale tudi zapisati v svoje planske akte, saj je znano, da imajo s telefoniranjem težave tudi v združenem delu. Glede nadaljnje gradnje osnovnošolskih objektov smo tudi »za«. Na pogovoru smo sicer postavili v ospredje problem prostorov v podružnični šoli v Gaberju, vendar bo denar za razširitev zagotovljen iz amortizacijskih sredstev.

FRANC REŽONJA, RENKOVCI: — V krajevni skupnosti Turnišče, Renkovec, Nedelica in Gomilica, nimamo težav s telefonijo, saj smo jo primerno uredili. Ne glede na to pa podpiramo tudi »telefonski« del referendumskega programa. Prepričani smo namreč, da bodo občani lendavske občine enako ravnali — torej bodo enako solidarni — ko bodo imeli v rokah svinčnik in glasovnico in prav tako obkrožili »za«. Za to pritrđilno izjavo smo zainteresirani tudi zato, ker bo omogočila hitrejšo gradnjo prizidka k naši šoli. Učencev je vsako leto več, zato poietka pouk v treh izmenah, kar je naporno tako za učence, učitelje kot tudi za starše. Za gradnjo prizidka k šoli bomo tudi občani krajevne skupnosti prispevali 10 odstotkov od vrednosti naložbe. V ta namen bomo imeli 19. januarja ob občinski glasovnici še glasovnico za skupen program krajevne skupnosti, v posameznih vaseh pa bodo odločali še o svojih vaških samopriskrpevkih.

STANKO LEBAR, DOLNJA BISTRICA: — Na prvotni referendumski program oziroma njegov osnutek smo v krajevni skupnosti Bistrica dali pripombo, ki je upoštevana v razpisu referendumu. Tako je zdaj v poglavju, ki se nanaša na telefonijo, zapisano tudi sofinanciranje medkrajevnih kabelskih povezav na območju avtomatske telefonske centrale Črenšovci. Gre za krajevne skupnosti Bistrica, Odranci, Črenšovci in Polana, ki so z lastnimi sredstvi gradile ne le krajevno omrežje, ampak tudi glavne vode, zato je prav, da dobijo del sredstev nazaj. Posebej bo to prav nam, Bistričancem, ki prav zdaj gradimo telefon, ob tem pa imamo hude denarne težave. Smo pa zadovoljni, da je v referendumskem programu načrtovana tudi gradnja telovadnice pri bistriški osnovni šoli in da so predvidena referendumska sredstva za pospešitev gradnje otroškega vrtca. Oba objekta sta izredno potrebna, zato bomo v krajevni skupnosti zanj še posebej zagotovili po 10 odstotkov sredstev od predračunske vrednosti.

JOŽE KOCON, ČENTIBA: — V krajevni skupnosti Čentiba pravkar rešujemo problem telefonije. Zaenkrat bomo dobili 17 priključkov, ker jih več ni mogoče priključiti na telefonsko omrežje, ki vodi mimo naše vasi. Torej gre za delno rešitev, popolnoma pa bomo telefonijo uredili, ko bo položena telefonska linija med Lendavo in Pincami. Ta smer je tudi v referendumskem programu. Naši občani se zavedajo, da brez združevanja sredstev — in samopriskrpevek je le del denarja — ni mogoče napredovati, zato podpirajo referendumski program. Pa ne le tisti del, ki se nanaša na telefonijo, ampak tudi za sofinanciranje naložb v šolstvu in otroškem varstvu. Zavedajo se pač, da smo v lendavski občini z ljudsko solidarnostjo veliko naredili tako v šolstvu kot zdravstvu. Sicer pa smo v naši krajevni skupnosti med prvimi spoznali, da brez samopriskrpevk ne gre. Celo za gradnjo republiške ceste Lendava-Pince smo svojčas zbirali lastna sredstva. Cesto imamo!

JOŽE VEREN, PETIŠOVCI: — Petišovci so večja vas v lendavski občini, ki to izpričuje tudi z uličnim oštevilčenjem. To, da smo uradno poimenovali ulice, pa še ne pomeni, da smo razviti. Samokritično moramo priznati, da smo za to tudi sami krivi, saj že 5 let nimamo krajevnega samopriskrpevka. Tu kaže opozoriti na odgovornost članov družbenopolitičnih organizacij in vodstva krajevne skupnosti. Lepa priložnost za krajevni samopriskrpevek bi bil 19. januar, ko bomo glasovali za občinski samopriskrpevek, vendar bomo z glasovanjem za krajevne potrebe še kak mesec počakali, saj je treba narediti ustrezen program; potrebno bo dokončati asfaltiranje cest, še nadaljevati z napeljavo ulične razsvetljave in drugim. Ko bo izglasovan občinski samopriskrpevek, ki bo omogočil hitrejšo gradnjo telefonije, bomo prav gotovo tudi v Petišovcih izrabili priložnost, da se prek žic in telefona povežemo s svetom. Zdjaj sta namreč v tem kraju le dva telefona. Dobro pa imamo urejene šolske prostore in vrtce.

ŠTEVAN KAVAŠ, ODRANCI: — V iztekajočem se referendumskem obdobju smo v Odrancih zlasti veliko pridobili v šolstvu; najprej so obnovili staro šolo, lani pred začetkom novega šolskega leta pa je bila še otvoritev prizidka s štirimi učilnicami. Tedaj je predsednik občine tudi položil temeljni kamen za telovadnico. Pri gradnji te sicer levji delež nosimo občani krajevne skupnosti, vendar nam je še kako dobrodošla tretjina sredstev od vrednosti naložbe, ki smo jih dobili od občinskega samopriskrpevka iz prejšnjega programa. Torej so bili delovni ljudje izven naše krajevne skupnosti solidarni z nami, zato tudi mi, Odrančani, ne bomo odpovedali na glasovanju. No, računamo pa tudi na prispevek za opremo telovadnice. V referendumskem programu pa smo tudi v programu telefonije. Nekaj telefonov sicer imamo, še več pa bi jih bilo, ko bi bila primerena poštna centrala v Črenšovcih. Ta je, kot sem informiran, v programu naložb poštnega podjetja.

Nedavni teroristični napadi na rimskem in dunajskem letališču in pa domnevna podpora Libije skupini Palestincev pod vodstvom Abu Nidala, ki ji pripisujejo omenjene napade, so dvignili temperaturo v Sredozemlju. Ameriški predsednik je zagrozil Libiji. Iz Neaplja je izpluta ameriška letalonosilka Coral Sea (na sliki), letalonosilki America in vojna ladja Iowa sta v pripravljenosti v pristanišču Norfolk. Washington je od evropskih zaveznikov zahteval gospodarske in diplomatske sankcije proti Libiji. V Britaniji je predlog zavrnila, najbolj pa so se zanj ogreli v Bonnu. Libijski voditelj Gadafi je obsodil terorizem, hkrati pa dejal, da akcij palestinskih borcev nima za terorizem.

LETOŠNJI KOLEDAR

S postopki kandidiranja so se že decembra lani začele volitve v delegatske skupščine, končale pa se bodo 21. aprila, ko bodo v vseh občinah izbrali delegate zveznega zbora. Petnajstega maja se bo sestala nova skupščina

SFRJ in isti dan bodo imenovali tudi zvezni izvršni svet. Aprila in maja bodo kongresi in konference ZK v republikah in pokrajinah, junija bo 10. kongres ZZB NOV Jugoslavije, konec maja oziroma v prvi polovici junija pa bo kongres ZSMJ.

sindikatom v republikah in pokrajinah, konec maja bo zvezni kongres Zveze sindikatov Jugoslavije, junija bo 10. kongres ZZB NOV Jugoslavije, konec maja oziroma v prvi polovici junija pa bo kongres ZSMJ.

Jovanka Broz bi rada več

Na zadnji seji zveznega zbora v letu 1985 je zvezni sekretar za pravosodje in član ZIS Borislav Krajina delegatom obrazložil predlog zakona o upravljanju s stvarmi v družbeni lasti, ki so povezane z življenjem in delom Josipa Broza Tita. Gre za zgodovinsko, kulturno in spominsko pomembne dobrine splošnega interesa za vse delovne ljudi in občane, narode in narodnosti naše države.

uredili v spominski kompleks, je bila Jovanka Broz nameščena v neki reprezentančni hiši federacije. Medtem so iskali rešitev za njeno trajno prebivališče, zato so ji ponudili, naj izbere eno izmed reprezentan-

Ko je predsedstvo SFRJ prevzelo dolžnosti predsednika SFRJ je bila potrebna vrsta praktičnih ukrepov v zvezi s stvarmi v družbeni lasti, ki jih je Josip Broz Tito uporabljal kot predsednik republike ali v zvezi z upravljanjem svojih drugih državnih in družbenih funkcij. Med drugim je bilo nujno popisati vse stvari, tako v objektih v okviru rezidence predsednika republike v Beogradu, kot v drugih objektih, ki jih je uporabljal.

V skladu s sklepom predsedstva SFRJ so za popis omenjenih stvari ustanovili več komisij, ki so ustrezno opravile svojo nalogo in popisale vse stvari v objektih, ki se jih je posluževal Josip Broz Tito.

Posebna komisija je izmed stvari v družbeni lasti ločila in posebej popisala stvari, ki so bile osebna last Josipa Broza Tita.

Premoženje je bilo treba popisati po posebnem postopku, predvsem zato, ker je bil popis v širšem smislu sestavni del prevzemanja ustavnih pravic in dolžnosti predsedstva SFRJ.

Na pristojnem beograjskem sodišču poteka obravnava o zapuščini Josipa Broza Tita, ki jo sestavlja njegovo osebno premoženje.

Kot je ugotovila ustrezna komisija, gre za gotovino, avtorske pravice in več premoženjskih osebne namena. Dediči so v skladu z zakonom žena Jovanka Broz in sinova Zarko in Mišo.

Kar zadeva avtorske pravice, je postopek končan. Svoje pravice na tej podlagi dediči že uveljavljajo, začeli pa so tudi pravde s posameznimi izdajateljskimi organizacijami v vrednosti več milijard (starih) dinarjev.

Med obravnavo je prišel v ospredje problem večine stvari v družbeni lasti, povezanih z življenjem in delom Josipa Broza

Tita. Žena Josipa Broza Tita, Jovanka Broz namreč meni, da so tudi te osebno premoženje Josipa Broza Tita in da so zato podedovane oziroma da jih je treba izročiti dedičem. Seznam stvari, o katerih zatrjuje, da so Titova osebna last, zajema praktično vse, kar je bilo v rezidencah predsednika republike v Beogradu, na Brionih in še v nekaterih drugih objektih, ki

Hiša, ki jo za Jovanko Broz gradijo v Beogradu.

jih je uporabljal. Na tem seznamu so hiša v Dobanovcih, vinograd in sadovnjak na Vangi, tuja in domača odlikovanja, ki jih je dobil Josip Broz Tito, avtomobili, čolni, kočije in konji, umetniške slike in številni drugi predmeti, ki so jih ob raznih priložnostih podarili Josipu Brozu Titu doma in v tujini, ali pa so kako drugače povezani z njegovim življenjem in delom.

Sinova Zarko in Mišo nista zahtevala, da je treba stvari v družbeni lasti, povezane z življenjem in delom Josipa Broza Tita, obravnavati drugače, kot jih obravnava omenjeni zakon, oziroma nista zatrjevala, da sta jih podedovala in ne zahtevala, naj jima jih izročijo.

Borislav Krajina je delegate seznanil tudi z ukrepi pristojnih organov glede materialnih in drugih vprašanj, ki so bile povezane s Titovo ženo Jovanko Broz.

Na predlog predsedstva SFRJ je zvezni izvršni svet 19. junija 1980 izjemoma odmeril Jovanki Broz pokojnino v znesku najvišjega osebnega dohodka funkcionarjev v federaciji. Pokojnino redno usklajujejo tako kot osebne dohodke funkcionarjev, zdaj pa znaša 172.029 dinarjev (kot osebni dohodek predsednika in članov predsedstva SFRJ).

Ker je bil nekaj mesecev po smrti Josipa Broza Tita sprejet načelni sklep, da bodo vse objekte in prostore, ki so sestavljali prejšnjo rezidenco predsednika republike v Beogradu,

čnih hiš, vključno s tisto, v kateri je bivala začasno. Ker ni izbrala nobene izmed (šestih) ponujenih hiš — dejala je, da niso funkcionalne za osebno uporabo — so lani, da bi ustregli njenim zahtevam, začeli graditi novo hišo, ki bo v kratkem dokončana in ki jo bo uporabljala dosmrtno. Zidava bo stala več kot deset milijard (starih) dinarjev.

Stroške za vzdrževanje hiše, v kateri je začasno nameščena Jovanka Broz (ogrevanje, elektrika, telefon itd.) vključno s stroški za strešno osebje, avtomobil z voznikom in varnostniki, poravnava iz proračuna federacije, tako da Jovanka Broz plačuje le svoje osebne stroške. V skladu z načelnim stališčem predsedstva SFRJ bo tako tudi, ko se bo preselila v hišo, kjer bo trajno nameščena.

Jovanki Broz so bile dane na voljo njene osebne stvari iz prejšnje rezidence predsednika republike — vsa obleka, večja količina blaga in materiala za obleko in obutev, krzna, kože, preproge, nakit in drugi okrasni predmeti, posoda, gospodinjinski aparati, televizijski in radijski sprejemniki, fotoaparati, pisalni stroji, umetniške slike, kipi, knjige itd. Večino teh predmetov je prevzela. Poleg osebnih stvari so Jovanki Broz izročili v dosmrtno uporabo še več kosov pohištva in drugih stvari za gospodinjstvo, s katerimi bo opremila hišo, kjer bo trajno nameščena. Večino teh stvari je dalj časa uporabljala v prejšnji rezidenci predsednika republike.

V Beogradu že dolgo kroži anekdota: »Ali veš, da je na vseh sejah prisoten knez, ki nikdar ne reče nobene — kar naprej molči.« Neobveščeni seveda zinejo: »Kateri knez?« Odgovor je: »Knez Miloš!« Tako se namreč imenuje slatina, ki ji tukaj pravijo kar — kislá voda. Sicer pa velja za pravega kneza Miloša drugačna anekdota: Ko je privijal davke, je kar naprej vpraševal svoje ministre: »Kaj dela narod?« Ko je slišal, da narod preklinja, vpije, grozi, se dere na ves glas, je naročal: privijaj, privijaj, še privijaj. Ko pa je zvedel, da narod molči, je ukazal: odvijaj, odvijaj, hitro odvijaj...

Zdaj pravijo, da knez Miloš molči, sprašuje pa Milka Planinc: kako se obnaša naša baza. Pri tem pa misli na narode in narodnosti, kajti za razliko od kneza Miloša ni na čelu enega samega ubogega naroda, temveč različno razvitih in ne dovolj razvitih narodov in narodnosti, ki zisa ne poznajo samo kot »siv«, temveč zelo različno. Saj nas zis spominja na švicarsko uro, čeprav raje oblači kot pa vedri in teče kot dober dan.

Med tem ko se tudi zis, naj je siv ali ne, vsak drugi dan sveži s kisló vođo (tolikokrat je pač zasedal zadnja leta zaradi neubranosti orkestra narodov in narodnosti), je ljudstvo vse bolj vznemirjeno zaradi kislé vode, ki pada v obliki kislega dežja in nič ne osvežuje, temveč vse uničuje — najbolj očitno gozdove. Strokovnjaki pravijo, da je temu vzrok pridobivanje energije s pomočjo nizko kaloričnega premoaga, ki vsebuje mnogo žvepla — proizvajalca kisléga dežja in povzročitelja umiranja vsega živega, ne samo gozdov.

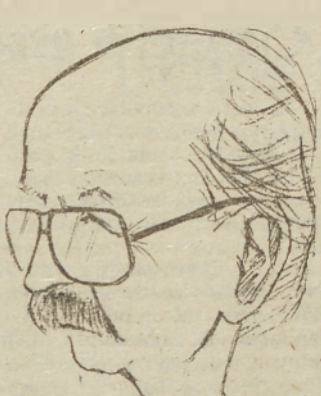
Sproščanje družbene energije z enako neakovostnimi sredstvi ima menda enake posledice. Na vprašanje, kakšno je sedanje stanje, je odgovor: »Daleč je od dobrega, vendar ga še vedno nimamo za katastrofalno!« Sploh se ne motite, če menite, da ste tak odgovor slišali že tudi od Milke Planinc! Ne samo od strokovnjakov za termoelektrarne, toplotarne in podobne sumljive objekte na ceneno gorivo.

Beograd je, pravijo poznavalci, obseden s termoelektrarnami in toplarnami in še več jih bo, ker se začeto ne da več zaustaviti. Pravijo, da bi bilo predrago. Nič huđega, če je ozračje nad Beogradom trikrat preveč nažveplano: Beograd ima dragocen veter — kosavo, ki ga vsaj nekajkrat četrletno prepriha. Vprašanje pa je, če ima beograjsko prezasičeno forumsko delovanje tak ventilator? Naravni preprih je bil menda »med razpravami za trinajsto sejo CK ZKJ, ko je

KISLA VODA

marsikaterim »forumašem« zvelo sapo. Pravijo, da bodo dragocen veter tudi kongresi prihodnje leto...

Toda poznavalci pravijo, da je tudi onesnaženje okolja precejšnja neznanka. Nihče na primer ne ve, koliko je v beograjskem ozračju strupov, ki nastajajo v mestu: vetrovi, ki nesnago odnašajo iz Beograda, jo vanj tudi prinašajo. Saj se celo Belgijci pritožujejo nad onesnaženjem njihovega ozračja, ki ga povzročamo mi. Slabo gospodarjenje ima menda mednarodne posledice.

Viktor ŠIREC, naš dolgoletni beograjski sodelavec, kakor ga je »videl« karikaturist Branišlav Maričić.

Pred kakšnimi dvajsetimi leti je bilo moderno mišljenje, da se smoga lahko znebimo, če zgradimo dovolj visoke dimnike, tako nekako, kakor so to na primer reševali v Brbovljah. Poslej je celo vsak tožd mislil, da se bo znebil svoje nesnage z dovolj visokim dimnikom — družno s svojo družbenopolitično skupnostjo. Tako je nekako obveljalo tudi za slabe kadre: čim višje nad sebe jih dvigneš, tem prej se jih znebiš. Menda je to veljalo tudi za kadrovanje v federacijo. Toda zabloda o visokih dimnikih je bila velika, saj ni upoštevala zakonov težnosti: vse kar gre navzgor, naposled pade nazaj. Toda vse je dobro, če je padec ublažen. Tako na primer s položaja v federaciji padeš nazaj na položaj v republiki. Hudo je le, če si predloži v federaciji in je med tem že vsak položaj v republiki zavzet...

K sreči prenasičenost ni vedno enaka. Lani je trajala prenasičenost beograjskega ozračja s fosforinim oksidom triindvajset dni. To pa je že izjemno ugodno, ko pa vemo, da je bilo trinosemde-

setega leta takih nadpovprečno nevarnih dni kar enaintrideset. To pomalem spominja tudi na naše krizne gospodarske razmere, ki se zadnje čase blažijo. Nekoga dne bomo tudi mi spoznali, da je bolje termoelektrarne in toplotarne kuriti z visoko kaloričnim premogom, čeprav je neprimerno dražji, kajti primitivno varčevanje je — življenjsko nevarno. Človek pa je največja drgocnost, ali ne?

Zanimivo pa je, da je bilo lani (in tudi sicer) v središču Beograda najmanj preprihiv. V ulici Kraljice Jelene na primer je bila srednja dnevna koncentracija fosfornega oksida trikrat večja kot je dovoljena. Celó še večja pa je bila čez dva meseca, kot da je kriva kraljica. Dejansko je pač koncentracija kapitala tisto, kar nas duši že od nekdaj. Bi rekli kar: koncentracija starega, starinskega, vselej premalo preve-tretega!

Se naj tolažimo, da je onesnaževanje človekovega okolja brezmejno? Da v plitvo troposfero naše atmosfere odhaja nekaj milijonov ton žveplovega oksida? Da je sreča, da so možnosti zemeljske atmosfere tako velike, da se niti ne zavedamo, kako velike so.

Bolje je reči, da je nesreča, da se ne zavedamo tega, kako nam strupi ne odhajajo samo v troposfero, temveč tudi v našo lastno kri. Za to pa najbrž zis sploh ni kriv, saj nima z nami neposredno ničesar opraviti. Njegov doseg je samo do njegove baze — narodov in narodnosti, ki so suvereni, samoupravni in naj kar sami poskrbijo za svoje počutje. Če bi na primer gradili klasično, bi nam bilo mnogo bolje, pravijo strokovnjaki. Toda, če to slišimo od ekonomistov, nas postane strah, kajti klasična ekonomija je tista stara koncentracija kapitala kot odtujene sile nad ljudmi.

Strokovnjaki tudi pravijo, da se je treba v sedanjih razmerah v stanovanjih izogibati plastike in tapet, češ da se tako lahko negativni učinki zmanjšajo za osemdeset odstotkov. Toda, ko pa smo se že tako navadili plastificiranja, tapetiranja, etiketiranja, fasadiranja, da se nam zdi že naravnost nemogoče naravnost živeti.

Preostane nam torej, da na vse skupaj gledamo strateško: izhod je v sončni energiji. Na soncu nastaja nuklearna energija sama od sebe in se nam kar naprej ponuja — tako kot energija dela. Sonce je jedro vesoljskega atoma, kot je sonce jedro, okrog katerega se vrti človekovo življenje. Toda kakšna je naša fuzija dela? Najbrž jo še premalo prakticiramo. Čeprav našim sestankom botrujejo tri srca.

Viktor Širec

V ŽARIŠČU DOGODKOV

SLABI ČASI ZA PREROKE

S hrano je tako kot z našim nogometom: če nam ne uspe priti v prvenstvo, si vsak drugi najvišje predstavlja, da bi moral biti zvezni selektor, če pa zaškriplje v kmetijstvu, je vsak drugi državlján prepričan, da bi se cedila med in mleko, če bi bil zvezni sekretar za kmetijstvo, je zapisal Danas.

Jugoslavija je obljubljena dežela za proizvodnjo hrane; samo seme je treba vreči v zemljo in vsega bo dovolj, od kruha do mesa, za vse nas in še za kakšnih 80 milijonov drugih Zemljanov, kot to trdi neka študija Svetovne organizacije za kmetijstvo in prehrano FAO.

Da ne gremo v to smer, nas najprej prepričujejo podatki o investiranju v kmetijstvu. Od skupnih investicij so tiste v kmetijstvu znašale v letih od 1957 do 1961 14,9 odstotka, v petletnem obdobju 1962—1967 so se znižale na 10,2, v letih 1967—1971 so znašale 6,2, približno enake so bile v naslednjem petletnem obdobju, v času od 1957 do 1981 pa so zdrknile na 5,8 odstotka. Podobna bo tudi v prvakar iztečenem srednjeročnem obdobju.

Tako je bilo torej vseh trideset let nazaj, medtem ko so nekatere države, s katerimi se radi statistično primerjamo, dajale v kmetijstvu letno od 20 do 25 odstotkov vseh investicij. Madžarska je leta 1970 usmerila v kmetijstvo 20,6, pet let kasneje 16,2 in leta 1981 16,7 odstotka vseh investicij. Podobno je v Bolgariji, Romuniji, ČSSR in drugod. Seveda ni mogoče trditi, da so odsejujoče samo investicije, kažejo pa vendarle naše razpoloženje do kmetijstva: kakšen nerentabilen tovarniški dimnik je celo v pretežno kmetijskih območjih znal lokal-

no oblastno in bančno javnost bolj spodbujati k razreševanju problemov kot kakšen nasad ali propadajoča čreda živine. Nismo porabili vseh tujih denarjev samo za tovarne, če je zmanjkalo, smo torej kupovali na svetovnem tržišču tudi hrano.

Ob vsem tem je treba povedati, da Jugoslavija ni prebogata z zemljo. Statistika dokazuje, da pride na prebivalca le 0,34 hektara obdelovalne zemlje (podobno Češkoslovaška). Nekaj več obdelovalne zemlje pride na prebivalca v Franciji (0,35 ha), na Švedskem 0,36, v Bolgariji 0,47, Madžarskem 0,50, Španiji 0,55, ZDA 0,83 in ZSSR 0,87 hektarja. Da pa ni vse samo zemlja na prebivalca, kaže naslednja primerjava: Nizozemska ima na prebivalca 0,06 ha obdelovalne zemlje, toda na enem hektarju ima v povprečju 600 krav, 249 ovc in 1192 svinj. Pri nas kažejo številke naslednjo sliko na en hektar: 69 krav, 94 ovc in 100 svinj.

Seveda pa so bili podatki o povprečju obdelovalne zemlje na prebivalca včasih drugačni (velja za Jugoslavijo)

obdelavec	kmetijske zemlje	
1909—13	0,583	0,947
1936—40	0,527	0,947
1957—61	0,457	0,829
1977—81	0,356	0,648
1982	0,346	0,631

Velika vlaganja v kmetijstvu, za katera se tu in tam že bolj glasno odločajo (melioracije, namakanje) pomenijo prelivanje denarja iz drugih panog v kmetijstvo, toda na takšne poteze ne bi smeli gledati kot na nekakšno »podpiranje« kmetijstva, marveč bi to morala biti rdeča nit razvoja gospodarstva v celoti. Mnoge bolj bogate in tudi bolj siromasne države grede v to smer.

Res je, da je tudi hrana vedno dražja, toda na cene vplivajo drugje. Materiali za reprodukcijo so se lani podražili za 69 odstotkov, kmetijski stroji za 71, kemična sredstva za 67 odstotkov.

V alarmantnih zahtevah za izboljšanje gospodarskega položaja je slišati tudi to, da je potrebno zmanjšati obresti v proizvodnji hrane in z regresi povečati porabo mineralnih gnojil.

Analize, ki so jih zadnje čase naredili, pa kažejo, da je treba »odkriti« tudi rezerve, ki naj bi bile predvsem v zasebnem kmetijstvu. To razpolaga v Jugoslaviji z 90 odstotki obdelovalne zemlje ima pa tudi 93 odstotkov vse živine. Poleg tega je v zasebni lasti 650 tisoč traktorjev, 12.500 kombajnov ter 2,7 milijona gospodarskih stavb. Ocenjujejo, da daje ta sektor le 50 odstotkov hrane.

Potrebne bi bile večje spodbude, da bi te rezerve izkoristili. Kljub temu, da imamo v zvezi s tem nekaj dokumentov in stališč, zadeva ni enostavna in nič kaj primerna za prerokovanje.

EDEN ALI VEČ KAN- DIDATOV

Delegati skupščine občine Lendava so imeli v decembru naporne dni, saj so kar dvakrat zasedli skupščinske klopi. Nazadnje, tik pred novim letom, so potrdili predlog republiške resolucije za leto 1986, med tem ko bodo podobni občinski dokument sprejeli predvidoma v tem mesecu. Skupščina je sprejela predlog sklepa o uvedbi postopka za spremembo statuta občine ter osnutek sprememb, ki se nanašajo v glavnem na volitve predsednika občine. Poslej bodo lahko delegati volili predsednika skupščine izmed več kandidatov. To možnost so zelo dobro sprejeli tako delegati kot občani, vendar pa s tem še ni rečeno, da jo bodo izkoristili. Je pa res, da je bilo za predsednika skupščine v postopku evidentiranja predlaganih precej kandidatov, ki bi se morali potegovati za to funkcijo. Pač pa se v lendavski občini ne navdušujejo, da bi bilo tudi za predsednika izvršnega sveta več kandidatov, ker bi v tem primeru težko sestavili izvršni svet. Take usmeritve so se izoblikovale tudi v družbenopolitičnih organizacijah.

Na ločenih sejah skupščine občine Lendava je bilo še slišati poročilo o delu skupin delegatov za zbor občin in zbor združenega dela skupščine SR Slovenije, delegati so bili seznanjeni z varstvom, urejanjem in vzdrževanjem grobov in spomenikov borcev NOB, sprejet je bil odlok o financiranju interesnih skupnosti v prvem trimesečju po stopnjah, kot so bile v decembru, in nekateri drugi odloki. S. S.

STREŠNIKI IZ VARISA

V Varstrojevem tozdu Varis je stekla izdelava betonskih strešnikov. Letno jih bodo izdelali milijon 700 tisoč. Od te količine bo 60 odstotkov proizvodnje prevzel Marles Maribor, 40 odstotkov pa drugi kupci, torej bodo strešniki tudi v prosti prodaji, pravzaprav jih v lendavskem Univerzalu že prodajajo. Gre za zelo kakovostne izdelke, ki so nekoliko cenejši od opečnih strešnikov in kot vse kaže tudi boljše. Atesti so pokazali, da ne prepuščajo niti vlage. Strešnike izdelujejo v različnih barvah.

Ali to pomeni, da se bo ta tozdu preusmeril v večjega izdelovalca strešne opeke? Nikakor ne! Strešniki so le dopolnilni program k sanitarnim kabinam in bo njihova vrednost predstavljala v celotnem prihodku tega kolektiva le 5 odstotkov. Še naprej

VOLITVE BODO DALE ODGOVOR NA MARSIKAJ!

V Moravskih Toplicah je bila ob koncu leta 1985 skupna seja predsedstva OK SZDL in posvet predsednikov KK SZDL iz soboške občine. Ob tej priložnosti so se prisrčno zahvalili prizadevnim aktivistom frontne organizacije za njihov pomemben prispevek k razvoju samoupravne socialistične družbe. Uvodoma je novi predsednik OK SZDL Geza Farkaš spregovoril o dosedanjih pripravah na volitve in nadaljnjem delu frontne organizacije v soboški občini. Poudaril je, da so v pripravah na spomladanske volitve opravili nadvse pomembno delo, saj so po začetnih težavah pri evidentiranju uspeli v nadaljnjem postopku razgibati vse krajevne konference SZDL. Zato je izrazil zadovoljstvo nad doseženimi rezultati evidentiranja možnih kandidatov, predvsem za temeljne delegacije, kakor tudi za najodgovornejše funkcije v občini, republiki in federaciji. Tako je bilo za člane delegacij za skupščine družbenopolitičnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti evidentiranih skupno 5.818 možnih kandidatov. To je za okrog polovico več kandidatov kot ob skupščinskih volitvah leta 1982, prevladujejo pa kadri stari od 20 do 40 let. Evidentiranih je bilo okrog 2300 žensk, in sicer več v silih kot v

družbenopolitični skupnosti. Tudi izobrazbena struktura je boljša kot na prejšnjih volitvah.

Med nadaljnimi nalogami SZDL so v ospredju predkandidacijski postopki, ki morajo biti končani do 15. januarja. Zatem bo seja predsedstva KK SZDL, od 20. januarja do 10. februarja pa morajo biti končane seje temeljnih kandidacijskih konferenc. Prva seja občinske kandidacijske konference bo med 15. in 22. februarjem, volitve v ozidih in KS pa bodo 13. oziroma 16. marca.

Nato je bil govor o resoluciji o izvajanju družbenega plana soboške občine za obdobje 1986—1990 v letu 1986, o čemer je stekel pogovor s člani soboškega izvršnega sveta. V tej zvezi so sprejeli sklep, s katerim so vse družbenopolitične organizacije in seveda tudi predsedstvo OK SZDL obvezali, da izdelajo operativne programe za uresničevanje resolucijskih opredelitev v letu 1986. Hkrati naj bi proučili možnosti za združevanje sredstev za odpiranje novih delovnih mest v občini.

V popoldanskem delu posveta je sodeloval tudi sekretar RK SZDL Geza Bačič, ki je spregovoril o aktualnih družbenopolitičnih razmerah in nalogah socialistične zveze. Menil je, da se je

SZDL znašla pred večjim številom odgovornih nalog, ki zadevajo gospodarski razvoj, srednje-ročno načrtovanje, volitve in drugo. Po njegovem mnenju bodo spomladanske volitve dale odgovor na marsikaj, predvsem pa na to, kako učinkovito se bomo v naši družbi znali spopasti z velikimi gospodarskimi težavami. Zato se je treba, kot je poudaril, v SZDL upreti vsakršnemu malodušju in svojo aktivnost usmeriti na ključna področja nadaljnjega razvoja. Zlasti se je treba nasloniti na lastne moči in ustvarjati ustrezno ozračje za boljše delo in organiziranost, kajti le na ta način bo možno uresničiti zahtevne cilje gospodarske stabilizacije. Brez kadrov nas nihče ne more rešiti iz težav, je med drugim poudaril Geza Bačič, zato se moramo resno spopasti z uravnilovko in povprečnostjo, s katero se zadovoljujejo v marsikaterem delovnem kolektivu. Povsod je treba zaostri odgovornost, saj je problem učinkovitosti vprašanje širšega značaja. To velja tudi za vrste SZDL, ki jih je nujno potrebno osvežiti z mladimi kadri. V času do volitev pa nas čaka še precej političnih bitk, je menil sekretar RK SZDL Geza Bačič, zato se mora SZDL dobro organizirati, da bi okrepili njeno vlogo.

Milan Jerše

Skupščinsko zasedanje v Murski Soboti

Smelejša občinska resolucija

Na zadnjem skupnem zasedanju vseh treh zborov skupščine občine v Murski Soboti so osrednjo pozornost namenili vrsti razvojnih dokumentov. Najprej je bil govor o predlogu resolucije o izvajanju družbenega plana soboške občine v letu 1986. Resolucija je izdelana na osnovi široke javne razprave, pri čemer so upoštevane tudi trenutne gospodarske razmere. Brez smejeje zastavljenih ciljev pa v letu 1986 ni mogoče pričakovati premikov, je

bilo slišati v razpravi. O tem je obširneje spregovoril predsednik izvršnega sveta Pavel Pongrac. »Bistvene spremembe so pri razporejanju sredstev za osebne dohodke, dohodki in vseh oblikah porabe. V resoluciji predvidevamo, da bi bil v letu 1986 delež akumulacije tak kot leta 1985, osebni dohodki naj bi ostali na enaki realni ravni ter bi se gibali v skladu z rastjo dohodka in inflacijo. Precej pripomb je bilo s strani družbenih dejavnosti. V resoluciji smo zapisali, da se bodo osebni dohodki v družbenih dejavnostih usklajevali z rastjo OD v gospodarstvu, vendar nekatere organizacije v izobraževanju terjajo, da bi OD uskladili že v letu 1986. Analiza kaže, da z OD močno zaostajajo ne samo v šolstvu, ampak tudi v drugih dejavnostih, zato v resoluciji ne moremo omenjati samo posamezne dejavnosti. Vse oblike porabe bi ostale na enaki ravni kot leta 1985, zato je resolucija stabilizacijsko naravnana in ne bi smelo biti dodatnega obremenjevanja gospodarstva.«

Delegat iz tovarne Mura je predlagal besedilo, po katerem bodo ozdi združevali sredstva skupnih rezerv ter dali na voljo strokovne kadre za ureditev razmer v ozidih v občini, ki so v izgubi, in s tem prispevali k hitrejšemu odpravljanju gospodarskih težav, kar so delegati sprejeli. Delegatka družbenopolitičnega zbora Marija Horvat pa je menila, da je treba najprej razčistiti obveznosti do samoupravnih interesnih skupnosti in to vnesti v izhodišča za načrtovanje razvoja v letu 1986.

Delegati so tudi potrdili predlog dogovora o temeljih družbenega plana soboške občine v obdobju 1986—1990. V naslednjem

srednjeročnem obdobju bodo prizadevanja usmerjena zlasti v pridelo vanje hrane, večji izvoz, uveljavljanje kakovostnih dejavnosti gospodarjenja, izrabo naravnih danosti in smotrno rabo prostora. Tako bi povprečna letna rast družbenega proizvoda znašala 3,8 odstotka, industrijske proizvodnje 4 odstotke, kmetijske pridelave 4 odstotke, izvoza 8 odstotkov, zaposlenosti 2 odstotka, produktivnosti 2 odstotka in realnih osebnih dohodkov 1 odstotke. Omenimo, da so v razpravi delegati sprejeli stališče, po katerem je treba potrebe krajevnih skupnosti s pomočjo njihovih sredstev uskladiti s programi siso — konkretno zgradbo rogaševske zdravstvene ambulante — in sklep o uresnitvi nujne medicinske pomoči pri soboškem zdravstvenem domu.

Delegati so soglašali tudi z osnutkom sprememb in dopolnitve statuta občine, po katerem bo zbor KS imel poleg le 42 namesto dosedanjih 47 delegatskih mest, jasneje pa bodo tudi pristojnosti zborov, ko bodo obravnavali problematiko skupno s siso. Na skupnem zasedanju so sprejeli še osnutek družbenega plana soboške občine do leta 1990, o čemer bo do konca januarja 1986 potekala javna razprava. Skupno s KS in Zavodom za ekonomiko in urbanizem bo organizator razprav IS, vso kartografsko gradivo pa bo izobeseno na sedežih KU in v prostorih skupščinske občine. Sprejeli so tudi odlok o kriterijih za določitev manj razvitih KS v občini ter sklepa o izvolitvi Marije Ternar za občinsko sodnico za prekrške in Ladislava Vegija za namestnika komandirja PM v Murski Soboti.

Milan Jerše

PROGRAMSKA SEJA OK ZSMS MURSKA SOBOTA

Zanimiva in bogata razprava

Zadnji četrtak v starem letu se je v sejni sobi Gasiškega doma v Murski Soboti zbralo okrog 80 mladincev na programski seji. Na njej so tudi izvolili nove člane predsedstva in predlagali delegate za 12. kongres ZSM Slovenije. Več kot dve uri so namenili razpravi, povezani s pripravljanim gradivom Vloga in položaj ter aktualne naloge ZSMS v občini ter operativni program za naslednje leto, v njej pa je sodelovalo deset udeležencev, tako tudi predsednik Socialistične zveze Geza Farkaš, predstavnik Književne mladine in Ekološke sekcije, ki delujeta v okviru Občinske konference ZSMS Murska Sobotna, predstavniki mladih iz Srednjih zdravstvene, ekonomske in družboslovne šole ter srednješolskega centra iz Murske Sobotne, mladinec z Agroservisva, Mišo Kuret z Republiške konference ZSMS ter upravnik Kluba mladih.

Na seji so tudi sklenili, da pošljejo protestno pismo železniškemu gospodarstvu in avtobusnemu prometu zaradi predloga ukinitja regresa za šolske prevoze ter zahtevo za vračanje prispevkov učencev, ki so namenjeni za povračilo škode, vendar se ne porahijo.

Na zadnji seji v letu 1985 so bili tudi gostje iz pobratenege Paračina.

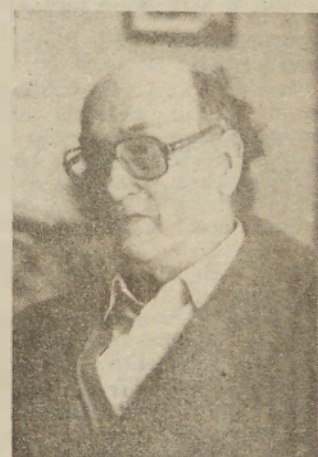
B. Peček

Dr. ANTON TRSTENJAK — 80-LETNIK

»Z oltarja sem prinesel čisti ogenj,
kar sem prižgal, pa ni bil čisti plamen.«

S pričujočo Goethejevo mislijo, ki jo je profesor Anton Trstenjak, doktor filozofije in teologije, rojak iz Rodmošč pri Gornji Radgoni, zapisal v Predgovor k nedavno izšli drugi antropologiji Človek bitje prihodnosti (Slovenska matica, Ljubljana 1985), je dovolj dokazljivo razkrito, kako nobeno delo ni končano. Je sploh lahko? Ali kot beremo na ščitnem ovitku: »Človek kot zavestno bitje prihodnosti je v nenehni hoji za samim seboj prikrajšano bitje: stalno napada (napori, upori, vojske) sedanost, ki mu uhaja v preteklost, medtem ko se mu prihodnost umika v nedosegljivost.« Njegova haja za človekom je izjemno ustvarjalna in neodjenljiva. Opus njegovih del je izjemno bogat in raznolik. Nekateri ga poznajo predvsem kot strokovnjaka za psihologijo barv, drugi kot zmotljivega grafologa, tretji po Psihologiji ustvarjalnosti, Problemih psihologije, Ekološki psihologiji ali Orisu sodobne psihologije, četrti bolj po poljudno-znanstvenih knjigah, kot so na primer Med ljudmi, Človek in sreča, Človek v ravnotežji ali Pota do človeka, za marsikoga pa je predvsem človek, ki je voljan poslušati in pomagati tudi v najhujših življenjskih stiskah.

knjigi Ekološka psihologija in pred kratkim okvirna antropologija Človek bitje prihodnosti. V strokovnih in znanstvenih krogih je med prvimi začel opozarjati na vprašanja preživetja, kar je v pogovoru z nami takole opredelil: »Opozarjam na novo znanost — znanost o preživetju, ki gre v etično smer. To pomeni, da zač-

nja znanost razmišljati o sami sebi, o posledicah svojih dognanj in ugotavlja, da je posledica znanstvenih dognanj tehnizacija, industrializacija življenja, posledica tega pa onesnaževanje narave in s tem ogrožanje človeka in njegove eksistence.«

Ustvarjalnost našega pomurskega rojaka dr. Antona Trstenjaka je zares občudovanja vredna, saj ta čas — kot nam je zaupal ob voščilu k častitljivemu jubileju — pripravlja kar dvoje del; eno od teh z delovnim naslovom Človek in njegova pisava. (B. Ž.)

Predkongresna razprava o načrtovanju ozdov

V okviru priprav na 11. kongres ZSS in 10. kongres ZSJ sta svet za planiranje in delitev dohodka pri občinskem svetu zveze sindikatov in konferenca osnovnih sindikalnih organizacij v delovni organizaciji Mura v Murski Soboti organizirala razpravo z naslovom: Vloga sindikata pri uresničevanju temeljnih ciljev gospodarske stabilizacije s poudarkom na planiranju razvoja v organizacijah združenega dela.

Kot je dejala predsednica pomurskih sindikatov Mira Marko, je samoupravno načrtovanje v organizacijah združenega dela zelo pomembno področje, ki mu moramo v času pospešenih priprav na sindikalne kongrese nameniti ustrezno pozornost. Glede na kongresne resolucije in usmeritve nadaljnjega razvoja so se v sindikatih z vso resnostjo lotili kakovostnega načrtovanja, s čimer je tesno povezana življenjska raven delavcev oziroma njihov standard. Ker ta cilj v praksi še vedno nismo uresničili, pomeni, da je v združenem delu še precej pomahljivosti.

Načrtovanje je resda strokovna zadeva, smo slišali v razpravi, toda prav sindikat mora nenehno bdeti nad njegovim uresničevanjem. Kljub nekaterim neznanam je vendarle dovolj elementov za ustrezno načrtovanje v združenem delu. Zato pa mora, kot je opozoril Karel Sukič iz Mure, delavec postati resničen subjekt načrtovanja ozdov, kar naj bi opredelili tudi v kongresnih dokumentih. Če namreč delavec ne razpolaga z rezultati svojega dela, ne more realno načrtovati. To velja gotovo tudi za kadrovske načrtovanje, o katerem je bilo v razpravi veliko govora. Na nujnost opredelitve srednjeročnih načrtov kadrovskih potreb sta zlasti opozorila predstavnik delovnih organizacij Mure in Mesne industrije ABC Pomurka Ivanka Klopčič in Igor Klinar. Oh prizadevanjih za hitrejši tehnološki razvoj pa je treba dati večjo podporo znanju, za kar naj bi v družbi ustvarili ustrezno vzdušje. Drugače so namreč zaman vsi papirnati akti. In prav tu naj bi bil sindikat spodbujevalec novega pristopa, kajti nedopustno je, da bi v območju še dalje drobili ogromen kadrovski potencial. S tem je v tesni po-

vezavi možnost nadaljnjega razvoja občine in vključevanje v mednarodno delitev dela. V razpravi so se dotaknili še vprašanja uveljavljanja dohodkovnih odnosov, kjer osebni dohodki marsikje še niso rezultat višjega dohodka in so med organizacijami prevelike razlike v delitvi sredstev za osebne dohodke. Premajhni premiki so doseženi tudi pri združevanju dela in sredstev.

Navsezadnje se mora na teh področjih zrealiti vloga sindikata pri uresničevanju temeljnih ciljev gospodarske stabilizacije in z njo povezano načrtovanje v združenem delu. Škoda le, da so v razpravi pogrešali večjo udeležbo delegatov za sindikalna kongresa, saj so nekoliko zvedele nekatere vsebinske usmeritve nadaljnjega razvoja, za katerega se zavzemajo v soboških sindikatih.

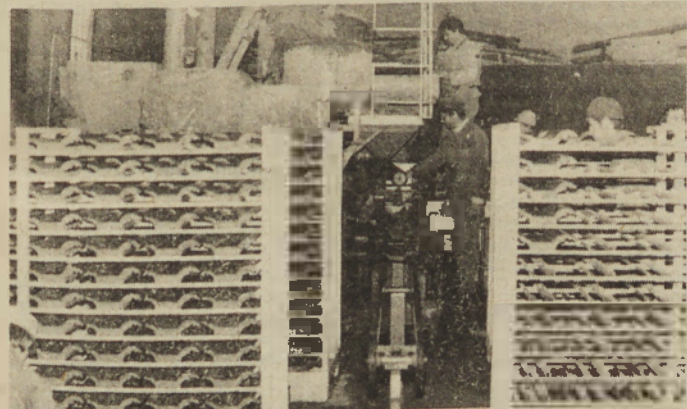
Milan Jerše

ZA OBČINO LJUTOMER

Poseben radijski referendumski program

Podobno kot decembra za soboško občino pripravljajo sodelavci radia Murska Sobotna poseben referendumski program tudi za nedeljo, 12. januarja, ko se bodo o samopriskevku odločali v ljutomerski občini. Začel se bo ob sedmih jutraj in bo trajal do desetih, o glasovanju pa bomo poročali še nekaj pred enajsto in dvanajsto uro ter v osrednji nedeljski oddaji V nedeljo popoldne. Na terenu bodo naši novinarji in dopisniki, k sodelovanju pa vabimo tudi volilne odbore, ki lahko o dogajanju na njihovem volišču sproti poročajo na telefonsko številko 21 383, za oglašanje v živo pa bo namenjena številka 21 232.

Vabljeni k sodelovanju in poslušanju!

Izdelava strešnikov v Varstrojevem tozdu Varis v Lendavi. Letna proizvodnja: milijon 700 tisoč kosov. Foto: S. S.

je torej primarna izdelava sanitarnih kabin, po katerih je spet veliko povpraševanje. Tako so za letos načrtovali 2100 kabin, vendar so jih do praznika republike izdelali toliko, do konca leta pa jih bodo še 200. Letošnji načrt bodo torej krepko presegli, kar je za 170-članski kolektiv nedvomno lep uspeh. Rezultati pa niso naključni, ampak so posledica večjih »notranjih premikov«: sproti so v stikih z gradbeniki in sanitarne kabine ne delajo za zalogo, ampak za znanega kupca in le nekaj tednov pred vgradnjo. Sicer pa se dosledno držijo rokov dobave, kabine tudi sami vgrajujejo in tako naprej. Njihove kopalnice so vgrajene v Ljubljani, Kranju, na Kopaoniku, v Zagrebu, Pulju, v Tuzli, Murski Soboti in drugod. Še posebej so ponosni na naročilo iz Lovrana,

kabinah precejšnje — za prihodnje leto načrtujejo 2400 takih izdelkov — je dokaz, da so osvojili precejšen del tržišča. Tudi kupec iz Francije, kateremu so letos za enkrat poslali 6 kabin, je z izdelkom iz Lendave zelo zadovoljen. Možnosti za prodajo v tujino ne manjka, še posebej pa tedaj, ko bodo izdelovali montažne sanitarne kabine. Te razvijajo sami, pa tudi v sedanjih izdelkih je že precej lastnega znanja in izkušenj, kot je na primer možnost dostopa do vseh razvodov inštalacij in tako dalje.

V Varstrojevem tozdu Varis torej poslej izdelujejo strešnike, sanitarne kabine, v prihodnjem letu pa bodo dali na tržišče tudi ratno gradbeno galanterijo: betonske mize, klopi, posode za rože in drugo.

S. SOBOČAN

Utesnjen maneverski prostor za NOB ob Muri

Ob predstavitvi knjige Pomniki NOB v Slovenskih goricah in Prekmurju avtorjev Draga Novaka, Iva Orešnika in Hermana Stičla 10. junija 1985 v Murski Soboti je Ela Ulrih-Atena, nekdanja borka, aktivistka, dejavna družbenopolitična delavka, funkcionarica in republiška delegatka, med drugim menila: »Merila za ocenjevanje dogodkov v Slovenskih goricah in še posebej v Prekmurju morajo biti drugačna kot drugod v Sloveniji; ne bližja ne milejša, vendarle drugačna. Odsotnost morda sploh vojaških ali pa vsaj večjih vojaških formacij še ne pomeni, da tod ni bilo revolucije. Včasih se zdi, kot da bi se tem območjem očitalo, da ni bilo velikih partizanskih akcij in da bi zato morali imeti manj vrednostne komplekse... Osvobodilni boj Prekmurja je množica drobnih dejanj, nič manj junaških in nič manj tveganih, s krvjo in življenji plačanih, kakor mnoga velika dejanja drugje po naši slovenski zemlji. Tudi izdajstva niso mogla zatrepi upora in ne vem, komu se bo posrečilo — ali bo to zgodovinar ali književnik — da bo sposoben ugotoviti, kako je mogoče, da so vedno znova in znova, novi in novi ljudje, stopali na mesta onih, ki so jih fašisti pobili.«

PREKMURSKA ČETA — IZ-HOD V SILI?

Verjetno bo kdaj in kje priložnost, da bi lahko v celoti objavili Atenino tehtno, analitično-komentatorsko uvodno besedo ob omenjeni predstavitvi. Zdelo se nam je ustrezno in koristno, da na osnovi nekaj vprašanj izluščimo najpomembnejše sodbe in mnenja iz njenega takratnega pričevanja.

Kako bi utemeljili trditev, da je bila ustanovitev Prekmurske čete »izhod v silo« in ne zavestno prizadevanje za to, da bi imeli v tem delu Slovenije svojo vojaško enoto?

Ideja, da bi v Prekmurju ustanovili svojo vojaško enoto, je stara in sega v leto 1941, ko je Štefan Kovač začel organizirati NOB v Prekmurju, vendar se niti takrat niti pozneje ni mogla uresničiti, ni pa bila nikoli opuščena. Mislim, da se politično delo v Prekmurju nikoli ni dovolj razvilo in utrdilo, da bi lahko ustvarili tiste razmere, ki so potrebne za obstoj in delovanje ilegalne vojaške enote. Teren bi moral biti organiziran do te mere, da bi jo lahko redno oskrboval z vsemi vojaškimi in drugimi informacijami, jo preskrboval in ji dajal zavetje po opravljenih vojaških akcijah, saj na umik prek Mure in Drave — prav tako pa ne na madžarsko ozemlje — ne bi mogla računati. Prekmurje je delovanje vojaške enote, po moji sodbi, premajhen maneverski prostor. Če pa bi spregledali majhnost in zaprtost tega prostora, bi to zahtevalo izredno razvito politično organizacijo terena, ki je v Prekmurju nismo nikoli dosegli. Džemsovskega poskusa, da bi s svojo skupino vojaško razgibal teren, mislim, da to oceno potrjuje. Če ne bi bili borci, predvsem pa komandni kader Džemsove skupine tako izkušeni, bi bila verjetno cena za ta kratek pohod v Prekmurje mnogo višja kot je bila. Leta 1945 je bil položaj na tem območju v marsičem drugačen. Takrat smo že poslušali topove z rusko-nemške fronte na Madžarskem, kar objektivno v ničemer ni izboljšalo razmer za razmah NOB, subjektivno pa se je to kazalo v veliko večji pripravljenosti ljudi za borbo. Nasprotno pa so okupacijske sile, čim bolj je šlo proti koncu, tem bolj stopnjevale teror nad prebivalstvom in krepile vojaške aktivnosti proti partizanom. Ustanovitev čete je bila zato še vedno veliko tvegane, vendar druge izbire ni bilo. Skrivačev in dezertirjev iz madžarske vojske je bilo vedno več in

mnogi med njimi so hoteli v partizane. Ko smo decembra 1944 na tridnevni strehovski konferenci aktivistov OF analizirali politične in vojaške razmere v Prekmurju, smo se znašli pred veliko dilemo: ali te ljudi zbrati in odpeljati prek Mure in Drave — dveh velikih naravnih ovir in hkrati državne meje med dvema okupacijskima državama — na Pohorje, kar bi zahtevalo izurjeno vojaško spremstvo, ali pa ustanoviti četo, katere operativno območje bo Prekmurje z Gorickim. Odločili smo se za drugo. Čeprav naj bi četa sprejemala samo prostovoljce, bi problem skrivačev znatno omilili in razjasnili, kajti kdor je za NOB, bo imel možnost to potrditi s svojim vstopom v četo, kdor ne, pa je naš nasprotnik — po znanem načelu: kdor ni z nami, je proti nam. Problem skrivačev je bil z ustanovitvijo čete rešen. Zmanjšana, če že ne ukinjena je bila nevarnost, da bi postali skrivači plen bele garde ali kakke druge izdajajske organizacije. Pa tudi aktivistom niso bili več toliko v napoto pri njihovem političnem delu, saj so s svojim nočnim gibanjem po vaseh nehote opozarjali okupatorja na prisotnost partizanov. V tem smislu je bila ustanovitev čete izhod v silo. Nismo je ustanovili zato, da bi imeli predvsem namen tu izvajati večje vojaške akcije. Opredelili smo jo praznaprav kot politično narodnoosvobodilno enoto tudi s političnimi nalogami: politično delovati med ljudmi in si organizirati zaledje, sama si mora organizirati obveščevalno službo, prehrano, izvajati čim manj revkizicij, zato pa čim več manjših udarnih akcij na sovražnika.

Zelo pomembna se nam zdi — čeprav je v ocenah NOB v Prekmurju (pre)-večkrat izpuščena — zemljepisna pomena za osvobodilno gibanje na tem območju? Res je. Koliko poskusov osrednjega vodstva NOB v Sloveniji in pokrajinskega komiteja KPS in OF za Štajersko je bilo, da bi v Prekmurje poslali osvežitve, pomoč aktivistom NOB. Vendar so bile s tem velike težave. Tisti, ki so bili sem poslani, pogosto niso prišli na cilj, če pa so v tem uspeli, so bili tu kasneje odvisni sami od sebe. Kurirska pošta je potrebovala tudi do dva meseca, da je prišla na cilj. Ko so na pokrajinskem vodstvu še računali z določenim številom aktivistov v Prekmurju, so mnogi

že padli. Prekmurja ne moremo preprosto primerjati z Vojvodino ali drugimi ravninskimi predeli v Jugoslaviji, ki so mnogo večji in kompleksnejši. Poleg zemljepisnih posebnosti se pogosto pozablja tudi na to, da je del Prekmurja stmrjeno poseljen z Madžari in v te madžarske vasi takrat nismo lahko prodrali. To je še dodatno zmanjševalo operativni prostor borcev in aktivistov NOB.

BOLJ Z BESEDO KOT Z OROŽJEM

Ugotovljate, da niste imeli dovolj časa za temeljito pripravo terena ob levem bregu Mure, kar bi omogočilo obstoj vojaške enote, vsaj čete, hkrati pa dodajate, da je politični aktivizem tudi prišel do polne izraza v najčistejšem pomenu besede. Bi hoteli to nekoliko pojasniti, saj v tem primeru pravilo partizanskega bojevanja, ki ga omenjate, skorajda ni moglo priti do veljave?

Politični aktivizem v Prekmurju konec leta 1944 je bil — po mojih izkušnjah — tak, kot je bil aktivizem na Štajerskem v letih 1941 in 1942. To pomeni, da smo razvijali druge metode delovanja kot so se uporabljale kasneje, ko se je narodnoosvobodilno gibanje že močno razvilo. Takrat smo aktivisti delovali bolj z besedo kot z orožjem. Ljudi smo pridobivali s prepričevanjem, pojasnjevanjem. Hrabrili smo jih in organizirali, učili in usposabljali za ilegalno obliko boja proti okupatorju. Ko govorim o aktivizmu v najčistejšem pomenu besede, mislim predvsem na to, da med aktivistom in borcev vojaške enote ni stroge ločnice. Aktivist na terenu je bil kot ilegalen političen delavec tudi borec, ki se je moral gibati na najnevarnejšem terenu, prehoditi nešteto nevarnih točk: cestnih križišč, železniških prog, praviloma zastraženih mostov, obiskovati ljudi v vaseh in mestih in podobne. Moral si je znati pridobiti zaupanje ljudi, moral je znati pojasnjevati cilje in načine borbe proti okupatorju, vliivati vero v uspeh naše NOB ter pripravljenost na žrtve. Aktivisti smo opravljali tudi manjše samostojne akcije, ki so kakorkoli škodovali okupatorju in kazale naš upor proti njemu. Naloga aktivistov je tudi bila obveščati partizanske vojaške enote, pomagati pri njihovi preskrbi, organizirati pridobivanje orožja, sanitetnega materiala, včasih pa skupaj z njimi pripraviti napade na sovražne postojanke in se takrat vključiti v te enote in skupaj z njimi napadati in se umikati. Vse to smo, čeprav v manjšem merilu in razmeram primerno, delali aktivisti v Prekmurju leta 1944. Ni bilo torej velike razlike med borcev v četi in aktivistom, političnim delavcem na terenu.

Razsežnost izdajstev, ki so povzročala zastoje v uporu proti okupatorju oziroma prekinjala revolucionarne valove, še vedno ni ugotovljiva. Tudi sami se sprašujemo, kako je mogoče, da ljudje niso bili toliko prestrašeni, da bi se vdali, obupali? Izdajstva so razmahu NOB najbolj škodovala in usodno pre-

kinjala stalnost NOB. Mislim, da je za to najboljši primer Prekmurje, kjer je bilo prav zaradi izdajstev več začetkov in več tragičnih koncev gibanja. Posledice po vsakem izdajstvu so bile strašne: veliko število smrtnih žrtev med borci in aktivisti pa tudi med civilnim prebivalstvom, ki se je vključilo v organizirano narodnoosvobodilno borbo. Izdajalci so škodovali NOB veliko bolj kot bi to mogel sam okupator, če ne bi imel nizkotne pomoči odpadkov lastnega naroda. Izdajstva so moč okupatorja silno povečala. V Prekmurju so imele izdaje zelo težke posledice in so največkrat popolnoma prekinile narodnoosvobodilno borbo.

znanih vzrokov za daljši čas odrezano od osrednjega vodstva NOB na Slovenskem, je bilo razumljivo, da je iskalo druge povezave, ki so bile v tistem času bolj dosegljive. Konec koncev to ni bilo bistveno, saj stare banovinske meje niso mogle biti nobena resna ovira za tako sodelovanje. Komunistična partija Jugoslavije je delovala na enotni politični in borbeni platformi NOB vseh jugoslovanskih narodov, zato pripadnost k temu ali onemu narodu sploh ni bila pomembna. Pozneje, ko sem sama prišla v Prekmurje, z Medžimurjem nismo imeli nobenih povezav. Ni mi znana nobena pobuda za povezave niti z one niti z naše

jinskega komiteju KP, posebej, da največjemu stike s Slovenci v Porabju. Vendar nam je zmanjkovalo časa za sistematično navezovanje stikov. Med Porabske Slovence je na svojem pohodu prodrla Prekmurska četa, ki je imela tu tudi več bojev. V Radgonskem kotu ali bolje v Apaški dolini smo poskušali opozoriti nase s tem, da smo napadli nemško postojanko v Apačah kot strnjemem nemškem naselju. Naša akcija je imela bolj agitacijsko-propagandni značaj. Z njo smo želeli ohrabriti Slovence, ki so bili tu pod dvojnimi pritiskom pomembnevanja, po drugi strani pa nekoliko prestrašiti Hitlerju predane pripadnike nemške narodnosti. Čeprav v vojaškem pogledu nismo uspeli, smo z napadom na postojanko dosegli neverjeten politični učinek. Seveda so svoje dodale ljudske govore.

JE RDEČA ARMADA OSVOBODILA PREKMURJE?

Radi bi še slišali vaše mnenje o pomembnosti deleža, ki so ga imeli rdečearmeji pri osvoboditvi Prekmurja oziroma Pomurja!

O tem mi je zdajle pravzaprav težko govoriti. Imam premalo podatkov. Težko bi pritegnila nekaterim glasovom, da je Rdeča armada osvobodila Prekmurje. Ona je šla čez Prekmurje v frontalnem gonjenju nemške vojske.

Tu skoz je šla fronta. Sodeč po prvih stikih z našim prebivalstvom pripadniki Rdeče armade v začetku niti niso vedeli, da so na jugoslovanskem ozemlju. Lahko pa je bil to izgovor zaradi mojega protesta proti postopkom nekaterih rdečearmejev do civilnega prebivalstva.

Verjetno mislite na določena, rekli bi, nečastna dejanja pripadnikov Rdeče armade?

No, bilo je nekaj posilstev, kraj koles, kraj vsega, kar se je svetilo od penkal do nakita, alkohola pa tudi primerov opijanja in nečastnega ravnanja. Tako so se v prvem stiku z našim ozemljem obnašali do našega prebivalstva. V svojih vrstah so imeli, kolikor je bilo nam znano, vzorno moralo, čeprav je bilo tudi med njimi dosti bork žensk. V njihovem štabu, kamor sem šla protestirati zaradi takega obnašanja, so mi pojasnili, da so spregledali, da so že na jugoslovanskih tleh. S tem kakor da so se hoteli opravičiti za to ravnanje. Vsekakor pa ima Rdeča armada pomemben prispevek tudi za osvoboditev Prekmurja. Brez njihove prisotnosti bi bil konec vojne verjetno veliko bolj surov, saj bi smrtna agonija fašistov povzročila še veliko streljanj in uničevanja javnih naprav in drugih pomembnih objektov. Po prvih nesporazumih nam je bila Rdeča armada v vsem našem delovanju v veliko pomoč že s tem, da je bila prisotna. Ohranitev javnega reda po umiku okupatorja in ob prihodu Rdeče armade pa je vendarle predvsem zasloga organizirane NOB v samem Prekmurju. Še pred prihodom delegacije SNOS smo prekmurški partizani skupaj z narodnoosvobodilnimi odbori in drugimi organiziranimi oblikami NOB (AFŽ, mladina in drugi) preprečili vsakršno samovoljno posameznikov in vseh nepoklicanih domačih »osvoboditeljev«. Naše odbore smo že veliko prej pripravili na ta trenutek, ko bodo morali prevzeti javne urade (občine, pošte) in preprečiti uničevanje arhivov in imovine. Trgovine, proizvodne obrate in javne objekte so morali zastražiti in varovati pred krajo ali uničenjem. To je bil prav gotovo prvi akt nove ljudske oblasti v Prekmurju, ki je bil nadvse uspešno opravljen.

BRANKO ŽUNEC

Pričevanje Ele Ulrih-Atene

Ela Ulrih-Atena: »V Prekmurju je bilo prav zaradi izdajstev več začetkov in več tragičnih koncev narodnoosvobodilnega gibanja.« (Foto: A. A.)

VELIKO NAKLJUČNIH POVEZAV

Se vedno ni dovolj razčiščeno sodelovanje nosilcev NOB levega brega z desnim bregom Mure, povezovanja narodnoosvobodilnega gibanja v Prekmurju z gibanjem v Medžimurju, torej čez republiško mejo. Kaj se je dogajalo v Porabju in Radgonskem kotu? Kako so se v NOB vključevali ljudje na narodnostno mešanih območjih?

Rekla sem že, da so zemljepisne razmere tu zahtevale posebno organiziranost in da so v marsičem utesnjevale gibanje v ta prostor, ki je bil poleg tega omejen še z mejo med dvema okupacijskima državama. Gibanje v Prekmurju pa kljub temu ni bilo povsem brez povezav z širšim zaledjem. Štefan Kovač je imel že leta 1941 močne povezave z gibanjem v Medžimurju. Mislim, da je bilo pri tem mnogo naključij. Vemo namreč, da so se komunisti leta 1941 v organiziranju upora proti okupatorju povsod na Slovenskem najprej oprli na prijatelje, dobre znance, sorodnike in da so po teh zvezah pravzaprav začeli razvijati organiziranost NOB. Tudi Prekmurje je imelo določene povezave, ki so bile takega značaja. Ker pa je bilo v določenih obdobjih zaradi

strani. Mislim, da je razlog v tem, ker so v tistem času vendarle že obstajale povezave z našim okrožnim in pokrajinskim komitejem in prek njih z vodstvom NOB v Sloveniji. Čeprav so bile te zveze neradne in nezanesljive, so zmanjšale potrebo po povezovanju z Medžimurjem in Hrvaško.

ODMEVNA AKCIJA V APAŠKI DOLINI

Kar zadeva povezovanje med levim in desnim bregom Mure ni nobenega dvoma, da bi bilo sodelovanje veliko intenzivnejše, če bi uspeli premagati Muro. V Prekmurje sem odšla z okrožnega komiteja KPS oziroma okrožnega odbora OF okrožja Slovenske gorice in Prekmurje (ali Ljutomer, kakor se je okrožje že kdaj imenovalo) z vsemi pooblastili okrožnega komiteja, da v Prekmurju delujem samostojno. To prav zaradi tega, ker smo že ob mojem odhodu iz Slovenskih goric vedeli, da so te zveze slabe in da bo položaj v Prekmurju pogosto narekoval hitre ukrepe. Vedeli smo, da se ne bom mogla udeleževati sej okrožnega komiteja niti prihajati na morebitna posvetovanja. Prav tako se nismo mogli zanašati na redne kurirske zveze. O Pomurju kot enotnem prostoru bi takrat iz vseh znanih razlogov težko govorili, ne glede na to, da smo ga sicer tako pojmovali in ga tako tudi organizacijsko postavili. Delo na narodnostno mešanih območjih je sodilo v okvir naših globalnih nalog, ki smo jih dobili v pokra-

Osnovna šola naj bi bolj bogatila svoje delo in življenje, bolj naj bi postala oblika skupnega življenja in dela učencev in učiteljev, bolj naj bi prišla do izraza samostojnost učencev, bolj naj bi povežala pouk s praktičnim delom in drugimi dejavnostmi, skratka, šola naj bi postala sestavni del družbenega okolja, središče za njegovo kulturno in telesnokulturno delovanje.

Ta načela so bila postavljena pred petimi leti, ko smo v Sloveniji sprejeli nov zakon o osnovni šoli, trdnejšo osnovo pa so dobila pred dobrima dvema letoma, ko so bile sprejete smernice za delo in življenje osnovnih šol, hkrati pa tudi nekateri drugi šolski akti. Da bi dobili vsaj bežno sliko, kako šole uresničujejo svoj program življenja in dela, smo se oglasili pri pedagoškem svetovalcu organizacijske enote Zavoda za šolstvo SRS v Murski Soboti Ferdu Pihlarju. Na kaj so torej naše šole v prvi dve leti bile še posebej pozorne pri svojem delu in kaj jih je pri tem usmerjalo?

»Vsekakor se je bilo potrebno tesneje povezati z vzgojno-varstvenimi organizacijami, to je otroškimi vrstami, da lahko otroci bolj naravno nadaljujejo z delom v osnovni šoli. Učitelji torej gradijo na tistem, kar so otroci prinesli iz priprave na šolo v vzgojno-varstvenih organizacijah. V

prvih mesecih so zahteve sedaj bolj postopne, marsikaj se naučijo v obliki igre. Učitelji morajo poznati načine in vsebine dela v vrtcih, razvitost govora otrok, pojmov in idr. Stari programi so bili močno obrnjeni v preteklost, sedaj pa se vsebine povezujejo z neposrednim, vsakodnevnim življenjem. Učitelji imajo v učnih programih čas za aktualizacijo, učence seznanijo z razvojnimi programi krajevne skupnosti, občine in republike.«

— Kaj pa vzgojne sestavine? Prav gotovo so bile potrebne spremembe tudi na tem področju?

»Da, razmere so zahtevale, da dobijo močnejši poudarek vzgojni smotri, to je moralna, kulturna, zdravstvena, poklicna, prometna in druge vzgoje. Na tem področju smo še šibki, ker vse prepogosto govorimo eno, ravnamo pa drugače, in to mlade bega. Veliko časa bo moralo preteči, da boino nadoknadili zapravljenost, ker je vzgojne sestavine potrebno vključevati naravno in neprisiljeno tako v šoli, doma v družini, trgovini, na cesti, v lokalnih in vsepovsod, kjer se ljudje srečujemo.«

— Ali se položaj učencev vendarle spreminja? Ali torej šole delajo drugače kot prej?

»Da, učenci morajo sedaj spoznavati proizvodne procese v de-

Življenje in delo šol

lovnih organizacijah, veliko morajo opazovati in eksperimentirati, obiskovati proizvodne delovne organizacije ter si na ta način oblikovati svoj odnos do dela. Težimo k odprtosti razredov in šole, v kateri naj bi učenci osvojili ključna znanja, predvsem pa se naučili delati in manj le govoriti o delu. Zato je v celotnem programu močno poudarjena politična vzgoja. Predpisane-

ga je veliko več praktičnega dela.«

— Brez povezave z okoljem pa novih smernic za življenje in delo osnovnih šol ni možno uspešno uresničevati.

»Prav gotovo ne. No, večini šol v Pomurju se je uspelo povezati z organizacijami združenega dela pri organizaciji in izvajanju proizvodnega dela in vključevanju učencev v delovni proces. Ker mora biti vsak učenec vključen v vsaj eno interesno dejavnost, bi bila večja pomoč zunanjih sodelavcev mentorjev še kako dobrodošla, saj bi le-ti lahko prinesli v šole veliko novih pobud in drugačnih načinov dela. Tudi brez sodelovanja s krajevno skupnostjo ne gre. Velikokrat so skupni interesi šole in krajevne skupnosti prispevali k izboljšanju možnosti za delo šol. Želimo, da bi delovne organizacije in krajevne skupnosti še bolj sprejele šole za svoje in da bi se obojestransko sodelovanje okrepilo.

Pouk je torej vendarle drugačen, pri čemer pa ne gre za večje tedenske obremenitve učencev, temveč bolj za spremembe v kakovosti. Takšen pouk, v katerem je učenec nosilec aktivnosti, pa seveda zahteva več učne tehnologije, več učil za konkretno delo, več orodij za tehnično vzgojo ter nasploh več pripomočkov in sodelavcev pri organizaciji in iz-

vedbi kulturnih, naravoslovnih, športnih dnevo in delovnih akcij. Tudi starši lahko veliko pomorejo. Glede materialnih razmer pa moramo ugotoviti, da se le-te kljub ustalitvenim prizadevanjem izboljšujejo. Novi šolski prostori in Mačkovcih, Dolencih, Križevcih in Odrancih ter obnove na Cvenu, Melincih, Dolini, Dobrovniku, Kobilju in Genterovcih — to velja za zadnji dve leti — nova oprema in številni pripomočki bodo zelo koristili pri uresničevanju novega programa dela šol. Seveda pa je veliko nalog še pred nami — 14 šol v Pomurju je še brez telovadnice, še slabše je z delavnicami za tehnični pouk, kuhinjami in knjižnicami.

Ob koncu pa vendarle lahko rečemo, da so šole na najboljši poti, da bi cilje novih programov in družbenih zahtev uresničile. Želimo si lahko le, da bi tudi v letu 1986 bili skupaj z učitelji in učenci tako uspešni kot doslej. Če pa nam bo uspelo razširiti šolsko svetovalno službo — trenutno smo na repu v Sloveniji — izboljšati knjižničarsko dejavnost, pridobiti več zunanjih sodelavcev za dejavnosti učencev in omogočiti več praktičnega dela učencem, bomo seveda še bližje uresničiti preobrazbe naše osnovne šole.« JOŽE GRAJ

Sindikati 23. januarja

Na razširjeni seji občinskega sveta zveze sindikatov so osrednjo pozornost namenili pripravam na skupščini občinske organizacije ZSS, ki bo, kot je dogovorjeno, 23. januarja. Člani OS ZSS so skupno s predsedniki svetov, odborov in komisij pretresali skupščinsko gradivo. V razpravi so podprli poročilo o delu občinske sindikalne organizacije in njenih organov v obdobju 1982 — 1985 in soglašali z usmeritvami za prihodnje delo.

Poleg tega so soglašali s predlogom kandidatne liste za organe OS ZSS in delegatov za kongrese.

Tekmovanje OZN

Šest ekip se je udeležilo tekmovanja Kluba Organizacije združenih narodov, ki je bilo 24. decembra v prostorih Kluba mladih v Murski Soboti. Tekmovanje je potekalo ustno, odgovarjati pa so morali na vprašanja o temeljnih podatkih OZN ter v drugem delu na vprašanja o aktualnih dogodkih po svetu. Zmagala je ekipa iz Bakovec, druga je bila ekipa osnovne šole Edvard Karelj iz Murske Sobotice in tretja ekipa iz Bogojinju. Tako se bo regijskega tekmovanja udeležila ekipa iz Bakovec.

Karmen E.

PREJELI SMO

Matejevo razmišljanje

Doživel sem izid »literarnih« voščilnic. Pravkar sem jih dobil v roke in porodile so mi različne prve vtisi in vprašanja. Zaradi neposrednosti takojšnjega odziva bo ta nekoliko neizoblikovan.

Prvo vprašanje je, ali mora bralec, ali bolje sprejemnik-porabnik, ali ob takšni radikalni fazi razvoja besedne umetnosti najprej podvomiti o poetiki lepote (kljub naturalizmu itd.), ali naj nato teoretizira o poetiki intenzitete (kljub spoju likovnega in literarnega v konstruktivizmu itd.), ali mora najprej razmišljati, če je beseda (črka-glas) še izrazno sredstvo besedne umetnosti, ali naj prešturira literarne teorije o formalizmu Kručoniha, transmentalnem jeziku Hlebnikova, nemi poeziji itd. Ob tem se poraja tudi pomislek, ali niso literarne voščilnice zgolj davek konkretno-vizualni poeziji. Ta ima res predhodnika že v antični figurativni pesmi, nato se nadaljuje v baročni, (... carmen figuratum ...), razmah doseže npr. v Nemčiji z Monom in Rotom, pri Slovencih pa ima le kratkotrajn odmev, kljub F. Zagoričniku, vizualijam Marka Pogačnika, Vojina Kovača, Matjaža Hanžka itd.

Če v taki poeziji lirsko sporočilo ne prihaja iz besedne semantike, ampak iz spoja besednega in likovnega govora, če so ob besedi samostojne zvočne prvine in figurativne podobe, potem bi za dve voščilnici (te niso avtorizirane) lahko našli ustrežnejši termin tipografska poezija (poezija?), ker je prevladala likovna podoba (torej poezija podobe, ne besede). Vendar bi se ob teh dveh voščilnicah in še ob kakšni hkrati vprašal, ali se avtorji niso morda zgledovali po kakšni avtorski grafiki ljubljanske in druge grafične šole.

Drugo vprašanje je, če ima znamenje, vzemimo X, samo po sebi še kakšen osnovni pomen: če ga ne bi mogli gledati na to, da je zunaj dogovorjenega (kar se sprejeta črka liče), nadomestiti recimo s srčki ali objedenimi jabočki. Kakšno bi bilo sporočilo takrat — tudi če bi meje znamenj na voščilnici enostavno napolnili s tušom in bi dobili neko dvodimenzionalno ploskev? In kaj je poetični prostor v besedni umetnosti (tudi likovni), če ga je treba še zapolniti z vsebino, ki jo daje isto znamenje? Ali je torej že vsak prostor sam po sebi poetičen, ali potrebuje za sporočilo še kaj dodatnega? V likovni umetnosti tudi barvo (tudi samo črno—belo)? In če smo že pri povezovalju poezije in slikarstva: ali ne bi bila za to primerena načela Thea von Doesburga? Zato se ob voščilnicah pojavlja drug pomislek, da gre pri njih za skok iz življenja v mehaniko, za odmik od žarenja duha. Mislim, da bom raje polemiziral v sebi vzemimo s Spengerjem, kot pa pristal na to.

So še drugi pomisleki, mogoče eden od banalnih (?)

Iz kakšnega psihološkega učinka pri sprejemnikih-porabnikih take umetnosti — so izhajali ustvarjalci, da so se odločili za izid ravno novoletnih voščilnic. Mislim, da je likovni učinek (sporočilo) ob besedilu za tako priložnost izredno skromen, če je sploh kakšen: človek voščilnico prebere in jo zavre. Ali čaka konkretno-vizualno poezijo enaka usoda? Vendar s tem ne mislim, da je za take priložnosti dober vsakršen likovni in besedni kič, čeprav so mnenja tudi o trivialni literaturi (dodal bi še »slikarstvo«) različna. Veliko škoda pa bi naredili, če bi poudarjali, z negativnim prizvokom, klasično — humanitarno ponudbo voščilnic z reprodukcijami umetniških del tudi slovenskih slikarjev, ne zadnje tudi preteklih občasnih poskusov kakšnega prekmurjskega slikarja. Ob izdaji vsake voščilnice kdo zasluži. In če se premišljujem o klasični ponudbi, se bojim, da se tudi ponudba konkretno-vizualne poezije ne bi spremenila v takšno, sama poezija pa v dogmo, ki bi pomenila tudi osebno osamitev ustvarjalcev. Pa počakajmo tudi na odmev iz širšega slovenskega prostora, kjer se bo ta poezija glede na kakovost prav gotovo potrdila.

Človek išče v poeziji inmitno eksistencialno jedro; če je ob tej poeziji ni našel, mu ne zameri, da ni pisal o doživljajih, ki bi mu jih sprožila, in mu oprostite, da se mu porajajo sama vprašanja:

- ali je taka najnovjša pomurska (?) poezija iskanje nečesa novega,
- ali ni le avantgardni larpularizem (tudi ldujev in drugih letizem),
- ali je primeren dogodek (voščilnice),
- ali je potrebno odpovedati se avtorstvu.

»Kar je lepo, nikoli ne premine, temveč se preljuje v drugo lepoto« (Thomas B. Aldrich).

P. s. Namesto podpisa tokrat pripis, da se avtor gornjega razmišljanja oglasi v našem udeležstvu, kajti njegovega rokopisnega primka nismo uspeli razbrati in mu tako tudi ne moremo nasloviti honorarja za objavljeni tekst.

PETANJCI — VRT SPOMINOV

V času, ko se spominjamo 40. obletnice konca vojnih grozot in zmage nad fašizmom, je v zbirki Spomeniki delavskega revolucionarnega gibanja in narodnoosvobodilnega boja na Slovenskem v založbi CZDO Komunist v Ljubljani izšla 45. knjižica z naslovom: Petanjci — vrt spominov. Natis knjižice se je pripravil že nekaj časa, načrtoval jo je že pokojni urednik te zbirke prof. Janko Liška. Štirje avtorji nam s svojimi prispevki predstavljajo vrt spominov in tovarštva, ki ga vzdržuje, ureja in upravlja dr. Vanek Šifnar na svoji domačiji. Avtor prvega članka z naslovom: Petanjci — vrt spominov in tovarštva je Peter Kuhar, novinar RTV Ljubljana, ki v svojem prispevku predstavlja Petanje in kraško zgodovino kraja. V tej zgodovini kraja pa predstavlja tudi zgodovinsko osnovo za nastajanje in razvoj vrta spominov na Šifnarjevi domačiji, obenem pa s kratko biografijo predstavlja tudi avtorja z im. snovaleca vrta spominov, dr. Vaneka Šifnarja. Prispevek nam prikaže tudi vrt oziroma njegovo bogastvo, za najpomembnejša drevesa pa tudi preproste ljudi, delavce in pomembne državnike, ki so jih darovali v to zbirko. Prispevek opisuje tudi skulpture, ki popestrujejo vrt oziroma imajo z njim tudi človeško intimno povezavo. Ob vrtu nastaja hkrati tudi posebne vrste muzej — zbirke predmetov in literature, ki z zbranimi predmeti kakorkoli prikazujejo spomine na grozodejstva druge svetovne vojne v posameznih krajih širom po svetu. Obenem nastaja zbirka zgodovinskih podatkov oziroma dokumentacija, ki prihaja z rastlinami oz. drevesi z vsega sveta. Po mnenju dr. Aleksandra Šifnarja, priznanega strokovnjaka za vrtarstvo, spada vrt z nad 400 različnimi vrstami dreveja in grmovnic med bogatejše vrtove oziroma spominске parke in je po svojem konceptu edinstvena zamisel.

predvojni Jugoslaviji in med NOB v Prekmurju. Poleg predstavitve dogodkov je prispevek tudi poskus zgodovinske ocene nekaterih dogajanj o tem.

Dr. Tone Ferenc v prispevku Slovenec v fašističnih koncentracijskih taboriških karakteristično predstavlja fašistično nasilje v treh glavnih virih ali koreninah. Ta je v bistvu fašističnega režima samega, saj je okruten tudi do svojega lastnega naroda. Drugi koren je v okupacijskih sistemih, saj so fašistični okupatorji obsodili na smrt cele rase in narode, vključno slovenskega. Okupatorjevo maščevanje zaradi oboroženega upora slovenskega naroda je prikazan kot tretji in najostrejši koren fašističnega nasilja. V prispevku so na kratko predstavljene tudi nemška taborišča in taborišča v Sloveniji ter širom po zasluženi Evropi.

Avtor postavlja v ospredje leto 1942 kot leto najbolj množičnih deportacij v koncentracijska taborišča Nemcev, Italijanov in Madžarov.

Dr. Aleksander Šifnar pa v prispevku: Drevenina spominскеga vrta predstavlja spominski park kot celoto. Predstavlja ga kot enega naših najbogatejših parkov in pod 156 zaporednimi številkami tudi vse drevine po imenih. Obenem predstavlja celotno skico vrta spominov s pregledom, v katerem delu vrta je posamezna drevenina.

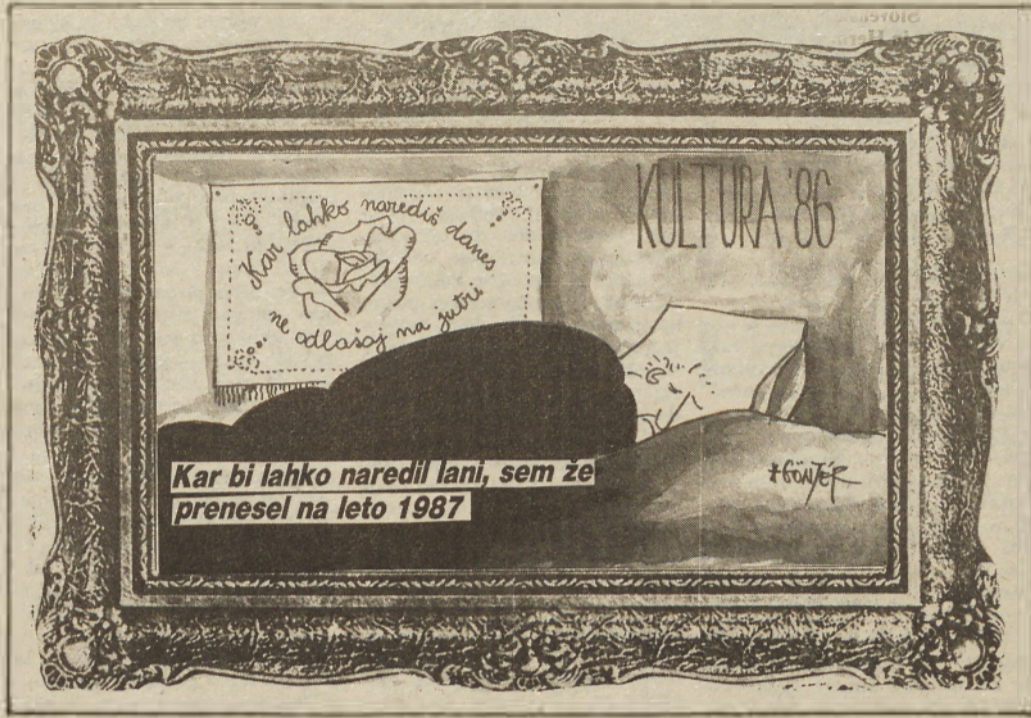
Knjižica je opremljena z nekaj fotografijami posameznih skulptur z vrta spominov, pa tudi z nekaj zanimivimi citati, ki so jih zapisali obiskovalci v knjigo obiskovalcev, ter s skico komunikacij, ki vodijo do Petanjec.

Tako kot vrt ima tudi knjižica simbol: Mrtni v spomin, živim v opomin. Iz knjižice je možno razbrati tudi velik entuziazem osnovalca tega zanimivega parka, ki ga letno obišče več sto domačih in tujih obiskovalcev z vsega sveta.

Knjižica je natisnjena v 1000 izvodih in je domala že skoraj pošla, saj je dragocen pripomoček vsakemu, ki ga pripelje pot na Petanje in do vrta spominov.

V morebitnem ponatihu bi kazalo vnesti tudi kratek povzetek vsaj v dveh tujih jezikih.

Ivo Orešnik

Z zdravnikom o ljudskem zdravilstvu

Dr. Zdravec, kar nekaj časa smo čakali na izid pri Pomurski založbi napovedane knjige Ljudsko zdravilstvo v Prekmurju, katera avtor ste. Zdaj je knjiga tu in v njej ste v opodu med drugim zapisali, da ljudsko zdravilstvo pri kakem narodu ne pomeni oziroma ne daje le informacij o zdravljenju temveč nam hkrati govori tudi o zdravstveni kulturi naroda, o njegovem odnosu do zdravja, boleznin in življenja. Kakšna je naša prekmurska, saj se kot zdravnik specialista splošne prakse srečujete z njo?

»Gotovo drži, da je ljudska medicina del splošne ljudske kulture tudi v Prekmurju. V vseh svojih raziskavah sem ugotovil, da so tudi Prekmurci živeli v preteklosti polno življenje, skratka, da so se tudi udeleževali kot domači zdravniki, kot nabiralki raznih domačih zdravil in podobno.

Danes, ko je ljudska medicina šla nekako v zaton, je pri naših ljudeh še vedno ohranjenega mnogo tega, kar so naši predniki uporabljali. In danes tudi ni redkost, da mlajši ljudje uporabljajo nekatere stvari, ki so bile značilne za naše prednike. Največ tega opazimo pri zdravstvenem varstvu otroka in nosečnic. Danes v Prekmurju najbrž ni družine, v kateri mati ne bi zdravila svojega otroka, če ima ta vročino, z raznimi obkladki, s čaji in podobnim. Prav tako počno tudi starejši ljudje, da ne govorim o visokem krvnem tlaku, za katerega uporabljajo naši pacienti vrsto zdravil, ki jih pripravijo sami.

Od česna do lovorjevih listov, bele in koruzne moke in tako naprej.

Lani ste na zagrebški medicinski fakulteti doktorirali z etnomedicinsko raziskavo o zdravstvenem stanju in zdravstvenem varstvu etnične skupine Romov v Prekmurju. Ali lahko pri nas namesto znanega pregovora zdrav kot drem, rečemo kar: Zdrav kot drom?

»Romsko vprašanje je vprašanje zase. Etnična skupina Romov živi v Prekmurju že vrsto let, vendar se še ni povsem znašla. Tu imamo še napol nomadske skupine, ki še niso našle svojega stalnega prostora. Ti ljudje so prinesli s sabo svoje običaje, navade, svoj način življenja in svojo etnomedicino. Pri vsem tem pa moramo

ugotoviti, da je patologija pri teh ljudeh povsem drugačna od patologije naših ljudi. Ze njihov ustroj namreč to določa, in pa njihov način življenja. Če pregledamo samo zobovje, danes pri Romih ne poznamo kariesa, kar je že ena velika ugotovitev, vemo pa tudi, zakaj ne.

Romi so namreč svojčas uživali pretežno surovo hrano, največ meso ali polpečeno meso, brez raznih slaščic in podobnega. To pa jim je pomagalo ohraniti zdravo zobovje.

Po drugi strani pri Romih ni sladkorne bolezni in debelosti, ne možganske kapi in drugih bolezni tako imenovane psihosomske geneze, ki se pojavljajo pri ljudeh, ki so bolj podvrženi modernemu tempu življenja in drugačni prehrani ter navadam. Skratka, Romi teh stresov še ne poznajo in zato so verjetno v nekaterih pogledih bolj zdravi kot domačini.

Iztočnica pogovora in prireditve, ki je bila v mali dvorani Galerije Kulturnega centra Miško Kranjec v Murski Soboti je izid vaše prve knjige Ljudsko zdravilstvo v Prekmurju. Prosim, če lahko predstavite njene osnovne značilnosti, poveste v kolikih letih vam je uspelo zbrati obsežno gradivo, predvsem pa da pojasnite fenomen ljudske medicine.

»Gradivo za mojo knjigo sem zbiral dve celi desetletji. Bili so vmes tudi časi, obdobja, ko sem prenehal zbirati podatke zaradi preobremenjenosti z drugimi stvarmi in sem za določen čas delo prekinil. Vendar sem imel ves čas v mislih koncept te knjige, kakšna naj bo, kaj naj pove bralecem in poudari ter kakšen namen naj doseže, ko bo natisnjena. Zdaj je pred nami in povedati moram, da nosi v sebi predvsem neko kulturno poslanstvo, kulturno etnomedicinsko poslanstvo, v zdravstveni je namreč del ostale kulture.

Vsi ti postopki, ki sem jih v svoji knjigi opisal, so tako logični, so tako iznajdljivi in edinstveni, da opravičeno lahko trdim, da je bila ljudska kultura oziroma ljudska medicina v življenju naših prednikov zelo cenjena in pomembna, saj je, lahko bi rekli, tudi krojila njihove usode in bila pri najbolj ključnih problemih njihovega življenja: pri rojstvu, smrti in pri bolezni. Mislim, da je kulturno poslanstvo te knjige izredno veliko, saj se z njo vključujemo v slovenski etnomedicinski prostor in iz nje se lahko marsikaj tudi naučimo, če jo pozorno preberemo. Spominja nas na vse tiste stvari in postopke, ki so jih uporabljali naši predniki, da so preživeli in da smo se ohranili vse do danes.

V tem je delno tudi odgovor na vprašanje, ki se spontano pojavlja, to je, kako kot poklicni zdravnik gledate na ljudsko medicino?

»Kot poklicni zdravnik jaz ljudske medicine ne priporočam svojim pacientom. Čeprav vem, da so nekatere stvari, ki so v ljudski medicini prezentne, zelo logične (tu gre predvsem za preventivni pomen te medicine) in se da večina bolezni, ki jih mi danes zdravimo v ambulanti, preventivno preprečiti, če je zdravnik kos problemu. Nadalje ljudska medicina nekako sili

Ljudsko zdravilstvo v Prekmurju je knjiga, ki prinaša približno dva tisoč zapisov o metodah zdravljenja bolezni in poškodb v tem delu Slovenije. Med drugim izrazito kaže na iznajdljivost ljudi, ki so si v stiskah in težavah znali pomagati tudi brez denarja, zdravnikov in zdravil, z intuicijo, ki ji nemara rojeva prvobitna želja po preživetju, zlasti pa s pomočjo izročila, pripovedovanj in nasvetov, ki so se prenašali iz roda v rod.

Avtor knjige dr. Jože Zdravec zdravilne postopke ugotavlja in popisuje, ne da bi sodil o njih koristnosti in uporabljivosti, še manj, da bi jih priporočal kot eno od možnosti sodobni medicinski znanosti. Pred nami je torej delo, ki z doslej najbolj skrbno zbranim gradivom osvetljuje zdravstveno preteklost pokrajine, preteklost, ki je sestavni del ljudske medicine širnega geografskega območja, vendar s svojvrstnimi, značilnimi poudarki, saj se je oblikovala na prevetrenem zgodovinskem prostoru, kamor so segli najrazličnejši vplivi, od elementov antičnega zdravilstva do ljudske medicinske prakse sosednjih dežel, z določeno predstavo pa sta jo zaznamovala tudi sezonski in sožitje z romskimi prebivalstvom.

Knjigo je opremila Eva Benko, avtor fotografij je Jože Klar, založila jo je Pomurska založba, na prodaj pa je po 2.780 dinarjev.

človeka, da se sam vključ v proces zdravljenja in zato je le-to veliko bolj učinkovito kot pa recimo zdravljenje, pri katerem pacient ne sodeluje. Ljudska medicina ima tudi dosti psiholoških prvin in te so dandanes ljudem še kako potrebne pri zdravljenju novih bolezni, ki jih imenujemo psihosomske, ker je bolna psiha in bolezen šele sekundarna. Skratka, zaključil bi tale odgovor tako: Kot v znanstveni medicini ni vse sveto in neoporečno, tako tudi v ljudski medicini ni vse napačno in neuporabljivo. Iz tega, kar so naši predniki že tisoč in tisoč let uporabljali, moramo ločiti pozitivno, ki se je izkazalo kot tako v zgodovini, in tiste dobre stvari tudi s pridom uporabiti pri nadaljnjem načrtovanju zdravstva ne samo v Pomurju, ampak tudi drugod.

Brigita Bavčar

kulturni koledar

PETEK, 10. JANUARJA
MURSKA SOBOTA — V Galeriji Kulturnega centra Miško Kranjec bodo ob 18. uri odprli razstavo DHLM (Danč, Hauko, Logar in Mesarič) — DESET LET POZNEJE. Avtorje in njihova dela bo predstavil kustos Mitja Visočnik, razstava, ki jo posreduje Umetnostna galerija iz Maribora pa bo odprta do 2. februarja.

Razstave

LJUTOMER — V Galeriji Antete Trstenjak je na ogled razstava z naslovom DOLENJSKA V SLIKAH 5 SLIKARJEV. Predstavljena so dela Jožeta Kotarja, Jožeta Kumra, Jožeta Mariña, Marjana Mazulka in Janka Orača.

LENDAVA — V Galeriji Lendava je do 11. tega meseca odprta RAZSTAVA GVAŠEV AKADEMSKE SLIKARKE SUZANE KIRALYMOSS.

MURSKA SOBOTA — V Pokrajinski in študijski knjižnici je na ogled literarno delo Toneta Svetine. V pionirskem oddelku knjižnice v gradu pa je odprta razstava o življenju in delu mladinske pisateljice Polonce Kovač.

RADENCI — V Razstavem paviljonu hotela Radin so še vedno na ogled barviti akvareli akademskega slikarja Janeza Pristavca iz Maribora.

knjige

USPEŠNICE TEGA TEDNA v knjigarni Dobra knjiga v Murski Soboti so: Jože Zdravec: LJUDSKO ZDRAVILSTVO V PREKMURJU (Pomurska založba), Manko Golar: BOBI V LAŠKEM UJETNIŠTVU (Mladinska knjiga) in Grimm: BRATEC IN SESTRICA (Mladinska knjiga).

GRAJSKI LITERARNI VEČERI

Ogledalo ni razbito

V zadnjem tednu leta 85 so se ob večerih zbrali v Klubu mladih v gradu v glavnem istih ljudje, ozek krog od 10 do 25 ljudi. Med njimi ni bilo tistih, ki bi morali biti (npr. predstavniki Kulturne skupnosti, Zveze kulturnih organizacij, Kulturnega centra), čeprav ne trdim, da niti enkrat niso bili prisotni. Pri vseh udeležencih se je porodila ideja, da bi se taki literarni večeri ponovili oziroma postali kar stalna oblika srečevanja ljubiteljev pomurske poezije.

Če je bilo v sedmih dneh le malo prisotnih, pa jih je bilo zato več zadržani večer, ki je bil sklepni, na katerem so med drugim na literarni način protestirali proti načrtovani neodgovorni gradnji elektrarni na Muri. Izrečen je bil tudi naslednji stavek: »Pomurju se bližajo volitve, izbirati bomo morali najprimernejše ljudi za naslednjih nekaj let. To naj bi bili zaupanja vredni ljudje — toda do danes se ni še nobeden od teh evidentiranih (in tistih s funkcijo) opredelil za elektrarne ali proti njim, kar pa je za pomursko javnost življenjskega pomena.«

bp

»Za podjetje pomeni iznajdljivi, ustvarjalni inženir mnogo večji kapital kot vse denarne rezerve, ki pa se utegnejo vsak trenutek devalvirati. Za podjetje je najboljši kapital oddelek raziskovalcev. Isto velja za državo elita raziskovalcev.« (Gabriel Tarde)

Kako je v pomurskem gospodarstvu s patentno zaščito, uvozom licenc in s tem povezano (usodno) nevarnostjo odvisnosti in izsiljevanju tujih partnerjev, in znaki razlikovanj? Kakšna je politična cena uvoza tujih tehnologij in tehnoloških sistemov? Kaj meni o pomurski domači pameti in »prekletstvu bega možganov« vodja projekta Slovenija 2000 in direktor urbanističnega inštituta v Ljubljani Emil Milan Pintar? Vsa ta in z njimi povezana vprašanja in dvome smo skušali razpravljati za našo tretjo in v pripravah na četrto iz serije okroglih miz o strategiji regionalnega razvoja Pomurja do vstopa v tretje tisočletje, ki se bo spoprijela z načrtovanjem, vodenjem in trženjem.

VOŽNJA PO DVOSMERNI CESTI

Nimamo ustreznih organiziranih razvojnih in tehnoloških služb ter priprave dela, ob tem pa tu zaposlenim vedno primanjkuje časa, da bi lahko določeno inovacijo v izdelku ali tehnologiji razvili do take stopnje popolnosti, da bi to bilo res tisto najboljšo, kar je v njihovi sposobnosti. Tako bi morali recimo konstrukterju dati čas, da bi naredil inačico, ne pa da jih preganjamo, naj pohitijo, da bo vse skupaj — kakršnokoli že je! — čimprej v proizvodnem procesu. Tega časa mi ne damo in ko pridejo povratni predlogi »od spodaj navzgor« (od delavcev v neposredni proizvodnji) konstrukter ali tehnolog razmišlja; saj, če

»Učimo se na napakah, čeprav je ta šola najdražja.« je menil Oskar Likar, vodja tozda Prostorško-montažni elementi v lju-tomerskem Imgradu.

»UMETNOST« TRŽENJA Z LICENCAMI

»Stališče do uvoza licenc je — če samo beremo razprave v našem tisku — zelo odklonilno. Mislim, da tega ne bi smeli početi,« se je opredelil Karel Svetec, vodja projektnega sektorja v radgorskem Gorenju Elrad. »Dejstvo je, da so tudi uvoz, izvoz in kupovanje licenc dvosmerna cesta. V ZDA in na Japonskem veliko licenc kupijo in prodajo. Vendar je treba vedeti, za kakšne licencije gre. Mi bi jih tudi morali kupovati, vendar »raspakirane«, če vemo, kaj to pomeni. Namreč, da jih ne kupujemo za večje sklope ali sisteme, ampak skušamo prodreti do vsebine problema, ki ga nismo sposobni rešiti, in je ta vsebina dejansko zaščitena. Iz tega podсистema je navezadek mogoče izdelati lasten izdelek. No, in ravno tu smo delali napake, saj smo kupovali licencije za celotne izdelke in še naprej grešili. Rekli smo si: zdaj ni več takšna nuja razvoja, zdaj lahko to delamo, čas je tekel in prišlo je tako daleč, da je izdelek zastarel in spet smo morali kupiti licenco. Kot pri mnogočem drugim bi se tudi tu mogli veliko naučiti od

če. Kar se tiče licenc, se strinjam s predgovorniki, čeprav bi verjetno v širšem družbenem prostoru morali včasih prislunhiti protestom posameznih delovnih organizacij, ki nasprotujejo nakupu licenc. Vem, da so se Vozila Gorica kot velik proizvajalec priložilo odločno branila, da bi neke v južnih republikah kupili licenco za »kalabreze« — to je italijanska zadeva — a ni prišlo do tega, da bi to preprečili. Tako si s stariimi licencami umetno vnašamo konkurenco, skratka, plačujemo ceno neznanju. Vse skupaj pa je bilo pri nas doma v celoti osvoje-no.«

BOLEZEN, IMENOVANA MEGALOMANIJA

Oskarja Likarja, nekdanjega predsednika lju-tomerske vlade, smo pobarali, če je v tej zvezi morda zanimiv Tehnostroj. »Licenca ni bila nikjer kupljena. Bolj so uporabljali princip vzorcev, razstavljanja, kopiranja, izboljšav, študija predvsem raznih patentnih dokumentacij, da se ti patenti obidejo. Plod tega je v bistvu lastno znanje. V tej smeri delujejo tudi drugi izdelovalci kmetijske mehanizacije, kot je šempetrski SIP in drugi.« Viktor Vild je takole razmišljal: »Če bi bile vse licencije, ki smo jih v preteklosti kupili v Jugoslaviji, dobre, bi bila država v bistveno boljšem položaju kot je danes. Pridružujem se mnenju, da se pred tem ne smemo zapirati, saj bodo licencije še vedno rabili, vendar v povsem drugačni obliki kot nekdanj. Mislim, da od vseh temeljnih raziskav in naprej nismo sposobni — ne v Jugoslaviji,

kaj šele pri nas v Pomurju — kaj dosti pametnega pripraviti. Tako pa razvoja ne more biti.« Enega od poglavitnih vzrokov, da je tako vidi prof. Andrej Kuhar s srednješolskega centra tehniško-pedagoške usmeritve v Murski Soboti in dejstvo, da imamo pre-majhen odstotek družbenega bruto proizvoda namenjenega za raziskovalno dejavnost. Menda vsega okrog 4 odstotke, moralo pa bi biti okrog 8, če ne 10 odstotkov. Toda — smo se domislili — po drugi strani pa ima denimo delovna organizacija Mura znatno akumulacijo in smo takorekoč v zadregi, kam jo »pretočiti«, da bi jo kar najbolj plodno in s pridom izkoristili. Ob tem ni skrivnost, da pa sta ponujena programa Litostroja in Iskre v Murski Soboti sprevajala po vodi. Vendar se Vild z nami ni strinjal. »Mi v pokrajini hočemo vse, kar delamo, narediti zelo veliko. Tako pri Litostroju kot pri Iskri smo si postavili prevelik zalogaj, hkrati pa se pri vsem premalo angažirali. Sprašujem se, če se sploh zavedamo, kaj pomeni takoj na novo postaviti tovarno s 500 zaposlenimi in s tehnologijo, ki je bila v drugem (Iskrinem) primeru za nas nova. Teško si vse to predstavljam in sodim, da je pot drugje. Začeti moramo z bistveno manjšimi koraki, le z nekaj zaposlenimi in možnostjo, da določeni izdelek razvijejo in se proizvodnja tako nenehno širi. Taki projekti se v naši regiji dajo najti in so ponekod navzoči, namreč v posameznih organizacijah kot je Mura. Ob tem, da take organizacije dajo denar, to še ni vse. Za razvoj sta potrebna čas in varnost. Uspoštovati moramo še tveganje, kajti računati je treba na to, da kaj ne bo takoj uspelo. Vsi zaposleni pa hkrati ne bi smeli imeti »noža na vratu«, ampak imeti možnost proizvodnjo razvijati in od tega živeti. Da bi

nam kdo danes semkaj prinesel projekt za tovarno s 500 ljudmi — jaz tega dedka Mraza v naši vesoljni Sloveniji ne poznam,« se je razgovoril Vild, rekoč še naslednje: »Za razvoj določenega programa ni potrebnih 3 tisoč kvadratnih metrov naenkrat, zadostaja jih že 2000 in to se da vedno najti. Denar ni vse.« Prof. Kuhar pa je mimogrede pojasnil: »V Ameriki so najuspešnejša podjetja, ki imajo zaposlenih 60 do 100 ljudi. Če tako podjetje uspeva, se širi, če propade, ni prevelike škode.« To pa je tudi — po besedah Oskarja Likarja — spoznanje iz analize, ki jo je pripravila Zveza komunistov Slovenije ob akciji naslonitve na lastne moči. Dokazala je, da so najuspešnejši tisti kolektivi, kjer je blizu 500 zaposlenih, kjer ni vrhunske tehnologije, marveč univerzalna, in je proizvodni program širok in izrazito tržno usmerjen. To so tiste organizacije združene dela v Sloveniji, ki so jih proglasili za zgledne. (»Za Pomurje se toliko bolj priporočljive, ker primanjkuje kadrov,« se je oglašil Kuhar, čeprav je v armadi brezposelnih kar precej višje in visoko strokovno podkovanih kadrov, torej potencialnih vodilnih, vodstvenih delavcev in raziskovalcev.)

ŽULJE NA ROKAH ALI NA MOŽGANIH?

»Zakaj niso uspeli ponujeni programi (modeli) Iskre in Litostroja?« se je vprašal Karel Svetec. »Nujno bi bilo analizirati, zakaj ne, saj bi nam bila to dobra šola za v prihodnje, ne pa da na to pozabimo. Ob tem se mi je

utrnila misel o modelu podjetja — kakih 150 kilometrov od državne meje — v sosednji Avstriji, ki zaposluje blizu 150 ljudi, in izdeluje stroje za izdelavo optičnih vodnikov. Pokrajina je podobna naši. Spraševal sem, kje imate »možgane« firme. Odrvnili so mi, da na Dunaju. Pa vam to ustreza? Zagotovili so mi, da ni nobenih večjih problemov. Tu pa bi se naslonil na že prej povedano: živeti v prepričanju, da bomo lahko zgradili novo tovarno in okupirali okrog nje še možgane, to bo verjetno zelo težko. Potrebna so tudi zelo velika sredstva. Mogoče bi bilo umestno razmišljanje: če so v tujini ti vzorci (modeli) uspešni in delujejo, zakaj pri nas ne? Zakaj ne bi bili možgani neke tovarne v Mariboru ali v Ljubljani, sama izdelava pa naj bo nekje na podeželju? Na obisku v Avstriji sem spraševal, zakaj ste sploh tu gradili tovarno. Odrvnili so mi, da gre za določene prednosti kot na primer cenejša delovna sila, ni potrebno graditi stanovanj in spremljajoče infrastrukture, ker so delavci doma iz okolice, poleg tega pa dela v tovarni strokovno niso tako zelo zahtevna, da jih ne bi mogli opravljati kvalificirani delavci. Določeno število strokovnjakov je resda potrebnih, celoten marketing, torej trženje in razvoj, pa so oddaljeni več sto kilometrov. In to deluje. V svetu taki modeli delujejo, ne vem, zakaj jih ne uporabljamo pri nas.«

BRANKO ŽUNEC

Prihodnjic: Kaj storiti, da bo pomurska ponudba ustrezala potrebam in željam svetovnega trga? Kakšne sloge (prijemov, metod, načinov) uporabljati pri vodenju v proizvodnji, organizaciji in trženju? Kako je mogoče napredovati brez več znanja? Zakaj nimamo slovečih direktorjev? Na ta in številna druga vprašanja bi nam morala odgovoriti četrta okrogla miza iz serije o strategiji razvoja Pomurja do leta 2000 in dlje.

EMIL MILAN PINTAR O (POMURSKI) EUREKI IN BEGU MOŽGANOV

»Ali je Slovenija odprta za ta tip razmišljanja in vključitev v Eureka? Običajno smo tu nagnjeni k pretiravanju. Verjetno ste že slišali formulacije: Eureka je zadnji vlak, ki nam bo odpeljal. Razen Albanije je Jugoslavija edina evropska država, ki se v Eureka ni vključila. To je sicer vse res, vendar je na ta način povedano pretirano. Nikdar ne odpelje zadnji vlak, je pa res, da bo vsak od vlakov vozil hitreje in vedno težje bo skočiti na drveči vlak tehnološkega razvoja. Zame ni problem ali smo se vključili ali ne. Tudi če bi se vključili, od tega ne bi imeli nič, ker so naše notranje razmere usmerjene drugače. Kot temeljno vprašanje se mi postavlja: ali je slovenska družba dozorela za preustroj gospodarstva od ekstenzivnih k intenzivnim modelom, od kakovostnih h količinskimi razvojnimi dejavniki, in politiki k drugačni razporeditvi akumulacije — ker to je v osnovi vendarle politični problem — in k drugačni kadrovski politiki. Ključ na družbeni ravni je vselej kadrovska politika oziroma kadri. To je temeljno vprašanje. Cela vrsta stvari je, ki so gospodarsko nepojasnljive, so pa kadrovsko pojasnljive. Ni bilo strokovnjaka, ki bi lahko pred 10 leti napovedal, da se bo v Pomurju razvila firma tipa Radenska. Radenska ni nastala na gospodarskih temeljih na kadrovskih zakonitostih. Tu vidim rešitev za nas. Spremembe v kadrovski politiki v slovenski družbi bi sprožile pojave samoizobraževanja, satisfakcije znanja, nove cene znanja in tem naslednjo celo vrsto razvojnih in inovacijskih procesov v družbi. V istem trenutku bi se lahko našli strokovnjaki vključili v Eureka. Zdaj pa, tudi če se vključijo vanjo, imajo dve priložnosti: da se vključijo in se skoraj več ne morejo vrnati, saj je tisto, kar se tam dogaja, nekaj drugega od tega pri nas — ne le v hitrosti in kakovosti, ampak tudi smeri dogajanja na posameznih področjih — ali pa so tu in hodijo tja kot opazovalci. To je znani problem za večji del naših strokovnih in znanstvenih delavcev v tujih institucijah in znanstvenih asociacijah in tu moramo doseči notranji preustroj, saj bo potem vstop v Eureka normalna zadeva. Potem bo to stvar notranje nuje in ne stvar politične odločitve,« je v pogovoru za Radio Murska Sobotina in naš časnik med drugim pojasnil vodja projekta Slovenija 2000 in direktor urbanističnega inštituta v Ljubljani, Emil Milan Pintar.

bi imel čas, bi se s tem veliko bolj ukvarjal. (»Konstrukcija je vir prodaje licenc podjetja. Njen proizvod — konstrukcijska dokumentacija — se kot tako imenovani transfer tehnologije prodaja v svetu ter tako pomeni poleg proizvodnje ekstra profit podjetja. Podjetja, ki imajo prodanih veliko licenc in ki te licencije združujejo z novim razvojem in novo patentno zaščito, ki jo je treba tekoče obnavljati, vzdržujejo zato razmeroma veliko konstrukcijo, ki zaposluje do 25 odstotkov in še več zaposlenih... Konstrukterji zavzemajo v naši kovinski predelovalni, strojni in elektrostrojni industriji ter industriji vozil okrog 3 odstotke vseh zaposlenih, to je toliko, kot jih je bilo v Nemčiji pred 50 leti ob začetku militarizacije. Danes jih je v Nemčiji okrog 12,5 odstotkov vseh zaposlenih. To pomeni, da zaostajamo za visoko razvitemi industrijami za 4-krat. Zaradi tega je razumljivo, da temelji 85 odstotkov naše proizvodnje na tujih licencah oziroma tehnični dokumentaciji,« ugotavlja dr. Marko Kos.) Tako organizirane in inovacijskega procesa — v razvoju izdelka, tehnologiji in naprej — pri nas nimamo. Če pa bi ga imeli, bi razvojniki, tehnologi, konstrukterji in drugi razvojniki bistveno drugače gledali na predlog, ki pride »od spodaj navzgor«. Potem bi se lahko enakovredno vozili po tako imenovani dvosmerni cesti — pod tem razumevamo soodvisnost poklicne in množične inventivne dejavnosti — in bi bilo tudi »fajšije« veliko manj. Nekako tako je razmišljal Viktor Vild, direktor Litostroja tozda v Rogoševcih in pripomnil, da prevečkrat preskočimo fazo prototipa, »mičto« se

Japoncev. Ti so tiste licencije, ki so jih kupili, dograjevali z lastnim znanjem in zgodilo se je — kar se tu in tam pojavi pri nas — da so nov izdelek z nadgradnjo lastnega znanja prodali tistemu, od katerega so kupili licenco,« je kot svojevrsten zapik izvenlo Svetčev pojasnjevanje in kar nesporno pomeni višek »umetnosti« trženja z licencami v svetu. »Če že kupimo licenco, jo moramo kupiti z namenom, da jo bomo domači tim strokovnjakov dopolnjeval in razvijal. Saj če tega ne bomo počeli, bomo še naprej capljali za razvitim svetom. Licenca mora biti odskočna deska in osnova za nadgradnjo, v nobenem primeru pa si ne bi smeli dovoliti, da bi ob kupljeni licenci »prespali« pet let, ker bomo potem morali ponovno kupiti licenco, če bomo hoteli določeni izdelek — v neki posodobljeni verziji — še naprej izdelovati.« Franc Markovič, vodja tozda Montažni gradbeni elementi v lju-tomerskem Imgradu je povedanemu pritrdil in pripomnil: »Bodimo povsem odkriti: licencice so mnogokrat kupovali tisti, ki v tehničnih znanjih niso bili najboljše podkovani. Bilo je to takrat, ko se nismo kaj dosti spraševali, koliko kaj stane in ali so naše proizvodne zmogljivosti take, da je kaj takega mogoče izdelati doma.« Likar pa je osvetlil še drugo plat medalje. »Gre za zaupanje v lastno znanje in njegovo zaščito. Zdi se mi čudno, da Iskra ni mogla tvegati 150 dolarjev letno za zaščito Savnikovega telefona, pa ne bi bilo nagrad za uspešen plagiat. To so izkušnje, na katerih se moramo tudi mi učiti. Nekaj znanja imamo, spoštujemo ga, skušamo ga zaščititi in pametno prodati, če je to le mogo-

LETO 1945: ZMAGALI SMO — OHRANITI REVOLUCIJO!

FRANČEK GOMBOC

TEŽAVNO OBDOBJE DELOVANJA KRAJEVNIH LJUDSKIH ODBOROV

Pomembna akcija okrajnega pomena je bila tudi gradnja ceste Mačkovec—Salovci, kjer je delalo daljši čas 13.000 ljudi. Na dokaj primitiven način so izkopali 21.279 kubičnih metrov zemlje. Ta cesta je žil dolga leta ostala nedograjena in je šele po ukinitvi železniške proge Ho-doš—M. Sobotina dobila zeleno luč.

Z nezmanjšano vneto pa so v posameznih krajih krajevnih ljudskih odborov gradili ceste, mostove in urejali druge komunalne objekte, vse v glavnem z udarniškim delom tako pri prevozu kot fizičnem delu. Povsod se je čutil duh napredka, vasi so iz leta v leto dobivale lepšo podobo, razdalje so se krajšale, ljudje so bili zadovoljni in navdušeni za udarniško delo. K delovnim akcijam so jih obvezovali njihovih letnih načrti in eden izmed teh, ki je bil sprejet v OF v Murski Soboti, naj bo za primer:

Osvobodilna fronta v Murski Soboti je na svoji seji sprejela program svoje aktivnosti pri ureditvi in razvoju mesta:

- Izvršena bo 100% mobilizacija rezervne delovne sile za industrijo
- za ureditev in izboljšanje kanalizacije 500 delovnih ur
- udarniško delo pri kinodvorani 1.500 delovnih ur
- za ureditev ulic in nasadov 1.000 delovnih ur
- za žetev in druga dela v mestni ekonomiji 4.000 delovnih ur
- za ureditev grobov partizanov in vojakov Rdeče armade 100 delovnih ur

Ustanoviti pa želijo:

- jasli za otroke
- sedlarsko delavnico
- čevljiarsko delavnico
- pralnico.

Drugi tak primer delovnega načrta KLO in OF:

— Stirje krajski bodo odšli na delo pri gradnji novega Beograda,

- ustanovili bodo združeno kovačnico,
- uredili bodo okolico zadružnega doma,
- pri zadružnem domu bodo dokončali vsa potrebna dela.

Še bi lahko naštevali delovne programe posameznih krajevnih ljudskih odborov. Ti so bili povsod zavezujoči pa tudi izpolnjeni.

Naglo razvijajoča se industrija v Sloveniji je potrebovala tudi delovno silo, ki je zlasti v industrijskih predelih primanjkovala. Prekmurje je bilo že znano po sezonski in presežki delovne sile, ki doma ni imela možnosti zaposlitve in je bila vedno prisiljena iskati delo drugod. Tokrat je bila priložnost, da se presežek, ki je po nekkih ugotovitvah predstavljal 12.000 delavcev, zaposli v industriji. KLO in odbori OF so dobili nalogo, da opišejo vso prosto delovno silo in jo prijavijo za zaposlitev v industriji. Naloga ni bila lahka, ker je prišlo do odporov, v nekaterih primerih celo do pobegov z dela iz enostavnega razloga: ostati doma ali se doma zaposliti, kar je verjetno še danes eden izmed osrednjih problemov zaposlovanja. Tako je bilo s to akcijo zelo malo uspeha, pa vendar se je precej ljudi, predvsem z Goričkoga, odločilo, da se zaposli drugod in si ustvari dom v drugih okoljih. Kljub ustreznim ukrepom je še vedno ostalo mnogo odvečne delovne sile v kmetijstvu.

Eden izmed osrednjih problemov povojnega obdobja je bil, kako ob splošnem pomanjkanju osnovnih živil prehraniti prebivalstvo, posebno še delavstvo v industrijskih bazenih. Z rednim odkupom kmetijskih pridelkov, živine in prašičev ter drugih poljskih kultur ni bilo mogoče zagotoviti dovolj hrane za vse prebivalstvo in še zlasti za delavstvo. Prezidij Ljudske skupščine Slovenije je sprejel posebno odredbo o obvezni oddaji vseh poljskih pridelkov, živine in prašičev, da bi se tako zagotovila optimalna količina potrebne hrane za prebivalstvo in delavstvo.

Pri krajevnih ljudskih odborih in pri okrajnem ljudskem odboru M. Sobotina so se na osnovi te odredbe formirale odkupne komisije, katerih naloga je bila narediti načrt obveznosti za vsak krajevni ljudski odbor in za vsako kmečko gospodarstvo, ki je imelo več kot 2 ha obdelovalnih površin. To je bila odgovorna in hkrati težka naloga, zlasti zato, ker mnogi kmetje niso doumeli te potrebe kot nujnost in so iskali vse mogoče izgovore, kako se na prefinjen način izogniti oddaji predpisanih količin hrane državi. Za oddajo krušnih žit je uredba predvidevala 7 značilnih skupin, v katere so bili razvrščeni kmetje po

njihovi obdelovalni površini. Za vsako skupino je bil določen tudi odstotek, koliko žit mora kmet oddati od presežka, ko je poračunana poraba na člane družine, seme in prehrano živine. Kmet, ki je imel 2 do 3 ha obdelovalne površine, je moral oddati 60 odstotkov od trznega presežka, kmet, ki je imel v takratnih razmerah 15 do 20 ha obdelovalnih površin pa 95 odstotkov, ali prvi do 450 kg, drugi pa 1.550 kg. Družinskim članom je bilo puščeno 250 kg žit ali 300 kg koruze, za seme 200 kg belega žita in 40 kg koruze ter za krmiljenje 10 do 30 odstotkov od ugotovljenega hektarskega donosa. Donosi na hektar so se prav tako ugotavljali na osnovi predpisanega setvenega načrta za vsako kmetijo posebej s posebno komisijo krajevnega ljudskega odbora. Pri ugotavljanju hektarskega donosa so nastajale tudi mnoge napake, zlasti tam, kjer so bili v komisijah večji kmetje ali, kot sem že omenil, razni špekulanti, ki pravega donosa niso hoteli prikazati. Tako so bili primeri, da je komisija KLO ugotovila hektarski donos pšenice 800 do 900 kg na hektar, medtem ko komisija OLO na istem kraju povsem drugačen donos, t. j. 1.500 do 2.000 kg žitaric. Ugotovitev donosa je odločilno vplivala na odmero, zato je komisija OLO prav tem komisijam kontrole setvenih načrtov namenjala največjo pozornost. Pomembno vlogo pri izpolnitvi načrta odkupa žitaric je predstavljala tudi mlatiliška merica. V prvih povojnih letih je na celotnem območju okraja delovalo med mlačvo okrog 150 mlatilnic. Da bi se izvajala natančna kontrola nad pobrano merico pri lastnikih mlatilnic, je bilo odredjeno, da je pri vsaki mlatilnici tudi kontrolor, ki kontrolira namlačene količine in količino mlatiliške merice. Večina teh kontrolorjev je svoje delo opravila v redu, bili pa so tudi primeri površnega dela in slabe kontrole, ko je lastnik mlatilnice in lastnik pridelka utajil večje količine.

Ko je bilo že z odločbami določeno, koliko žitaric mora katero kmetijsko gospodarstvo oddati, so bili na raznih mestih izgovori, da pridelek ni bil takšen, kot predvideva hektarski donos in podobno. V mnogih primerih je prišlo zaradi tega tudi do rekvizicije in preiskav, lastnik pa je bil tudi kaznovan. V nekaj primerih pa so po večletnem neizpolnjevanju obvez in neplačevanju davkov zaplenili premoženja. Tudi drugih napak je bilo veliko, tako pri tehtanju, ko so si posamezniki v škodo kmetov ustvarjali presežke in jih evidentirali na druga imena, iztržek pa pobrali (v Večeslavcih, Juriju, Nuskovci, Rogoševcih).

Tudi odkup prašičev in goveje živine je bil predpisan za vsako kmetijsko gospodarstvo po značilnih skupinah obdelovalne površine. Za prašiče je na primer kmet iz prve skupine z 2 do 3 ha moral oddati 1 prašiča, kmet VI. značilne skupine pa 6 prašičev s 40-odstotno maščobnostjo. Za oddajo govejega mesa je bil prav tako predpis za vsako skupino v kilogramih, in če je v I. skupini kmet oddal 100 kg žive teže, je recimo v VII. skupini z nad 20 ha obdelovalne površine moral oddati že 800 kg žive teže. Pri izpolnjevanju načrta oddaje prašičev in goveje živine so prav tako nastajale razne utaje, prikrižanja in podobno, pojavljala pa se je tu in tam tudi nekaka solidarnost, ko so nekateri manjši kmetje oddali več, in to na račun večjih kmetov.

Oddaja mleka je bila prav tako predpisana, po že omenjenih skupinah, vendar v treh mlekarskih okoliših. V I. skupini je tako prvi mlekarski okoliš predvideval letno oddajo mleka do 600 litrov, drugi 550 in tretji 400 litrov. V VI. skupini pa v prvem mlekarskem okolišu 2.000 litrov, v drugem 1.500 in tretjem 1.200 litrov. Tudi ta odkup ni stekel najboljšo, težave so bile predvsem pri večjih kmetih, ki niso imeli dovolj molznic ali pa so mleko raje pokrmili prašičem in jih nato prodajali po višjih (prostih) cenah.

Obvezni odkup je bil tudi za druge poljskine, vendar v manjšem obsegu (fižol, oljna repica, bučno seme, ajda, proso itd.). Kljub nekaterim negativnim pojavom pri odkupih so krajevni ljudski odbori uspeli izpolniti načrt in zadostiti takratnim nujnim potrebam po hrani. Naj navedem, da je bilo samo v letu 1948 odkupljenih 160 vagonov belih žit ob skromnem donosu 1.500 kg na hektar.

Ob pristojnosti krajevnih ljudskih odborov je bilo še veliko pomembnih problemov, ki si jih prav tako uspešno opravili. Eno izmed teh je nedvomno predpisovanje davčnih obveznosti po dejanskem dohodku. S svojim delom so tako krajevni ljudski odbori gotovo opravili veliko in pomembno vlogo pri obnovi nove države in ustvarili solidno podlago za nadaljnji razvoj ljudske oblasti.

Pomursko kmetijstvo v letu 1985

Kljub težavam zadovoljivi proizvodni rezultati

Zaostrene gospodarske razmere v zadnjih letih, zlasti še po letu 1983, se neugodno kažejo tudi v kmetijstvu. Gospodarski položaj agroživilstva se je močno poslabšal, v nekaterih dejavnostih pa je celo ogrozil normalno reprodukcijo. Zaostreni pogoji kreditiranja, neuklajene cene, nesorazmerja pri porastu cen mineralnih gnojil, različnih sredstev, mehanizacije in drugega reprodukcijskega materiala ter še vrsta drugih dejavnikov so okoliščine, ki ne prispevajo k stabilnosti trga. Vse to je seveda značilno tudi za pomursko kmetijstvo in posledice bodo neugodne predvsem pri finančnem poslovanju v letu 1985.

Kot pravijo kmetijci, je k zaostrenim razmeram svoje dodala še slabša letina, kar bo prav tako neugodno vplivalo na poslovanje. Samo zimska pozeba je pomurskemu kmetijstvu povzročila za dobri dve milijardi dinarjev škode, pa tudi zaradi suše je bila letina nižja. Pozeba je tako rekoč zdesetkala pridelke v vinogradih in sadovnjakih, kljub temu pa je družbeni sektor pridelal le 10 odstotkov manj sadja kot leto prej, to pa predvsem na račun novih rodnih sadovnjakov. Je pa bil pridelok sadja znatno nižji pri kmetih, od katerih so lani odkupili le 140 ton industrijskih jabolk, leto prej pa kar 6 tisoč ton.

Pridelke pa je v letu 1985 prizadela tudi suša. To je najbolj občutila sladkorna pesa, pri kateri je bil pridelok manjši za četrtino, tako da tudi boljša sladkorna stopnja ni mogla na-

domestiti izpada dohodka pri pridelovalcih. Medtem ko je bil pridelok pšenice v družbenem sektorju zadovoljiv, je bil le-ta pri kmetih nekoliko slabši, pomurski pridelovalci pa so v lanskem letu oddali za 3 odstotke manj tržnih preseškov pšenice kot v letu 1984. Kot pravijo kmetijci, manjši odkupni posledica slabšega pridelka, saj bi v Pomurju gotovo odkupili več pšenice, če bi bili odkupni pogoji nekoliko ugodnejši. So pa zato znatno boljše rezultate zabeležili pri koruzi, kjer je bil pridelok nad povprečjem v državi, družbeni sektor je pridelal za 24 odstotkov več koruze kot leto prej, od kmetov pa so odkupili okrog 5 tisoč ton tržnih preseškov ali 23 odstotkov več kot leta 1984. Pomembna poljščina je v Pomurju na nekaterih območjih tudi krompir, in čeprav so bili tudi tu pridelki nižji, so pomur-

ski pridelovalci izpolnili svoje pogodbenne obveznosti do poslovnih partnerjev, in jim prodali od 8 do 9 tisoč ton krompirja.

Čeprav v zadnjem času največje pretrese v kmetijstvu doživlja živinoreja, ta v Pomurju še naprej ohranja vodilno mesto in predstavlja največji delež v celotnem prihodu pomurskega kmetijstva. Medtem ko se stalez živine v Jugoslaviji v zadnjih dveh letih zmanjšuje, je pomurskim rejcem kljub težavam uspelo zelo dolgo ta stalež obdržati in se je šele v lanskem letu zmanjšal. Tako je bila prireja prašičev lani za 8 odstotkov manjša kot leta 1984, pri govedu pa je to zmanjšanje znašalo 3 odstotke. To pa niti ni tako zaskrbljujoče, če upoštevamo, da je to zmanjšanje ponekod v Jugoslaviji tudi do 20-odstotno, poleg tega pa je bila prireja v Pomurju lani še vedno za 3 do 4 odstotke višja kot leta 1983. Povsem drugačne težnje so pri pridobivanju mleka, saj sta pomurski mlekarji v letu 1985 od rejcev odkupili okrog 9 odstotkov več mleka kot leto prej, za 2 odstotke pa se je povečala tudi brojlerska prireja.

Če strnemo vse te podatke,

lahko ocenjujemo, da je bil fizični obseg kmetijske proizvodnje v letu 1985 enak tistemu leto prej. Ob dejstvu, da bo po prvih ocenah v Jugoslaviji kmetijska proizvodnja nižja za 10 do 15 odstotkov, so pomurski kmetijci z doseženimi rezultati zadovoljni, to pa še toliko bolj, ker so že v letu 1984 dosegli v primerjavi s prejšnjim letom za 15 odstotkov večjo proizvodnjo in tako lani kakšnega bistvenega povečanja tudi realno ni bilo mogoče pričakovati.

Kljub dokaj ugodnemu fizičnemu obsegu pojavljajo se v Pomurju ne morejo biti zadovoljni s finančnimi rezultati, ki jih v letu 1985 beleži kmetijstvo. Ti so slabi tako v osnovni kmetijski proizvodnji kot v predelavi, na obeh področjih pa se težave še naprej zaostrejujejo.

Ob izgubah, ki se povečujejo, se v kmetijstvu pojavljajo še novi izgubarji, vendar v sozdu ABC Pomurka pravijo, da razen v Mesni industriji izgub navzven ne bodo prikazovali, pokrivanje izgub pa bo seveda neugodno vplivalo na akumulativno sposobnost, saj marsikje v skladi ne bodo namenili skoraj nič sredstev.

Ludvik Kovač

V Tovarni mlečnega prahu v Murski Soboti

Z NOVO NALOŽBO VEČ IZDELKOV

V Tovarni mlečnega prahu v Murski Soboti, ki se je iz manjšega mlekarjskega obrata v tridesetih letih razvila v eno najsodobnejših tovrstnih tovarn, nenehno skrbijo za svoj razvoj. Tako so že pred sprejemom srednjeročnega načrta za obdobje 1980-1985 opredelili nadaljnji razvoj v treh etapah. Naložba v prvi etapi je predvidevala gradnjo skladišč za okrog 800 ton mleka v prahu ter

za reprodukcijski material, proizvodne objekte s pakirnico in za predelavo jajc, pralnice, kotlovnico in nakup avtomobilskih cistern. Ta prva etapa je bila končana z dograditvijo kotlovnice v letu 1985, pomenila pa je veliko pridobitev, saj se je s tem povečala možnost za pestrejšo proizvodnjo, povečala se je storilnost pri končni izdelavi dehidriranih izdelkov, posodobili pa so tudi

tehnologijo izdelave in s tem pridobili registracijo za izvozno delovno organizacijo.

Ker se odkup mleka v zadnjem času povečuje, zlasti v letu 1985, so v tovarni spoznali, da je treba še naprej razmišljati o povečevanju predelovalnih zmogljivosti oz. o načrtovani drugi etapi iz razvojnega programa. Že v prvih 6 mesecih lani je bil namreč odkup mleka za 16 odstotkov večji kot v enakem obdobju leta 1984, zato se je dnevno pojavljalo tudi do 10 tisoč litrov mleka, ki ga niso mogli predelati. Poleg tega so se v maju in juniju pojavili presežki mleka tudi na nekaterih drugih območjih v Sloveniji, in ker je tovarna v Murski Soboti na osnovi delitve dela in specializacije mlekarjskih obratov določena tudi za predelavo teh preseškov, je potreba po razširitvi predelovalnih zmogljivosti še toliko večja. Navsezadnje je Tovarna mlečnega prahu v Murski Soboti tudi edini jugoslovanski izdelovalec hrane za dojenčke na osnovi mleka v prahu, ker pa so s hladilno opremo na terenu dosegli tudi ustrezno bakteriološko kakovost mleka, bi bilo škoda, da tega mleka ne bi predelali v takšne izdelke, ki jih na tržišču še vedno primanjkuje. Letno potrebujemo v Jugoslaviji okrog 600 ton hrane za dojenčke,

v tovarni v Murski Soboti pa je izdelajo le okrog 120 ton, saj jim sedanje predelovalne zmogljivosti ne omogočajo večje izdelave.

V začetku lanskega leta je bila izdelana naložbena zasnova za gradnjo nove sušilne linije. Pri načrtovanju te naložbe so poleg ugotovitve, da se povečuje pridobivanje mleka, izhajali tudi iz potrebe in želje, da povečajo ponudbo svojih izdelkov, izdelavo jajc v prahu, ki jih izvažajo na konvertibilno tržišče, in storitve za nekatere organizacije združenega dela (izdelava instant čaja). Ker bo po predračunih vrednost te naložbe okrog 1,7 milijarde dinarjev, velik delež teh sredstev pa gre za uvoženo opremo, so se odločili za gradnjo v dveh delih. V prvem delu, ki bo stal okrog milijardo dinarjev, bodo zgradili objekt in vgradili sušilni stolp, v drugem delu pa je predvidena še naložba v opremo za evaporacijo. Četrtno potrebnih sredstev za to naložbo bo zagotovila delovna organizacija iz lastnih sredstev, približno toliko bo združenih sredstev soinvestitorjev, petino sredstev bo zagotovila Interna banka sozda ABC Pomurka, 40 odstotkov pa bo bančnih sredstev. Načrtujejo, da bo naložba končana v tem srednjeročnem obdobju.

L. Kovač

LENDAVA

DRAŽJE INJEKCIJE

Izvršni svet skupščine občine je potrdil nove pristojbine za cepljenje domačih živali. Poslej bo treba plačati za cepljenje goveda in konj 155 dinarjev, za teleta 75, za prašiče do 50 kilogramov 18 dinarjev, za prašiče nad 50 kilogramov 60 dinarjev, za perutnino 0,40 dinarja in za pse 260 dinarjev. Nove cene, ki niso pretirane, so višje za 75 odstotkov.

Na zadnji seji pa je izvršni svet tudi potrdil podražitev stanarin. Te bodo od 1. januarja višje za 40 odstotkov.

TURNIŠČE: cene pujskov

Zadnji četrtek v letu 1985 so rejci pripeljali na sejem v Turnišče le 13 pujskov, starih od 7 do 10 tednov. Kot nam poroča naš dopisnik Matija Pozderec, je v zadnjih tednih povpraševanje po pujskih zelo veliko, prodajalcev pa je vse manj. Temu primerne so tudi cene, ki se gibljejo tudi do 20 tisoč dinarjev za par. Na zadnjem sejmu je bilo potrebno za par odšteti od 16.000 do 18.000 dinarjev.

Za naložbe več kot pet milijard dinarjev

V OSMIH LETIH V ABC POMURKI

Članice banke ABC Pomurka so v letih od 1978 do 1985, preračunano na realno vrednost v letu 1985, za naložbe združile 706,187 milijonov dinarjev. Zanje pa je Interna banka v omenjenem obdobju odobrila 1,082 milijarde dinarjev posojil.

V Interni banki sozda ABC Pomurka so v preteklih letih tega planskega obdobja združili 468,735 milijard dinarjev. Članicam sestavljene organizacije pa je Interna banka zaradi možnosti uporabe sredstev iz nekaterih dodatnih virov zunaj sestavljene organizacije odobravala več posojil, kot je bilo združenih sredstev. Razlika med združenimi sredstvi in odobrenimi posojili, je bila do leta 1984 v mejah normalnih razmerij, po letu 1985 pa se je zelo povečala v korist posojil. Vzrok je v bistveno hitrejši rasti naložbenih stroškov od doseženega učinka revalorizacije amortizacije. Tako je bilo koriščenih 762,491 milijonov dinarjev. Če bi združena sredstva preračunali na realno vrednost v letošnjem letu,

bi po korekciji s činitelji inflacije vrednost združenih sredstev dosegla 706,187 milijonov, koriščenih pa posojila pa 1,082 milijarde dinarjev.

Iz združenih sredstev je bilo odobrenih 100 posojil tistim članicam, katerih naložbe so bile vključene med prednostne v iztekajočem srednjeročnem obdobju. Predračunske vrednosti omenjenih naložb so dosegle 5,222 milijard dinarjev.

Za naložbe so proizvodne članice s področja kmetijstva in živilske predelave združile 300,315 milijonov dinarjev in koristile za 376,429 milijonov dinarjev posojil, trgovinske organizacije so v Interni banki združile 127,844 milijonov, od banke pa so za naložbe koristile kredite v višini 239,912 milijonov dinarjev. Organizacije, ki se ukvarjajo z gostinstvom in turizmom, so združile 30,936 milijonov dinarjev, za naložbeno dejavnost pa so od Interne banke ABC Pomurka dobile za 117,150 milijonov dinarjev posojil. Omeniti moramo, da so

investitorji v preteklih letih za naložbe v kmetijstvo imeli možnost pridobiti sredstva iz različnih virov, kar so tudi izkoristili.

Koriščenje teh virov je bilo za kmetijsko dejavnost umestno, saj so bile obrestne mere za ta posojila nižje, prav tako pa je bilo možno pridobiti za pokritje predračunske vrednosti večje deleže posojil, kot so jih lahko pridobili investitorji iz drugih virov. Na takšen način so bili pridobljeni dodatni viri za večje naložbe v dograditev sirarne in skladišč v DO Mlekoprometa s sovlaganji TMP in KZ Ljutomer - Križevci, gradnjo skladišč in objektov predelave v TMP s sovlaganji KZ Panonka, KZ Lendava in Mlekoprometa, gradnjo prašičje farme in selekcijskega centra v KG Rakičan s sovlaganji vseh delovnih organizacij kmetijske dejavnosti Pomurja ter ZK iz Trbovelj in za preureditev šampanjske kleti ter prašičje farme in mešalnice v KK Radgona s sovlaganji KZ Radgona, tozdog iz KK Radgona, KZ Lju-

tomer - Križevci in KZ Panonka iz Murske Sobotice. Preuredili so prašičjo farmo in povečali zmogljivosti vinske kleti v Ljutomerčanu s sovlaganji sozda Mercator, Kmetijskega gospodarstva Rakičan in KZ Lendava.

Uspeli so zagotoviti lastno udeležbo pri melioracijskih posegih v Pomurju z nevračanimi viri in posojili pri Gospodarski banki v Ljubljani, sredstva Mednarodne banke, Jugobanke in temeljne banke Ljubljana pa so vlagali v zasebni sektor kmetijstva.

Podatki kažejo, da je sistem združevanja izpolnil predvidevanja in koristil celotnemu združenemu delu sestavljene organizacije, poleg izvedenih vlaganj pa je vplival tudi na učvrstitev vezi oziroma pripadnosti sozdu ABC Pomurka. Združevanje naložbenih sredstev pomeni tudi veliko materialno prednost združenih organizacij.

Boris Hegeduš

STROKOVNJAKI SVETUJEJO BOLEZNI VINA

Povzročitelji boleznih vina so v glavnem bakterije in divje kvasnice. Njihovo delovanje povzroči spremembo vonja, okusa in videza vina. Če človek (vinogradnik-kletar) pravočasno ne poseže v te procese in jih ne prekine ali vsaj omili, nam lahko vino propade — postane neužitno. V večini primerov je za boleznih svojih vin kriv kletar sam zaradi svojega površnega in slabega odnosa do vinske posede in z drugimi ukrepi (neukrepi), ki jih je opravil nestrokovno, ali pa jih sploh ni.

Napake v vinu pa nastopijo zaradi nepravilnih kemijskih in fizikalnih procesov v vinu ali moštu in zaradi primesi tujih snovi. To se prav tako kaže v nezaželenih spremembah v videzu, vonju in okusu vina. Tako boleznih kot napake je lažje preprečevati kot zdraviti ali odstraniti.

Opisal bi le boleznih in napake, ki se nam lahko pojavijo (oziroma so se že) v vinih letnika 1985, katerega vina je mnogo težje kletariti (zaradi premalo kisline) in v mnogih primerih zaradi nepovrtega sladkorja.

A. BOLEZNI VINA

KAN (VINSKI CVET ALI BERSA)

Je stalen gost v zanemarjenih kletih, pojavlja se predvsem v vinih z manj kot 12 odstotka alkohola. Povzročitelji so divje kvasnice, ki se razvijajo na površini vina, če sod ni popolnoma poln, in sicer v obliki sivobele kože, ta sčasoma odebeli, se zgrbanči, postane pri belem vinu nekoliko rumenkasta, pri rdečem rdečkasto bela, končno razpade v krpice, ki padajo proti dnu sode. Vino postaja motno, šibko, vodeno in kmalu ni več za uporabo. Kanova glivica, ki za svoje delovanje potrebuje kisik (zrak), spreminja alkohol v vinu v vodo in ogljikov dioksid. Povzroča pa tudi razpadanje ki sline in morebitnega sladkorja, tako da se slabša kakovost vina.

Odpravljanje boleznih:

Največji sovražnik kana je poln sod. V začetni obliki, ko se še ni razvil v prevelikem obsegu, sod previdno dolijemo, najbolje z ljakom, ki ima daljšo iztočno cev, ki jo nalahno potisnemo vsaj nekaj centimetrov pod površje vina, tako da mrene kana ne predremo s curkom vina. Dolivamo tako dolgo, da nam iz sode izteče tudi kanasta mrena. Nato pilko in sod z zunanje strani dobro očistimo in ga zapremo. Če se je kan že močneje razvil, vendar še ni prizadel okusa vina, postopamo takole:

Nad vinom zažgemo azbestni trak z žveplom (če ne gori, moramo najprej nad vinom odstraniti CO₂, ki nastaja pri delovanju kanovih glivic; to storimo s kakim pihalom ali mehcom), sod zapremo za približno pol ure, da nam žveplovi dioksid umori glivice kana in zatem vino skozi pipo pretočimo v čist, srednje močno žveplan sod. Pazimo, da nam proti koncu poslednji curek vina ne potegne kana s seboj. Sod, v katerem je bilo kanasto vino, dobro operemo, posebej pazimo na črto, do katere je bilo vino. Če pa je kan že prizadel okus vina, je edina možnost, da čistimo tako vino z aktivnim ogljem (15-35 g/hl) in ga prefiltriramo v čist sod. Aktivno oglje je čistilo, ki nam drastično osiromaši aromatične snovi vina, prav tako barvo, zato ga uporabljamo le v najhujših primerih.

CIK

Je najbolj nevarna vinska bolezen, ki jo povzročajo očetnoki-slianske bakterije različnih vrst, ki tvorijo na površini vina tanko, nežno, nekoliko mastno, skoraj prozorno kožico ali mreno.

Očetne bakterije razgrajujejo alkohol v vinu prek vmesnega produkta acetaldehida v očetno kislino in vodo. Ugodne razmere za te bakterije so nesnaga, zrak (nepoln sod), velika toplota ob vrenju, tople kleti v poletju itd.

Odpravljanje boleznih:

Močnejše žveplanje je ukrep, ki preprečuje razvoj bakterij, vendar to ni dovolj, da bi zaustavili že začetno očetno vrenje. Čikasto vino rešimo pred propadom le v začetnem stanju boleznih, zato moramo čim prej odkriti in zaustaviti nadaljnji razvoj. Korenito sredstvo za uničevanje očetnih bakterij je pasterizacija (segrevanje vina na 65 stopinj, s tem uničimo v vinu vse mikroorganizme, vino pa lahko pridobi okus po kuhi). S sterilno filtracijo lahko samo izločimo očetne bakterije, okus po čiku pa ostane. Čiknjene vina nikoli ne smemo mešati z zdravim. Prav tako ne močno žveplati in ga potem destilirati v vinski destilat. Tak destilat moramo potem obdelati s kalcijevim karbonatom (apnom), da večemo očetno kislino in SO₂. Če to ne storimo, nas bo po pitju takih piščač močno bolela glava, prizadeti bodo tudi živci in ves organizem. Prot čiku se branimo z istimi preventivnimi ukrepi kot pri kanu.

VLEČLJIVOST VINA

Povzročajo predvsem bakterije ali pa sluzaste kvasovke. Vlečljivost se pojavlja predvsem pri mladih vinih po končanem vrenju in biološkem razkisu, predvsem v vinih z malo kisline, ali če imajo preostanek sladkorja. Vino postaja gosto, sluzavo, pravimo da se nam vleče. Bolno vino je ponavadi nespremenjenega duha in milejšega okusa, včasih močno sladi in dostikrat se nam pojavljajo tudi cik. Mlado vino nam lahko postane vlečljivo tudi ko dolgo leži na drožeh, zato ne smemo predolgo čakati s prvim pretokom. Vlečljivost je nadležna, vendar ne tako nevarna bolezen kot sta cik in kan. Da jo preprečimo, je treba že mošt dovolj močno žveplati, poskrbeti za pravilno in nemoteno vrenje in pravočasno opraviti prvi pretok, predvsem pri vinih, ki so revna s kislino.

Odpravljanje boleznih:

Če se nam je že pojavila, vino pretočimo s pomočjo razpršilca (če ga nimamo, si pomagamo z brezovo metlo) in ga močneje žveplamo. Ker je letos v mnogih vinih ostal še nepovrte sladkor, bodimo še posebej pozorni na to bolezen.

BOLEZEN RAZPADLIH GNILIH KVASOVK

Se pojavlja v vinih, ki smo jih prepoznali prvič pretočili. Po alkoholnem vrenju se začnejo kvasovke sedati na dnu posode, vino se nam začne čistiti. Če predolgo časa pustimo vino, ne da bi ga pretočili, kvasovke pričnejo razpadati (gniti) in vino dobi duh, podoben vonju gnilih jajc. Ta razpad pospešimo, če imamo vina v toplih kletih.

Odpravljanje boleznih:

Bolezen preprečimo s pravočasnim prvim pretokom in skladiščenjem vina v hladnih kletih. Če se je bolezen že začela, vino zračno pretočimo in srednje žveplamo. V skrajnih primerih čistimo tako vino z aktivnim ogljem, ki ima veliko vezalno moč in veže ta duh, toda osiromaši nam tudi vino.

E. Novak dipl. inž. agr.

Statistika se šali

Skupina nizozemskih znanstvenikov z limburške univerze v Maastrichu, ki je izprašala tisoč smučarjev, trdi, da je najmanj nesreč med tistimi, ki so telesno nepripravljeni in popivajo pozno v noč. Po njihovih rezultatih je nasvet, da se je pred smučanjem treba dobro pripraviti, zanič, saj se večinoma poškodujejo tisti smučarji, ki se ravna po njem. Menijo, da so nepripravljeni smučarji, ki prebedijo večji del noči od kozarčkih, naslednji dan bolj pazljivi, medtem ko pogumni privrženci zdravega življenja počenjajo vratolomne vragolije in — si lomijo kosti.

Nevarna ubogljivost

Šestletni deček iz Minnesote bi skoraj umrl, ker je šalo staršev razumel dobesedno. Rekli so mu, da se bo pomanjšal, če se bo kopal v kadi, in da je edino zdravilo proti temu, da se v najhujšem mrazu valja po snegu. Nekaj ur po »kopeli« so fantka našli nezavestnega in premrlega od mraza. Odpeljali so ga v bolnišnico, kjer je po dveh dneh prišel k zavesti. Izkazalo se je, da se je po kopeli skrivaj splazil iz hiše in na pol gol tekal po snegu. Minus 16 stopinj je kmalu storilo svoje.

PREPOVEDAN POLOŽAJ

Kadar se med seboj pomerita dve živali, s precejšnjo gotovostjo lahko napovemo, da bo zmagala večja in močnejša ali pa tista, na katere ozemlju se bije boj. Ta pravila veljajo skoraj za vse živalske vrste, pri nekaterih vrstah opic pa niso pomembna. Te so namreč podobno kot človek razdeljene v družbene razrede, visok ali nizek položaj pa se podeduje. Potomci staršev visokega rodu postanejo tudi sami visokega rodu, medtem ko so potomci staršev nizkega rodu do smrti obsojeni na nizek stan. Šele ko »aristokratski« starši obnemorejo ali poginejo, jih zamenjajo otroci.

O tem so poročali japonski primatologi že v petdesetih letih, ko so delali poskuse na japonskih opicah makako. Isto so kasneje odkrili tudi pri tropih vrste rhesus makako na Karibskih otokih, pri babunih in zelenih morskih mačkah.

Medtem ko pri človeku največkrat podedujejo očetov položaj sinovi, pa pri opicah podedujejo materin položaj hčere. Še preden odrastejo, vlada jim vsem večjim in nižjega stanu od sebe, ki jih ima v oblasti njihova mati. Očetov stan verjetno ni važen zato, ker je očetovstvo vselej negovoto, saj se samice pariyo z različnimi samci.

Sinovi zapustijo trop, ko odrastejo in se pridružijo novemu.

Potomci mater visokega stanu morajo za svoj položaj tudi kaj storiti, če ga hočejo ohraniti. Dokazali so, da matere pri tem ne stojijo ob strani, ampak jim pomagajo veliko pogosteje in dalj, kot pa pomagajo materje nižjega stanu svojemu naraščanju. Često priskočijo na pomoč še sorodniki ali pripadniki visokega stanu, poleg tega pa se z mladičem visokega rodu radi družijo vsi, ki so nižjega stanu, ker si na ta način pribivajo »ugled«. Seveda jim pomagajo, če je treba.

Dorothy Cheney z univerze v Pennsylvaniji sodi, da so za-

radi pomoči, ki si jo dajejo člani visokega rodu, takšne družine trdnije kot družine med seboj nesložnih pripadnikov nižjega stanu. Dr. Alexandre Harcourt z univerze Cambridge pa svari pred preveč posplošenim prenašanjem živalskega primera na človeka. »Ne smemo posploševati dejstev, ampak biološka načela, ki so pripeljala do teh dejstev. Odnos, v katerem je manj konfliktov in stanj zanj značilni zvestoba in privrženost, je trdnjeji od tistega, ki mora premagovati številne konflikte. Pomembno je tisto, kar ohranja odnos nedotaknjen,« piše Harcourt v New Scientistu.

● Po potresu leta 1977 so se v Bukarešti odločili, da bodo središče mesta popolnoma preuredili. Veliko so podrli, vsega pa le niso mogli. Tako so znamenito cerkev Mihai Vo-da iz leta 1951 na železniških tirih premaknili za 227 metrov.

PRIJATELJEV SE IN ŠE

— Včasih sem bil osamljen, zdaj pa imam v teh zimskih dneh prijateljev še in še.
— In kako ti je uspelo?
— Jeseni je vinograd prvič bogato obrodil.

SMRT V USTIH

Osemindvajsetletni John Richard iz Flinta v ameriški zvezni državi Michigan ima to smolo, da je naletel na pravni-ka s prebujno domišljijo, in to utegne imeti zanj usodne posledice. Pomočnik tožila John McGraw ga je namreč obtožil, da je namreč naklepno poskusil umoriti nekega policista, za takšno dejanje pa mu grozi dosmrtna ječa. John Richard, ki je nosilec virusa aids, je namreč pljuval proti policistom in po tožilčevem mnenju je njegova slina prav tako nevarna kot revolver ali nož.

OBZIDJE ZA PREDSEDNIKA

Odkar se je izkazalo, da pred prvimi atentatorji le stežka zavarujejo cela poslopja (in ljudi v njem), so začeli Američani razmišljati, kako bi uradno prebiva-

lišče svojih predsednikov Belo hišo bolj zavarovali pred samomorilskimi živimi bombami, kot pravijo teroristom in atentatorjem, ki polno vozilo eksploziva zapeljejo v bližino varovane stavbe in vse skupaj poženo v zrak.

Načrt za obrambo Bele hiše so dali izdelati priznanemu ameriški arhitektu Arthurju C. Mororu. Ta si je vse skupaj zamislil v slogu starih evropskih gradov. Okoli Bele hiše naj bi postavili tri metre visok železobetonski zid, potem granitne kipe dosedanjih ameriških predsednikov (malo za lepo in veliko za obrambo), za temi ovirami pa bi izkopali še obrambni jarek, naka bi do Bele hiše vodil še nagnjen travnik. Vse skupaj naj bi učinkovito varovalo Belo hišo pred samomorilskimi napadi libanonskega sloga.

Zaenkrat je takšna obramba samo na papirju. Preden jo bodo zares postavili, se bodo morali še

odločiti, ali gre Belo hišo na ta način zavarovati. Skrbno je varovana že zdaj. Res pa je, kot pravijo zagovorniki novih obrambnih načrtov, da sedanja obramba ne bi mogla zaustaviti oklepljenega vozila, ki bi se prebijalo proti predsednikovemu bivaliču.

Reagan in Gorbačov

Nekaj tednov po vrhunskem sestanku v Ženevi sta se Reagan in Gorbačov spet sestala, ne da bi se svetovni tisk kaj zmenil za to. V Binakiju v ameriški zvezni državi Minnesoti sta se namreč dobila trgovca Denis Reagan in sovjetski smučar Vasilij Gorbačov. Tako je pač naneslo, da je skupina sovjetskih smučarjev prišla tekmat v Giants Ridge v bližini Binakija, ko pa je organizator zagledal na seznamu gostov tudi priimek Gorbačov, se je v hipu spomnil še na domačega Reagana (ta priimek ni tako redek v ZDA). In tako je Reagan sprejel Gorbačova, privedel pa je izjavil, da lahko storita za svetovni mir prav toliko kot sovjetski vodja Mihail Gorbačov in ameriški predsednik Ronald Reagan, ki sta se sestala v Ženevi.

Vlak prihodnosti

Vlak prihodnosti bo prevozil razdaljo med New Yorkom in Los Angelesom v 21 minutah, iz New Yorka v Evropo pa bo čez SZ pridrvel v 54 minutah, trdijo ameriški znanstveniki, ki se ukvarjajo s peklensko hitrim prevozom. Na mednarodni konferenci o podzemeljskih železnicah v Bostonu so trdili, da bodo vlaki prihodnosti hitrejši od zvoka. Profesor Frank Davidson iz inštituta za tehnologijo v Massac-

husettsu pravi, da bodo inženirji prav kmalu skonstruirali podzemeljski vlak, ki bo švigal po predorih, iz katerih bodo prej izčrpali zrak. Po zamisli tega ameriškega znanstvenika bi poseben elektromagnetni sistem porinil vlak v takšen predor, in to z nadzvočno hitrostjo. Sistem bi bil seveda silno drag, vendar bi tudi veliko prihranili, saj bi vlak sploh ne potreboval nobene energije razen začetne.

S ČLOVEKA NA ZAJCA

Znanstveniki z inštituta za genetiko sovjetske akademije znanosti v Moskvi so presadili celice možganov človeškega zarodka na možgane domačega zajca. Delček se je zrasel z možgani živalice in je celo spodbodel njene možganske funkcije. Doktorica bioloških znanosti Fatima Atamuradova, ki vodi laboratorij, je novinarjem povedala, da »je genetska aktivnost človeških možganov izredna in da so presajene celice aktivirale delovanje zajčkovih možganov«. Ugotovili so, da je postala žival po operaciji občutljivejša za svetlobo in vonj, kar je neposredna posledica vpliva človeških možganskih celic. Sovjetski znanstveniki mehiyo, da so s

poskusom dokazali, da je možgane mogoče presajati. V opravljenem poskusu so dodali le neznanostno število celic, zato so se »tuji« možgani prilagodili lastnikovim in vedenje živalice se v bistvu ni spremenilo.

Sovjetski znanstveniki so prepričani, da bi bilo mogoče s podobnimi operacijami zdraviti duševne in živčne bolezni, omenjajo pa tudi presajanje dela malih možganov s človeškega zarodka na ranjence s poškodovanimi možgani.

Diploma ni važna

Diploma še malo ni usodna za življenje. To dokazuje poročilo ameriškega zveznega preiskovalnega urada FBI, da ima kar 7.400 Američanov kupljene diplome in so kot fakultetno izobraženi čisto normalno zaposleni celo na tako specializiranih področjih, kot je atomska energija, arhitektura, medicina in farmakologija. Od 200 uslužbencev ameriške vlade, ki so si priskrbeli lažne diplome, jih je 75 zaposlenih v ministrstvu za obrambo, enemu se je posrečilo vtiho-tapiti v Belo hišo, nekomu drugemu pa v tajno službo.

COCACOLA NI ZANESLJIVA

V šali pravimo, da je najzaneslivejše kontracepcijsko sredstvo kroglica, ki jo ženska čvrsto tišči med kolena. Vendar pa tudi čisto zaresni poskusi, da bi se kako zavarovali pred nezaželeno nosečnostjo, marsikdaj niso bili kaj dosti daleč od te šale. Enako vztrajno, kot so neplodni zakonci iskali vse mogoče vraževerne napotke za spočetje sina ali hčere, so tisti, ki jim je narava dala veliko

plodnost, iskali poti do manj številnega in pogostega potomstva. In tako je zdaj, že v dobi spolne revolucije in nesporne vladavine kontracepcijske tabletko, prišlo na dan, da so dekleta že v začetku tega stoletja poznale eno od kontracepcijskih sredstev, ki so ga lahko mirno naročale v javnosti, ne da bi se kdo spotikal ob to. To je bila cocacola.

Zdajšnje raziskave so potrdile, da so imele ženske pred sedmimi desetletji prav: Na univerzi Harvard so dokazali, da ima ta, po vsem svetu priljubljena pijača, kontracepcijske lastnosti. Raziskave so pokazale, da ima največ tovrstnih lastnosti dietetična cocacola, najmanj pa najnovejša cocacola, ki naj bi zamenjala dosedanja način priprave te priljubljene brezalkoholne pijače, vendar zaradi množičnega protesta proti popolni zamenjavi ni uspela izriniti dobre stare cocacole s tržišča. No, zdaj pa še to, da je kontracepcijsko slabša!

Novica je zanimiva, vendar naj je dekleta ne vzamejo kot napotek. Zgolj uživanje cocacole pred tem in potem, ko se zgodi, kar se zgodi, nikakor ne rešuje problemov nezaželenega spočetja. Steklena kroglica je še vedno najbolj zanesljiva v tej vrsti protispočetnih sredstev.

MALO POZNO, VENDAR ...

— Prav sumljivi ste s temi znižanji cen. Človek pri nakupu petkrat premislil, pa še takrat je v dvomih.
— Skladišča so tako polna, da ...
— Prej, pravočasno, bi prodajali ceneje, po normalnih cenah ...

KDO BI VEDEL

— Kako pa je bilo na Silvestrovo?
— Vedro, razigrano. Vsaj koliko se jaz spomnim.
— Pa na novo leto?
— Tega pa ne vem. Zbudili so me na Gregorjevo.

OCEANI IN ŽIVLJENJE

Okoli Jupitra kroži eden najbolj zanimivih svetov v našem sončnem sistemu. To je luna Evropa, ki je po velikosti približno enaka naši Luni. Evropa je zaledenelo nebesno telo z zunanjo temperaturo —140 stopinj. Kljub nizki temperaturi in veliki razdalji od Sonca pa, kot domnevajo številni astronomi, morda obstaja na Evropi življenje.

Zanimivo je predvsem tisto, kar je pod ledom, v približno 100 kilometrov globokem morju, ki se širi po vsej Evropi. Da lahko obstaja morje na svetu s površinsko temperaturo —140 stopinj, je možno, pomislimo na zemeljska polarna morja. Led je zelo dober izolator in razlika temperatur nad ledom in pod njim je lahko presenetljivo velika tudi, če je led samo tri metre debel. Ledena skorja Evrope pa je debela več kilometrov. To pomeni, da je lahko morje pod ledom precej toplejše.

Skoraj gotovo ima Evropa tudi notranjo energijo, ki nastaja pri razpadanju radioaktivnih snovi. Vir energije bi bilo lahko tudi plimovanje, ki ga povzročajo Jupiter in nekaj večjih lun, kot sta Io in Ganimed. Toplota iz teh virov energije bi bila več kot dovolj, da ohranja nezamrznjen ocean pod ledom.

Domnevajo tudi, da je pod vodo vulkanska aktivnost. Življenje bi lahko obstajalo v oazah okoli vulkanov, iz katerih prihaja topla mineralna voda. To domnevo potrjuje podoben primer življenja na Zemlji. Na dnu več kilometrov globokih oceanov se je razvilo življenje na vulkanskih mestih, kjer izvira topla mineralna voda. Živali živijo tu s pomočjo kemosinteze, ker fotosinteza zaradi teme ni mogoča.

Vse te domneve povečujejo upanje, da bo človek prej ali slej našel sledove življenja v našem osončju, vendar bo to življenje zelo primitivno. Za inteligentnimi bitji se bo moral ozreti precej globlje v vesolje.

Lee Marywood (19) iz San Francisca se je naveličala večnega snemanja za reklame. Pobrala je svojo garderobo in producentu rekla baj, baj.

PISTA modruje

ABC Pomurka je lejka tužna, zato ka sakši den več je dužna. Za zajrk klobasi kelko čedjo, ka pa nemrejo domou odneséjo.

Panonija takse mašine vó trüca štere gnesden nišče ne nüca. Kšenko je pri nji sanacija, ne vala njihova organizacija.

Aha, Mura ta je za z-gled, tej, bugme, majo takši red, za naše Pomurje so lepa slika, plače pa tudi kak se sika.

Pomagaj si san, pomore ti boug, saksé delo najpide od nauk, vredi vodšivo naj se pustavi, tou tuj stoji v našoj ustavi.

INDUSTRIJSKO PRIPRAVLJENA LEPOTNA MASKA SE NE MORE MERITI Z NARAVNO

Samo voda je premalo za lepšanje. Koža potrebuje še snovi, ki vlago dovolj dolgo zadržijo, da imajo tudi najgloblje plasti koristi od vode.

Izbira maske ni težka, če vemo, kakšne vrste kože imamo. Za suho kožo so priporočljive vse hidratne in hranilne maske. Izogibati pa se je treba čistilnim maskam in tistim, ki premočno načenjajo vrhno plast kože. Odlična maska za suho kožo je iz medu in limone. Potrebujemo dve žlici medu in žličko limoninega soka. Zmešajte, da dobite precej tekočo zmes, ki jo z vlažnim in mlačnim kosom vate nanesete na obraz.

Za mešano kožo izmenično uporabljajte hidratno ali hranilno sredstvo za tiste dele, kjer je

koža zelo suha, in sredstva za razmastitev za dele, kjer je koža mastna. Odlična hranilna krema je iz lanenega semena, ki ga dvajset do trideset minut kuhate, dokler ne dobite goste kreme. Razmažite na obraz in počakajte od petnajst do dvajset minut. Masko odstranite z vročo vodo, nato si obraz opljuskajte z mrzlo vodo. Tako pripravljena krema je priporočljiva tudi za mastno kožo.

Proti gubam je zelo ustrezna maska iz jajčnih beljakov ali rumenjaka, ki poživijo kožo in preprečuje nastajanje gub.

Nanesite jo smete samo enkrat na dva tedna. Ženske s suho kožo naj zmešajo rumenjaka s ščepcem krompirjeve moke (škroba). Razmažite po obrazu in pustite

tako dolgo, dokler se maska ne posuši in popoka. Kožo očistite z vročo vodo.

Ženskam z mastno kožo priporočamo stopen beljak. Sneg pol centimetra na debelo nanesite na

obraz in vrat. Masko pustite delovati tako dolgo, dokler se koža ne bo napela in dokler ne bo »vlekla«. Odstranite jo s kosom vate, namočenim v mlačni vodi, v katero ste kanili nekaj kapljic limoninega soka.

Odlična maska za akne in druge izpuščaje pa je hranilna in osvežilna maska iz jagod in smetane. Štiri ali pet zrelih velikih jagod zmečkajte ter jih zmešajte z žlico medu in žlico sladke smetane. Pustite na koži kakih dvajset minut in nato umijte obraz z mlačnim mlekom.

NIKAKOR NE
— **Balila, vi bi morali biti že v postelji. Deset je ura.**
— **Zda je bi šla spat, ko je napovedan tako zanimiv sokci film?**

JUGO POČIVA
— **Imaš JUGA, voziš pa se s tem starim šklopotalom.**
— **Pa se še očitno nekaj časa bom, ker ni doma domestnih delov...**

RECEPTI ZA VAS

HRUSTAVCI IZ POLENTE

Koruzni zdrob skuhajte v vodi, ki ste ji dodali vegeto in maslo.

Kuhano polento stresite v debelini okoli 2 cm v posodo, ki ste jo oprali s hladno vodo. Prekrijte s pergamentnim papirjem, ko se ohladi, jo narežite na kose, pomakajte, poveljajte v jajcih, mleku in nastrganem siru. Pecite na olju in servirajte s tatarsko omako in solato po želji.

Za pripravo te jedi potrebujete: 250 g koruznega zdroba, 40 g masla, 1 žlica vegete, 1 l vode, 40 g moke, 2 jajci, 150 do 200 g sira in 1 dcl mleka.

Hrustavce lahko servirate kot prilogo k mesnim jedem z omako.

VEDENJE V DRUŽBI

Bližajo se prazniki, ko se običajno obdarujemo. Kako, o tem so nekatera pravila. Bližnjim sorodnikom nikdar ne darujemo oblačil, zlasti ne dragih. Saj pa tudi ne morete vedeti, kakšno oblačilo bi

utegnil potrebovati vaš prijatelj ali znanec, oziroma česa ima že preveč. Prijateljem in znancem ni priporočljivo darovati niti kravata, šalov in podobnih »malenkosti«. Pomislite le, kakšen prizor bi bil,

če bi na primer kakih petnajst povablencev prineslo za darilo po eno kravato! Vsekakor pa ni tudi vladno vnaprej vpraševati človeka, kaj bi potreboval, saj mora biti darilo prijetno presenečenje.

Darilo pa nekako zavezuje obdarovanca, da se prav tako sam ob prihodnji priložnosti »oddolži« darovalcu s približno enako vrednim darilom. Pri tem pa je treba upoštevati, da obdarovanca ne spravimo v zadrego zaradi njegovih gmotnih razmer.

Pri izbiri daril moramo vselej upoštevati, kaj ima človek, ki bi ga radi obdarili, zlasti rad (cvetje, knjige, parfumi). Cvetje je mogoče podariti v vsaki priložnosti (zlasti ženskam). Toda pri tem mora moški paziti, da ne bo podaril rdečih vrtnic ženi svojega prijatelja. Za rojstni dan se ne podarja krizantem. Knjige in slike kaže dajati le tistim, ki znajo takšna darila ceniti. Denar za darilo ne pride v poštev, razen morda za obdaritev otrok. Darila pri obisku ne odložimo na stol ali kje drugje, marveč ga izročimo neposredno v roke obdarovancu. Obdarovanec pa mora darilo takoj razviti.

Knjiga za vsak dom

Pravi čaj ni za otroke

Znanstveniki so dognali, da so majhni otroci, ki večkrat pijejo pravi čaj, podvrženi slabokrvnosti zaradi pomanjkanja železa v krvi. V skupini sicer zdravih otrok, ki so redneje uživali pravi čaj, je bilo 32,6 odstotka slabokrvnih, med tem ko je med otroki, ki ne uživajo pravega čaja slabokrvnih le 3,6 odstotka. Pri malih pivcih pravega čaja niso ugotovili samo nižje ravni krvnega barvila, temveč tudi drobnejše rdeče krvničke.

Pravi čaj ovira vsrkavanje železa predvsem iz mleka in zelenjave a to je glavni vir hrane za dojenčke in male otroke. Ne ovira pa absorpcije železa iz mesa, ki ga dojenčki še ne uživajo. Ker so dojenčki večkrat podvrženi slabokrvnosti, mleko pa je njihova glavna prehrana, otroški zdravniki priporočajo dodajanje železa hrani malih otrok.

Zdravje

Skrb za avtomobil pred zimo

Avtomobilistom je zima med letnimi časi najmanj pri srcu. Posledice zoprnega vremena se kaj rade pokažejo na tem ali onem avtomobilskem delu. Manj nadlog bo le, če boste avtomobil dobro pripravili za vse, kar bi se utegnilo zgoditi pozimi. Poleg tega vam bo dobro negovan avtomobil pozimi še zlasti, koristen, ker vam bo prihranil neprijetno hojo. Minili so namreč časi, ko so avtomobilisti pozimi zaprli avtomobile v garažo.

Poglavitna opravila so naslednja: Ko se temperatura tudi čez dan spusti pod kakšnih 10 stopinj, premaknite loputo na zračnem filtru uplinjača v zimsko lego. Namažite gibljive dele uplinjača. Preglejte akumulator, saj se njegova zmogljivost pozimi zmanjšuje. Pravočasno nalijte v hladilnik sredstvo proti zmrzovanju, to nalijte tudi v posodo za spiranje vetrne šipe.

Kromirane dele avtomobila

zavarujte s primernim premazom. Preglejte tudi žarnice, da vas ne bodo presenetile zlasti v megli.

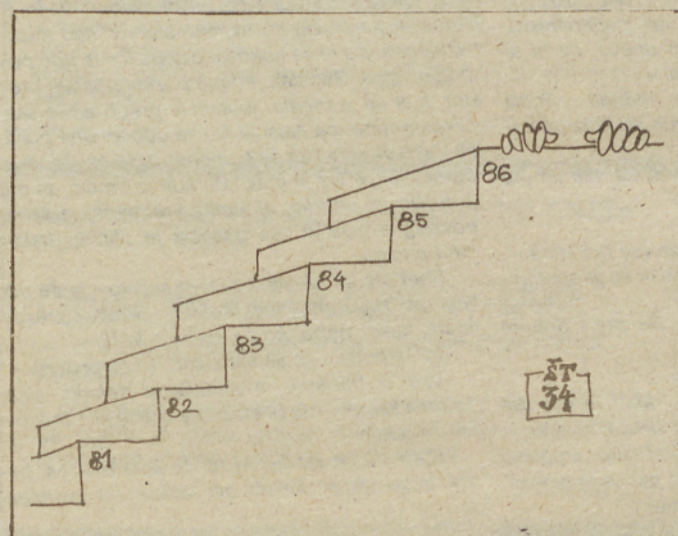
Knjiga za vsak dom

Milan Jerše

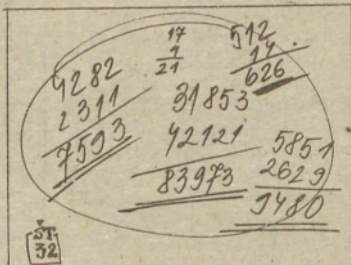
SESTAVIL MARKO NAPAST	ODLIČNA SLOVENSKA SMUČARSKA	VEČJI KRAJ NA MURSKEM POLJU	UPODABLJAJOČI UMETNIK, PLASTIK	ZAPREKA	PESEM, KI POSTANE POPULARNA	KIS, JESIH	LJUBEZEN DOKTORJA ŽIVAGA
ČIST VINSKI CVET, ETANOL							
MAJHNA NJIVA							
NAJVEČJI PLANET OSONČJA							
MESTO V MAVRE-TANJU					TANTAL		
MOŠKO IME					HRV. FILM. IGRALEC (ANTUN)		ODLIČNI ITALIJANSKI SMUČAR (IVANO)
AMERICIJ			ZNAN SLOVENSKI KIRURG (BOZIDAR)	ANGLEŠKO PIVO (GORENJSKO MESTO)			
CAMELA							
SOBNA LONČNICA S ŠIROKIMI LISTI							
MIMSKO ŠTEVILO ŠOD			SLOVENSKI SLIKAR (REKA V GANI)				
ANGLEŠKI PLEMIC					RIMSKA 6		
GLASBENIK BOSS					EVROPSKI VELETOK		
KRAJ V OKOLICI PTUJA PRI PODGORCIH					AVSTRILA		

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE — Vodoravno: tombola, Emerson, helioza, NR, sram, osat, kanonik, R, globa, ave, žep, cilj, RI, il, Anit, Jerneja, arzenal.

NAŠA RISBA — VAŠ PRIPIS

Duhovite pripise k današnji risbi pošljite do četrta, 16. januarja 1986, na naslov: vestnik, Titova 29/1, 69000 Murska Sobotica. Objavljene pripise honoriziramo.

- Čisti računi, dobri prijatelji! Ni čudno, da je tudi prijateljstvo v krizi. (Franc Potočnik)
- Einstein bi rekel: z lenobno hitrostjo se energija delavcev spreminja v izgubo. (Milan Šernek)
- Kdor računati ne zna, v svojo škodo naj gara! (Stefan P.)
- Kozlu se ogni spredaj, konju zadaj, trgovcem pa od vseh strani. (Martin Mertelj)
- Ah, to so računi po odpravljenem dinarskem drobižu. (L. Kramberger)
- Zlomka, novo leto se je komaj začelo, mi pa že goljufamo. (Stanko Z.)
- Novo matematiko že imamo, ta pa je najnovejša. (Srečko R.)
- Kdor ni za matematiko, naj rajši politizira. (Barbara Potočnik)

Naša prihodnost

Na kratko bi rada napisala svoje mnenje o boljšem jutrišnjem dnevu. Kakor vsak delavec, kmet, uslužbenec, vojak, lahko tudi mi, pionirji, veliko prispevamo za naš boljši jutri.

Naša naloga je v glavnem učenje. Tovariš Tito je govoril pionirjem: »Učite se, da boste več znali in pomagali graditi domovino, v kateri nam bo še lepše.«

Tudi v našem kraju je treba še precej narediti, da bo še lepše. Tako se že pripravljajo asfaltiranje ceste skozi našo vas, gradnja telefonskega omrežja in ureditev električne napeljave. Na naši šoli se pripravljajo gradnja mlečne kuhinje, telovadnice, prostornejše knjižnice, da se bomo še lažje učili in tako več prispevali k razvoju naše domovine. Vedno bolj se modernizirajo kmetije, da lahko kmetje lažje in hitreje obdelujejo zemljo in pridelajo še več hrane za delavce v tovarnah, ki nam izdelujejo druge izdelke, ki so potrebni za življenje. Vsak človek lahko prispeva za boljši jutri. Prvi in največji del so prispevali hrabri in zavedni Jugoslovani pod vodstvom tovariša Tita v drugi svetovni vojni, ko so izbojevali svobodo, da lahko mi v miru gradimo, delamo in se učimo, da nam bo jutri še boljše.

Suzana LEGENSTEIN, 5. b
OŠ CANKOVA

Še o novoletnih željah

Ceprav sem vam napisal, doklejte morate poslati prispevke o pričakovanju novega leta, dedka Mraza in tudi praznovanju JLA, da bodo aktualni in jih bom lahko objavil, ste mnogi, kot kaže, to enostavno prezrli. Vseeno sem iz številnih vaših prispevkov izluščil nekaj odlomkov, da boste morda boljše volje v novem letu. Pa še en star račun moram poravnati. V eni izmed novembrskih števil je bil objavljen tudi sestavek z naslovom Jesenske slike, ki ga je napisala Anica Lutar z Lendavskih goric. Podpis je namreč ne vem po čigavi krivdi izpadel. Anica je zaradi tega »protestirala« in jaz se ji seveda opravičujem. Drugič pa jo prosim, naj napiše, kateri razred obiskuje. No, zdaj pa k vašim željam:

Tudi jaz imam veliko želja. Očetu in mami želim zdravo in srečno življenje, bratcu pa da bi se čim boljše učil. Tudi jaz bi rada dosegla čim boljši učni uspeh. Moja babica in dedek sta že slabotna. Zato jima želim, da bi jima novo leto prineslo zvrhan koš zdravja. (NATAŠA KAVAS, 5. b razred, OŠ 17. oktobar, Beltinci).

V novem letu si želim, da bi bili doma vsi zdravi in še veliko želja imam. V svetu naj zavladata mir in lakote naj nihče več ne trpi, kajti mnogo je ljudi, ki umirajo, ker nimajo kaj jesti; med njimi je največ otrok. Naj imajo tako srečno otroštvo kot mi! (SANDRA MITROVIČ, OŠ Apače).

Sanje o novi telovadnici

»Dobili bomo novo telovadnico.« se je tu pa tam slišal govor otrok. »Ali je to res?« sem sam sebe spraševal. Ko pa sem nekoga večera legel k počitku, nisem mogel takoj zaspati. Spet mi je prišla na misel nova telovadnica.

Ko pa sem zaspal, sem se nekaj časa imel čudovite sanje o novi telovadnici. Začele so se pri referendumu. Eni so bili za, drugi pa ne. Na koncu jih je bilo več »ZA« kot »PROTI«. Začeli so z gradnjo. Dolgo so gradili in ko je

bila končana, je bila potrebna še oprema. Čez mesec dni je bila v celoti gotova. Otvoritev sem se tudi jaz udeležil. Telovadnica je bila lepa, velika... Bil sem zelo vesel. Ko pa je prišla prva ura telovadbe, me je prebudil urin zvočnik in sanj je bilo konec.

Mislim, da se bodo te sanje nekoč uresničile. Vaščani, starši, prosim Vas čim prej glasujte »ZA«!

AVGUST BOJNEC, 5. raz.
OŠ Jožko Telan-Janez, Dobrovnik

Naš razred

V RAZREDU SMO RESNI
PA TUDI VESTNI.
MATEJ ZELO POREDEN JE,
ZVONKA PRIDNEJŠA JE,
ŠTEFAN PREVEČ KLEPETA,
PETER NAM »MAŠINKE« DA,
SAŠO RAD JE JABOLKA,
TOVARIŠICA KREGA GA,
A TAKRAT JO ŽE POJE.
TATJANA JE KLEPETULJA VELIKA,
SMEJE SE VSE DO KONCA POUKA,
MED NJIMI SEM TUDI JAZ — MATEJA,
PA ŠE KSENIJA, ANA IN TADEJA.

Mateja Jerebic, 3. b
OŠ ODRANCI

Referendum

Vsak občan naše krajevne skupnosti si prizadeva, da bi bil naš kraj čim lepši. Že v preteklih letih se je naš kraj hitro razvijal. Imamo šolo, zdravstveni dom, trgovino, asfaltirane ulice, v domovih imamo vodovod. Da imamo vse to, so občani vsa leta zbirali denar s samopriskom. Zaposleni so prispevali denar od svojih plač, kmetje pa od prodanih pridelkov. V šoli nas je 318 učencev, pouk imamo tudi popoldne, ker nimamo dovolj učilnic. Vsi učenci si želimo novo telovadnico. Stara je neprimerna, majhna in bojimo se, da bi se podrli, kadar telovadimo.

Učenci šole prosimo vse občane naše krajevne skupnosti, ki imamo popoldan pouk, da bi na referendumu glasovali za DA.

Boštjan Kolar, 4. b
OŠ Crenšovci

TORBICE ZA PALESTINSKE OTROKE

Od 8. do 15. decembra je bil teden pionirske solidarnosti. Slovenski pionirji smo se odločili, da bomo letos v vsakem odredu nabavili torbice za palestinskega otroka.

Na naši šoli smo akcijo začeli člani odbora pionirske organizacije. Po šolskem radiu smo vse učence obvestili o tej akciji in jim dali na voljo več kot dva tedna časa. Pionirji so svoje delo organizirali po razrednih pionirskih skupnostih. Po končani akciji smo se člani odbora in delegati razrednih skupnosti zbrali na sestanku. Po poročilih delegatov smo izvedeli, da je bilo zbranih 12 šolskih torbic, prav toliko peresnic, nekaj zvezkov, svinčnikov in barvic in skoraj dvajset tisoč dinarjev. Za denar smo nabavili zvezke — po 10 za vsako torbico — svinčnike, trikotnike, lesene barvice, tušarke, vodene barvice s čopiči in radirke. Za poslastico pa smo v vsako torbico vtaknili še vrečko bonbonov. Napolnjene torbice smo prejšnji petek zavili v škatle. Tri velike škatle smo napolnili.

Jana FERENCEK,
OŠ TIŠINA

Kaj bi postala?

Velikokrat sem že mislila, kaj bi postala, ko bom velika. Najbolj mi je pri srcu delo, ki ga opravlja šivilja. Rada bi šivala in krojila lepe obleke.

Tudi moja mama je šivilja. Dela v tovarni MURA. Tudi doma večkrat sešije lepe obleke, ki so me razveselile in spodbudile, da bi postala šivilja.

Zelo bi bila srečna, če bi se mi ta želja izpolnila.

Polona IVANČIČ, 4. č
OŠ EDVARD KARDELJ, M. Sobota

To ga je zmrzilo, da si je zapovedal še polpivko.

Tedajci je pristopil Žlarski in ga priliznjeno potrepil po rami. »To ni faušija zaradi denarja. Ferrek, vemo da si ga imel in ga boš imel, hvala bogu, ampak razumeti moraš: krompir nam kradejo, in sadje, pri Kantorju pa je celo zmanjkalo nekaj kur...«

Zdajci je Vrajoskega prebodlo, da je sedel in se oklenil mize. »Krompir kradejo?« je zamrmral.

»Krompir!« s rekli očitajoče.

»In kure?«

»In še marsikaj,« so siknili.

Pognal se je kvišku, da je točaj zaman mahal za njim z drobižem in se skobacal na... »Ktor »Prekleti mrdeži, črnuhi nazarenski,« je rjul in stiskal na plin vse do potoka, »Sam plantavec Lucifer vas je spravil nadme!« Zapeljal je naravnost med šotor in avtomobile in pritisnil na zavoro, da se je traktor postavil postrani. »Prekleta smrdela ciganska! Deset minut vam dam časa, da se pobere, če ne...«

Ob največjem avtomobilu je stal Dinko s pištolo v rokah, izza njegovega hrba pa je kukala ple-salka Silvana. »Kar nadaljujte, gospod,« se je posmehnili skozi zobe, ko je Vrajoski obstal. »Ne bi gospod še malo zatancal?«

»Prišel sem...« je odprl usta Vrajoski.

»Prišel si nas poditi, mi pa bomo ostali, dokler bo nam volja! Si razumeš?« In je dvignil pištolo, da je črna špranjica zazijala naravnost med oči. »Si razumeš — kulak?«

Vrajoski je prikimal in se napolil k traktorju.

»Čakaj!« je hušnil glumačev glas skozi ušesa.

»Direktor je sklepal pogodbo, in kar on zacopra, je ponavadi za drek. A če je on direktor, sem jaz šef policije, zato je dobro prekvasi v tej svoji glavači in stori vselej tako, da ne bom imel s tabo nobenih problemov! Si razumeš?« In je zopet dvignil pištolo.

»Razumeš!« je rekel Vrajoski, dvakrat, trikrat, desetkrat, »Razumeš!«

»Živino ti bomo zagiftali in hišo ti bomo zažgali,« je zagrozila Silvana, ali pa se mu je samo zdelo. Ni se namreč prav spominjal, kako je spravil traktor na dvorišče in se zavlekel v hlev. Naslanjajoč se na jaslje je dolgo premleval, kaj mu je storiti, čeprav je že naprej vedel, da bo molčal in tvoril breve, ki si ga je tisto noč naložil, samo, da bi oporekal vaščanom.

Nežka in Kobza pa sta večer za večerom tavalala ob potoku. Pomenkovala sta se o vsem, kar je bilo nekoč lepega, o daljnjih mestih, ki jih bo Kobza nekoč morda še videl, le zanjo pa so bila še bolj kričeča in še bolj tuja. Navadila se je na njegovo burkaško poskočnost, pa tudi na trdovratno togotnost, ki se ga je včasih lotevala, godil ji je njegov posmeh kmetišskemu življenju in zamikala ga je njegova svoboda, ki se je raztezala, kolikor jo je pač zmogel z besedo. Najrajši je poslušala o časih, ko je imel cirkus Lindan še kupolo, pod katero so nastopali konji in celo sloni, toda prav o tem je Kobza nerad govoril, kajti spominjalo ga je na čas, ko je samo še krmilil in česal konje. Da je pobegnili k cirkusu samo zato, ker so jih v domu pretepal, je rekel, kajti ves ta blišč ga ni sicer nikoli zamikal. »Lažni blišč,« je pripomnila, a kakor da je ni mogel prav dojeti. »Veliki cirkusi imajo veliko denarja,« je pravil, »in njih umetnost je cenjena tudi med gospodo.« Nežka mu je sprva poskušala dopovedati, potem pa je tudi sama podvomila in je o vsem raje molčala. Le da cirkusanar ne bi bila nikoli, je pribila.

»Mislim, da je oče že v skrbeh za travnik,« je nekoč mimogrede rekla.

»Bi bila rada, da bi šel?« jo je ošinil postrani.

»Neee — to ne,« ga je zgrabila za dlan in se mu zapicila v oči.

»Šli bomo,« je zamrmral. »Ne boj se, čez teden, ali dva...«

Zmeraj čez teden ali dva, je pomislila, a ničesar rekla. Ko se je nato prvič z ustnicami dotaknila njegovih lic, se ji je zdel ledeno hladen in tuj kakor kamen, ki ga pobereš iz mivke. Njegove temne oči so begale prav blizu in brada mu je rahlo drgetala. »Ti, ti... cigan,« je rekla in se nato ustrašila. »Tega ne mislim tako — ampak tako!« In mu je požugala za vse tiste dneve, ko je tuhtala o njenem nenadnem prijateljstvu.

Kobza se ji je nerodno izmaknil in smejalo se mu je do ušes. Poskočil je in se prekucnil v zraku, da je nato običal skoraj do gležnjev v blatu.

»Nalovila bova rakce in jih spekla,« je dodal.

»Da bi sedaj pekla rakce?« se je ustrašila.

»Ne zdaj,« se je krohotal, »jutri, pojutrišnjem, nekoč, ko boš prišla ob belem dnevu, da si te bom lahko spet počeno ogledal.«

Nežka je prešinila njegova vedrina. »Prišla bom,« je vzkliknila. »Zagotovo. Le skriti se morava, da naju še miš ne opazi.«

»Boš videla, kako jih pripravim. Za vse jih jaz pripravim.«

»Za koga?« se je zmedla.

»Za Jopija, za očeta Velanta, za vse razumeš!«

»Saj res, koliko pa vas je sploh?« se je spomnila.

»Samo še Dingo in Silvana. Se pred dobrim mesecem nas je bilo več...«

»Pa starka?« ni razumela.

»Ah, ja!« se je butnil po čelu. »Mati Tereza! Na njo sem čisto pozabil. Če bi me slišala?!« In se je zopet hohotal: »Le kdo bi preštel tako, stoglavo družino?« Nato jo je zgrabil čez pas in jo zavrtel, da se ji je zdelo kakor na vrtljaku.

Nežka je odšel razmišljala samo še o tem, ka-

ko bi se doma izgovorila za vse pogostejše bege v divjino. Sicer pa je polagoma prihajal čas, ko je bilo dela na poljih vse manj. Ravnice so opustele in ob večerih so se zavlekle čeznje mokrotne jesenske meglice. Kobza in Nežka sta obhodila domala ves okoliš; lazila sta po goščavju, da so ju včasih presenetile hiše sosednjih vasi, se skrivala v koruzičih in senikih ter se tihotapila ob gosto poraslih potočnih bregovih. Rakci so se zarili v mulj in se poskrili, še preden sta se spomnila, da bi jih nalovila, onadva pa sta skoraj nalašč vse bolj lezla vaščanom na oči. Nežki se je včasih zazdelo, da bi morala cirkusanarja odločno prijeti za roko in zakoračiti z njim na domače dvorišče. Toda kar predstavljala si je vso to ihto. »Prekucniha? Glumača? Klatača?« bi vhtela mati. »V kravjek te bom potunkal,« bi grozil oče, »da te možki nos ne bo več nikoli pošnoval!« Hujšega se ni bala, kajti še kot otročaj ni bila nikoli tepena.

Da jo je Kobza ob vsem tem neki večer zleknil na hrbet in ji zgnel pletenje ter čipkasto majico vse do brade, se ji je v sanjah že večkrat primerilo. Z glavo na rosnem in studnem resju je obračala oči za zvezdami, ki so plamikale znad meglic in prisluškovala mravljinčastim potkam njegovih prstov. Vsi strahovi in bojazni so se postopoma skazili in se poklapano umaknili v oddaljene temnine, ki so se z večerom plazile v vas, Kobzina podoba pa je rasla, kakor bi namesto mahedravega vrtljaka obračal med prsti vse svet. Zarila se mu je pod tanek, balonast suknič in ga v mislih opravičevala pred materjo, očetom in zlobnimi vaškimi čenčuljami. Zaželela si je, da variete Lindan ne bi nikoli več selil svoje živopisane šare.

Takoj ko pridemo do prvega večjega mesta, se pridružim kakemu pravemu cirkusu,« je včasih sanjaril Kobza. »Tam so klovni med eno samo predstavo trikrat preoblečejo in trikrat znova našminkajo.«

»Ne razmišljaj o tem,« ga je prosila, »človeku se potem nikoli ne zgodi. To je uročeno, boš videl.«

»Dvoje rok imam — in glavo, kakor vsi ljudje na svetu,« je ugovarjal. »Zakaj se tudi meni ne bi nekoč posrečilo?«

Nežka ni vedela odgovora, toda slutila je tisto nemoč, ki se potem z leti naseli v človeku. Ne sreča že ni kakor kamenček, da bi jo otipal in spravil v žep, je pomislila, sreča je brez oblike, barve, vonja in okusa. Skoraj tako je, da je ponavadi nikoli ne opaziš ob pravem trenutku. »Zmeraj sanjarimo o prihodnjem,« je modrovala, »a življenje je to, zdaj, in treba ga je živeti...«

Tako zapletenih stvari se nisem nikoli trudil razumeti,« se je opravičujoče smehljaj Kobza. »Moram sanjariti, razumeš, drugače me bo ta hip konec...« Nato sta dolgo tavalala brez besed. Nena doma se je fant zarezal iz pljuči: »Če zdaj umrem, še pogreba ne bom imel, kakor sem si ga zmeraj želel!«

Nežko je zmrzilo; tisti hip se ji je razkrinkala vsa ta prikrita žaloba cirkusanarskega življenja. Razumela je svojo tesnobo ob pogledu na šotore in avtomobile, ki so tudi hiše, razumela je vse tiste stržene golega vsakdanjika, ki so med predstavo varietete Lindan zaštrleli spod bleščočih se lampjončkov in žarnic. Nevzvišenost, sprijaznenost se je izdajalsko lesketala na napudranih licih požiralca ognja, metalca nožev in plesalke trebušnega plesa.

Pogledovala je Kobzo od strani in tuhtala, čemu neki čuti do njega.

»Prav je, da si ničesar ne obljubljava,« ji je pravil. »To, da obljubljaš sam sebi, to razumem, ampak, da bi obljubljal drugim!«

»Da ne bi bili potem razočarani?« ga je poskušala razumeti.

»Da ne bi bili razočarani,« je prikimal.

»Gotovo boste kmalu šli, ko tako govoriš,« se je ustrašila.

»Čez teden ali dva,« je rekel.

S prvimi zimskimi mrazovi je gostilna pri Konkaju oživela. Upokojeni učitelj Viljem in stari Maks sta preselila svoja stola od okna k pečici v kotu, točaj Peter pa si je že navsezgodaj povlekel rokave na komolce in si privezal bel predpasnik z velikim žepom pod trebuhom. Dopolnilo se so možakarji ponavadi gnetli pri šanku in sunili kakšno »nahitro«, popoldne pa so prihajali posedat, napovedovat sneg in kvartopirit. Prav na tesno pa je bilo zmeraj zvečer, ko so tudi ženske domov grede iz mlekarne stopile na pelinkovec ali liker. S kanglami v naročju so nekako slonele nad mizami, klepetuljile in se kokošje ozirale, če je kdo povzdignil glas. Gostilna je tako pozimi postala prostor, kjer se je merilo, tehtalo in preobračalo sleherni novico, pa najsi je šlo za pomembne političanske stvari ali za še pomembnejše čenčarije in obrekovanja. Če je imel kdorkoli to srečo, da mu je prišlo na uho kaj omembe vrednega, je samo povzdignil glas in vsa gostilna je utihnila kakor med pridigo.

»Spet sta se valjala v našem seniku,« je že par večerov zapored načel Kolarin. »Pravo gnezdo imata, kakor psica, ko se spravlja kotit.«

»To še pride,« so se namuznili, »zdaj prckata.«

»Vse si mislim,« je nadaljeval Kolarin, sicer ostareli samec, »da bi stopil tja doli in ju z brezovko po glem.«

»Hja!« so zmajevali. »Tudi če jima izrežeš, bosta tičala vkup. Takim niti vislice ne pomagajo...«

(Dalje)

Gordana Benoe, 4. a

V MLINU SE GOVORI DVAKRAT

Da ljudski pregovor res drži, smo se prepričali v Zorgerjevem mlinu pri Gradu, ki je edini v tem kraju na Goričkem in okoličih, prav zato pa utrip v njem živahen. Posebno še, ko je pritisnil mraz in je delo na poljih zamrlo.

Doma smo našli le mlinarico Avguštino, mož Bela pa je bil med našim postankom v mlinu pri sosedovih na kolinah. Vseeno je zaropotalo, kot se v mlinu to spodobi, ko je mlinarica Zorgerjeva vključila napravo in se lotila dela. Še prej je bilo treba stehitati zrnje, ki ga je za Ropoševo Ano z Doliča pripeljal Drago Pelcar. Vreče so bile pretežke, da bi jih dvigovale ženske, in tako je bila Anina snaha Lidija bolj v besedno pomoč, s skupnimi močmi pa je šlo. Bilo je živahno in iz pogovora, ki je stekel, je bilo razumeti, da je čas pravnjari za mletje moke v mlinu, kajti v januarju bo dela več v oljarni, kjer bodo iz bučnic skušali iztisniti čim več iskanega bučnega olja.

Stefana Lenarčiča, ki je v mlin pri Gradu tudi prišel z Doliča, pa je bolj zanimala moka, ki jo bodo v mlinu zmleli iz zrnja, saj je dejal, da se iz domače moke speče najboljši domač kruh. Prav ima, posebno še, če je kruh pečen v domači krušni peči in ga je mogoče prigrizniti še toplega. S tem se sicer izpostavi kolcanju, pa kaj, ko gre skorja najbolj v slast, ko je topla in hrustljiva.

Nasploh je na kmetih najprijetnejše prav v zimskih dneh, ko počivajo z naravo, skrbijo le za živino in domača opravila, mednje pa gotovo sodijo tudi koline, bujta repa in še kakšna gibanica za posladek.

»Nagarali smo se čez leto, čas je, da zdaj malo počinem«, je dejala zgovorna Ana, za katero je očitno, da podpira tri in je zraven tudi pri četrtem vogalu pri hiši. Čeprav je bila prvič v Zorgerjevem mlinu, je znala napovedati, da bo iz 80 kilogramov zrna

dobila meter moke. Ker je v mlinu ropot, odgovor pa tudi ni bil povsem razumljiv, smo jo še enkrat povprašali in drugič je pritrčila napovedano znamenje, dodala pa še, da si nabira izkušnje.

ZORGERJEVI SO DELAVNI LJUDJE

To, da mlinarja ni bilo pri hiši, je bilo času primerno naključje, sicer pa je on glavni v mlinu, žena Avguština pa je več na polju in za štedilnikom. Zorgerjeva sta se h Gradu preselila pred šestdesetimi leti, on s Kruplivnika, ona pa iz Vidonec, in si ustvarila družino. Zdaj je sin Vojko že zaposlen. Delo združuje v Elradu kot elektromehaničar, in ker ga ni bilo doma, lahko le sklepamo, da je na njegovo poklicno odločitev vplivala bližina RTV servisa pri Gradu. Zorgerjev mlin je skorajda v samem središču kraja, svojčas pa so imeli še skladišče prek

ceste, ki je zdaj v najemu kmetijske zadruge Panonka.

»Pri hiši je vedno kaj za postoriti«, je dejala gostoljubna mlinarica, ki pa pravi, da je vsaj v poletnih mesecih, pa tudi na pomlad in jeseni, več kot v mlinu zunaj na njivah. Zdaj pa se bolj suka v kuhinji, čeprav je, tako kot med našim postankom v mlinu, pripravljena pomagati tudi v njem. Dela ji očitno ne zmanjka, toliko časa, da prebira domači tednik Vestnik, pa le najde.

»Prva sva bita z možem, ki sva ga naročila tod okoli, takoj ko je začel izhajati«, je ponosna in v isti sapi prida, da bi po tolikih letih časopis pogrešala.

Ker je bil čas pred kosilom, je nismo več motili, povabila pa nas je, da jo naj spet obiščemo, ko bo delala oljarna. »Tudi takrat je pri nas živahno«, je pripomnila — in verjeti ji je.

Brigita Bavčar
Foto: Štefan Celec

KLEPET NA MOSTU — Karel Fartek je zavit k mlinu pri Gradu, da mu iz zrnja zmleje moko, in se pridružil naključno zbrani družini na sliki: mlinarici Zorgerjevi, Ani Ropoša in njeni snahi Lidiji ter Stefanu Lenarčiču, ki so pripeljali mlet iz Doliča.

V MLINU — Vreče, ki so polne zrnja, bodo po mletju v mlinu kmalu polne bele vsebine, prej pa jih je treba stehitati in se dogovoriti za mero.

Za novo podobo Razlagove ulice

V Murski Soboti se že nekaj časa govori o nujnosti boljše ureditve tako imenovanih »provizorijev« ob Razlagovi ulici, ki so že dotrajali in neprimerni za bivanje. Kot kaže se bodo zadeve končno premaknile z mrtve točke in se bo že prihodnje leto začelo s postopnim rušenjem dotrajanih objektov in gradnjo novih stanovanj, ki se bodo ustrezneje vključila v okolje. Komite za urbanizem, gradbeništvo in komunalne zadeve skupščine občine je namreč izdelavo osnutka zazidalnega načrta stanovanjske zazidave ob Razlagovi ulici v Murski Soboti zaupal Zavodu za ekonomiko in urbanizem. Z njim soglašata tudi občinski izvršni svet.

»Provizoriji« ob Razlagovi ulici v Murski Soboti so bili zgrajeni kmalu po vojni in so že takrat računali, da bodo ti pritlični objekti v neposredni bližini Fazanerije ustrezali bivanju stanovalcev kvečjemu dvajset let. Ta rok je že zdavnaj prekorajčen, zato ni nič čudnega, da so hišice na desni strani ulice močno načete, saj se nagibajo temelji, poleg tega pa so slabo vzdrževane. Tako ne ustrezajo minimalnim tehničnim predpisom in predpisom o toplotni izolaciji objektov, imajo pa tudi samo eno vodovodno pipo na štiri stanovanja in suho stranišče. V sedanjem kompleksu je 11 objektov s skupno etažno površino okrog 2300 kvadratnih

metrov. Poleg tega, da so v znatni meri ogrožene higiensko-živiljske razmere stanovalcev, je dokaj neracionalno izkoriščeno tudi zemljišče.

V javni razpravi, ki bo trajala do konca decembra, se bodo občani lahko odločili za eno izmed dveh ponujenih in različnih načrtov, ki so ga izdelali strokovnjaki soboškega Zavoda za ekonomiko in urbanizem. Po drugi inačici je izkoristek zemljišča sicer višji, toda 300 stanovalcev na hektar je vendarle nekoliko prevelika gostota prebivalcev. Tu se predvideva celo 112 stanovanj; od tega 72 dvosobnih in 40 enosobnih. Ker pa bo na voljo znatno manj zelenih površin, je gotovo bolj sprejemljiv predlog o 90 oziroma 100 stanovanjih, ki bodo imela pritličje in etažo. Po prvi inačici pa naj bi zgradili 70 stanovanj v vrstnih hišicah. V obeh primerih bi, kot zagotavljajo, ohranili socialni status bodočih stanovalcev in jim omogočili obdelovanje vrtov.

Predviden je klasični način gradnje, to je trdne ali montažne izvedbe, ter individualni način ogrevanja stanovanj, ki bi se pozneje lahko priključila na geotermalno energijo. Po drugi inačici niso predvidene garaže in zaklonišče.

V dogovoru s samoupravno stanovanjsko skupnostjo pa naj bi omogočili višji standard stanovalcev ter zagotovili večje zelene površine in komunalne naprave. Računajo, da bodo s postopnim rušenjem »provizorijev« ob Razlagovi ulici začeli že prihodnje leto. Dogovorjena je večfazna gradnja objektov, zato bi vsako leto — dokončati jo nameravajo do leta 1990 — zgradili po 20 novih stanovanj. To pa bo seveda odvisno od sprejete inačice v javni razpravi. Povejmo, da bo razgrnitev obeh zazidalnih načrtov v prostorih skupščine občine in krajevne skupnosti Park, kamor sodi Razlagova ulica, po potrebi pa tudi v celotnem mestu. Vsekakor pa so predvidene boljše rešitve za omejeno stanovanjsko naselje, predvsem pa lepša in funkcionalnejša ureditev objektov, podobnih tistim, ki jih lahko vidimo v naselju Pionir v Murski Soboti.

Milan Jerše

MALCE O SEBEBORSKI ZADRŽANOSTI IN SMELOSTI

Kako se bodo razvijali Sebeborci v prihodnje? Predsednik vaskškega odbora Geza Marič je na vprašanja odgovarjal z nekakšno zadržanostjo, tudi član sveta KS Martjanec Koloman Antalič je vsak odgovor nekoliko pretehtal, več optimizma pa je vtil predsednik Galskega društva Geza Grof.

Pogled nazaj: nekoč so imeli lončarje, kovače, šivilje; zdaj imajo gostilno, Intes je ohranil mlin tam spodaj ob potoku, ob kmečkem turizmu in precej dobro založeni trgovini pa čedalje več počitniških hišic in vedno manj ljudi, ki bi se ukvarjali samo s kmetijstvom. Od 470 prebivalcev jih je kar 140 zaposlenih, predvsem v Murski Soboti,

največ pozornosti komunalni dejavnosti. Precej denarja so voljni s samoprispevkom zbrati za asfaltiranje 1750 metrov dolge občinske ceste, ulične razsvetljave ne bodo zanemarili, neučakani pa so tudi s telefonijo. En sam telefon imajo v vasi in to je odločno premalo, preveč je obremenjen. Interesentov je dosti — kar 70, in vsi so

Geza Marič in Koloman Antalič.

osemnajst pa se jih je začasno zaposlilo v zamejstvu. Treba pa je zapisati, da domala vsi na tak ali drugačen način prispevajo k hitrejšemu razvoju kraja, posodabljanju in opremljanju 150 domačij. Tudi novih gradenj in dograjevanj je precej. Ob takih prizadevanjih torej skoraj ni razlogov za kakšno malodušje, le mlademu rodu bo treba v prihodnjem obdobju dajati več spodbud. K temu bo lahko največ prispevala širša družbena skupnost z razumnejšim odnosom do zasebnega kmetijstva. Dajate, vedno večje dajate, to mlade sili k razmišljanju in ni čudno, če se jih za kmetovanje odloča čedalje manj.

OD ENEGA DO SEDEMDSETIH TELEFONOV

Vse kaže, da bodo v Sebeborcih med drugim namenili

voljni prispevati sredstva. Motijo jih odlaganja. Dela bodo precej stala. Kar tri kilometre podzemnega kabla bodo morali položiti od Moravskih Toplic, potem pa jih čakajo dela v sami vasi. Od hiše do hiše — nekaj nad pet kilometrov, potrebni bodo drogovi, treba bo prijeti za delo in še krepko seči v žep. Začeli so.

ŠE DVE O USPEHIH

V minulem obdobju so uredili tri vodna zajetja za gašenje in dokončno uredili mliško vežo. Končno pa imajo tudi avtomatsko strelišče za streljanje z zračno puško v stari osnovni šoli. Strelska družina ga je odprta tik pred novim letom.

Janko Stolnik

pališča. Ker ne najdeva nikogar, ki bi pokosil travo, to opravi sama. Včasih se kak pogreb popolne in zvečer sestane.

SLIŠALI SMO, DA STE USPELI POENOTITI POGREBNE SVEČANOSTI PRAV PO VAŠI ZASLUGI.

Pred približno desetimi leti sem bil na dveh pogrebi. Pokopali smo premožnejšega občana, ki so mu na pogrebu govorili kar trije govorniki in igrala godba. Drugi dan pa smo se poslavljali od revnejšega občana, kateremu ni nihče govoril, pel ali igral.

Sam pri sebi sem sklenil, da tako ne more več naprej. Naredil sem si ojačevalno napravo, kupil magnetofon in od tistega časa dalje vsakemu pokojniku pripravim govor, opremim z glasbo in petjem.

IN KAKO VAS OB VSEM TEM ODREKANJU PROSTEGA ČASA RAZUME DRUŽINA?

Otroke včasih nagovorim, da mi pomagajo pokositi travo v parkih ali raznositi obvestila. Vse manj me razumejo v zadnjem času, ker se skoraj ne vidimo. Najbolj pa mi pomagajo s tem, da se pridno učijo in z vso kritičnostjo gledajo na svet.

KAKO PA SODELUJEJO OBČANI?

Čeprav sem po navadi glavni krivec za vse, kar ni dobrega, moram povedati, da so v naši KS, razen nekaj izjem, dobri ljudje. Še malo več sodelovanja bo potrebno in spoznanja, da je okolica, kjer živimo, naša, ne glede na lastniške ograje. J. Stolnik

Hitreje do garaže

Nevšečnosti pri zbiranju raznih potrdil, potrebnih za lokacijsko dovoljenje in pozneje za gradbeno dovoljenje, večkrat koga speljajo na stranpoti: manjše gradnje se loti »na črno«. No, v lendavski občini pa bo poslej manj birokracije! Sprejeli so odlok o določitvi pomožnih objektov za potrebe občanov in na podlagi tega bo dovolj priglasitev nameravane gradnje, da bodo prejeti ustrezno potrdilo. Tako bo mogoče brez zadržkov postaviti do 40 kvadratnih metrov obsega-joče lope za hrambo krme, talne silose do 50 kubičnih metrov; rastlinjake in objekte za rejo malih živali in čebelnjake do 25 kvadratnih metrov; drvarnice, garaže, vrtno ute, vkopane kleti in koruznjake do 20 kvadratnih metrov. Na podlagi potrdila o priglasitvi je možno postaviti le enoetažne objekte, visoke največ 3 metre.

Š. S.

Spominsko obeležje

Poleg skrbi za varstvo, urejanje in vzdrževanje grobov borcev, spomenikov in spominskih plošč bodo v letu 1986 v lendavski občini bolj skrbeli tudi za spominske objekte. To so: zidnica Miška Kranjca v Lendavskih goricah in njegova rojstna hiša v Veliki Polani, potem Trajberjeva zidnica v Sirehovcih, rojstna hiša Stefana Kovarja v Nedelici, hiša v Lendavi, kjer so tiskali Ljudsko pravico: Copekov mlin v Mali Polani, spomenik premurski materi v Črenšovcih, spomenik narodnemu heroju Stefanu Kovarju v Turnišču, spomenik borec Rdeče armade v Lendavi, spominske plošče po vaseh... Povsem na novo bodo skušali postaviti spominsko obeležje ob gramozni jami v Črenšovcih.

Š. S.

Po določilih 106. člena statuta in sklepa delavskega sveta razpisna komisija pri Delovni organizaciji za komunalno in storitve Komgrad, p. o. Ljutomer

PNONOVNO RAZPISUJE dela in naloge

DIREKTORJA

(ni reelekcija)

Kandidat za opravljanje navedenih del in nalog mora poleg z ekonom predpisanih pogojev izpolnjevati še naslednje:

- da ima visoko VII. stopnjo ali višjo VI. stopnjo izobrazbe ekonomske, pravne ali gradbene smeri,
- da ima tri oziroma pet let delovnih izkušenj na vodilnih delovnih mestih,
- da je moralno-politično neoporečen,
- zaželene delovne izkušnje pri organiziranju del komunalne in gradbene dejavnosti ter izpolnjevanje pogojev in kriterijev DD v oblikovanju in izvajanju kadrovske politike v občini Ljutomer.

Mandat traja 4 leta.

Kandidati naj se v roku 8 dni po objavi prijavijo s pisnimi vlogami z dokazili na naslov: Komgrad Ljutomer in na kuverti označijo »za razpisno komisijo«.

Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 30 dneh po poteku razpisnega roka.

RADENSKA, tozdr TURIZEM IN GOSTINSTVO ZVEZDA MURSKA SOBOTA

Obiščite GRAJSKI HRAM

— novo gostišče Radenske temeljne organizacije ZVEZDA

V preurejenih prostorih severozahodnega dela soboškega gradu je novo okolje z zgodovinskim okrasjem in ohranjeno izvorno notranjo arhitekturo!

VABLJENI!

TRGOVINA — slab priokus na očeh in v posmeh!

Če se Gornja Radgona že nima ponašati z nekoč cvetečo industrijo in sploh gospodarsko rastjo, bi bilo za pričakovati, da si bo v tem mejnem pasu in še posebno v obmejnem središču postavila zdrave temelje vsaj trgovina, še ako pomembna na tehnični ponudbi in povpraševanju za meji s sosednjo avstrijsko Radgono, ki dobesedno živi prav od te gospodarske dejavnosti. Pa radgonskih trgovcev ni izučil niti znani »trgovski trojanski konj« kolegov čez mejo in tu trgovina — razdrobljena, zaplotniška in ozkih interesov — dobesedno živetari, zaenkrat pa tudi ne kaže ambicij, da bi odločno zakorakala na pravo pot.

KRIV RES ZGOLJ SLAB MATERIALNI POLOŽAJ?

Čeprav naj bi predvsem za trgovino veljalo, da bi se ravnala po željah potrošnikov in temu tudi prilagajala količinski in kakovostni ponudbe, v radgonskem primeru te uveljavljene gospodarske zakonitosti še zdaleč niso zaživele. Če bi bilo drugače, se ne bi ponavljala že leta enaka vprašanja: zakaj je potrebno še vedno tekati za enim ali drugim blagom, ko se z nakupnimi centri (tudi v Pomurju) ponašajo že mnogi manjši kraji? Kje je poslovno in trgovska agresivnost v zdravem pomenu besede? Zakaj so izložbe in police prej v posmeh kot čast in vabilo? Zakaj se trgovci ne obnašajo kot trgovci?

»Res je, z odnosom prodajalca do kupca še vedno ne moremo biti zadovoljni,« se strinja direktor delovne organizacije Mercator-Sloga, nosilca trgovine v radgonski občini, Budimir Gašević. »Kot da se naši trgovci ne zavedajo svoje dolžnosti, čeprav jih vedno znova opozarjamo. Tudi izložbe in police so odsev naše (ne)pripravljenosti in (ne)znanja, čeprav so se tega vsi učili v šoli. Pozna se nam, da nimamo več lastnega aranžerja, usluge od drugih pa so drage. Slaba zadol-

ženost je posledica, ker nam manjka obratnih sredstev. Blago je drago, obresti oduševljive in dohodek nam jih ne pokriva. Bistven je denar, pri nas ga nimamo in se moramo naslanjati na stalne grosiste. Zato v naših trgovinah sicer ni visokokakovostnih Murinih oblačil, zato ni velike izbire, saj je za nas zgrešen nakup preveliko tveganje in obremenitev.«

Čeprav se trgovina zares dnevno ukvarja s problemi in jim včasih zmanjka sape za dolgoročno poslovna razmišljanja, se v radgonskem izvršnem svetu s tem povsem ne strinjajo. »Večkrat smo jim sami dajali pobude, ki pa niso našle pravih poti. Vemo, da je položaj trgovine težak, vemo pa tudi, da je radgonska delovna organizacija članica močnega združenja, ki je probleme trgovine znal uspešno rešiti marsikje. Poglejmo le v Lenart in Lendavo. Tudi v drugih trgovskih ozidih so imeli ali imajo podobne težave, pa so uspeli trgovino posodobiti, kot denimo v Ljutomeru. Prepričan sem, da še vedno ni blagovne hiše ne v G. Radgoni ali v Radencih, ne zaradi tega, ker se to niso znali zediniti o prednosti, ampak zato, ker za takšno naložbo pri Mercator-Slogi ni bilo pravega zanimanja,« meni Franc Štrakl, odgovor-

Izložbe — ogledalo trgovske ponudbe in (ne)okusa.

ren za trgovino pri IS SO G. Radgona.

KONKURENCA: POTREBNA, TODA PRAVA

Gašević: »V samem mestu je v trgovini prevelika konkurenca. Od živil do tehničnega blaga. Nismo proti zdravi konkurenci, vendar mora biti lojalna. Nujna je potrebno preiti na specializirano delitev dela. Namesto da bi se dopolnjevali se podvajamo. Ne vem, zakaj sta potrebni, denimo, dve železnini, ko je naša dobro založena, zakaj rabimo pravzaprav tri tehnične prodajalne. Mi kot nosilci preskrbe bi morali biti seznanjeni z vsemi načrti razvoja na tem področju, pa dela vsak po svoje. Od nas se samo zahteva, vse kritike letijo na naš račun, nikdar na dislocirane trgovske enote; nihče od njih ne zahteva, da bi vlagali izven centra. Kot da je naša naloga le prodajati kruh, pri ostalem pa si delijo dobiček drugi. Seveda pa nimamo nič proti, da vlagajo drugi tam, kjer mi ne moremo.«

Odločitev izvršnega sveta, da dovoli celjski Kovinotehni, da se bo ukvarjala tudi s prodajo na drobno, je za nas nesprejemljiva. Ogorčeni smo in ogorčeni. Ne moremo dovoliti, da bi smetano pobirali drugi, mi pa le ostanke. Zakaj ni konkurence pri oskrbi s premogom, drvini, plinom?«

Štrakl: »Že na lanskem novembrskem skupščini smo ugotavljali, da v trgovini močno zaostajamo. Glede na obmejnost in turistične tokove jo moramo nujno dvigniti na višjo raven. Ta stališča so za vse izživ in obveza, posebej še za Mercator-Sloga, ki pa je pri tem deležna podpore celotne družbenopolitične skupnosti in seveda tudi izvršnega sveta. Vendar pri njih pogrešamo pobude. Ta delovna organizacija je prevladujoča, lahko bi še bolj utrdila svoj položaj, če bi imela pravilno politiko. Če je Potrošnikova železnina bolj obiskana (kljub slabšemu prostoru), je to odraz boljše založenosti, prizadevanj. Drugi takšen primer je market Emone. Vse odločitve za trgovske dislocirane obrate v G. Radgoni so posledica, ker domači trgovci niso uspeli zagotoviti dobre oskrbe. Tudi primer Kovinotehne ni nič drugega. Kar se tiče premoga, je stvar jasna. Ko je bil dohodko-

vo zanimiv, so si ga želeli, danes, ko to ni več, se ga otepajo.«

BO NEKAJ ZAMUJENEGA LE NADOKNADENO?

Bolj ali manj stare resnice, ki pa ne bodo bistveno pripomogle, da bo postala trgovina v Gornji Radgoni »izložba socializma« na meji z razvitim Zahodom. Medtem ko je tam konkurenca že opravila (in še opravlja) svoje poslanstvo, pri nas težko najdemo skupni jezik že ob samem pojmu, kaj šele v življenju. Vse na škodo kupca, seveda!

Radgonske trgovce, ni — če že ne nauk Merkurja v šoli in pri delu — razbistril niti vse večji obisk in promet tujcev. Avstrijski kupci so ob padanju domače kupne moči vse pomembnejši, najsi to trgovci priznavajo ali ne. Seveda drži to za vse, ne le za Mercator-Sloga.

Ti bodo sicer v bližnji prihodnosti pridobili dve specializirani

— Če hočete v Gornji Radgoni posedeti v slaščičarni in se posladkati ali se polepšati pri frizerju, boste krepko razočarani. Slaščičarne so prav zanemarjene (sta samo dve), ponujajo le štiri vrste peciva, ki niso dobre niti po videzu niti po okusu. Tudi frizerjem ni kaj dosti do tega, da bi pritegnili in imeli čim več strank — ob ponedeljkih je zaprto.

trgovini, trgovini pa naravnost ponuja roko prenova starega mestnega jedra ob meji. V teh prilitičnih prostorih bi moralo zares najti mesto le najboljše blago in primerna obrtna ponudba. Mercator-Sloga bo predvidoma leta 1985 slednjic zgradila nakupni center na Tratah.

Razmišljali pa bi lahko še drugi, ne le trgovci. Da gre, je lep dokaz specializirana tovarniška prodajalna Gorenja Elrad — Antena. Kaj bi bilo primernejšega, bolj domačega in avtohtonega v Gornji Radgoni, streljaj od radgonsko-kapelskih gorc od »vinskega butik«? Ne vinočoca, v katerega vinarji kmetijskega kombinata niso vložili ničesar najmanj dve desetletji, ampak zares v pravem okolju možnost izbire, pokušnje in nakupa zares od doma vrhunskih in iskanih vin najboljših letnikov in vinske arhive.

B. Peček
V. Paveo

Načrti Naravnega zdravilišča v Lendavi

Koloman Toplak, direktor tozda Naravno zdravilišče iz Lendave (spada v delovno organizacijo Golfurist oziroma sozd Integral), je na tem delovnem mestu že osem let, prej pa je bil vrsto let vključen v gostinsko in turistično dejavnost Primorske. Tozd postuje v tej sestavi od 4. 6. 1980, pred letom 1984 se je imenoval še tozd Gostinstvo in turizem. Pod njegovo okrilje spadajo obrati Lipa (hotel B kategorije), restavraciji Park in Kolodvor, dvorana Rudar, Kamp, Mejni prehod in Avtobusna postaja. Celotni prihodek je bil leta 1985 za 106 odstotkov višji kot prejšnje leto, oziroma za 20 odstotkov višji od načrtovanega. Komu (ali čemu) gre zahvala za takšno poslovanje?

»Vsak novi objekt, ki se vključuje v tržišče, potrebuje nekaj časa, da se dejansko uveljavi. Enako velja za našo Lipo, razlika je v tem, da smo imeli mi pri tem še dodatni problem, ker se je ta objekt gradil v dveh fazah. Drugi vzrok pa je v tem, da smo z zdra-

čakujemo šele v naslednjih letih.«

Poslovanja nista uspešno zaključila Kamp Petišovci in Kolodvor!

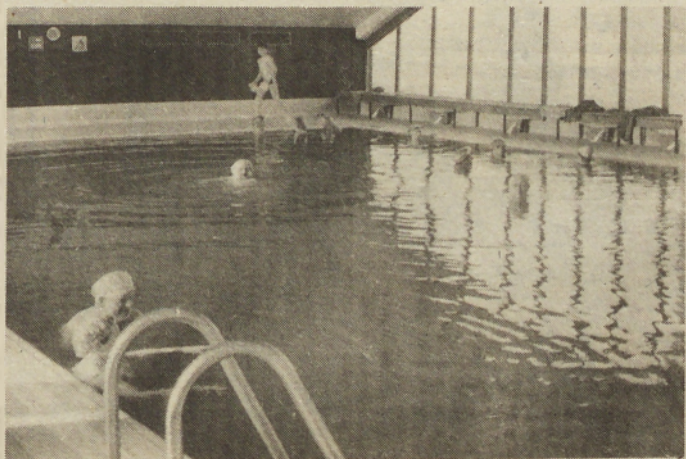
»Kamp v Petišovcih ni dosegel predvidenih rezultatov predvsem zaradi slabega vremena v juliju, v Kolodvoru pa je vzrok za to izpad tranzitnih gostov v juliju in avgustu (tu je bila le 10-odstotna realizacija), tako da smo turistični meni, ki smo ga uvedli prejšnje leto, opustili.«

Kakšne načrte imate z njima?

»V prihodnjem letu bomo kamp še bolj uredili in usposobili, tako da bo namesto v drugi v tretji kategoriji. Uredili bomo sanitarije s tuši ter položili električne kable za stanovalce tabora. Tudi v kopalnišču bomo uredili garderobe in sanitarije.«

V vseh gostinskih organizacijah imajo največje težave s stroški energije?

»Z elektriko in kurilnim oljem imamo največ stroškov. V kampu je ta energija zrak, ker izkoriščajo vodo iz vrtnice s kompresijskim zrakom. Pred mesecem smo do-

viliškim oziroma terapevtskim turizmom začeli šele 1983. leta, kar je spet zahtevalo določen čas za vključitev v turistično ponudbo. Precej je poraslo število nočitev, za 10 odstotkov, ter zdravstvenih storitev za 11 odstotkov, kar je tudi pripomoglo k večjemu obsegu celotnega prihodka.«

Kakšni gostje prihajajo k vam?

»Prihajajo dvojni gostje, 70 odstotkov gostov se zdravi, 30 odstotkov pa je poslovnih. Od teh je 60 odstotkov domačih in 40 odstotkov tujih (predvsem nemških) gostov. V letu 1985 je bila izkoriščenost hotela 60-odstotna in to je v skladu z našimi načrti. Za naslednje leto smo že sklenili nove pogodbe, tako da bo povprečna zasedenost porasla od 65 do 68 odstotkov. Uspeli smo premostiti kritični čas, ki je bil do sedaj za nas izredno neugoden, saj hotel v tem času ni bil zaseden niti 50-odstotno, to sta meseca julij in avgust.«

Propaganda je tudi za vaše poslovanje bistvenega pomena?

»Propaganda vodimo na dveh ravneh, prek tozda in prek Poslovne skupnosti naravnih zdravilišč. Slednja je začela propagandno delovati septembra 1984. leta, zato lahko njene učinke pri-

bili študijo o izkoriščanju tople vode za gretje hotela. Že od 1983. leta uporabljamo toplo vodo za sanitarije. Vendar to ni dovolj, saj so stroški energije preveliki, zato bomo ves hotel greti s toplo vodo.«

Kako sodelujete z matično delovno organizacijo, drugimi gostinskimi organizacijami in turističnimi društvi?

Z Golfuristom zadnji dve leti zelo dobro sodelujemo, česar ne morem trdit za prejšnja leta med gradnjo hotela. Sedaj skupno oblikujemo politiko na ravni delovne organizacije v dobro vsem tozdom. Mislim, da smo tukaj dosegli potreben kompromis, zato vidim nadaljnji razvoj in napredek v skupni organiziranosti.

S turističnim društvom dobro sodelujemo, dokaz tega je skupna izvedba Lendavske trgate. Skupno iščemo napake v gostinsko-turistični ponudbi ter možnosti izboljšav, da bi Lendavo preuredili v pravi turistični kraj.

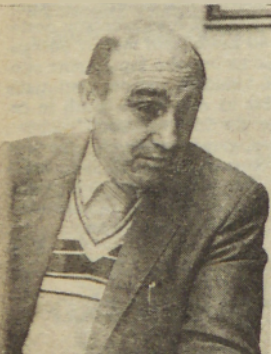
Za naše goste organiziramo izlete, na katerih naj bi spoznali vse znamenitosti Lendave in okolice, prav tako imamo tako imenovane rekreativne izlete s spoznavanjem in poskušnjo lendavskih vin.«

bp

Nič ne bi bilo narobe, če ne bi tako pisalo na vseh frizerskih lokalih v G. Radgoni.

In kaj menijo o radgonski trgovski mreži kupci?

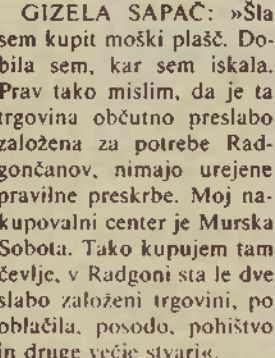

VLADO ADAM: »Ravnokar sem iskal neke stvari za otroke in za sebe. Seveda nisem dobil nič ustreznega. Ne vem, mogoče sem prezahteven, vendar je vsega premalo, nasploh je izbira zelo slaba. Na primer: ni nobenega modela Mure, moške srajce lahko izbiram le med enim modelom v dveh barvah. Podobno je s hlačami, če ne slabše. Tudi za otroke imajo na izbiro le nekaj stvari, v dveh barvah in dveh številkah.«

TONE BRUS: »Že petnajst let govorim, da bi morali zgraditi v Gornji Radgoni trgovino, pa še vedno nič iz tega. Dolgo so se odgovorni odločali: Radenci ali Gornja Radgona — potem pa so zgradili tisti »mali pajzla« v Radencih. Zdaj nimamo dobre trgovine ne v Radencih ne v Radgoni. Pred dvajsetimi leti, ko so se bila ustreznajša posojila in denar in bi lahko zgradili veliko trgovsko hišo, se je Radgona zapirala vase. Saj imamo predaj trgovin, vendar je to le kup nekoristnih židov, kjer prodajajo enako blago, tudi Market je vsi 20 let enak, nobenih izboljšav.«

JOŽICA SAJEC: »Pri nakupovanju sem usmerjena bolj v Mursko Sobotu. Drugače sem doma iz Radenec, tako da sem v Radgoni naključno. Ja, bila sem v trgovini. Tukaj ni izbire, imajo le blago dveh firm, no, pri pohištvu imajo nekaj več perspektiv. Sedaj pred novim letom hočeš kupiti eno in drugo, pa ne dobiš ničesar. Včasih so bili vsi Radgončani in tudi drugi usmerjeni v nakupovanje v Avstriji, vse so kupovali tam. Zdaj si tega ne moremo več privoščiti. V Radencih imamo na primer tri trgovine, pa vse ponujajo isto ali enako blago. Zadnjic pa v nobeni nisem dobila 50 cm dolge zadrge.«

GIZELA SAPAČ: »Šta sem kupit moški plašč. Dobil sem, kar sem iskala. Prav tako mislim, da je ta trgovina občutno preslabo založena za potrebe Radgončanov, nimajo urejene pravilne preskrbe. Moj nakupovalni center je Murska Sobotu. Tako kupujem tam čevlje, v Radgoni sta le dve slabo založeni trgovini, po oblačila, posodo, pohištvo in druge večje stvari.«

Srečali smo tudi M. K. (ostati hoče anonimna), ki se je, ko je izvedela, da se ukvarjamo s problemom trgovinske mreže v Gornji Radgoni, zelo razburila: »Ali veste, da v Kolonijah nimajo niti papirja za zavijanje, tako da mora kupec za vsako stvar, ki bi jo lahko zavil v papir (solato, sadje, vložke), kupiti vrečko. Že mesec in mesec nimajo vate cik-cak, samo eno vrsto vložkov, nimajo najcenejših keksov albert.«

Založenost in izbira sta res slaba.«

Delovna organizacija za komunalo in storitve Komgrad Ljutomer

Po sklepu delavskega sveta razpisuje

JAVNO DRAŽBO

za prodajo naslednjih rabljenih osnovnih sredstev:

1. CARLO PESCI s traktorjem	izdajna cena 500.000 din
2. Deska za CARLA PESCIJA	30.000 din
3. Valjar BOMAG 90	200.000 din
4. Kosilnica PANONIA, 2 kosa	kos 4.000 din
5. Motorna žaga STIHL	30.000 din

Dražba bo v petek, 17. 1. 1986, ob 10. uri pri skladišču DO Komgrad Ljutomer na Prešernovi cesti.

Ogled osnovnih sredstev, namenjenih za dražbo, je možen od 8. do 10. ure.

Davek plača kupec. Celotno kupnino je treba plačati ob prevzemu, osnovna sredstva prodajamo po načelu OGLEDANO—KUPljENO.

Poseg v imenu napredka?

Društvo za varstvo okolja iz Ljubljane je nedavno izdalo svoj drugi letošnji bilten. Poudariti moramo, da so v neposrednem vodstvu društva kot tudi v uredniškem odboru priznani slovenski strokovnjaki z različnih področij. V biltenu so se s posebnim člankom dotaknili tudi naravnane gradnje hidroelektrarn na Muri.

Članek posvečajo spominu zaslužnega profesorja Franceta Avčiča, elektrotehničnega strokovnjaka, ki ga je pri delu vodila ena sama misel: pomagati Naravi in Človeku.

»Ni mogoče brezbrizno stati ob strani, če nenadoma izveš, kakšno uničenje grozi nemu, čeprav odmaknjemu delu slovenske pokrajine — Pomurju. Njihov življenjski prostor, ki ga pomujemo tudi kot svojo žitnico, naj bi sedaj ob reki Muri razorali kar z 12 hidroelektrarnami. Take načrte je predložilo slovensko elektrogospodarstvo ob splošno sprejeti družbeni usmeritvi, da se pri pridobivanju električne energije prvenstvo naslonimo na domače vire. To je vsekakor v največji meri uresničljivo z gradnjami hidroelektrarn, kar je javno mnenje (vključno s člani društev za varstvo okolja) v preteklih letih tudi odprlo z gradnjami HE na Savi in Muri. Tako bi jih na Savi postavili 7, na Muri pa kar 12. Toda ne kakršnih koli! so zapisali v uvodnik

Ugotavljajo, da so bili načrti prvici razgrnjeni pod pokroviteljstvom Gospodarske zbornice Slovenije in v sodelovanju s Splošnim združenjem energetike Slovenije aprila 1985 v Radencih na posvetovanju namenjenemu strokovni javnosti. Postalo je znano, da naj bi dajala savska veniga vodnih elektrarn letno 867 milijonov kWh, murska veriga pa 696 milijonov kWh. Prva elektrarna na Savi naj bi bila zgrajena leta 1988, prva na Muri pa leta 1989, obe verigi v celoti pa leta 1996. Na posvetu naj bi ugotovili, da so dobavitelji glavne opreme kot tudi domači graditelji sposobni izpeljati ta načrt v predvidenem roku. Celoten projekt bi po cenah iz leta 1983 stal 80 milijard dinarjev. Polovico teh sredstev naj bi krijo elektrogospodarstvo, 20 odstotkov naj bi bilo tujih kreditov in 30 odstotkov domačih kreditov ter ljudsko posojilo. To zamisel so že vključili v republiške planske dokumente kot večnamenski objekt, ki je v interesu družbe kot celote. Ustanovili naj bi še poseben koordinacijski odbor, ki bi usklajeval vse postopke tudi v odnosu do odprtih vprašanj v prostoru in okolju. Ko pa so si Pomurci, nadaljujejo v članku, na gradbenem sejmju, v Gornji Radgoni meseca maja letos načrte ogledali od blizu (dostopni so bili samo tehnični javnosti!), so imeli kaj videti.

Vse vodne elektrarne enakega tipa bi izrabljale po 8 m vodnega padca pri vsaki stopnji. Gradnje bi bile po načelu akumulacijsko-pretočnih central (razen zadnjih dveh, ki bi bili akumulacijski), kar pomeni, da bi bili vzdolž celotne Mure (!) zgrajeni visoki bočni nasipi, široki 32 m, ki bi današnje 80 m široko strugo razširili na 200 m in več širine in jo dvignili do 8 m nad današnje raven pri vsaki stopnji! Dostop do reke bi bil onemogočen, še več, celo prepovedan. Poleg tega je predvidena tudi gradnja akumulacijskega jezera v Apaški dolini, ki bo dolgo 6 km ter do 600 m široko.

Ko si človek opomore od šoka nad tako razdiralnostjo, katere uresničitev bi potopila in za vedno zbrisala z zemeljskega površja širok pas ob vsej Muri, neprijetno širši pas pa prizadela prostorsko in funkcionalno, krajinskoestetsko in seveda ekološko, se z vso ostrino postavlja vprašanje, kako je mogoče tako načrtovati in take načrte predložiti družbi v obravnavo, še več, celo napovedati začetek gradnje vodne elektrarne Hrastje-Mota v letu 1986.

To pa še ni vse. Uresničitev teh načrtov bi potopila okoli 668 ha gozdov, 89 ha travnikov, 87 ha njiv, 80 ha neplodnega in 5 ha stavbnega zemljišča ter 13 gospodarskih poslopj in hudo socialno prizadela prebivalce v porečju Mure in v Apaški dolini, ki so izrazito kmetijsko usmerjeni. In kaj naj ob vsem tem rečemo? Če bi vsa naša naravna in kulturna dediščina tega edinstvenega pro-

stora, se sprašujejo avtorji članka. Že do sedaj opravljena hidroregulacijska in drenažna dela so pokrajino tako izsušila, da je pitna voda že problem, saj mnoga naselja, med njimi Bogojina in Murska Sobota, po zadnjih vesteh pa tudi že Gornja Radgona in vsa Apaška dolina, izgubljajo podtalnico v vodovodnih črpališčih. In za to isto podtalnico se sedaj potegujejo kmetijci, da bi z njo namakali presušena polja! Je potreben še dodaten komentar?

Je, kajti v tem našem odmaknjem, a edinstvenem delu slovenske zemlje, se že nekaj let odraža naše »vrhunsko znanje« s področja vodnega in kmetijskega gospodarjenja v vsakdanjem življenju. Z regulacijo površinskih voda, izsuševanjem zamočvirjenih površin, krčenjem gozdov in živih mej, združevanjem zemljišč v velike monokulturne poljske, spreminjanjem travnikov in pašnikov v njive, s strojno obdelavo in uporabo biocidov so neposredno prizadeli vrsto živalskih vodnih in močvirskih skupin: rake in školjke, med ribami evropsko umbro, med žabami močvirsko žabo, med plazilci želvo sklednico, celo skupino močvirskih ptic in med sesalci vidro. V zadnjih 20 letih se je zaradi spreminjanja življenjskih razmer, število belih štokelj zmanjšalo za več kot 30 odstotkov. Med ogroženimi vrstami pa so tudi še jerebica, prepelica, poljski škrlanček in hrček. In v ta svet, ki ga je človek že hudo okrnil, naj bi sedaj posegli, v imenu celotne družbe, še elektrogospodarstveniki — za kilovate ter uničili še zadnje ohranjene ekološke sisteme, ki so izrednega pomena tako za slovenski, jugoslovanski kot tudi južnoevropski prostor.

Tu je namreč reiktno rastišče redkih, ogroženih in zato zavarovanih rastlinskih in živalskih vrst, zaščitenih tako z domačih kot tudi mednarodno zakonodajo o varstvu naravne dediščine. Slovenska kulturna javnost se že zavzema za rešitev Mure in za varčevanje z energijo, dokler je ne bomo znali pridobiti brez škode za našo življenjsko pomembno okolje. Mar res ne bo nekoliko previsok davek za tak poseg v imenu napredka?!

STRU

USODA PREKMURJA...

»Srečno naključje je hotelo, da sem se rodil in preživel svojomladost na lepem koščku slovenske zemlje. Med vinogradi, bukvami in polji je potekala moja mladost. S hraba, kjer stoji moja rojstna hiša, je krasen razgled na vse štiri strani sveta. Na vzhodu in jugovzhodu se kakor na dlani razprostira panonska nižina, z ene strani Mursko polje, (ja čez Muro pa vidiš Mursko Soboto, Beltince, bolj na jug Crenšovce z belo cerkvijo in druge vase proti madžarski meji.« Tako je zapisal Ante Trstenjak.

Kako pa bodo pisali o naši pokrajini zamenci, če bodo elektrarne zgrajene? Mar bomo dovolili, da bodo brez privolitve nas Pomurcev začeli s tako norim načrtom gradnje elektrarn na Muri? Ali bomo morali organizirati protestne pohode? Zdi se, da do slednjega ni bi smelo priti, saj smo socialistična družba, v kateri se da s sporazumevanjem in dogovarjanjem dosti doseči. Večina Slovencev ve, da je ta predel žitnica, da so tu svetovno znani vrelci Radenske, ki so v neposredni bližini Mure, termalno kopališče Banovci, Moravske Toplice, Petkovič, kar želijo gospodje Elektrogospodarstva brez vsakih raziskav preprosto uničiti z zgraditvijo takega sistema elektrarn, ki za naše območje ni sprejemljiv.

Vprašujem vas, mar bomo res dovolili, da nas imajo za zaostale, da ne smemo sami odločati o usodi Prekmurja, čeprav vemo, da je Pomurje dalo nekaj značilnih politikov, pisateljev, slikarjev... Kaj nam pravzaprav dajejo z gradnjo elektrarn? Zdi se mi, da skoraj nič, saj ne bo novih delovnih mest, gradili pa bi itak ljubljanski gradbinci, tako kot so bolnišnično. Pomurje bi dobilo kvečjemu ekološko katastrofo in kompleks, da smo manjvredni ljudje, zato smo ločeni od matične Slovenije kot v getu. Vprašujem se, kje so naši vodilni predstavniki občin in ozdov, da ničesar ne naredijo, da do gradnje, kot je v načrtu, ne bi prišlo. Upam, da je v nas Pomurcih ostalo še nekaj tiste ljubezni do prekmurske zemlje in ne bomo dovolili na tak način uničiti naše prekmurske idile.

STORKLIJA

ALI NAM JO BODO VZELI?

To je vprašanje, na katerega bi radi čim prej dobili odgovor. Vprašanje ni od včeraj ali predvčerajšnjim, pač pa se zamisel o gradnji HE na Muri razvija že dolgo — več kot deset let. Na osnovi obsežnih raziskav in izračunov na elektrogospodarskem in vodnogospodarskem inštitutu v Ljubljani so teoretično dokazali, da bi bilo na Muri možno izvesti tako imenovani »projekt stoletja«, izgradnjo niza HE.

Vendar pa mislimo, da so se projektanti pri tem premalo seznanili, kaj pomeni vsak hektar odvzete zemlje za pomurskega kmeta. Kje pa je vseh dva tisoč hektarjev, ki bi jih pri tem morali potopiti v akumulacijske jezera! Zato bi pri teh odločitvah morali bolj ovrednotiti pripombe kmetovalcev in drugih Pomurcev in jih vskladiti z nameni graditeljev. Kajti ob posvetovanju s kmeti in turkajšnjim prebivalstvom, bi bila gotovo večina odgovorov na to vprašanje enakih kot je naš NE.

To, kar bočeje narediti iz pomurskih krajev, ni način, s katerim bi reševali gospodarsko

Nekateri ekološki sistemi (tolmuni, plitvine, brzice, prodišča, obreza in delno tudi poplavni gozdovi) bi izginili že ob gradnji hidrocentral, ostali gozdovi in logi, močvirni travniki in mrtvice pa bi propadli v nekaj letih zaradi postopnih sprememb, ki bi jih gradnja povzročila. Je to svet, ki si ga želimo?

Samočistilna sposobnost Mure, reke s sramotnim vzdevkom »rio negro« zaradi avstrijske brezobzornosti do nje in tudi sosedске neobzornosti, se bo zmanjšala, tako da bi bil učinek sedanjega onesnaževanja še stopnjevan. Obstaja tudi nevarnost vdora onesnažene vode, ki je bila že tolikokrat posledica takih zajezitev, v podtalnico — vir pitne vode vseh naselij vzdolž Mure.

Članek končujejo s trditvijo, da taki načrti niso strokovni, še manj znanstveni in ne morejo biti sprejeti. Čeprav niso dostopni širši javnosti in morajo posamezni eksperti danes pripravljati mnenja »Strogo namensko samo za potrebe elektrogospodarstva«, je ta oblika načrtovanja že ocenjena kot nesprejemljiva. Zato mora biti narejena celovita naloga ob sodelovanju vseh strok s temeljito presojo o možnih posegih v ta prostor brez škodljivih posledic. Izdelana mora biti krajinska zasnova ali načrt, ki ga zakon o prostorskem načrtovanju za taka območja izrecno zahteva in ki ob določeni energetski izrabi rek ohrani ekološko stabilnost krajine in njeno temeljno in najvrednejšo naravno in kulturno dediščino. Tako celovita naloga je že naročena, čeprav še vedno ni jasno razvidno njeno financiranje, a z grožnjo, da je začetek gradnje prve elektrarne Hrastje-Mota pred vrati.

Slovenska kulturna javnost se že zavzema za rešitev Mure in za varčevanje z energijo, dokler je ne bomo znali pridobiti brez škode za našo življenjsko pomembno okolje.

Mar res ne bo nekoliko previsok davek za tak poseg v imenu napredka?!

STRU

CESTA ČEZ OBČINSKO MEJO

Ceste med Melinci in Gornjo Bistrico je za slab kilometer, in ob tem slabem kilometru, slabem tako ali drugače, z obeh strani po panonsko rastejo topoli. Skratka, ravna cesta, uničena do kraja, ki bi jo lahko razmehoma poceni popravili, vendar nastaja na njej velika družbena škoda, ker se uničujejo vozila državljanov in podjetij. Že leta dolgo je ni nihče popravil in navajal gramoza, zdaj pa so jo izpustili tudi iz referendumskega programa za asfaltiranje, ker da »to ne bi bilo niti v prid tu ležečim naseljem, niti pomembnejša pridobitev za tovrstni in osebni promet.« kakor pravi predlagatelj — glej Delegatski vestnik, 7. novembra 1985, str.

13. Malokdaj lahko preberemo, da asfaltiranje cest ni koristno! Utemeljevanje bi seveda lahko bilo ekološko, toda tukaj je samo za ustvarjanje videza, ker ne gre za to, da bi okolje in prebivalce želeli obvarovati pred večjim prometom, marveč je to cesta, ki povezuje vas iz soseske občine z vasjo v lendavski občini. Ta meja pa je težko prehodna!

Sodeč po razlagah, ki jih podaja predlagatelj, so merila za določanje cest, ki imajo prednost, sploh neprimerna in tendenciozna. Saj zdaj ne moremo več zato graditi cest, da bi po njih spravljali podeželsko prebivalstvo v mesto, kjer ne najde zaposlitve. Nihče, ki misli go-

spodarno, si več ne prizadeva, da bi ljudi vzpodbujal k dnevnemu preseljevanju in ustvarjal administrativne prometne zveze. Dejansko pomembne življenjske zveze obstajajo in potrebno je samo ugotoviti, katera cesta je bolj obremenjena in jo je potrebno prej urediti. To je mogoče opraviti povsem izkustveno: s prešetanjem prometa, če že samo stanje ceste ni zadosten pokazatelj. Tam kjer je večji promet, cesta pa slaba, je zapošlovanje bomo še na slabšem kot smo sedaj. Slabša, bo tudi socialna varnost, onesnaženost pa bo seveda na višku.

Zato Pomurci razmišljamo, kaj bi bila najboljša rešitev, vsak pa ve to, da smo s pridobitvijo elektrarn vendarle dosti na slabšem, kot pa na boljšem. Zato se sprašujemo, kaj je boljše: imeti zdravo okolje ali pa nekaj kilovatov energije več. Marija Kikec

Štefan Smej

ELEKTRARN NA MURO PA NE

Sprašujem se, ali je nam Pomurcem res vseeno, kaj bo z nami takrat, ko nam bodo zgradili celo verigo elektrarn. Že velikokrat smo pri nas izkusili posledice velikih gradenj in kaj smo se iz tega naučili — bore malo, lahko rečemo nič. Gradnja je vse preveč tvegana za okolje. Živimo lahko brez industrije, brez kmetijstva pa ne moremo. Kaj res to nihče ne vidi. Mi mladi bi se morali upirati gradnji elektrarn z vsemi močmi, ne da bi poslušamo in skomigamo z rameni. Z gradnjo teh elektrarn bo nastala večja škoda, kot pa bi imeli koristi od te energije. Res, če nam bodo zgradili te elektrarne, bomo nekoč Pomurci to drago plačevali. Kaj nam bo ostalo, če bodo zgradili te elektrarne? Nič, ker bodo povsod gramoznice, ponekod močvirja, potrebno bo spet kopači izsuševalne kanale. Gozd, naš največje bogastvo, nam bodo posekali, kajti na teh mestih bodo gradili nasipe, seveda betonske in tudi do 7 metrov globoke.

In če nam je že toliko do te energije iz teh elektrarn, imamo tudi druge vrste energije, le izkoristiti bi jo bilo potrebno. Sprašujem se, ali res ni alternativne v pridobivanju energije, očitno je res ni. S temi elektrarnami nam bodo uničili 2000 ha gozdov in zemlje, da o pitni vodi ne govorim, nazadnje bomo ostali še brez nje, kajti zaradi zajezitve se prekinejo zveze talnice s tekočo vodo. Nihče ne pomisli na to, da se vsega tega ne bo dalo preprečiti, vendar bo takrat, ko bodo elektrarne že zgrajene, prepozno, pili bomo že strupeno vodo, naša pomurska pokrajina pa bo uničena.

Mi v razmišljanju zaspani Pomurci imamo dosti vročih vrelcev, ki se jih da izkoristiti na drug način, tudi premog imamo, pa veter in sonce. Vse to se da izkoristiti. In za tovrstno izkoriščanje ne bomo plačevali tako dragih davkov kot z graditvijo teh hidroelektrarn. In če že morajo biti te elektrarne na Muri, zakaj jih mora biti cela veriga, ali ne bi zgradili samo nekaj manjših. Našo lepo pomursko pokrajino bomo uničili, uničili pa bomo tudi svoja in druga življenja in nazadnje bo tu le zapuščena zemlja. Ali se na zavedamo, da tu v tem okolju živimo mi, tu bodo živeli naši potom-

ci, zato nam ne bi škodil trezen premislek. Številni bodo odšli, nekateri bodo morali zaradi gradnje preseliti, seveda pa, kot kaže, nekaterih ne zanjima, kaj bo z nami in našimi otroki, pomembno se jim zdi le to, da bodo zgradili elektrarne na Muri. Kaj bi bilo, če bi se jim zdele bolj pomembne posledice. Verjetno bi bilo takrat vse povsem drugače. Do sedaj smo živeli brez elektrarn in zakaj ne bi tudi v prihodnje. Izkoriščajmo tisto, kar nam daje narava. Ob veliki porabi zaščitnih sredstev, gradnji hidroelek-

trarn na Muri in oskrbi pa samo še potihno razmišljamo. S pridobitvijo elektrarn ne bomo pridobili novih delovnih mest, z zapošlovanjem bomo še na slabšem kot smo sedaj. Slabša, bo tudi socialna varnost, onesnaženost pa bo seveda na višku.

Zato Pomurci razmišljamo, kaj bi bila najboljša rešitev, vsak pa ve to, da smo s pridobitvijo elektrarn vendarle dosti na slabšem, kot pa na boljšem. Zato se sprašujemo, kaj je boljše: imeti zdravo okolje ali pa nekaj kilovatov energije več. Marija Kikec

Vün z mojega prifa

Tak: klopotci so v prikležjaki, mošt je že zavreja, Martinovo gosko smo pojeli, tudi babja kaša je že pola, pa snek se nan že ponuja... zdaj de cajta zadosti, mo si po leži kaj zgucali ne povedali.

Jas sen ovi den šla tak po kafe prek meje. Tudi po Radgoni sen jo mahnila sen no to. Vete ka vse sen čula no zvedla! Po ne tisto, ka se šteje č cajtngi, no čuje po radiji — to ka navodni liđe gučijo, ka se čokajo pri dohtari, no pred kakšo pisarno na opčini, ali v dužen redi na banki, ka se pač tudi ovi čuje v miri najesti, no kafe spiti.

Vite tak sen zvedla, kak so prijozni receptorji hotela Grozd. Če ti večer afotmat za telefon pobere vse železne dinare, ne ka bi še besedo zgucala, bogvari ka bi ša v hotel pa lepo prosa, ka bi moga hitro telefonirati. Receptor de te pogledna gor po do, pa li da na znoje, ka je toti telefon samo za hotelske goste. Jas si mislin, ka čejo tak priti do gostof: če že moreš po vsaki sili telefonirati, si kupi še štampet! Tak bi drugič č cajtngi Grozd zapisali kak turistično uspešnega. Vite, toti do še daleč prišli, jeblandrok.

Pa indi sen čula, kak fajno postrežba je pri Vikendi. Tan lahko čokas na ponri tak dugo, ka že vse drugo pojše. Pa kakšin prek meje probajo zaračunati tudi tisto, ka jin sploh ne so na mizo dali. Samo ovi se ne pišijo, so bole šarf liđe kak mi — jas sen tak že tan gor pločala! Stela sen meti prekmurske gibajnce za domo, ka sta prišla vujec no vujna. Pje, f toki lejpi papir so jih zamotali! Kda pa sen duma to odmotala, mi je šlo rovno na joč: za toke masne peneze sen kupila nekše pogče na debelo napisane s cukrom. Naš Francek mi je vrga pod nos, ka se delan gospočka, rajsi naj duma spečen, ka de se deno vedlo, ka jemo. Ja krucinal, zaj pa de dosta! Saj nemo vujpala se v Rodence, ne v Radgono. Vete, leži je gučati, napisano je kak pribito. Lehko pa de le keru od rodenskih turističnih delavcev prehra, pa malo vzeja na znoje, ka je ne dobro spati ob turističnem naglju, tudi male reči se daleč čujejo. Ja, pa še nekaj bi rekla totin turističnin šefon, ka bi se lahko kaj zgucali v ovimi, ka so se zmislili takšno pot za pešone pod železnico. Toga jas ne bi mela na naši ilovači, ne pa malo škraj od tak lepega hotela. Lehko pa so pametneši, pa vejo, ka do še meli nekad delavci delo, kda do toti oder škraj podira-li. Ka se ve — to je planiranje! Kapelčanofar pa afotbus pomalen nede moga domo pelati, ka de preširoki, pa se naj začnejo z bečkili pa mopeki voziti no peš hoditi, ka do bole zdravi. Pa srečno no bres svoje!

ERANČKA Z VRHOV

Napačno obveščanje javnosti o srednji zdravstveni šoli v M. Soboti

Tudi letos se širijo v Pomurju napačne informacije (upajamo, da ne namerne) o obstoju srednje zdravstvene šole v M. Soboti, češ da jo »bodo ukinitili«, zato dajemo o tem nekaj naših pojasnil.

V zadnjih letih zaradi splošne gospodarske krize preveč stritje-mo peruti mnogim negospodarskim dejavnostim in med njimi tudi šolstvu. Pri tem so poleg osnovnih šol še posebej prizadete srednje šole, med katerimi je tudi srednja zdravstvena šola v M. Soboti. Tarejo jo podobne težave kot druge manjše srednje šole v slovenskih obrobnihih regijah. Denarja zanje je vedno manj. Številni vpisanih oddelkov pa zato upada. Naša šola je tako v štirih letih zmanjšala vpis v prvi letnik s treh na en sam oddelek, kar zelo otežuje njeno poslovanje ter vzgojno-izobraževalno delo. Na srečo so v delu študije o možnostih šole s katero izmed srednjih šol v Pomurju oziroma v soseski občini. (Starši, učenci in učitelji že več kot dve leti nestrpno pričakujejo zadnjo besedo o tem, s katero šolo se bo šola združila.)

V šolskem letu 1986/87 bo srednja zdravstvena šola v M. Soboti tako kot lani vpisala en oddelek prvga letnika, kar je bilo sprejeto na seji skupščine izobraževalne skupnosti Slovenije za zdravstveno usmeritev 20. decembra 1985.

Na tem mestu bi opozorili še na eno nejasnost: Tisti, ki širijo nezaupanje v primernost programa sedanje srednje zdravstvene usmeritve, pozabljajo, so novi učni programi sedanje zdravstvene šole bistveno drugačni od prejšnjih in da dajejo podlago tudi študij narazličnejših

zdravstvene šole v M. Soboti, češ da jo »bodo ukinitili«, zato dajemo o tem nekaj naših pojasnil.

V zadnjih letih zaradi splošne gospodarske krize preveč stritje-mo peruti mnogim negospodarskim dejavnostim in med njimi tudi šolstvu. Pri tem so poleg osnovnih šol še posebej prizadete srednje šole, med katerimi je tudi srednja zdravstvena šola v M. Soboti. Tarejo jo podobne težave kot druge manjše srednje šole v slovenskih obrobnihih regijah. Denarja zanje je vedno manj. Številni vpisanih oddelkov pa zato upada. Naša šola je tako v štirih letih zmanjšala vpis v prvi letnik s treh na en sam oddelek, kar zelo otežuje njeno poslovanje ter vzgojno-izobraževalno delo. Na srečo so v delu študije o možnostih šole s katero izmed srednjih šol v Pomurju oziroma v soseski občini. (Starši, učenci in učitelji že več kot dve leti nestrpno pričakujejo zadnjo besedo o tem, s katero šolo se bo šola združila.)

V šolskem letu 1986/87 bo srednja zdravstvena šola v M. Soboti tako kot lani vpisala en oddelek prvga letnika, kar je bilo sprejeto na seji skupščine izobraževalne skupnosti Slovenije za zdravstveno usmeritev 20. decembra 1985.

Na tem mestu bi opozorili še na eno nejasnost: Tisti, ki širijo nezaupanje v primernost programa sedanje srednje zdravstvene usmeritve, pozabljajo, so novi učni programi sedanje zdravstvene šole bistveno drugačni od prejšnjih in da dajejo podlago tudi študij narazličnejših

smeri na višjih in visokih šolah, posebej še na medicinski fakulteti ter drugih višjih in visokošolskih zdravstvenih usmeritvah, kar je bilo po prejšnjih programih komaj možno oziroma sploh nemogoče.

Po podatkih, ki jih imamo, več kot polovica naših zadnjih absolventov nadaljuje študij v Ljubljani. Zatem ko so uspešno opravili sprejemne izpite se jih je šestnajst vpisalo na Višjo zdravstveno šolo, dva na Medicinsko fakulteto (smer stomatologija), dva na Fakulteto za telesno kulturo, dva na Filozofsko fakulteto (eden smer sociologija in eden psihologija) in eden na Biotehniško fakulteto (smer veterinarja). Brez sprejemnega izpita pa se je en naš absolvent vpisal na medicinsko fakulteto v Budimpešti in eden v Gradcu v Avstriji, eden na Pedagoško akademijo v Mariboru (smer slavistika), eden na Pravno fakulteto v Ljubljani, več pa jih tudi študira na Visoki kemijski šoli v Mariboru itd.

Naj na koncu še dodamo, da bi bilo potrebno že enkrat dokončno in realno oceniti vlogo zdravstvene usmeritve tako v pomurskem kot tudi širšem slovenskem prostoru. Če šolstvu današnji časi niso naklonjeni (posledice bodo čutili generacije, ki jih vzgajamo danes), bomo vsaj toliko odgovorni, da ne bomo zavajali osmošolcev in njihovih staršev z napačnimi informacijami!

Učiteljski zbor Srednje zdravstvene šole Murska Sobota

VELIKO JE ŠE DELA

Program varstva, urejanja in vzdrževanja grobov borcev, internancev in drugih žrtev sovražnikovega nasilja iz druge svetovne vojne, spomenikov, spominskih plošč in drugih objektov iz NOB in revolucionarnega gibanja v občini Lendava za leto 1985 ni v celoti realiziran. V tem letu so obnovili nagrobni spomenik Stefana Kovača v Nedelici. Krajevna skupnost Turnišče je prispevala kar 11 tisoč dinarjev, precej pa so zatajile nekatere delovne organizacije, predvsem polanska Deloza.

V začetku leta 1985 je bil na predlog zavoda za spomeniško varstvo obnovljen spomenik Rdeče armade na lendavskem pokopališču, za ureditev obelež-

ja ob gramozni jami v Črenšovcih je geodetska uprava občine Lendava določila mejo za zemljišče v družbeni lastnini, do postavitve obeležja pri gramozni jami pa še ni prišlo.

Iz programa za letošnje leto: vzdrževanje zidanice Miška Kranjca, Trajberjeve zidanice, rojstne hiše Miška Kranjca v Veliki Polani, rojstne hiše Stefana Kovača v Nedelici, hiše v Lendavi, v kateri so tiskali »Ljudsko pravico« in Copekovega mlina v Mali Polani. Tudi druge spomenike iz NOB bodo bolj redno vzdrževali, hkrati pa poskrbeli za Voglarjevo kočjo in sanacijo rojstne hiše Miška Kranjca.

Jože Žerdin

Mineva 50 let, odkar smo se osmošolci poslovili in zapustili osemletno osnovno šolo v SV. Juriju ob Ščavnici, ki je sedaj Videm ob Ščavnici. Letniki 1920—1921 smo začeli obiskovati osnovno šolo 1927. in jo končali 1935. leta. Dolga in težka leta so za nami, predvsem za fante, ki smo bili več ali manj vsi mobilizirani v nemško vojsko. Okusili smo mnogo gorja. Veliko jih je padlo na raznih frontah, največ na ruski. Ni pa malo tistih, ki so se kot ujetniki zaveznških sil Angloameričanov vključili v enote NOV.

Fotografija prikazuje takratne učence in učence 4. razreda v letu 1932—1933 skupaj z vsemi učitelji in duhovniki na osnovni šoli Sv. Jurij.

Mlajši učitelji so se vključili v NOV, od katerih so za svobodo dali svoja življenja Drago Korošak, Vinko Šerona in Franjo Kuafelc. Tudi več učencev in učenk ni več med nami.

Tekst in slika: Franc Bračko

Prisrčni srečanja pred novim letom

V radgonski občini so se tudi letos na prisrčen način spomnili oskrbovancev v domovih v Rakičanu in Lukavcih. Učenci radgonske osnovne šole so pripravili pester kulturni program, saj je novo leto pred durmi, organizatorji — od Zveze prijateljev mladine, Rdečega križa do občinske skupnosti socialnega skrbstva, pa so poskrbeli za primerna novoletna darila. Prevoz je brezplačno organizirala delovna organizacija Gorenje Elrad.

F. K.

LENDAVA

Krvodajalci niso zatajili

Tudi ob koncu leta je Rdeči križ Lendava organiziral krvodajalsko akcijo. Udeležilo se je 747 krvodajalcev kar je nekoliko manj kot v minulem letu. Kljub temu pa so z udeležbo zadovoljni.

Š. P.

GORNJA RADGONA

Odlagališče smeti v radgonski občini

Kot mnogokje drugje, je problem kje urediti odlagališče smeti tudi v radgonski občini. Na območju Hrastja Mote so prostor zapolnili. Kaj pa zdaj? Na pred dnevi sklicanem sestanku v krajevni skupnosti G. Radgona, žal je bilo veliko vabljenih odsotnih, naj bi potrdili zamisel o odlagališču smeti severovzhodno od

Ljutomerse ceste v G. Radgoni, v »Lisjakovi grabi«, blizu Mure, bilo precej nasprotovanj. Večina je nasprotovala lokaciji, ki je bila s soglasjem odgovornih organov vnaprej določena. Nesporno je, da je potrebno najti za smeti primerno odlagališče.

J. K.

K takemu omizju v teh zimskih večerih tudi v Satahovcih pustijo vsakogar, ki preveč ne kašlja in ne kiha.

frku

TRGOVINAH v M. Soboti

ARCEOMURKA

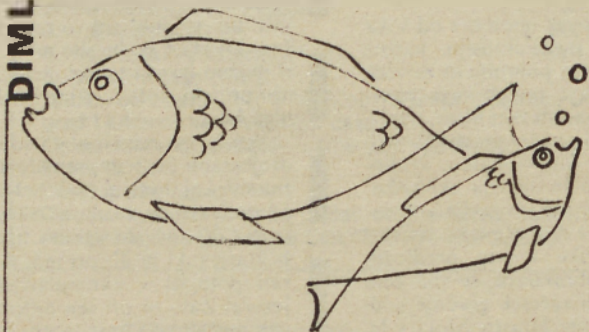
VSAK ČETRTEK
sveže sladkovodne

ribe

(krap, amur, tolstolobik)

ter
program zamrznjenih morskih
rib

RIBE
SO ZDRAVA IN PRIJETNA
SPREMEMBA NA VAŠEM JEDILNIKU

RIBARNICA
TOZD PRESKRBA

Potrošnik

Murska Sobota

vsak
četrtek

VESTNIK

POSTANITE
NAŠI
DOPISNIKI

ODKUPUJEMO SVINJSKE TER VSE DRUGE
ŽIVALSKÉ KOŽE

KO TO
Kožna toba
in oblačila
kvalitetni izdelki

SPODNJI IVANJCI

Novo poštno poslopje pod streho

V krajevni skupnosti Spodnji Ivanjci so si že nekaj let prizadevali, da bi zgradili nove prostore za pošto. To je bilo nujno, saj je

sedaj pošta v neprimernih prostorih. Še najbolj so na tesnem s prostori za večjo avtomatsko telefonsko centralo. Sedanja dvajsetštevilska, ki je tudi za krajevo skupnost Negova, ne zadovaljuje potreb.

Za gradnjo novega poštnega poslopja so se odločili v krajevni skupnosti, ki je naročnik del, katera bodo po predračunu stala okoli 7 milijonov dinarjev. Ker so večino dela opravili vaščani, bodo prihranili precej sredstev. Te dni so že končali z montažo

objekta, ki ga je izdelal Marles iz Maribora. Za elemente in inštruiranje so plačali 2,37 milijona dinarjev. Ker krajevna skupnost in organizacije nimajo svojih prostorov, sedaj gostujejo v gasilskem domu, bodo spodnji del objekta namenili za potrebe kraja, ves montažni del pa pošti in telefonski centrali. Z deli pri dograditvi objekta bodo nadaljevali spomladi in upajo, da jih bodo dokončali v drugi polovici prihodnjega leta.

Ludvik Kramberger

VELIKA POLANA

Srečanje ostarelih občanov

Krajevni odbor Rdečega križa iz Velike Polane je skupaj s krajevo skupnostjo Polana in tozdom Konfekcija pripravil družabno srečanje za ostarele občane. V stari osnovni šoli v Veliki Polani se je zbralo kar precej starostnikov iz Velike in Male Polane ter Brezovice. V krajevni skupnosti jih živi okrog 200 starih nad 70 let. Ob tej priložnosti so sicer učenci osnovne šole Miško Kranjec iz Velike Polane pripravili kulturni program. Prisotne je pozdravila predsednica RK Velika Polana Rozina Žalik, predsednik krajevske skupnosti Jože Jaklin pa je na kratko orisal razvojne dosežke in načrte.

J. Žerdin

Ob sredah zvečer dekleta in žene združujejo prijetno s koristnim

Posebnost so tudi videmske »štrikarice«; tako ime so si nadele dekleta in žene, ki se že drugo leto v zimskih mesecih zbirajo vsako sredo v stari šoli ob ročnem delu. Tu izpopolnjujejo tehniko pletenja, s ceninimi domačimi izdelki na svojstven način prispevajo k stabilizaciji, pomembna pa je tudi družabnost in medsebojno poznavanje, ki ga prinaša skupno delo. Če je kdo od moških hudomušno dodal, da je pomemben tudi klepet, nič za to, pravi prikaz dela je bila uspešna razstava izdelkov po končani »štrikarski sezoni« spomladi.

Mnogi so se tedaj čudili ženski domiselnosti in spretnosti rok. Prostovoljne prispevke, ki so jih prispevali obiskovalci razstave, so ženske v celoti namenile skladu za boj proti raku. Svojevrsten zaključek je bil ob

obloženi mizi dobrot, ki so jih pripravile same, nepozaben dodatek k temu pa šele jeseni uresničen sklep o skupnem izletu — na cvetlično in sadjarsko razstavo v Brežice.

Vtisi z razstave bodo ostali nepozabni. Seveda so se vračale domov tudi s cvetličnimi spominki, kupljenimi v čateški vrtinariji, a najpomembnejši so bili veliki zavrtki mehke volne. Na poti v Brežice so se namreč »štrikarice« ustavile tudi v Majšperku, kjer je bilo v tamkajšnji tovarniški prodajalni mogoče kupiti volno po nekoliko nižji ceni.

Novi načrti in nove želje so narekovali potrebo po nadaljevanju ročnega dela tudi v tej sezoni. Pletenju so dodale še kvačkano in mnoge so tako zavzete pri delu, da se vračajo domov pozno, proti 11. uri zvečer.

A. Miholič

Anton Šadl, star 77 let, in njegova žena Dragica, roj. Kosi, stara 67 let, sta dočkala 50 let skupnega življenja in se vpisala v knjigo zlatoporočencev v občini Ljutomer.

Zlatoporočno listino in darilo občinske skupščine Ljutomer jima je izročil njen predsednik Emil Kuhar in hkrati zaželel še mnogo srečnih skupnih let.

Tekst in foto: Marija Tivadar

V Vidmu turistično društvo

Svojevrstna oblika sodelovanja je uspeli skupni nastop pevcev iz Grabčinec ter pevki iz Vidma ob 1. turističnem plesu novoustanovljenega turističnega društva v Vidmu ob Ščavnici v novembru. V dveurnem kulturnem programu so tedaj nastopili ljudski pevci in godci ter humorista, predstavniki društva pa so v uvodni besedi prisotne seznanili s smotrom in programom društva. Pesem, tista prava ljudska pesem, je prihajala iz srca in obiskovalce, ki so napolnili dvorano do zadnjega kotička, prepričala o pravilnosti prizadevanja društva, da bi se ohranila ljudska kultura v vseh svojih oblikah, da bi le-ta lepšala sivo vsakdanjost ter plemenitila dušo in srce vsem, ki želijo polniti praznino, kakršno vnaša v življenje sodobni čas s hlastanjem za materialnimi dobrinami ter zanemarjanjem duhovnih vrednot. Po programu se je na 1. turističnem plesu veselo zavrtela množica mladih ob prijetnih zvokih Slovenskogoriškega kvinteta.

A.M.

AKTUALNI ZAPIS

Nove usmeritve v telesni kulturi

Z vstopom v novo srednjeročno obdobje so načrtovalci razvoja telesne kulture v slovenskem prostoru v planskih dokumentih zapisali nekatere nove usmeritve v razvoju le-te. Ali bodo te usmeritve v občinah in republikah v tem srednjeročnem obdobju tudi uresničene? To vprašanje si zastavljajo mnogi telesnokulturni delavci že na začetku novega planskega obdobja. Praksa namreč kaže, da številnih novih oblik in vsebin, ki so se doslej pojavljale pri načrtovalcih razvoja telesne kulture, nismo v celoti uresničili, ker se z njimi nismo pravočasno in dovolj zavzeto spoprijeli. Dejstvo je namreč, da uresničitev načrtovanih usmeritev v telesni kulturi terja ustrezno samoupravno organiziranost, strokovno utemeljenost programov, vlaganje v telesnokulturne objekte, strokovne in organizacijske kadre, raziskovalno delo, založniško in propagandno dejavnost, povezanost z vsemi mejnimi območji ter vrsto drugih aktivnosti, ki so nujne za uresničitev zastavljenih usmeritev. Že doslej nekaterim navedenim aktivnostim v telesni kulturi nismo namenili dovolj pozornosti, zato tudi niso bili povsod doseženi pričakovani rezultati.

V tem srednjeročnem obdobju naj bi osnovno skrb namenili razvijanju najrazličnejših oblik aktivnosti otrok in mladi-

ne, kar naj bi tudi pripomoglo k temu, da si mladi pridobijo telesnokulturne navade, ki jih ohranjajo in razvijajo tudi kasneje. V naših okoljih imamo že danes številne telesnokulturne organizacije, katerih osnovna je športnorekreativna dejavnost. Tem naj bi v prihodnje namenili prav tako posebno skrb, zlasti ker bodo nosilci športnorekreativne dejavnosti v krajevnih skupnostih, s tem da bomo morali oblike delovanja uskladiti z današnjim utripom in skrbi za ustrezne metode v vseh temeljnih okoljih. V delovnih organizacijah bo potrebno doseči, da bodo aktivnosti množičnejše, ter da bodo delavske športne igre postale smotnejše in privlačnejše. Tudi vsem drugim kategorijam občanov, kot so invalidi, starejši občani in drugi bo namenjena posebna pozornost. Vse to pa z namenom, da bi dosegli pravo množičnost in k telesnokulturnim aktivnostim pritegnili čim več občanov.

Največje pozitivne premike pa naj bi z novimi usmeritvami dosegli v vrhunskem športu, s tem da bi ustanovi osnovo za uspešen razvoj mladih športnikov. Načrtujemo, da bi uveljavili športne šole za posamezno panogo, ki bo uvrščena v prednostni program. Ne gre za športne šole v izobraževalnem procesu, temveč za športne šole v okviru telesnokulturnih orga-

nizacij. Mlajše udeležence do 11 leta bi zajeli v športni šoli I. stopnje, mlade od 12 do 15 leta v športni šoli II. stopnje, od 16 do 19 leta bi vključili v mladinske šole, medtem ko bi zadnje oblike predstavljali kategorizirani športniki. Tako naj bi na primer delovala nogometna šola Mure, namiznoteniška šola Sobote itd. Praksa bo pokazala, ali bo telesnokulturnim delavcem ta oblika bližja, kot pa oblike, ki smo jih skušali uveljaviti s tako imenovanimi »portoroškimi sklepi«, in bo morda prinesla boljše rezultate kot pa delo selekcij v minulem obdobju. Predvideno je tudi, da bodo občinske telesnokulturne skupnosti lahko izbirale med vsemi prednostnimi panogami, ki jih bo potrdil strokovni svet za vrhunski šport pri ZTKOS. Dogovorjene skupne prednostne programe v republikah pa bo izbrala TKS SRS, ni pa nujno, da bi te programe izvajali v vseh občinah.

Dosedanja razprava o planskih dokumentih nadaljnjega razvoja telesne kulture v Sloveniji je dala osnovne usmeritve, ki pa jih bo potrebno vnesti v letne programe. Upajmo, da bodo nove usmeritve v telesni kulturi zaživele v praksi in da bomo v prihodnje lahko ugotavljali kakovostne premike v telesni kulturi.

Ludvik Zelko

KEGLJANJE

Tretja zmaga Radenske

V četrtem kolu tekmovanja v slovenski moški kegljaški ligi je Radenska v Ljutomeru premagala Celje s 5043:4964 podrtimi keglji. Posamezno: M. Steržaj 907, Kovačič 864, Smodiš 863, Horvat 811, Drvanič 797, Brus 426 in Casar 375 podrtih kegljev. V naslednjem kolu igra Radenska s Tekstino v Aidovščini.

ODBOJKA

II. SOL — ženske — vzhod

Topolšica	9 9 0 27:3 18
Celje	9 8 1 26:6 17
Prevalje	9 6 3 20:10 15
Ruše	9 6 3 19:12 15
Paloma-Bra. III	9 5 4 19:17 14
Kamnica	9 5 4 16:19 14
Šempeter	9 2 7 10:21 11
Braslovče	9 2 7 11:23 11
POMURJE	9 2 7 11:24 11
Rogoza II	9 0 9 3:27 9

II. SOL — moški — vzhod

LJUTOMER	9 7 2 25:13 16
Topolšica	8 7 1 23:10 15
F. Malgaj	9 6 3 21:11 15
Vuzenica	9 6 3 20:15 15
RADENCI	8 6 2 18:15 14
Stronjska reka	9 5 4 19:19 14
Celje	9 3 6 15:21 12
Prevalje	9 2 7 13:23 11
Braslovče	9 1 8 14:25 10
Šempeter II	9 1 8 8:24 10

PRIZNANJA

Zdenko Kranjc športnik leta LAO

Uredništvo Naše vojske, glasila Ljubljanskega armadnega območja, in Slovenijašport sta letos prvič razglasila najboljšega športnika med starešinami LAO v letu 1985. Ta naslov je pripadel starešini Zdenku Kranjcu iz Murske Sobote. Priznanje mu je na slovesnosti v domu JLA v

Ljubljani izročil pomočnik poveljnika LAO generalmajor Vinko Šunjara. Zdenko Kranjc, ki je vsestranski športnik, je s prihodom v Mursko Soboto s svojo športno aktivnostjo in zgledom veliko pripomogel, da je v obmejni enoti športna dejavnost dobila večje razsežnosti. Rezultati teh prizadevanj so se pokazali zlasti na letošnjih tekmovanjih. Tako je obmejna enota JLA iz Murske Sobote na športnem tekmovanju obmejnih enot LAO med osmimi ekipami prepričljivo — z 20 točkami prednosti — osvojila prvo mesto. Poleg tega pa ima Zdenko Kranjc tudi veliko zaslug, da je ekipa obmejnih enot zmagala na prvenstvu Ljubljanskega armadnega območja v Novem mestu. Za osvojen naslov športnika med starešinami LAO za leto 1985 tudi naše čestitke!

F. M.

IZ DRUŠTEV

Razvejana dejavnost SŠD Mladost

Solsko športno društvo Mladost na Osnovni šoli Drago Lugačič v Lendavi je bilo ustanovljeno natanko pred 20 leti na takratni II. OŠ v Lendavi. V začetku delovanja so v okviru društva razvijali predvsem roketni, nogomet in orodno telovadbo. Od takrat, ko so bile razmere za delovanje težavne, pa do danes, ko so dobre, saj imajo kar dve telovadnici, se je dejavnost zelo razširila. Tako trenutno gojijo panoge, ki imajo tradicijo in pa za katere med mladimi vlada največje zanimanje. To so: namizni tenis, judo, karate, košarka, nogomet, gimnastika za nižje razrede, atletika, rokomet, ritmična gimnastika in badminton. V nekaterih panogah sodijo v sam slovenski vrh in v svojih vrstah imajo tudi republiške prvake. Udeležujejo se vseh razpisanih občinskih in območnih tekmovanj, kot zmagovalci na območnih tekmovanjih pa sodelujejo tudi na republiških prvenstvih. Doslej so dosegli svoj največji uspeh v nogometu, saj so se leta 1978 kot republiški

prvaki udeležili prvenstva Jugoslavije, ki je bilo v Beogradu in med osmimi finalisti zasedli peto mesto. Solsko športno društvo Mladost pa se uveljavlja tudi kot organizator tekmovanj, zlasti v badmintonu, namiznem tenisu, judu in še nekaterih panogah celo v republiškem merilu. Zaradi številnih uspehov, ki jih dosegajo člani SŠD Mladost, imajo veliko razumevanje in podporo tako pri telesnokulturni skupnosti kot šoli, kjer delujejo.

Kljub razvejani dejavnosti pa razmišljajo, da ustanovijo še nekatere sekcije, za katere imajo možnosti. Tako razmišljajo o ustanovitvi plavalne sekcije, saj imajo možnosti za vadbo v zimskem bazenu, za gradnjo letnega plavalnega bazena pa bodo dane še večje možnosti. V zadnjem času si tudi prizadevajo, da bi razširili zimskošportno dejavnost, predvsem smučanje. Ob tem pa seveda ne bodo zanemarjali drugih dejavnosti, saj imajo v Lendavi dovolj delavoljnih in zagnanih vaditeljev.

F. M.

JUDO

USPEH SOBOČANOV

V Slovenski Bistrici je bilo tradicionalno tekmovanje za memorial Pohorskega bataljona, na katerem je sodelovalo več kot 120 judoistov. Tekmovanja so se udeležili tudi soboški judoisti in dosegli lep uspeh. V pionirski konkurenci je Cikajlo v kat. do 35 kg zasedel drugo mesto. Tretji pa so bili: Kos v kat. do 52 kg ter Ritupec in Berden v kat. do 58 kg. V članski konkurenci se je izkazal Fajhtinger, ki je v superlahki kategoriji zasedel tretje mesto. Ekipno so bili pionirji Murske Sobote peti.

KOŠARKA

SOBOČANKE TRETJE

Odigrano je bilo zadnje kolo tekmovanja v slovenski ženski košarkarski ligi — prvi del. Sobočanke so zamudile lepo priložnost, da v derbi tekmi za prvo mesto premagajo Novo mesto. Čeprav je ekipa Pomurje-Metalservis večji del tekme vodila, je izgubila z rezultatom 61:66. Strelke za Pomurje: Juteršnik 20, Štihec 17, Merklin 15, Marinič, Rajtur in Titan po 4 ter Roškar 1.

SKL — ženske

N. mesto	9 8 1 585:519 17
Ilirija	9 7 2 685:507 16
POMURJE	9 7 2 611:541 16
Slovan	9 7 2 561:542 16
Kladivar	9 5 4 756:655 14
Cimos	9 4 5 593:617 13
Jesenice	9 3 6 593:570 12
Maribor	9 2 7 570:683 11
Metka	9 2 7 484:628 11
Salonit	9 0 9 490:666 9

NADJA KOREN — Dvajsetletna študentka Vekša v Mariboru, ena najboljših košarkaric Pomurja iz Murske Sobote. S svojo učinkovitostjo se je uveljavila tudi na derbi tekmi z Novim mestom, dosegla je 18 košev, kar pa je bilo premalo za zmago. Tako se tudi niso uresničile njeve napovedi in ne napovedi drugih košarkaric, da bodo osvojile naslov jesenskega prvaka. Seveda pa vse še ni zamujeno.

NAMIZNI TENIS

BENKO USPEŠEN

Na zveznem kvalifikacijskem pozivnem turnirju za člane, ki je bil v Zadru, je med peterico slovenskih igralcev, ki so igrali na treh takšnih turnirjih, prvič igral tudi Benko in v konkurenci 12 igralcev zasedel dobro deveto mesto, kar mu daje možnost, da bo zaigral na končnem turnirju TOP 12 v drugi skupini. Dosegel je rezultat 5:6 in je med drugimi premagal dva prvotilga igralca Škoriča iz Vjesnika in Petroja iz Uzdina.

Na drugem republiškem selekcijskem turnirju za člane na Ravnah, sta prvič v prvi skupini igrala Kuzma in Benkovič in popolnoma zadovoljila. Kuzma je z rezultatom 4:5 osvojil zelo dobro peto mesto, Benkovič pa z 2:7 deseto mesto. V tretji skupini je presenetil Mirko Unger, ki je z rezultatom 4:3 osvojil drugo mesto. Žitek je bil z istim rezultatom četrti, pionir Fridrih pa z 2:5 sedmi. Na turnirju članic v Ljubljani pa je Tanja Sinic z rezultatom 6:5 osvojila dobro četrto mesto v drugi skupini.

M. U.

SOBOČANI DRUGI

V zadnjem kolu prvega dela prve moške A republiške lige so Sobočani iztržili poln izkupiček, posebej pomembna pa je njihova tesna zmaga v derbiju s Kočevjem. Junak tega srečanja je bil Borut Benko, ki je s tremi zmagami najzaslužnejši za zmago. Benkovič in Kuzma sta premagala tretjega igralca Pogorelca, posebno pomembna pa je bila zmaga Kuzme v deveti odločilni partiji z 2:1. V drugem srečanju s Kranjem Sobočani niso imeli problemov, dva poraza si je privoščil Benkovič, ki je tako izgubil drugo mesto med najuspešnejšimi igralci lige.

Radgončani so na obeh gostovanjih doživeli dva visoka poraza. Ženska ekipa Sobote, ki je nastopila s pionirkami brez svoje najboljše igralke Tanje Sinic, je doživela dva pričakovana visoka poraza. Sobočani so tako po prvem delu na drugem mestu takoj za vodilno Vesno, Radgona na sedmem mestu in ženska ekipa Sobote na devetem mestu.

Rezultati: — moški: KOČEVJE—SOBOTA 4:5 (Benko 3:0, Kuzma 1:2, Benkovič 1:2); KRANJ—SOBOTA 2:7 (Benko 3:0, Kuzma 3:0, Benkovič 1:2); KOČEVJE—RADGONA 7:2 (Žekš 1:2, Unger M. 1:2, Žitek 0:3); KRANJ—RADGONA 7:2 (Žekš 1:2, Unger M. 1:2, Žitek 0:3); ženske: JESENICE—SOBOTA 9:0 (Korošec 0:3, Breznik 0:3, Maučec 0:3); TRIGLAV—SOBOTA 9:0 (Korošec 0:3, Breznik 0:3, Maučec 0:3).

M. U.

ODLIČNE UVRSTITVE

Na 11. tradicionalnem novoletnem turnirju, ki ga prireja slovensko športno društvo Sele v Celovcu, so Sobočani dosegli nekaj odličnih uvrstitev. V finalu mladincev je Benko premagal Smrekarja z 2:1 in se mu tako oddolžil za poraz v ligi, tretje mesto je zasedel Benkovič, četrto Kuzma, med osmerico pa sta se uvrstila še Mirko Unger ter Gerendaj. V konkurenci članov, kjer niso nastopali igralci zveznih lig, je bil odličen Benkovič, ki je osvojil tretje mesto, Benko pa se je uvrstil med osmerico. V najmočnejši konkurenci članov sta bila odlična Benko in Mirko Unger, ki sta se uvrstila med osmerico, potem pa iz gubila po zelo dobri igri z bratom Koljajo. Odlična je tudi uvrstitev dvojice Benko-Kuzma na četrto mesto pri članih, ko sta v četrtfinalu pripravila največje presenečenje, saj sta z odlično igro z 2:0 premagala lanska zmagovalca, igralca državnega prvaka novosadske Vojvodine brata Koljajo in v polfinalu izgubila po velikem boju z zmagovalcem — dvojico Nišavič-Tomc z 1:2.

M. U.

Priznanja tudi Kovaču, Žuncu in Maučecu

V zadnji lanski številki Vestnika je v članku z naslovom Nagrade in priznanja TKS Murska Sobota na športni strani v tiskarni »ostale« zadnji odstavek. Zaradi popolnosti informacije navajamo še njegovo vsebino:

Za dosežke na področju telesne kulture v preteklem obdobju so dobili posebne plakete TKS Murska Sobota: Janez Kovač in Oton Žunc za dosežke v atletiki ter Feri Maučec za dosežke na področju nogometa.

NOVOLETNI SPUST V ZAGREBU

Karas, Vereš in Horvat — Marič zmagovalci

Na reki Savi od Podsuseda do Zagreba, 12 kilometrov dolgi progi, je bil 16. tradicionalni novoletni spust, ki ga je pripravil KKK Slavija iz Zagreba. Tekmovanja so se udeležili tudi kajakaši in kanuisti BD Mura iz Kroga in dosegli lep uspeh. To še posebej velja za Milana Karasa, ki je zmagal med člani s precejšnjo prednostjo in tako ponovil lanskoletni uspeh. V konkurenci mladincev pa je bil prvi Miran Vereš. Uspeh tekmovalcev iz Kroga sta zaokrožila Horvat in Marič, ki sta zmagala med kanuisti dvosedi. Štefan Varga je med člani zasedel četrto mesto.

V NEKAJ VRSTICAH

— KOŠARKA — Na tradicionalnem mednarodnem košarkarskem turnirju, ki je bil v Beltincih, so nastopile tri ekipe. Zmagala je ekipa Zalaegerszega z Madžarske, ki je v odločilnem srečanju premagala Pomurje s 63:55. Tretje mesto pa je pripadlo ekipi Nagykanizse.

— JUDO — Na tradicionalnem novoletnem judo turnirju, ki ga je pripravil Partizan Murska Sobota, je sodelovalo nad sto tekmovalcev. Zmagovalci so bili — pionirji: Kavčič in Cikajlo iz Murske Sobote, Vrbančič, Ščavničar in Budja iz Ljutomera; mladinke: Nemeč, Erjavec in Rajnar iz Murske Sobote; člani: Dub, Fajhtinger, Krančič, Kavčič in Vrdjuka iz Murske Sobote. V absolutni konkurenci je bil najuspešnejši Silvo Kavčič.

— KEGLJANJE — V tretjem kolu tekmovanja slovenske moške lige je Gradis v Ljubljani premagal Radensko za 122 kegljev. Posamezno: M. Steržaj 873, Kovačič 871, H. Steržaj 841 in Smodiš 830.

— ODBOJKA — Odbojarski klub Pomurje iz Murske Sobote je pripravil tradicionalni moški turnir. Med štirimi ekipami je zmagala Radenska pred Pomurjem, Ljutomerom in JLA. Rezultati — Ljutomer:Radenska 1:2, JLA:Pomurje 0:2, Ljutomer:JLA 2:0 in Radenska:Pomurje 2:1.

— NAMIZNI TENIS — Na drugem selekcijskem turnirju pionirjev SV območja, ki je bil v Radljah, je v prvi skupini zmagal Utroša iz Lendave pred Geričem in Vidčem. V drugi skupini je bil Zver iz Lendave tretji, Tratnjek iz Beltincev pa četrti. V tretji skupini je zmagal Bibič, v četrti pa Mastinšek, oba Radgona. V prvi skupini pionirj je Breznikova (So.) zasedla drugo mesto, v drugi skupini pa je zmagala Radgončanka Vomerjega (MU).

— MALI NOGOMET — Na tradicionalnem mednarodnem turnirju v Zalaegerszegu na Madžarskem, kjer je sodelovalo šest moštev, so dosegli lep uspeh Lendavčani, ki so osvojili prvo mesto. V predtekmovanju so premagali Marcelhaza s 4:0 in ZTE s 4:3. V boju za prvo mesto pa so odpravili ekipo Passau z 11:7. (FB)

— ODBOJKA — Na občinskem tekmovanju pionirjev, ki je bilo v Beltincih, je sodelovalo sedem ekip iz šolskih športnih društev soboške občine. Zmagala je ekipa Enotnosti iz Beltincev z 12 točkami pred Slogo iz Murske Sobote 10, Grančarjem s Cankove 8, Mladostjo iz Murske Sobote 6, Pionirjem iz Bakovec 4, Pionirjem iz Bogojine 2 in Poletom iz Murske Sobote brez točke.

— STRELSTVO — V občinski strelski ligi Murska Sobota je bilo odigrano 6. kolo. V A ligi vodi SD Tišina pred Panonijo in SCT iz Murske Sobote, vse imajo po 12 točk. Sledijo: Sebeborci in Gančani po 10 točk itd. V B ligi je na prvem mestu SD Skakovci pred Gederovci in Muro B, vse imajo po 12 točk. Med posamezniki vodi Bukovec z 2242 krogi pred J. Horvatom 2195 in Karom 2189 krogov. V občinski pionirski ligi Murska Sobota je po 6. kolu v vodstvu ekipa Noršinec s 56 točkami pred Šalovci 53 in SCT 45 točk. Posamezno vodi A. Horvat z 979 krogi pred Z. Horvatom 971 in Ivaničem 963 krogov.

— MALI NOGOMET — Partizan Ljutomer je pripravil turnir, na katerem je sodelovalo 15 ekip. Zmagala je ekipa Sport Bili iz Ljutomera pred Razlagovo in Glavo.

— STRELSTVO — V občinski strelski ligi Ljutomer so odigrali peto kolo. V članski ligi vodi ekipa Ljutomera II s 45 točkami pred Ljutomerom I 39 in Ljutomerom III 35 točk. Posamezno vodi L. Spindler s 1863 krogi pred Rubinom 1843 in D. Spindlerjem 1813 krogov. V pionirski ligi vodi Ljutomer s 23 točkami pred Rudarjem 19 in Ljutomerom I 18 točk. Med posamezniki vodi Horvat s 666 krogi pred Stojkom 616 in Rudolfom s 609 krogi. (SK)

Z UPRAVE ZA NOTRANJE ZADEVE

PROMETNE NESREČE

Voznja v zimskem času zahteva od vseh voznikov še dodatno previdnost. Poledica v tem času ni redkost, prav ta pa je v minulih dneh vzrok za skoraj vse prometne nezgode.

1. januarja ob 4.30 je voznik osebnega avtomobila Igor Ivanjšič iz Borejec vozil iz Razkrižja proti Ljutomeru. Izven naselja Veščica je pri prehitevanju zadel otroka K. R. iz Globoke, ki je hodil po skrajni desni strani ceste. Pri trčenju se je otrok hudo telesno poškodoval, zdravi pa se v bolnišnici v M. Soboti. Za voznika so odredili strokovni pregled o vinjenosti.

4. januarja ob 8.00 je iz Križevca proti Ljutomeru vozil tovorni avtomobil Karl Ništer iz ZRN. Izven naselja Ključarovci je ustavil tovornjak, ker je pred njim že ustavil traktor. Ništer je odšel do voznika traktorja, v tem trenutku pa je pripeljal s tovornim avtomobilom za posipavanje ceste Franc Makoter iz Presike. Le-ta je sicer zaviral, vendar mu ni uspelo zaustaviti avtomobila. Zadel je v tovornjak ter povzročil za 5 milijonov dinarjev škodo. Vzrok nezgode: neprimerna hitrost in poledica.

4. januarja ob 7.35 je voznik osebnega avtomobila Robert Konkolič iz M. Sobote vozil proti Tišini. Ko je pripeljal do Črnskih mej je vozilo zaustavil, ker je bilo pred njim nekaj vozil. Iz smeri Tišina je pripeljal Andrej Cimerman s Petanjec in zaustavil vozilo na svojem prometnem pasu. Iz M. Sobote je pripeljal z veliko hitrostjo Franc

Fujs iz Prosečke vasi. Zaviral je, a vozila ni mogel zaustaviti. Zadel je v Cimermanov avtomobil, nato pa še v Konkoličev. Škode je za 400 tisoč dinarjev.

POŽARI

30. decembra 1985 ob 3.30 je izbruhnil požar na stanovanjsko-gospodarskem posloju Karla Pelcarja iz Radovec. Zgorelo je ostriše, 700 kg pšenice, 400 kg ječmena, 300 kg koruze, razno poljedelsko orodje. Škoda znaša 2,5 milijonov dinarjev. Med preiskavo so ugotovili, da je požar nastal zaradi kratkega stika na električni napeljavni.

1. januarja okoli 23.00 je zagorelo v kurilnici mizarске delavnice Arpada Kelemena v Križevcih v Prekmurju. Požar se je razširil na ostrešje, ki je delno zgorelo. Večjo škodo so preprečili gasilci iz Križevca in okoliških vasi. Vzrok požara so iskre, ki so zanetile lesne odpadke pod pečjo. Škode je za 150 tisoč dinarjev.

PODLEGEL POŠKODBAM

Poročali smo že, da sta se 21. decembra lani stepla brata Hajdinjak v G. Radgoni. V pretepu je bil hudo poškodovan Franc Hajdinjak, ki je poškodbam podlegel v bolnišnici v Mariboru.

Varnost cestnega prometa v Pomurju

Varnost cestnega prometa v Pomurju je v 11 mesecih tega leta dokaj dobra. V tem obdobju smo obravnavali 357 prometnih nezgod s smrtnim izidom, telesnimi poškodbami ter večjo materialno škodo, kar je za 20 prometnih nezgod manj kot v enakem času lani. Umrlo je 25 ljudi, kar je za 10 manj, hudo poškodovanih je bilo 111, kar je za 4 manj, laže poškodovanih 273, kar je za 13 manj, kot lani. Materialna škoda po nestrokovni oceni znaša 54.890.000 din.

Razveseljiva je ugotovitev, da število prometnih nezgod, v katerih so udeleženi otroci, v zadnjem času upada. To je še posebno očitno, če sedanje stanje primerjamo s stanjem iz prejšnjih let. K temu sta poleg drugih ukrepov nedvomno prispevali si-

roka zasnova družbene akcije in aktivnost različnih šol, organov in organizacij, ki so sodelovali pri izvedbi akcije za večjo varnost otrok v cestnem prometu.

Med vzroki prometnih nezgod je še vedno na prvem mestu neprimerna in prekoračena hitrost, zaradi katere se je zgodilo kar 120 prometnih nezgod, na drugem mestu je alkoholizem, zaradi katerega se je zgodilo 78 prometnih nezgod, na tretjem mestu izsiljevanje prednosti, ki je v 42 primerih vzrok za prometno nezgodo, sledi neprimerno prehitevanje v 28 primerih, neizkušnost voznikov v 14 primerih, tehnične okvare v 11 primerih itd.

Čeprav statistični podatki kažejo, da je za večino prometnih nezgod vzrok tako imenovani človeški dejavnik, je k temu po-

trebno dodati, da še vedno precej prometnih nezgod zgodi tudi zaradi objektivnih vzrokov. Med nadzorom cestnega prometa ugotavljamo premajhno skrb vzdrževalcev cest in drugih služb pri vzdrževanju prometnih cest in cestnoprometne signalizacije. Premalo je poskrbljeno za varnost pešcev, za ureditev parkirnih prostorov, zlasti za tovorni promet. Pri gradnji novih stanovanjskih naselij in razširitev različnih prireditev še posebno Kmetijsko-živilski sejem v G. Radgoni, se ne namenja dovolj pozornosti prometni ureditvi, zato je vedno več vozil parkiranih na ulicah, na zelenicah in pločnikih, pešcem pa ne preostane drugega, kot da gredo na ceste in se na ta način izpostavljajo nevarnostim. Prometna varnost in go-

stota prometna na naših cestah pa terjata, da se naredi konec stihiji v prometu ter začne z obnovo in modernizacijo najbolj kritičnih odsekov cest, križišč, še posebno pa mostov, ki jih je precej dograjenih in ne zagotavljajo varnosti vožnje avtomobilom in težkim tovornim vozilom. Če želimo, da bo prometna varnost še boljše, potem je potrebno, da se preventiva in vzgoja v cestnem prometu še bolj vključita v celotni sistem družbene samozaščite ljudi in občanov. Več pozornosti bo potrebno nameniti vzgoji in izobraževanju tako v šolah, delovnih organizacijah in v KS ter na ta način izboljšati varnostno kulturo udeležencev v cestnem prometu.

Viljem Čerpnjak

ZA GRADNJO KIRURGIJE

ZA GRADNJO KIRURŠKEGA BLOKA SO DAROVALI: Osnovna šola E. Kardelj, Kobilje namesto novoletnih čestitk — 2.000 dinarjev.

Družina Benko-Sabo, Murska Sobota (namesto venca na grob pok. Vilme Gorčan, Martjanci) — 3.000.— din; Emilija Gumilar, Petanjci — 5.000.— din; Stefan Zver, Lipa 49 (namesto cvetja na grob pok. Ivana Pucka, Lipa) — 1.000.— din; Zoli in Majda Šiftar, Gornja Radgona, Trate (namesto venca na grob pok. Eme Šiftar, Puževci) — 5.000.— din; Rudolf in Olga Gomboc, Mačkovci 51 (namesto cvetja na grob pok. Vinku Pintariču, M. Sobota) — 2.000.— din; Družina Štefana Koceta, Mačkovci (namesto cvetja na grob pok. Vinku Pintariču, Murska Sobota) — 2.000.— din; Družina Edvarda Perhavca, Murska Sobota, Mladinska 24 a (namesto cvetja na grob pok. Jožefa Bagari, Borejci) — 2.000.— din; Nežika Agnes, — Connelly — 1.000.— LSTG; Sodelavci Katje Čelič, M. Sobota, Lendavska 4 (namesto venca na grob umrli materi) — 3.800.— din; Irena, Marta, Žuža Murska Sobota, Cankarjeva 64 (namesto cvetja pok. gostilničarki Mariji Horvat Nemčavci) — 3.000.— din; Družina Sever — Kuzmič, Šalamenci 54 (namesto šopka za pok. Ludivka Vljaja, M. Sobota) — 1.000.— din; OO sindikata Projektivni biro MP Instalacija Murska Sobota (namesto venca na grob pok. očeta sodelavca Matija Kikela) — 7.000.— din; Andreja, Gabika, Ika, Silvana, Metka, Srečko, Suzana, Vera in Zdenka (namesto venca pok. Katjini mami) — 4.500.— din; Irena, Marta in Žuža, Murska Sobota (namesto cvetja pok. go-

stličarki Vilmi Gorčan) — 3.000.— din; OOS »Kroj« Murska Sobota (namesto venca za pok. očeta Franca Kmeteca) — 3.000.— din; OOS TOZD Blisk Murska Sobota (namesto venca za mamu Milana Jeriča) — 5.000.— din; Društvo upokojencev Murska Sobota (namesto venca za pok. Geza Norčiča, Martjanci) — 1.900.— din; Društvo upokojencev Murska Sobota (namesto venca za pok. Vilmo Gorčan, Martjanci) — 1.000.— din; Društvo upokojencev Bekovci (namesto venca na grob pok. Mirka Banfija) — 1.000.— din; Obrtno združenje Murska Sobota (namesto venca obrtniku Ernestu Šiftarju iz Cankove) — 2.500.— din; Družina Alojza Vučaka, Cankova 29 b (namesto venca pok. Ernestu Šiftarju, Cankova) — 5.000.— din; Družina Ljuboje, Kidričevo naselje 9, Radenci (namesto šopka pok. Francu Gumilarju iz Petanjec) — 2.000.— din; Štefan Šemen, Ljubljana, Pot k Savi 7/i (namesto venca na grob Mariji Mataj, Murska Sobota) — 3.000.— din; KZ Ljutomer tozd »Mursko polje« Veržej (namesto venca pok. Tereziji Šonaja iz Veržeja) — 4.500.— din; Potrošnik Konferenca OOS Skupne službe Murska Sobota (namesto venca na grob pok. materi Ladislava Babiča, Murska Sobota) — 3.000.— din; Krajevna organizacija Zveze rezervnih vojaških starešin Beltinci (namesto venca na grob člana Franca Gyereka iz Beltincev) — 2.000.— din; OO sind. ABC Pomurka — Mesna industrija DS Murska Sobota (namesto venca na grob pok. materi sodelavke Antonije Vouri Dobrovnik) — 1.500.— din; Delavci Delovne skupnosti Mesna industrija Murska Sobota (namesto venca na grob sodelavkine mame Tončke Vouri, Dobrovnik) — 4.100.— din; Društvo upokojencev Murska Sobota (namesto venca za pok. Vilmo Babič) — 1.000.— din; OOS Vzgojnovarstvena organizacija Murska Sobota (pok. moža Ivane Košir iz Beltincev) — 1.500.— din; Potrošnik Murska Sobota OOS TO Preskrba (namesto venca na grob pok. bratu Gizele Šijanec, M. Sobota, Zvezna 1) — 2.000.— din; Družina Milice Zemljič in družine Šumak, Ljutomer (namesto venca na grob pok. Bibijane Kaukler, Ljutomer) — 4.000.— din; Družina Senik, Rakičan (namesto cvetja na grob pok. Vilme Gorčan, Martjanci) — 2.000.— din; Silva in Jože Kološa, Trstenjakova 1 b, Murska Sobota (namesto cvetja na grob pok. Viktorja Pintariča, Stročja vas) — 2.000.— din; Družina Flegar, Mladinska 50, M. Sobota (namesto cvetja na grob pok. Antona Gomboca, Gerlinci 73) — 3.000.— din; Terezija Kalmann, Kuzma 81 (namesto cvetja na grob pok. Marije Kovač, Dolič) — 2.000.— din; Geza Schek, Petrovci 30 (namesto cvetja na grob pok. Jolana Schek, Hodoš) — 2.000.— din; Ernest Kerčmar, Adrijanci 23 (namesto cvetja na grob pok. Kolmana Čahuka, Križevci) — 2.000.— din; Družini Škrilec-Banfij, Puconci 95 (namesto cvetja na grob pok. Antona Ghašaja, Gradišče) — 1.500.— din; Karel Krančič, Puconci 61 (namesto cvetja na grob pok. Antona Hašaja, Gradišče) — 1.500.— din; Družina Ladislava Kuharja, Puconci 15 (namesto cvetja na grob pok. Marije Horvat, Nemčavci) — 1.500.— din; Družina Ladislava Kuharja, Puconci 15 (namesto cvetja na grob pok. Ernesta Šiftarja, Cankova) — 1.500.— din; Kolektiv osnovne šole Puconci (namesto cvetja na grob pok. Terezije Vitez, Tešanovci) — 3.000.— din; Družina Bagoroš, Petanjci 68/a (namesto cvetja na grob pok. Franca Gumilarja Petanjci) — 3.000.— din; Mlekopromet Ljutomer, Kolodvorska 10 (namesto cvetja na grob pok. Avgusta Kovačiča, Ljutomer) — 2.000.— din; Franjo Sitar, Ljutomer (namesto cvetja na grob pok. Tončka Horvata, Ljutomer) — 2.000.— din; Jože Ozmeč, Ljutomer, Ormoška 59 (namesto cvetja na grob pok. Viktorja Pintariča, Stročja vas) — 3.000.— din; Občinski svet ZSS Ljutomer (namesto cvetja na grob pok. Viktorja Pintariča, Stročja vas) — 3.000.— din; SO Ljutomer (namesto cvetja na grob pok. Viktorja Pintariča, Stročja vas) — 3.000.— din;

DAROVALCEM SE ZAHVALJUJEMO!
PRISPEVKE NAKAZUJTE NA RAČUN: 51900-763-30297
DELOVNI LJUDJE IN OBČANI TER ORGANIZACIJE, KI BODO NAKAZOVALI PROSTOVOLJNE PRISPEVKE NAMEDSTO VENCEV MORAJO NA SPOROČILO O VPLAČILU POLEG NAMENA NAKAZILA NAVESTI TUDI NASLOV ŽALUJUOČE DRUŽINE, KI JI BODO POSLALI SOŽALNICE.

ZLATOPOROČENCA BELINGERJEVA

Pred kratkim sta v ožjem družinskem krogu praznovala 50-letnico skupnega življenja zakonca Helena in Bela Belinger iz Murske Sobote. Poročila sta se 7. decembra 1935 v Mačkovcih, kjer sta nekaj časa živela. Pozneje sta se preselila v Moščance, od leta 1938 pa živita v Murski Soboti. Mož Bela se je izučil za mizarja in je svoj poklic kar dvajset let opravljal v soboški bolnišnici, od koder je leta 1970 odšel v zasluženi pokoj. Žena Helena je bila ves čas pridna gospodinja in je vestno skrbelo za naraščaj hčerko in sina. Žal jima življenjska usoda ni bila naklonjena in sta umrla v mladih letih.

Zakonca Belingerjeva iz Murske Sobote — mož Bela je rojen 5. maja 1913 na Hodoša, žena Helena pa 28. maja 1913 v Mačkovcih — sedaj razveseljujeta dva vnuka: fant in deklica, ki se rada vračata v Mursko soboto k babici in dedku. Ta pa si želita predvsem zdravja. Ob visokem jubileju — 50-letnici skupnega življenja — jima želimo vse najboljšje!

M. Jerše

Gostilna **IGNAC RAJH** iz Bakovec obvešča cenjene goste, da bo gostilna zaprta od 13. 1. 1986 do 27. 1. 1986, zaradi rednega zimskega dopusta.

zavarovalna skupnost triglav

Izvršilni odbor Pomurske območne skupnosti ZS Triglav **razpisuje** dela in naloge **sekretarja** Pomurske območne skupnosti.

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje:

- da imajo najmanj srednješolsko izobrazbo in pet let ustreznih delovnih izkušenj,
- da imajo ustrezne organizacijske sposobnosti ter da se zavzemajo za utrjevanje samoupravnih socialističnih odnosov.

Za opravljanje razpisanih del in nalog bo delavec imenovan za 4 leta. Kandidati naj pošljejo svoje prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev ter opisom dosedanjega dela v osmih dneh po objavi razpisa na naslov: Zavarovalna skupnost Triglav, Pomurska območna skupnost, Murska Sobota, Titova 13. Kandidati bodo o izbiri obveščeni najkasneje v 30 dneh po preteku razpisnega roka.

Komisija za delovna razmerja pri **TOZD OŠ Odranci**

razpisuje

dela in naloge pomožnega delavca v kuhinji za nepoln delovni čas (4 ure dnevno), za nedoločen čas.

Poskusno delo 3 mesece.
Rok prijave 8 dni po objavi.

Komisija za delovna razmerja Zavoda za ekonomiko in urbanizem, Murska Sobota

objavlja prosta dela in naloge

lokacijskega referenta za izpostavo v Ljutomeru

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje pogoje:

- a) višja šola gradbene, geodetske smeri ali arhitekture, 3 leta delovnih izkušenj in poznavanje prostora občine Ljutomer
- b) dela in naloge se bodo opravljala na naši poslovni enoti v Ljutomeru.

Delovno razmerje se sklene za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Kandidate vabimo, da se osebno zglasijo ali pošljejo prijave z dokazili o strokovni izobrazbi v 15 dneh po objavi na naslov: Zavod za ekonomiko in urbanizem, M. Sobota, Staneta Rozmana 5 pod oznako: »komisija za delovna razmerja«.

Kandidati bodo obveščeni o izidu razpisa v 15 dneh po izbiri.

TIMA — OSKRBNI CENTER tozd KLAS trgovina na drobno MARIBOR Svetožarevska ul. 10.

Komisija za delovna razmerja objavlja prosta dela oz. naloge:

— poslovodja

samopostrežne prodajalne v Ljutomeru

Pogoj: Poslovodska šola in 5 let delovnih izkušenj na podobnih delih in nalogah.

Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Kandidati naj pošljejo pisne vloge z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 8 dneh po objavi na naslov: TIMA — OSKRBNI CENTER tozd KLAS Maribor, Svetožarevska ul. 10.

Prijavljeni kandidati bodo v 15 dneh po izbiri obveščeni o rezultatih objave.

ZALOŽNIŠKO GRAFIČNO EMBLAZNO PODJETJE

POMURSKI TISK MURSKA SOBOTA

LEDAVSKA 1 DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB

Ker želimo izboljšati organizacijo in dvigniti kakovost AOP, želimo vključiti v naš kolektiv novega sodelavca z informacijsko-računalniškega področja.

Zato vabimo k sodelovanju ambiciozne in izkušene strokovnjake, ki se čutijo sposobne za uspešno vodenje in razvijanje računalniških obdelav. Želimo pridobiti sodelavca, ki ima ustrezne delovne izkušnje, dobre delovne navade ter interes za strokovnim izpopolnjevanjem, ki ga omogočamo.

Po sklepu delavskega sveta in v skladu z določili Pravilnika o delovnih razmerjih

RAZPISUJEMO prosta dela in naloge

VODJA AOP

za nedoločen čas

Pogoj:

- višja strokovna izobrazba VI. (VEKŠ) ekonomske smeri, usmeritev poslovna informatika ali
- višja strokovna izobrazba VI. (VŠOD) organizacijsko-računalniške usmeritve
- in druge ustrezne smeri
- 2 leti delovne prakse v stroki obdelave podatkov

Kandidati, ki izpolnjujejo navedene pogoje, naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev Splošno-kadrovski službi, ZGEP Pomurski tisk, Murska Sobota, Lendavska 1, v 15 dneh od objave razpisa.

S prijavljenimi bomo opravili pogovor

Radijski in televizijski spored od 10. do 16. januarja

PETEK	SOBOTA	NEDELJA	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK
RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA	RADIO MURSKA SOBOTA
16.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 — Aktualno v petek, 10. januarja (mladinska oddaja, Kam konec tedna), 18.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 19.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.	16.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 — Aktualno v soboto, 11. januarja (sobotna reportaža, Iskanje-znanje-ustvarjanje), 18.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 19.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda. DEZURSTVO: 14.00 do 16.00 (telefon: 21-232)	7.00 — REFERENDUMSKA NEDELJA V LJUTOMERSKI OBČINI — posebna oddaja, 10.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 11.00 — Srečanje na pomurskem valu, 12.00 — Spored v madžarskem jeziku, 13.00 — Doma in onkraj meja, 13.30 — V nedeljo popoldne (aktualni prispevek, kmetijska oddaja, humor), 14.30 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi.	16.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 — Aktualno v ponedeljek, 13. januarja (športna oddaja), 18.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 19.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.	16.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 — Aktualno v torek, 14. januarja (pogovor v živo, Predstavljamo vam..., ISKRICA), 18.00 — Sotočje, 19.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.	16.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 — Aktualno v sredo, 15. januarja (gospodarska tema, Iz delegatskih klopi), 18.00 — »21-232« — glasbeno-propagandna oddaja, 19.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.	16.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 — Aktualno v četrtek, 16. januarja (kultura, Išče odgovore na vaša vprašanja), 18.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 19.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.
TV LJUBLJANA	TV LJUBLJANA	TV LJUBLJANA	TV LJUBLJANA	TV LJUBLJANA	TV LJUBLJANA	TV LJUBLJANA
16.15 Poročila 16.40 Svetovni pokal v alpskem smučanju — smuk (m), posnetek iz Garmisch-Partenkirchen 17.40 Oživele strani, 2. del makedonske serije 17.55 Sokoli, 11. del angleške nadaljevanke 18.26 Obzornik ljubljanskega območja 18.40 Računalniški informativni sistemi, 1. del izobraževalne serije 19.10 Risanka 19.26 Zrna do zrna 19.30 TV dnevnik 20.00 Vojna: Pot k totalni vojni, 1. del kanadske dokumentarne serije 21.05 Ne prezrite 21.05 Ne prezrite 21.20 Pod krinko, uvodna oddaja ameriške nanizanke 22.50 TV dnevnik II 23.00 Nočni kino: Moški ne morejo biti posiljeni, švedski film	9.25 Najdaljši dan, danski tv film 9.55 Potovanje skozi osončje: Naša zvezda — Sonce, 1. del angleške poučne serije 10.25 Slovenski plesi: Gorenska, 2. del 10.55 Ščepec širnega sveta: Česen, ponovitev 5. dela angleške izobraževalne serije 11.20 Ljudje in zemlja 11.55 Garmisch-Partenkirchen: Svetovni pokal v alpskem smučanju 13.15/30 Poročila — do 13.20/25 13.45 Vojna: Pot k totalni vojni, ponovitev 1. dela kanadske dokumentarne serije 14.45 Zgodba o potovanju, romunsko-sovjetsko-češkoslovaški film 16.25 Poročila 16.30 Zgodbe iz življenja rastlin: Seme in plod, 11. del francoske poljudnoznanstvene serije 17.00 PJ v košarki — Bosna:CZ, prenos 18.35 Knjiga 18.50 Kratki film 19.10 Risanka 19.26 Zrna do zrna 19.30 TV dnevnik 20.00 Pirati v metroju, ameriški film, 21.40 Zrcalo tedna 22.05 Videogodba	8.45 Poročila, 8.50 Živ žav: Risanke, Smrčki 11. 9.55 Berchtesgaden: Svetovni pokal v alpskem smučanju — slalom (m), prenos 1. teka 11.00 Sokoli, ponovitev 11. dela angleške nadaljevanke 11.30 Čez tri gore: Zbor Nova vas, 12.10 Berchtesgaden: Svetovni pokal v alpskem smučanju — slalom (m), prenos 2. teka 12.45 A. Ivanov: VEČNI KLIC, 1. del sovjetske nadaljevanke 13.55 Svetovni pokal v alpskem smučanju — slalom (ž), posnetek iz Bad Gasteina, 15.05 J. Knittel: VIA MALA, ponovitev 3. — zadnjega dela nemške nadaljevanke 16.35 Poročila 16.40 Dolina, angleški film LJ. 17.10 »Poslednja igra Leptirac«, zabavnoglasbena oddaja TV Titograd 17.35 Anatomija neke bolezni, ameriški film 19.30 TV dnevnik 20.00 G. Mihič: SIVI DOM, 1. del nadaljevanke TV Beograd 21.00 Športni pregled 21.30 Planica: Smučarski skoki (turneja treh dežel).	8.30 Periskop: Televizija, 9.05 Športnik Bili, 1. del ameriške risane serije 9.30 Kje, kam, kako med počitnicami 9.35 Pusti me na miru, 1. del dokumentarno-kontaktne serije TV Zagreb 10.35 Pomlad življenja, otroška drama TV Beograd 11.30 Risanka 11.40 Vesela dvajseta leta z Laurelom in Hardyjem, ameriški film (ČB) (do 13.05) 17.35 Poročila 17.40 Voda 17.50 Pesmi in zgodbe za vas: Tri basni, oddaja TV Zagreb 18.05 Miti in legende — Biblijski miti: Zgodba o Tobiju in Suzani, nanizanka TV Beograd 18.25 Podravske obzornik 18.45 Festival MPZ Zagorje '84: Pesmi o življenju 19.30 TV dnevnik 20.05 J. C. Grumberg: Tereza Humbert, 4. — zadnji del francoske nadaljevanke 21.05 Aktualno 21.45 Glasbeni večer 22.40 TV dnevnik II.	8.30 Periskop: Astronomija 9.05 Športnik Bili, 2. del ameriške risane serije 9.30 Kje, kam, kako med počitnicami 9.35 Pusti me na miru, 2. del dokumentarno-kontaktne serije TV Zagreb 10.35 Mamutova kost, TV drama 11.35 Risanka 11.45 Bela griva, francoski film (ČB) 17.30 Poročila 17.35 Glasba za cibabane: Rdeča kapica, Od zime do zime 18.05 Vsak regrat dobi enkrat lučko, pravljicni portret ilustratorke Anke Gošnik-Godec 18.25 Obalnokraški obzornik 18.40 Murphyjeva noč, TV film 19.30 TV dnevnik 20.00 N. Stanojevič: Veliki talent, drama TV Sarajevo 21.35 Integrali 22.55 TV dnevnik II.	8.30 Periskop: Fotografija 9.00 Športnik Bili, 3. del ameriške risane serije 9.25 Kje, kam, kako med počitnicami 9.30 Pusti me na miru, 3. del dokumentarno-kontaktne serije TV Zagreb 10.30 Vsa čuda sveta, drama TV Beograd 11.30 Risanka 11.40 Rdeči balon, francoski film 17.25 Poročila 17.30 Pahljača mladosti, japonska ljudska pravljica 17.40 D. Gorinšek: Rdeča kapica, 1. del mari-borske gledališke predstave 18.25 Notranjski obzornik 18.40 Ščepec širnega sveta: Zelišča, 13. — zadnji del angleškega izobraževalnega niza 19.30 TV dnevnik I 20.00 Film tedna: Kino za groš, ameriški film 22.05 Dokumentarec meseca: Slovenija 22.45 TV dnevnik II 23.00 Svetovni pokal v smučarskih tekih — Bohinj '86, reportaža.	8.30 Periskop: Gledališče 9.00 Športnik Bili, 4. del ameriške risane serije 9.25 Kje, kam, kako med počitnicami 9.30 Pusti me na miru, 4. del dokumentarno-kontaktne serije TV Zagreb 10.30 Ričet, TV drama 11.15 Risanka 11.25 Deček s kamelami, avstralski risani film (do 12.35) 17.30 Poročila 17.35 Zgodba o Poluhcu: Poluhec nese kosilo očetu, 2. del lutkovne serije 17.50 Potovanje skozi osončje: Merkur — predstaviteljski planet, 2. del ameriškega izobraževalnega niza 18.25 Koroski obzornik 18.40 Svetovni pokal v smučarskih tekih — Bohinj '86, reportaža 19.30 TV dnevnik I 20.05 Tednik 21.10 G. P. Snow: Tujci in bratje, 12. del angleške nadaljevanke 22.05 TV dnevnik II 22.20 Retrospektiva Jugoslovskega filma: Tri zgodbe, slovenski film
TV ZAGREB	TV ZAGREB	TV ZAGREB	TV ZAGREB	TV ZAGREB	TV ZAGREB	TV ZAGREB
8.30 Daj mi krila za en krog, otroška serija, 9.10 Risanka, 9.20 V kanadski tundri, 10.10 Risanka, 10.20 Vesti, 17.30 Vesti, 17.45 Otroški program, 18.15 Izobraževalna oddaja, 18.45 Zahtevali ste, gledajte, 19.30 Dnevnik, 20.00 Vdovec, 21.00 Koncert Big Banda RTV Ljubljana, 22.00 Dnevnik, 22.15 Kulturni magazin.	8.55 Zimski izobraževalni program, 9.10 Marko Polo, 10.30 Vesti, 14.15 Kritična točka, 14.45 Narodna glasba, 15.15 Garmisch Partenkirchen: supervesleslalom, 16.00 Bad Gastein: spust, 16.45 Vesti, 17.00 Košarka: Bosna—Crvena zvezda, 18.30 Živeti s prirodo, 19.30 Dnevnik, 20.00 Umazani Larry in bedasti Harry, ameriški igrani film.	9.50 Vesti, 10.00 Nedeljsko dopoldne za otroke, 11.30 Kmetijska oddaja, 12.30 Med poljubom in zašušico, izobraževalna oddaja, 14.15 Grizli Adams, 15.05 Sestane brez dnevnega reda, 17.10 Človek iz Ria, francoski igrani film, 18.55 Smrčki, 19.30 Dnevnik, 20.00 Zapisi iz sivega doma, dramska serija, 21.05 Športni pregled, 21.35 Jugoslovansko albanski odnosi, dokumentarna oddaja.	8.15 Vesti, 8.30 Otroški program, 12.30 Dober dan — informativno zabavna oddaja, 13.45 Stereovizija, 14.45 Človek in čas, 15.15 Risanka — Smrčki, 15.40 Svet športa, 17.20 Vesti, 17.25 Kronika skupnosti občin Bjelovar—Varaždin, 17.45 Otroška serija, 18.15 Izobraževalna oddaja, 19.30 Dnevnik, 20.00 Rdeči gardist, drama, 21.05 Mali koncert, 21.20 Argumenti, zunanjepolitična oddaja, 21.50 Dnevnik, 22.10 En avtor, en film.	8.15 Vesti, 8.30 Benji Zax in deček iz vesolja, 9.10 Marko Polo, 10.30 Vesti, 12.30 Dober dan, informativno izobraževalna oddaja, 14.35 Ponovitev oddaj, 16.40 Mladinska oddaja TV Titograd, 17.10 Videostrani, 17.20 Vesti, 17.25 Kronika skupnosti občin Osijek, 17.45 Otroška oddaja, 18.15 Odborje televizije, 18.45 Številke in črke — kviz, 19.30 Dnevnik, 20.00 Zrebanje lota, 20.05 Dialogi — notranje politična oddaja, 21.00 Najboljši filmi FESTA: 2001 — Odiseja v vesolju, 23.30 Dnevnik.	8.15 Vesti, 8.30 Benji Zax in deček iz vesolja, 9.10 Marko Polo, 10.30 Vesti, 12.30 Dober dan, informativno izobraževalna oddaja, 14.35 Ponovitev oddaj, 16.40 Rumena laguna, humoristična serija, 17.25 Kronika skupnosti občin Karlovec, Sisek, in Gospič, 18.15 Izobraževalna oddaja, 19.30 Dnevnik, 20.00 Obarvana svetloba — igrani film, 22.30 Dnevnik.	8.15 Vesti, 8.30 Otroški program, 10.00 Stare kulture Mezopotamije 12.30 Dober dan, informativno zabavna oddaja, 13.45 Ponovitev odd. 15.45 Zabavna oddaja TV Skopje, 16.25 Smučajmo vsi — dokumentarno izobraževalna oddaja, 17.25 Vesti in kronika občin Spt, 17.45 Smogovci, 18.15 Od dela do načrta, 18.45 Košarka Real: Cibona, 20.30 Dnevnik, 21.00 Politični magazin, 22.00 Izbrani trenutek, 22.10 Kvizkoteka.
TV AVSTRIJA	TV AVSTRIJA	TV AVSTRIJA	TV AVSTRIJA	TV AVSTRIJA	TV AVSTRIJA	TV AVSTRIJA
Prvi program 9.00 Poročila, 9.05 Tv v šoli, 10.30 Družinski spored, 13.15 Poročila, 16.30 Otroški in mladinski spored, 18.00 Avstrija v sliki 18.30 Družinski magazin, 19.00 Avstrija danes, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Stari, 21.20 To so bili časi, 22.05 Umetnine.	Prvi program 8.55 Poročila, 9.05 Tv v šoli, 10.30 Družinski spored, 11.50 Smučanje, 13.00 Poročila, 13.05 Smučanje, 13.50 Spored za otroke in mladino, 18.00 Tedenski Tv spored, 18.25 V soboto zvečer, 18.55 Avstrija danes, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Kako so peli stari, 21.50 V živo iz dunajske Metropole, 23.50 Ameriška glasbena lestvica.	Prvi program 14.30 Spored za otroke in mladino 17.45 Klub seniorjev, 18.30 Družinski spored, 19.00 Avstrija v sliki, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Nova zgodba z zahodne strani, 21.45 Zemlja živi, 22.30 Pogovor z Hansom Tuppyjem in Goergom Högenauerejem, 23.35 Orkester.	Prvi program 9.00 Poročila, 9.05 Tv v šoli, 10.30 Družinski spored, 13.00 Poročila, 16.30 Otroški in mladinski spored, 18.00 Avstrija v sliki, 18.30 Družinski magazin, 19.00 Avstrija danes, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Ponedeljkov šport, 21.15 Cagney in Lacey, 22.05 Pogovori.	Prvi program 9.00 Poročila, 9.05 Tv v šoli, 10.30 Družinski spored, 13.10 Poročila, 16.30 Otroški in mladinski spored, 18.00 Avstrija v sliki, 18.30 Družinski magazin, 19.00 Avstrija danes, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Zunanje-politični raport, 21.15 Dallas, 22.00 Glasbeno tekmovanje, 22.55 Dvojica.	Prvi program 9.00 Poročila, 9.05 Tv v šoli, 10.30 Družinski spored, 13.00 Poročila, 16.30 Otroški in mladinski spored, 18.00 Avstrija v sliki, 18.30 Družinski spored, 19.00 Avstrija danes, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Dokler si tu (film), 21.55 Videoteka, 23.35 Orkester.	Prvi program 9.00 Poročila, 9.05 Tv v šoli, 10.30 Družinski spored, 13.00 Poročila, 16.30 Družinski spored, 18.00 Avstrija v sliki, 18.30 Družinski spored, 19.00 Avstrija danes, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Dolina, 21.55 Videoteka, 23.35 Orkester.
TV MADŽARSKA	TV MADŽARSKA	TV MADŽARSKA	TV MADŽARSKA	TV MADŽARSKA	TV MADŽARSKA	TV MADŽARSKA
9.00 Šolska TV, 10.00 Za upokojece: Zapravljivo srce. In mir, amen! 15.05 Šolska TV, 16.15 Odkritje v grzdu, TV film, 17.30 TV spored za 3 dni, 17.35 Poštni predal 250, 18.00 Okno, notranjepolitični spored, 19.30 TV dnevnik, 20.00 Ciklus A. Delon: Sicilijanski klan, italijanski film, 22.00 Štejem le vesele trenutke... 22.50 TV dnevnik.	8.25 Ponovitev do 11.50, 15.10 Od cirkusa do safarija, 15.45 Disko plesi, pon. 16.05 Cvetlični planet, 17.05 Telerama, 17.55 Kitajska na poti v prihodnje stoletje, 19.30 TV dnevnik, 20.00 Pesem za vsakogar, 20.05 Naslednji, prosim! Risanka, 20.15 Daj nam dobro voljo, J. Körmeni in J. Galvolgyi, 21.00 Napolitanska kriminalka, ital. film, 22.35 TV dnevnik.	8.30 Spored za otroke, 11.35 Glasbeni butik, 14.15 Jacksonova pot, francoska serija, 15.50 Oglejmo si skupaj, 16.20 Nedeljska glasba, 17.30 Srečno, kviz, 18.00 Delta, znanstveni poročevalec, 19.00 Teden, aktualnosti, reportaže, 20.00 Poročila, 20.05 Ciklus J. Stewart: Philadelphijska zgodba, ameriški c/b film, 22.00 Rimski—Korsakov: Mozart in Salieri, opera, 22.40 Poročila.	9.00 Šolska TV, 9.55 Golgota, pon. 11.10 Dejstva in uganke v globini morja, 1. del, 15.25 Šolska TV, 16.30 Poročila, 16.35 Kratki film, 16.50 TV univerza, staroveški Rim, 3. del, 17.45 Ne le za žene, 18.05 Diagnosta, 18.30 Agrarni svet, 19.05 Mini studio '86, 19.30 TV dnevnik, 20.00 Afrodita zapuščina, 2. del angleške serije, 20.55 Studio '86, 21.55 Potopitev Lusitanije, 2. del, 22.25 TV dnevnik.	9.00 Šolska TV, 9.55 Golgota, pon. 11.10 Dejstva in uganke v globini morja, 1. del, 15.25 Šolska TV, 16.30 Poročila, 16.35 Kratki film, 16.50 TV univerza, staroveški Rim, 3. del, 17.45 Ne le za žene, 18.05 Diagnosta, 18.30 Agrarni svet, 19.05 Mini studio '86, 19.30 TV dnevnik, 20.00 Afrodita zapuščina, 2. del angleške serije, 20.55 Studio '86, 21.55 Potopitev Lusitanije, 2. del, 22.25 TV dnevnik.	9.00 Šolska TV, 9.55 Golgota, pon. 11.10 Dejstva in uganke v globini morja, 1. del, 15.25 Šolska TV, 16.30 Poročila, 16.35 Kratki film, 16.50 TV univerza, staroveški Rim, 3. del, 17.45 Ne le za žene, 18.05 Diagnosta, 18.30 Agrarni svet, 19.05 Mini studio '86, 19.30 TV dnevnik, 20.00 Afrodita zapuščina, 2. del angleške serije, 20.55 Studio '86, 21.55 Potopitev Lusitanije, 2. del, 22.25 TV dnevnik.	9.00 Šolska TV, 10.00 Golgota, pon. 11.15 Dejstva in uganke v globinah morja, 2. del, 15.15 Šolska TV, 16.20 Poročila, 16.30 Kratki filmi: 1/ Sentandrej, 2/ Cena znanja, 3/ Srednjeveške vaške cerkve, 17.30 Perpetuum mobile, 18.20 TV bor za, 18.30 Telesport, 19.30 TV telovadba, 20.00 Kriza, TV film, 21.30 Ozadje vesti 22.20 Nekaj minut o gledališču, 22.30 TV dnevnik.
TV KOPER	TV KOPER	TV KOPER	TV KOPER	TV KOPER	TV KOPER	TV KOPER
13.15 Smučanje — Svetovno prvenstvo 14.15 Tv novice, 14.20 Sherlock Holmes — Tf, 14.45 Mala zgodovina glasbe, 15.09 Film: Samokresi v Dallasu 16.40 Risanke, 17.30 Kanadska narava dokumentarec, 18.00 Bratje in sestre — Tf, 18.30 Pacific International Airport — Tf, 18.55 Tv novice, 19.00 Odprta meja, oddaja v slovensčini, 19.30 TVD sličice, 19.50 Odprti prostor, 20.30 Ljubljensko dramo, 21.35 Znanost med vojnama, dokumentarna oddaja, 22.40 TVD sličice, 22.50 Film: Loni mi je Shangaj Joe.	13.15 Smučanje, Garmisch-partenkirchen svetovno prvenstvo, 14.15 TV novice, 14.20 Sherlock Holmes, Tv film, 14.45 Film: Ime mi je Shanghai Joe, Igrajo: K. Kinski, S. Lee, režija M. Catano, 16.30 Snežni planet, 17.10 Košarka, jugoslov. prvenstvo, 18.30 Zgodbe iz življenja rastlin, 18.55 Tv novice, 19.00 Odprta meja, oddaja v slovensčini, 19.30 TVD sličice, 19.50 Sobota v družini, 20.30 Giuseppe Verdi: »Ermano«, 22.00 TVD sličice, 22.50 Nibelovski nagajavec, Teddy Roosevelt, 23.45 Pogled na svet.	12.15 Primomercato, predstavitev in prodaja, 14.15 Smučanje: svetovno prvenstvo, 15.00 Dario Drivacchi, 16.30 Risanke, 17.30 Veliki greben, Tv film, 18.00 Bratje in sestre, Tv film, 18.30 Zgodbe iz življenja rastlin, dokumentarec, 19.00 Kino-teka, 19.30 Kugy, Tv nanizanka, 20.30 Kitajec v Scotland Yardu, Tv film, 21.35 Tatort, Tv film, 23.15 Nobelova nagajavec, Teddy Roosevelt, 23.45 Pogled na svet.	14.15 Tv novice, 14.20 Popi, Tv film, 14.45 Mala zgodovina glasbe, 15.00 Zdravnik in pacient, medicinska oddaja, 15.45, Glasbena oddaja, 16.30 Risanka, 17.30 Kanadska narava, dokumentarec, 18.00 Zdravnik in otrok, nasveti pediatrov — oddaja v živo, 18.55 Tv novice, 19.00 Odprta meja, oddaja v slovensčini, 19.30 TVD sličice, 19.50 Vse knjige, 20.30 Namizni tenis, 21.00 Film: Milijarder, 1. del, 22.00 TVD vsedanec, 22.10 Film, nadaljevanje 2. del, 22.40 Delta.	14.14 Tv novice, 14.20 Popi, Tv film, 14.45 Mala zgodovina glasbe, 15.00 Film: Zadnji milent-jarder, 16.35 Risanke, 17.30 Veliki greben, Tv film, 18.00 Bratje in sestre, Tv film, 18.30 Pacific International Airport, Tv film, 18.55 Tv novice, 19.00 Odprta meja, oddaja v slovensčini, 19.30 TVD sličice, 19.50 Rokomet, 20.30 V precepu, Tv film, 21.40 Stolejce umičenja, dokumentarec, 22.40 TVD vsedane, 22.50 Divj konj, Tv nadaljevanje, 1. del, 23.45 Odbojka.	14.15 Tv novice, 14.20 Popi, Tv film, 14.45 Mala zgodovina glasbe, 15.00 Film: Rdeča ljublja-bezen, 16.35 Risanke, 17.30 Kanadska narava, dokumentarec, 18.00 Bratje in sestre, Tv film, 18.30 Pacific International Airport, Tv film, 18.55 Tv novice, 19.00 Odprta meja, oddaja v slovensčini, 19.30 TVD sličice, 19.50 Dario Drivacchi, glasba, 22.00 TVD vsedanec, 22.10 Film: Navidez brez povoda, Igrajo: J. E. Trintignant, D. Sanda, E. Antonelli, G. Cravino.	14.15 Tv novice, 14.20 Popi, Tv film, 14.45 Mala zgodovina glasbe, 15.00 Film: Na videz brez povoda, 16.50 Risanke, 17.30 Veliki greben, Tv film, 18.00 Bratje in sestre, Tv film, 18.30 Pacific International Airport, Tv film, 18.55 Tv novice, 19.00 Odprta meja, oddaja v slovensčini, 19.30 TVD sličice, 19.50 Kulturna panorama, 20.30 Film: Prehod čez Reno, Igrajo: C. Aznavour, rez. A. J. J. 22.15 Košarka Real: Cibona, 22.45 Pokal prvakov, 23.45 Orkester.

Tedenski koledar

PETEK, 10. januar — Viljem SOBOTA, 11. januar — Pavlin NEDELJA, 12. januar — Tatjana PONEDELJEK, 13. januar — Veronika TOREK, 14. januar — Srečko SREDA, 15. januar — Pavel CETRTEK, 16. januar — Marcel

Kino

»PARK« MURSKA SOBOTA

10. januarja ob 17. uri španski film: MATI, POSLUŠAJ MOJO PESEM in ob 19. uri francoski film: VROČA CECILIJA; ogled filma mladini do 16. leta starosti ni dovoljen.

12. januarja ob 15. in 17. uri španski film: MATI, POSLUŠAJ MOJO PESEM in ob 19. uri francoski film: VROČA CECILIJA; ogled filma mladini do 16. leta ni dovoljen.

13. in 14. januarja ob 17. in 19. uri ameriški film: UMAZANI INŠPEKTOR HARY;

15. in 16. januarja ob 17. in 19. uri hongkongski film: BANDIT IZ ŠANTUNGA.

GORNJA RADGONA

10. januarja ob 18. uri športna prireditelj IZBIRAMO NAJBOLJŠEGA ŠPORTNIKA OBČINE in ob 20.30 ameriški film: LJUBEZEN V RIU;

11. januarja ob 19. uri kanadski film: NIZKI UDARCI;

12. januarja ob 17. uri ameriški film: LJUBEZEN V RIU in ob 19. uri ameriški film: BEG IZ EL DIABLA;

15. januarja ob 19. uri angleški film: LOKALNI JUNAK;

Prodam

KRAVO, brejo osem mesecev, kontrola A, prodam. Predanovci 18. M-200 DOBERMANA, MEŠANCA, prodam zanesljivim ljudem. Telefon: 75-672. LE-508

KOBILO, staro osem let, prodam. Ignac Rob, Murska Središče, Maksima Gorkega 25. LE-525

ETAŽNO PEČ (KUHINJSKO) ZA CENTRALNO OGREVANJE VINTHAGER, možnost kuhanja in pečenja, prodam. Gaberje 142, p. Lendava. LE-532

TRAKTOR URUS C 355 in teletičko, brejo devet mesecev, prodam. Kamovci 24. LE-534

KMEČKO HIŠO Z GOSPODARSKIM POSLOPJIEM IN NEKAJ ZEMLJE, ob asfaltni cesti v Bučkovcih 16 pri Ljutomeru, prodam. Telefon: (069) 82-022. IN-723

ZASTAVO 850 KOMBI, letnik 1984, prodam. Ižakovci 116 a ali telefon: 71-302. M-133

NAKLADALEC AMOK, 4 m, prodam. Velika Polana 155 a. M-135

TRACNI BRUSILNI STROJ, lesene konstrukcije, prodam. Dolnji Slaveči 50 a. M-136

HIŠO V MURSKI SOBOTOI PRODAM. Naslov v upravi lista. M-137

ZASTAVO 101, letnik 1980, prodam. Tišina 41. M-138

HIŠO V BAKOVCIH, Poljska 1, na 22-arski parceli, in nakladalec KARLO PESCHI 6 s traktorjem IMT 558 prodam. Krog, Brodarska 11. M-139

MEŠANI GOZD V FOKOVCIH, 30 arov, prodam. Fokovci 50. M-141

IMT 533 de lux, s kabino, koso, plugi, branami, avtomatsko sejalnico za sladkorno in krmilno peso, nove traktorske gume — prednje 5,50—16 in zadnje 10—28 ter mopeda po izbiri prodam. Markišavci 32. M-142

FIAT 125 PZ prodam. Tešanovci 60. M-143

TRAKTORSKO ZADNJO GUMO 14 x 28, novo, prodam ali

zamenjam za 12 x 28. Zamuda, Hraštevje-Mota 90. M-145 TELEVIZOR, črno-beli, prodam. Lendava, Kidričeva 2, telefon: 75-546. M-146

SVINJSKO MAST, večjo količino, prodam. Ivanovci 37 a, p. Fokovci. M-147

PEČ NA OLJE ugodno prodam. Naslov v upravi lista. M-148

TRAJNOGOREČO PEČ IN TELEVIZOR GORENJE, črno-beli, prodam. Janez Špilak, Brezovica 40, p. Velika Polana. M-150

MLADO KRAVO, visoko brejo, in prvesnico s teletom prodam. Lemerje 40. M-152

TRAKTOR DEUTZ 4506, kosilnico BCS dizel, motorno žago Stihl 041 in prikolico za avto prodam. Naslov v upravi lista. M-153

DVE KRAVI, kontrola A, s teletom prodam. Pečarovci 77. M-156

CISTERNO, 2200 l, prodam ali zamejaj za večjo. Puževci 50. M-159

GOBELINE (41 x 33, 41 x 31 in 55 x 44) prodam. Rajtar, Murska Sobota, Lendavska 25. M-162

TRAKTOR IMT 558 in motorno žago prodam. Skakovci 60. M-163

TESAN LES IN OSTREŠJE, veliko 14 x 14 m, prodam. Černelavci, Gederovska 26. M-164

KRAVO, staro tri (3) leta, kontrola A, in tribrazdni plug bratstvo prodam. Noršinci 62, telefon 48-092. M-170

STANOVANJSKO HIŠO V RAKIČANU, Tomšičeva 19, prodam. Telefon: 23-278. M-172

NJHVI NA KRAJINI IN V SKAKOVCIH prodam. Informacije: Šaštarec, Murska Sobota, St. Rozmana 15. M-173

AVTO RENAULT 6, v voznem stanju, neregistriran, in PEUGEOT 204, registriran do decembra 1986, prodam. Sebeborci 101. M-175

STAREJŠO HIŠO (elektrika, bližina glavne ceste) s 50 ari zemlje in sadovnjakom prodam. Naslov v upravi lista. M-176

LAHKI VOZ z gumijastimi kolesi prodam. Križevci 40 pri Ljutomeru. M-179

ZASTAVO 750, letnik 1976, obnovljeno, prodam. Pertoča 30, p. Rogašovci. M-180

KOZLA, starega dve leti, prodam. Dolnja Bistrica 65. M-184

SMUČI ELAN, 195 cm, z vezmi MARKER, palice in alpina čevlje št. 12, dobro ohranjeno, prodam za 40.000 din. Friderik Grof, Lendava, Kranjčeva 6, telefon: 75-447. M-185

KRAVO, staro sedem let, brejo devet mesecev, prodam. Gornji Slaveči 66. M-186

KOMBI IMV, registriran do novembra 1986, in strešno okno PURAL 110 x 105, prodam. Martin Sumak, Lendavska 19 b. M-187

MOPEDA APN 4 in SLC 15 prodam. Murska Sobota, Lendavska 59. M-189

ZAHVALA

Ob uspešnem zdravljenju se prisrčno zahvaljujem vsem zdravniškim delavcem, posebno dr. Alojzu Horvatu in dr. Korosu ter medicinskim sestram sobe za intenzivno nego ter drugim sestram internega oddelka bolnišnice v Rakičanu za vso zdravniško pomoč, prizadevanje in skrbno nego. Iskrena hvala tudi sosedu Taborju Horvatu za hitro pomoč, prevoz v bolnišnico ter vsem dragim sorodnikom, sosedom in prijateljem za številne obiske in tepe želje za čim hitrejšo okrevanje — hvala! MLADEN JAKOVLEVIČ, Nemčavci 39 a.

Glasilo občinskih konferenc SZDL Murska Sobota, Gornja Radgona, Lendava in Ljutomer — Izdaja Zavod za časopisno in radijsko dejavnost Murska Sobota, Titova 29/1. Ureja uredniški odbor:

VESTNIK

Štefan Dravec (direktor in glavni urednik), Juš Makovec (pomočnik direktorja in glavnega urednika), Jože Šabjan (glavni urednik), Brigita Bavčar, Jani Dominik, Jože Graj, Milan Jerše, Ludvik Kovač, Dušan Ljubič, Feri Maučec (šport), Vlado Paveo, Štefan Sobočan, Janko Stolnik (dopisništvo), Branko Tinec, Endre Gönter (tehnični urednik), Nevenka Emri in Marjan Maučec (lektorja). Naslov uredništva in uprave: Murska Sobota, Titova 29/1 — Telefoni: novinarji 21-232, 21-064 in 21-383; direktor in glavni urednik, odgovorni urednik, naročniški oddelak, računovodstvo, gospodarskopropagandna služba in tajništvo 21-064 in 21-383; dopisništvo Gornja Radgona 74-597, dopisništvo Lendava 75-085 in dopisništvo Ljutomer 81-317. Nenaročenih republikov in fotografij ne vračamo. Celoletna naročnina 3.000 din, polletna 1.500 din; letna naročnina za tujino 322 ASch, 46 DM, 24 Can. dol., 38 SFR; letna naročnina za delovne organizacije. Tekoči račun pri SDK Murska Sobota št. 51900 - 603 - 30005. Devizni račun pri Jugobanki Ljubljana št. 2-5049512. Cena posamezne številke je 80 din. Tiska ČGP Večer Maribor. Po pristojnem ministru Vestnik oproščen plačila temeljnega davka od prometa proizvodov.

SMUČI ELAN 666, 190 cm, z vezmi TECHNO T 301, in smučarske čevlje ALPINA št. 10,5 prodam. Cena 25.000. Telefon: (069) 75-793. M-188

PET FURNIRANIH VRATNIH KRIL (MAHAGONI) ugodno prodam. Telefon: (062) 658 774. M-OP

NADSTROPNO HIŠO S PRIZIDKOM IN DVEMA GARAZAMA prodam. Informacije: M. Sobota, telefon 22 583. M-190

KRAVO S TELETOM prodam. Adrijanci 50, p. G. Petrovci. M-191

HARMONIKO MELODIJA, 80-basno, skoraj novo, prodam. Vrečič, Razlagova 18, Murska Sobota. M-193

ZASTAVO 101, staro osemnajst mesecev, prevoženih 11.000 km, garažirano, prodam. Recek, Vidonci 40 a. M-197

NOV VARNOSTNI LOK ZA TRAKTOR ŠTORE prodam. Anton Korosec, Dolnja Bistrica 125, p. Črenšovci. M-198

NOV VARNOSTNI LOK ZA TRAKTOR DEUTZ TORPEDO prodam. Ivan Balazic, Dolnja Bistrica 128, p. Črenšovci. M-198 a

DRVA ZA POSEK PRODAM. Kandevci 32. M-203

Za okras vašega vrta pridelujem in prodajam najnovejšo kmetijsko pridelke:

— Buče velikanke, katerih teža je do 100 kg in so okusne za prehrano. Cena semena je 30 dinarjev.

— Najnovejša vrsta paradiznika-paprike (paradiznik kot paprika), ki doseže dolžino ploda od 18 do 20 centimetrov. Z ene sadike se dobi od 10 do 15 kilogramov. Je zelo okusen za prehrano in se dobro hrani v hladilniku. Cena semena je 10 dinarjev.

— Najnovejša vrsta stročjega fižola z dolžino stroka do enega metra, je zelo okusen za prehrano in se dobro hrani v hladilniku. Cena enega semena je 20 dinarjev.

— Paprike velikanke, ki dosežejo težo do 400 gramov. Cena enega semena je 20 dinarjev.

— Kumare velikanke z dolžino čez 60 cm, rastejo ob opori. Po potrebi jih lahko režemo za solato, a še dalje rastejo. Okusne so za prehrano in obstojne v hladilniku. Rodijo do novembra. Cena 1 semena je 20 dinarjev.

— Bučke velikanke dosežejo dolžino do 1,5 metra, okusne so za zavitke, cvrtje in obstojne v hladilniku, lahko se režejo, a še dalje rastejo. Cena enega semena je 40 dinarjev.

— Seme osleza (hibiskusa), grškega izvora, je hranljiv in okusen. Cena enega semena je 20 dinarjev.

— Nova vrsta dinj kanadskega izvora; so zelo okusne in sladke, obstojne v hladilniku in odlične za pripravljanje. Cena enega semena je 20 dinarjev.

Po pošti vam pošljem za najmanj 1000 dinarjev semen, ki jih želite. Pri vsaki pošiljki pošljem tudi navodila za gojenje vseh navedenih pridelkov. Živojin Jevdič, Ul. Vladislava Ribnikara 7/1, 37240 Trstenik.

PLINSKO PEČ prodam. Renkovci 52 b, p. Turnišče. M-204

GUME ZA TRAKTOR ŠTORE, prednji pogon, prodam. Rudi Ficko, Grad 52. M-205

PEVSKO OZVOČENJE EVBETE prodam. Jože Flegar, Bakovci, Mlinska 10. M-206

ZAMRZOVALNO OMARO, rabljeno eno sezono, prodam za 50.000 din. Jože Rožman, Radenci, Gubčeva 27, telefon 73 204. M-207

ŠKODO 1000 MB, v voznem stanju, registrirano, prodam. Renkovci 106 a, telefon 70 330. M-209

MALE PUJSKE PRODAM. Krog, Plečnikova 50. M-210

Barvni televizor Gorenje ekran 56, prodam. Kroška 19, M. Sobota. M-244

LETNO KABINO ZA TRAKTOR FIAT ŠTORE prodam. Slavko Županec, Radomerščak 12, p. Ljutomer. In-681

TRAKTOR FERGUSON, 65 KS, in breje ovce prodam. Satahovci 32. M-212

DVE KOBILI PRODAM. Ciglaric, Godemarci 7, p. Bučkovci. In-733

TRAKTOR TOMO VINKOVIČ, 18 KS, malo rabljen, prodam. Kodba, Šalinci 5 a, p. Križevci pri Ljutomeru. In-730

NOV HLADILNIK, 210 l, zamrzovalno omaro, 120 l, ugodno prodam. Kovačič, Glavni trg 14, Ljutomer. In-731

FORD ESCORT 1100, letnik 1977, prodam. Gorkeš, Berkovski Prelogi 10, p. Križevci pri Ljutomeru. In-18751

TRAKTOR PORSCHE s koso, 15 KS, prodam. Kapca 76, p. Lendava. Le-2

HIŠO z vinogradom in sadovnjakom, skupno 43 arov, v Bučkovcih pri Ljutomeru prodam. Informacije pri Dušanu Stajniku, mlin, Gajševci, p. Križevci pri Ljutomeru. In-734

SMREKOVE LETVE, 5 x 8, 4,5 m dolžine in rezervne dele za Renault 4 prodam. Naslov v upravi lista. M-213

TRAKTOR ZETOR 6911 in FERGUSON 35 s koso prodam. Kovač, Kukeč 25. M-216

PRIKOLICO ZA AVTO IN MOTORNJO ŽAGO ALPINA 40 prodam. Lendavska 59. M-217

KOSILNICO GORENJE UNIVERZAL REX KOMBI IN MOPED AVTOMATIC prodam. Šalamenci 93. M-220

Kupim

ČELNI NAKLADALEC ZA STEYR, 28 KS, ter sejalnico OLT ali drugo 16- ali 18-redno, kupim. Naslov v upravi lista. M-166

ENOSOBNO STANOVANJE V SREDIŠČU MURSKA SOBOTE kupim. Ponudbe po telefonu

22-195 ali naslov v upravi lista. M-225

Zaposlitve

ČISTILKO V BLOKU ZAPOSLETIMO. Informacije: Mojstrska 1, stanovanje 28, IV. nadstropje. M-154

KV KOVINOSTRUGARJA takoj zaposlim. Murska Sobota, Matije Gubca 39, telefon: 22-995. M-177

NATANČNO IN ZANESLJIVO ŠIVILJO ZA ŠIVANJE IZDELKOV ZA BUTIK V LJUBLJANI IŠČEMO. Ponudbe pod: »DOGOVOR«. M-182

sobe

SOBO s posebnim vhomod v Murski Soboti ali bližnji okolici iščem. Informacije pri odvetniku Danilu Hariju, Murska Sobota, Kidričeva 21, telefon 23-122. M-118

GARSONJERO ALI ENOSOBNO STANOVANJE vzamem v najem. Telefon: 25-159. M-192

MLADI PAR BREZ OTROK IŠČE ENOSOBNO STANOVANJE ali garsonjero od Ljutomera do Murske Sobot. Naslov v upravi lista. M-214

Razno

PLASTIČNE ROLETE V RAZLIČNIH IZVEDBAH IN BARVAH — PRIPELJEM IN MONTIRAM — HITRO IN POCENI. Dušan Golubič, 62000 Maribor, Vrbanska 12 b, telefon (062) 26-103 ali 302-105. M-126

V PONEDELJEK, 23. decembra 1985, sem v dopoldanskih urah

V SPOMIN

8. januarja je minilo boleče leto, odkar je prenehalo biti plemenito in dobro srce drage žene, ljube mame in stare mame

Marije Hari

iz Domanjševca

Ostali so sledovi tvojih pridnih rok, praznina in lepi spomini nate. V naših srcih živiš in boš živela večno.

Hvala vsem, ki se je spominjate in postojite ob njenem grobu.

Žaljujoči: VSI NJENI, KI SMO JO IMELI RADI

Še nosim v sebi tvoje lepo lice, tvoj vroči smeh mi v vetru trepetaja, dotika se me kot peruti ptice, v višinah zopet v soncu se igra in vendar to je le privid resnice, ki se nad tvojim grobom lesketa.

(Vida Taufer)

V SPOMIN

naši ljubljani

Metki

Nikakor se ne moremo sprijazniti s kruto usodo, da mineva leto, odkar te zaman čakamo. V naših srcih je neizmerna žalost in bolečina, praznina, ki je nastala, pa nihče nikoli več ne more zapolniti.

Vsem, ki obiskujete grob, kjer počiva njenih štiriindvajset pomladi, prižigajte svečke in se je spominjate s svetlo mislijo, iskrena hvala!

NEUTOLAŽLJIVI VSI NJENI

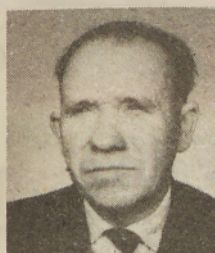
V tih bolečini skrita, bo misel spet k njemu hotela; beseda njegova kot pesem v nas bo živela.

V SPOMIN

Danielu Halasu

Mineva leto, odkar si nas dragi mož in očka za vedno zapustil. Hvala vsem, ki se ga spominjate in postojite ob njegovem preranem grobu.

ŽENA MARIJA, hčerka Daniela in sin Simon

ZAHVALA

15. decembra so v 66. letu starosti omahnile pridne roke in ustavilo se je zlato srce našega dragega moža, očeta, starega očeta, brata in zvonarja

Ludvika Sepa

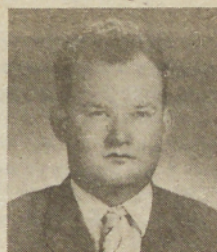
iz Martjanec

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na zadnji poti, mu darovali vence in šopke cvetja, nam izrazili sožalje ter sočustvovali z nami.

Prisrčna hvala g. župniku za pogrebni obred in poslovilne besede, pevcem za odpete žalostinke, govorniku tov. Ullnu za poslovilne besede, kolektivu ZGEP Pomurski tisk TO Kartonaža ter sodelavcem sina Ludvika in zeta Ludvika. Posebna hvala tudi dr. Berdenovi.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Žalujoci: žena Kristina, sin Ludvik, hčerka Majda z družino, brat in sestre, teta Mariška in drugo sorodstvo

ZAHVALA

9. januarja bo minilo boleče leto, odkar je prenehalo biti plemeno in dobro srce ljubega moža, očeta in dedka

Silvestra Schmidlechnerja

iz Rakičana

Teško je življenje brez tebe in vsak korak, kamor koli nas vodi, je en sam spomin nate. Naš dom, ki si ga imel tako rad, za katerega si se tako trudil, je ostal prazen. Nikoli se ne bomo mogli sprizniti s tem, da smo te morali izgubiti, ko bi te najbolj potrebovali. Čeprav se več ne vrneš k svoji družini, boš v naših srcih živel dalje.

ŽALUJOČI: VSI TVOJI

ZAHVALA

Nepričakovano nas je v 76. letu starosti zapustil naš dragi oče, dedek, pradedek in brat

Jožef Kostric

iz Lendavskih goric

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste dragega pokojnika pospremili na njegovi zadnji poti, njegov grob zasuli z venci in cvetjem, nam pa izrekli globoko sožalje.

Posebna hvala kolektivu Primata iz Lendave, g. duhovniku za pogrebni obred, pevcem ter govornikom za poslovilne besede.

ŽALUJOČI: VSI NJEGOVI

In mi živimo še v ljubljenih osebah in predmetih, kakor živeli oni so z nami v minulih letih; saj vesta, čeprav izniči vse, kar nas na zemljo veže, do src globin in do ljubezni njena moč ne seže.

ZAHVALA

Kruta usoda nam je vzela naše najdražje

Štefana Jerebica

Elizabeto Jerebic

roj. Zerdin

in

Roberta Jerebica

iz Rakičana

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste jih pospremili na njihovi zadnji poti, jim poklonili vence in cvetje, sočustvovali z nami in nam izrekli sožalje. Posebej se zahvaljujemo članom slovenskega društva Lastovka iz Ingolstadta, predstavnikom krajevnih skupnosti Bistrica in Rakičan za poslovilne besede, pevcem iz Bistrice in Rakičana za odpete žalostinke ter g. župniku in kaplanu za pogrebni obred.

Rakičan, 25. decembra 1985

Žalujoci: hčerka oz. sestra Sandra, sin oz. brat Igor ter vsi njihovi iz Gornje Bistrice in Hotize

Na tihem bregu mirno spiš, srce ljubeče več ne bije, nikoli se ne prebudiš.

ZAHVALA

V 72. letu starosti nas je nepričakovano zapustil naš dragi mož, oče, tast in dedek

Alojz Kaučič

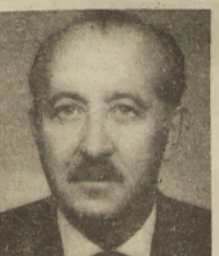
z Janževega vrha

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in vsem tistim, ki ste dragega pokojnika v tako velikem številu pospremili na zadnji poti, darovali vence in cvetje, nam pa izrekli sožalje.

Hvala g. duhovniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in govorniku KS za poslovilne besede.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

ŽALUJOČI: VSI NJEGOVI

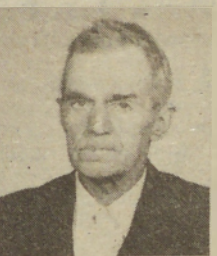
ZAHVALA

Vsem, ki ste bili z nami takrat, ko smo za vedno izgubili našega dragega moža, očeta in starega očeta

Martina Gutmana

in vsem, ki ste se skupaj z nami poslovlili od njega z mislijo, besedo, pesmijo, lovskim pozdravom, cvetjem ali darovali prispevke za gradnjo bolnišnice v Murski Soboti ter druge humane namene ali mu pomagali med njegovo težko boleznijo — iskrena hvala.

V globoki žalosti: žena Pepca, sin Vlado in hčerka Duša z družinama, bratje, sestre in drugo sorodstvo

ZAHVALA

Po dolgotrajni bolezni nas je v 64. letu starosti za vedno zapustil dragi brat in stric

Jože Počič

iz Fokovec

Ob naši izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancem, ki ste mu darovali vence in cvetje ter ga pospremili na njegovi zadnji poti, nam pa izrekli sožalje. Prisrčna hvala g. duhovniku iz Križevca in pevcem za odpete žalostinke. Posebna hvala predstavnic KS Fokovci tov. Jakiševi za poslovilne besede ob odprtem grobu in gasilcem iz Fokovec.

Fokovci, M. Sobota, Precetinci, Šalovci, 23. decembra 1985

Žalujoci: brat Evgen z ženo Terezijo ter nečaki Katica, Geza, Regina in Vesna z družinami

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše stare mame

Ane Zadravec

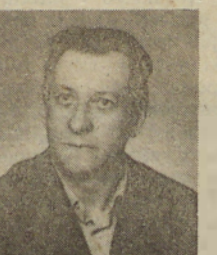
poštašove Aučke

se najtopleje zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste se od nje poslovlili, izrekli sožalje, darovali cvetje in jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti.

Posebna hvala zdravstvenim delavcem pljučnega oddelka bolnišnice v Rakičanu in dr. Perkiču za nesebično zdravljenje in nego. Iskrena zahvala g. kaplanu za pogrebni obred, pevcem in planinskemu oktetu za odpete žalostinke, predstavnic KS tov. Gjerkeševi za poslovilne besede, obema ceho, in gasilcem za spremstvo na poslednji poti, prisrčna zahvala prijateljicam Kati, Mariči ter Miholičevima Ančki in Micki za nesebično pomoč v najtežjih trenutkih.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Žalujoci: sin Slavko z ženo ter vnukinji Slava in Nada z družinama

Kje si ljubi mož in oče, kje tvoj mili je obraz, kje je tvoja skrbna roka, ki skrbela je za nas?

ZAHVALA

18. decembra nas je v 57. letu starosti, tiho in brez slovesa, zapustil naš dragi mož, oče, stari oče in brat

Alojz Vöröš

iz Bakovec

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem, posebno sosedom, ki so nam v težkih trenutkih priskočili na pomoč, kakorkoli pomagali, darovali vence in cvetje, nam pa izrekli sožalje.

Prisrčna hvala g. duhovniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in predstavnic KS za poslovilne besede.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Žalujoci: žena Petronela, sin Dušan, hčerka Zinka z družino sin Geza in drugo sorodstvo

G. RADGONA: PREDLOG OBČINSKEGA REFERENDUMSKEGA PROGRAMA ŠIRŠI OD OSNITKA

SAMOPRISPEVEK ZA HITREJŠI RAZVOJ VSEH

Nov izračun sredstev omogoča širitev programa — O predlogu delegati skupščine občine 13. januarja

Potem ko sta dosedanja radgonska občinska samopriskpevka pomembno obogatila šolstvo in otroško varstvo, so se prve pobude za uvedbo novega pojavile lani spomladi. Jeseni so na terenu ponekod že premgli konkretne predloge in usklajevanje programov krajevnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti, predvsem materialnih dejavnosti, kar je začrtalo osnutek. Razpravo ob osnutku občinskega referendumskega programa so občani Gornje Radgone končali konec leta. Predlog, nastal na javni razpravi na zborih občanov, pa se razlikuje le za toliko, ker je nekoliko spremenil prvotno predvideno razmerje, po katerem naj bi polovico zbranega denarja namenili za šolstvo in zdravstvo in drugo polovico za komunalo.

»Ker je predlagatelj, izvršni svet, upošteval vse možne predloge in pripombe s terena, se je referendumski program še obogatil,« je menila na pogovoru z novinarki predsednica občinske konference SZDL Gornja Radgona Marija Šedivy. »Tako zajema predlog programa poleg naložb v šolstvu in zdravstvu ter posodobitve komunalnih objektov še sofinanciranje obnove dveh kulturnih domov in modernizacijo dveh lokalnih cest.«

Tako obsega program gradnje šolskih objektov poleg prednostne naložbe, gradnje druge etape videmske osnovne šole, še preureditev šolskega poslopja v Stogovcih in 2. etapo osnovne šole (dograditev kuhinje in telovadnice) v Apačah. V Radgoni naj bi z občinskim samopriskpevkom pomagali obnoviti kulturni dom, že dotrajan in še posebej pomemben zaradi Festivala bratstvo in enotnost leta 1987, prav tako staro kinodvorano v Radenci in v tem zdraviliškem središču zdravstveno postajo, v občinskem središču pa lekarno. V Črešnjevcih pa bodo slednjič zaščitili in uredili bogat kulturno-zgodovinski objekt, vilo Hold, pomembno za družbenopolitični in kulturni utrip krajevnih skupnosti. Med cestami naj bi modernizirali naslednje odseke: Police—Hercegovčak, cesto na Staro goro, Negova—Ihova, prometno povezavo z industrijsko cono, Dragotinci—Biserjane, Sp. Ščavnica—Lešane, ceste na Kapelsko—Radenskem vrhu, preplastili cesto v KS Radenci in cesto Odeslavci—Staveščinci. V Apačah bo samopriskpevek pomagal do boljše oskrbe z vodo. »Čeprav gre največkrat za posodobitev krajših odsekov, pa bodo s tem v posameznih naseljih zaokrožili asfaltno povezave,« je dejala Marija Šedivy. »Predlog zajema vse usklajene

potrebe iz vseh krajevnih skupnosti razen v Radenci, kjer so se naenkrat nekateri ogreli za telovadnico pri tamkajšnji osnovni šoli. Če se bodo zanjo poenotili, pa bodo seveda v tej krajevni skupnosti odpadle druge naložbe. Sicer pa bo priložnost za zadnjo obravnavo 13. januar, ko bodo o predlogu občinskega referendumskega programa razpravljali zbori skupščine občine.«

Skupna vrednost vseh naložb, ki naj bi se financirala s pomočjo občinskega samopriskpevka, je 703 milijone 160 tisoč dinarjev. Od tega za gradnjo šolskih objektov skoraj 283 milijonov, za naložbe v zdravstvu in kulturi čez 149 in za modernizacijo cest in komunalnih objektov 271 milijonov dinarjev. Občani naj bi s samopriskpevkom zbrali 300 milijonov in 311 tisoč dinarjev. Nov izračun na osnovi bruto osebnih dohodkov zaposlenih ob lanskem devetmesečju, valorizacije pokojnin, ob samih obrtnikih še prispevki pri njih zaposlenih delavcih in pavšalistov in en odstotek od povprečnega osebnega dohodka zaposlenih v republiki, ki bi ga naj prispevali zdomci, to omogoča. Vlado Paveo

DA BO BOBEN NOV

V Vestniku, ki je izšel 17. 10. 1985, je bil objavljen članek z naslovom »Davle se na znanje«, ki opisuje delo »malega ritara« iz Noršincev, pa tudi to, da bo boben utihnil, ker je koža bobna raztrgana. Za novo kožo, ki pa mora biti pasja in bi stala od 40 do 50 tisoč dinarjev, pa ni bilo denarja.

Da pa boben ne bo utihnil, sta poskrbela Alojz Parl in Karel Rous, Prekmurca, usojarja, ki živita in delata na Vrhniki. »Malemu ritarju« iz krajevnih skupnosti Noršinci sta podarila dve strojeni koži za obnovo bobna.

Šestdeset let star boben bo tako dobil novo obleko, Franc Zakoč pa bo še naprej vestno obveščal svoje občestvo. To in manj naporno ter dolgočasno pot pa mu želita darovalca, rojaka z Vrhnike.

SLOVO OD STAREGA LETA

Mladinska organizacija iz Martinja je v nedeljo pripravila sprejem dedka Mrza.

Nabito polna dvorana gasilskega doma je z zanimanjem spremljala program, ki so ga krasile predvsem: polurni show domačega »čarovnika«, moped show (na šaljiv način v pesmi in besedi predstavljena aktivnost vasi v iztekajočem se letu), nastop plesno ritmične skupine, skeči, recitacije...

Otroci pa so z navdušenjem sprejeli domačega dedka Mrza, ki jim je v imenu OO ZSMS Martinje razdelil darila. S. Kalamar

SPOMIN NA 5. JANUAR 1945

Besnost kozakov pred 41 leti na Prelogovi domačiji na Grlavi, kjer sta od leta 1942 delovala partizanska postojanka in kurirska javka.

Na prelomu leta 1944/45, ko so bile zaključne operacije partizanov za končno osvoboditev naše dežele, so podivjani Kozaki še vedno hajkali in preiskovali hiše v Prelekiji vse do pomladi 1945. Tako je bil 5. januarja 1945 večji spopad med partizani in Kozaki pri Prelogovih na Grlavi, kjer so se shajali številni partizani in kurirji ljutomerskega in radgonskega območja. Kozaki so v jutranjih urah nenadoma na konjih pridrveli v vas in obkolili hišo. Partizani so sprejeli neenak boj. Po dvehurnem boju so imeli Kozaki precej mrtvih in ranjenih, tako da so klicali na pomoč. Šele po prihodu novih sil in ko je partizanom zmanjkalo streliva, je Kozakom uspelo zlomiti odpor. Hišo in gospodarsko poslopje so na več mestih zažgali. Gospodar Janko Prelog, ki je tudi hrabro posegel v boj, se je skušal prebiti iz gorečega poslopja, vendar so ga Kozaki ujeli in vrgli v ogenj, kjer je zgorel. V tej neenaki borbi so zgoreli partizani Nande Magdič-Nabor, Janez Viher-Oskar in Jurij Dobrotinšek-Duro ter nadvse dobra partizanska-Prelogova mama Emilija. Rešile so se le tri Prelogove hčerke in priključile nadaljnjim partizanskim akcijam. Novica o junaškem boju majhne skupine partizanov in mučeniški smrti njih in obeh Prelogovih se je kot iskra razširila po vsej Prelekiji, saj so partizani ponovno izpričali svojo hrabrost in dokazali, da se ne bojijo niti najbolj pobesnelih Kozakov. Po tej bitki so Kozaki zaradi izgub nadaljevali z maščevanjem in aretirali številne domačine na Grlavi.

Spominsko obeležje na Prelogovi domačiji — sedaj je Bunderlova, kjer je bila od leta 1942 partizanska postojanka in kurirska javka. Posnetek: S. Feuš

MURA je v moji deželi

Ekološka skupina OK ZSMS Murska Sobota je izdala plakat Mura je v moji deželi. »Proti« idejo in likovno obliko je prispeval akademski slikar Ignac Meden, fotografijo pa Jože Kološa-Kološ.

Pomenska zveza »moja dežela« je nastala kot rezultat ekološkega dojemanja slovenske dežele. V jugoslovanski nacionalni skupnosti so jo seveda kmalu razlagali tudi nacionalistično in pri tem je vprašanje, kdo so nacionalisti, tisti, ki so reklo začeli širiti, ali tisti, ki so ga razlagali za nacionalističnega.

Vsekakor pa je iz te dvojnosti v razumevanju pomenske zveze nastal tudi opis znotraj slovenskih razmerij, za katera je značilno, da veljajo določeni deli slovenske dežele za bolj »moje« kot nekateri drugi. Razen kozolcev, Alp in Soče, ki so jo že tudi nameravali zgraditi za hidroelektrarne (vendar ne tako temeljito in zaradi drugačnih ekoloških razmer zdaleč ne tako katastrofalno), je v tej jugoslovanski in slovenski deželi tudi Mura. Mura s plakata pomeni tudi še gozdove, ljudi, njive, slovensko pripadnost in prihodnost. Š. Smej

MARIJA IN JOŽE PUHAN IZ BOGOJINE NAŠLA ZAKLAD

PRGIŠČE SREBRNIKOV NA VRATNICAH

Bilo je pred novim letom, ko še ni zapadel sneg. Marija in Jože Puhani iz Bogojine sta se z motikami odpravila v svoj vinograd na Trnavski breg, da bi prekopala vratnice (površina na koncu vinograda) in s tem preprečila sosedom vožnjo po njih. Vihtela sta torej motike in niti najmanj nista mislila na presenečenje. Zgodbe o zakladih, ki da jih skrivajo Bogojanske gorice, so že pred leti uto-

nile v pozabo. Bogojina je sicer starodavno naselje, o čemer pričajo tri antične gomile, ki pa so jih domačini 1930. leta zravnali. Tedaj so v njih našli železne predmete in rimske novce. Le kdo bi torej pomislil, da bosta Puhanova zdaj med kopanjem zadela ob zaklad. In prav to se je zgodilo v decembrskem popoldnevu!

Marija pripoveduje: »Potem ko sva nekaj časa kopala, sem naenkrat z motiko zadela ob trd predmet. Prestrašila sem se, saj nikoli ne veš, kaj skriva zemlja. Zbala sem se, da je bomba! Ko sem ugotovila, da se je motika dotaknila lončenega lončka, sem ga skušala previdno izkopati, vendar mi to ni povsem uspelo — lonček se je razbil. Zdaj pa presenečenje! Pristopil je moj Jože in skupaj sva ugotovila, da je pred nama zaklad! Srci sta nama začeli hitreje utripati, ko sva imela pred seboj prgišče srebrnikov.«

Puhanova sta srebrnike odnesla domov, prav tako pa tudi lonček. Čeprav o najdbi nista na veliko govorila, so v vasi vendarle hitro zvedeli o srebrnikih. Le-ti imajo

letnice 1606, 1667, 1668 in 1717. Po tem je mogoče sklepati, da jih je nekdo skrill tam okrog 1720. leta. Kdo in zakaj? To je skrivnost, na katero najbrž ne bo lahko odgovoriti.

Puhanova sta nekaj srebrnikov hitro razdala. Prvi srečanec je bil vaški učitelj, potem njuni otroci, pa drugi obiskovalci.

»Odkar imamo pri hiši srebrnike, ne morem spati,« nadaljuje s svojo pripovedjo Marija Puhanova. »Bojim se, da nam jih kdo ukrade, pa tudi sicer ne vem, kako moram ravnati s to najdbo, da se ne bi pregrešila zoper zakone. Če bo od vsega tega tudi kaka gnotna korist, bo dobro, saj pri hiši vselej prav pride kak dodatni dinar. Vem pa, da zaradi teh nekaj srebrnikov ne bomo obogateli.«

Puhanova sta pozneje še enkrat šla na Trnavski breg in kopala. Upala sta, da bosta še našla srebrnike. A se sreča ni več nasmehnila. Spet bosta zavihtela motike, ko bo mimo zima. Nikoli ne veš, kaj skriva zemlja! Upanje pa je seveda večje, kadar koplješ tam, kjer so ljudje že kaj našli. Š. Sobočan

Marija in Jože Puhani iz Bogojine sta našla srebrnike na Trnavskem bregu.

NOVOLETNI POGOVOR Z ZDOMCI

Veliko poklicanih...

Da bo v petek, 27. decembra 1985, v prostorih Ljubljanske banke v Murski Soboti tradicionalni pogovor z zdomci, je bilo razglašeno v časopisu, na radiu, pa tudi plakati so vabili. Bilo je torej veliko poklicanih, vendar... Pogovora se je udeležilo le nekaj naših delavcev, začasno zaposlenih na tujem, čeprav jih je bilo okrog novega leta veliko doma. Škoda, da jih ni prišlo več, saj bi jim predstavniki obrtnega združenja in obrtne zadruge, kmetijske zadruge, pokojninskega in zdravstvenega zavarovanja, zavoda za zaposlovanje... lahko dali odgovor na marsikatero vprašanje.

Zakaj slaba udeležba na tem vsakoletnem pogovoru? Ali zavoljo manjšega števila zdomcev? Nekaj resnice je v tem? Mnogi so se že vrnili, se posvetili kmetijstvu, nekaj jih je poprijelo v obrtništvu, drugi so se zaposlili v združenem delu, veliko pa je tistih, ki so zbrali dovolj delovne dobe in zdaj prejemajo pokojnino. So pa seveda še mnogi, ki bi se radi čimprej vrnili, čeprav še nimajo pogojev za upokojevanje. Prav tem je bil namenjen decembrski informativni dan. Tistih nekaj, ki so prišli, se je zanimalo za priznavanje delovne dobe doma in v tujini zaradi upokojitve in kako bo s pokojnino: ali bo samo ena ali pa dve (domača in tujja), nekaj vprašanj se je nanašalo na odpiranje zasebnih obratov in v tej zvezi na deficitarne dejavnosti, ki jim pomurske občine omogočajo davčne olajšave. Nekaj vprašanj je tudi bilo o možnostih v kmetijstvu poleg klasičnih dejavnosti (živinoreja, poljedelstvo). Posebej pa naj omenimo pripravljenost nekaterih zdomcev, da si z uvozom stroja ali z deviznim posojilom zagotovijo delovno mesto v kakem podjetju. Žal iz organizacij združenega dela ni bilo nikogar, ki bi lahko dal na take pobude pozitiven odgovor. Vprašanje pa je tudi, ali sploh v kakem pomurskem podjetju razmišljajo o taki možnosti za izpolnitev osnovnih sredstev oziroma njihovo posodobitev. Škoda! Po drugi strani pa večkrat prav iz združenega dela slišimo jadikovanja, češ, kako naj bomo produktivnejši, ko pa nimamo sodobnih strojev in ne deviz za njihov uvoz. Zdomci seveda ne morejo povsem posodobiti naše industrije, lahko pa dajo k temu — ob primernih organizaciji, spodbudah — precejšen prispevek, ki je lahko obojestransko koristen. To bi bil skoraj edini način — posebej za starejše — da dobijo spet delo v domačem podjetju. Ti se za »vlaganja« zanimajo tudi zato, ker jih same ne mika osebno delo v zasebni obratovalnici.

Letos torej informativni dan za zdomce ni prinesel nič novega. Ker tudi v letu 1986 problemov naših delavcev, ki so začasno zaposleni na tujem, ne bomo smeli prezreti, bi treba priti na pogovor z njimi s konkretnimi programi za delo. Pobudo za to mora prevzeti združeno delo, predvsem pa njegovo »predstavnništvo«, to pa je gospodarska zbornica. O mnogih drugih vprašanjih pa so naši delavci na tujem v glavnem dovolj poučeni, na primer o carinskih predpisih. Š. Sobočan

DAMIR ČURIN PRVI POMUREC '86

V soboški porodnišnici je v 55. minuti novega leta privekal v areno življenja prvi Pomurec Damir Čurin. Srečna mamica, Cecilija Čurin, 22 let, po poklicu šivilja, zaposlena v lendavskem Indipju je doma s Hotize. Damir je tehtal 3260 gramov, dolg pa je bil točno 50 centimetrov.

V soboški porodnišnici se je v letu 1985 rodilo 1485 otrok in sicer 53 dečkov več kot deklic. Iz podatkov, ki jih ponuja statistika, sta zanimiva še, da je bilo šest rojstev manj kot leto prej in da so se rodili v preteklem letu kar 7-krat dvojčki. tg